

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา

โดย

สมใจ จงรักวิทย์

สนับสนุนโดย

เงินทุนเพื่อการวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปี พ.ศ. 2558

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปี พ.ศ. 2559

สนใจ จงรักวิทย์: การศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา(A STUDY OF EFFECTS OF ORGANIZING FIELD TRIP IN ART ACTIVITIES ON AESTHETIC DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS) , 268 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 25 คน ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จำนวน 6 กิจกรรม โดยใช้แผนการทดลองที่เรียกว่า Single Group Pretest – Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการเรียนรู้ 7 แผน 2) แบบบันทึกการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ 6 ฉบับ 3) แบบทดสอบสุนทรียภาพ 4) คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ 5) แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ 6) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ 7) แบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมาณค่า ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบกิจกรรมการจัดศิลปะนอกสถานที่เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน จำนวน 6 กิจกรรม ได้แก่ 1.1) กิจกรรมเยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา 1.2) กิจกรรมมหัศจรรย์พิพิธภัณฑสถานภาพ 3 มิติ: Art in Paradise 1.3) กิจกรรมชมปราสาทงานศิลป์ 1.4) กิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี 1.5) กิจกรรมพบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว และ 1.6) กิจกรรมชมอลังการงานศิลป์ใน MOCA 2) ค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ หลังทำกิจกรรมสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยกิจกรรมเยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc) และกิจกรรมพบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกทางสุนทรียะมากที่สุด 3) นักเรียนมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด กิจกรรมที่ชื่นชอบมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมมหัศจรรย์พิพิธภัณฑสถานภาพ 3 มิติ: Art in Paradise และกิจกรรมที่ประทับใจมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

RESEARCH PROJECT: A STUDY OF EFFECTS OF ORGANIZING FIELD TRIP IN ART ACTIVITIES ON AESTHETIC DEVELOPMENT OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS.

RESEARCHER: SOMJAI JONGRAKVIT

YEAR: 2017

Abstract

This quasi-experimental research aimed to study the impact of art field trips involving activities targeting the aesthetic development of primary school students.

The participants were 25 fourth grade students from Satit Chula Art Learning Project, Chulalongkorn University Demonstration Elementary School. The field trip consisted of 6 activities in which all participants were required to take part. The experimental plan carried out in the study was a Single Group Pretest –Posttest Design. This research employed various instruments including: 1) 7 lesson plans for art activities; 2) 6 worksheets; 3) an aesthetic test; 4) guidelines for analyzing aesthetic expression; 5) an observation form for aesthetic experiences; 6) a questionnaire to capture the students' opinion and feedback regarding the field trip and outdoor art activities, and 7) a questionnaire on the students' background knowledge and experience in art. The data was analyzed using frequencies, means, standard deviation and the t-test was also employed at the significant difference level of 0.05.

The findings were as followed: 1) The development of outdoor art activities targeting the student's aesthetic development led to 6 major aesthetic development activities including 1.1) Our Local Art Centre: Bangkok Art and Culture Centre (bacc); 1.2) Amazing 3D Art at Art in Paradise; 1.3) A Day at Sanctuary of truth; 1.4) Home of Inspiring Artists: Thawan Duchanee's House; 1.5) Exceptional Artist at Home: Prateep Kochabua's House, and 1.6) A Day at MOCA. 2) The mean of the student's aesthetic development score increased after the outdoor activities. The observation form for aesthetic experiences revealed that the students showed the highest frequency during the "Our Local Art Centre: Bangkok Art and Culture Centre (bacc) and the "Exceptional Artist at Home: Prateep Kochabua's House. 3) The Students strongly agreed on having the outdoor art activities, and the most enjoyable and impressive activity were the "Amazing 3D Art at Art in Paradise and the "Home of Inspiring Artists: Thawan Duchanee's House.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงลงเป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ ที่ได้ให้คำปรึกษา แก้ไขข้อบกพร่อง การสนับสนุนและให้กำลังใจมาตั้งแต่เริ่มต้นและตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ และยังได้รับความเมตตาจากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดและแนวทางการวิจัย เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา ที่เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งของการศึกษาวิจัยฉบับนี้ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.ปุณณรัตน์ พิชญไพบุลย์ ที่ได้ให้ข้อความรู้ และคำแนะนำในการศึกษาวิจัยในด้านสุนทรียศาสตร์ และท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่สละเวลาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ อ.ปกรณ์ กล่อมเกลี้ยง ภัณฑารักษ์ อิศระ ที่ได้ให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ และให้ความช่วยเหลือในการประสานงานเกี่ยวกับสถานที่และบุคคลสำคัญที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะ ขอขอบคุณ อ.ธาริน กลิ่นเกษร ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อมูลในการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณ อ.วีรภัทร อำนวยกิตติกุล อ.สุวิมล พงษ์สัมฤทธิ์ อ.นลินทิพย์ คร้ามอยู่ อ.เจนจิรา พันธุ์วิเชียร อ.อนิรุทธ เปรมนิรันดร อ.ศุภกิตติ ยินตือนันต์ ที่ได้ช่วยเหลือในการทดลอง เก็บข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย และตรวจวิเคราะห์ผลการวิจัยร่วมกับผู้วิจัย ขอขอบคุณ อ.สุภิญญา สมทา ที่ช่วยสืบค้นข้อมูลและดำเนินการเกี่ยวกับเอกสารงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ที่จัดทำโครงการสนับสนุนการทำวิจัย และขอขอบคุณกองทุนวิจัยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้มอบทุนสนับสนุนในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ และความช่วยเหลือตลอดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวผู้ใกล้ชิด ที่ได้ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย และเป็นกำลังใจกำลังกายที่สำคัญมาโดยตลอด ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนประสบผลสำเร็จด้วยดี

สมใจ จงรักวิทย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
สมมุติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 สาระทัศนศิลป์.....	9
วิธีจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์.....	10
การจัดการศึกษานอกสถานที่.....	19
สุนทรียภาพ.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	58
การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	58
สมมุติฐานของการวิจัย.....	59
การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	59
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	60
การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	60
การดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูล.....	83
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
การสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย.....	89

บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
	ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของนักเรียน.....	91
	ตอนที่ 2 ผลการพัฒนากิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของ นักเรียน.....	98
	ตอนที่ 3 ผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของ นักเรียน.....	101
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	119
	สรุปผลการวิจัย.....	119
	อภิปรายผลการวิจัย.....	122
	ข้อเสนอแนะ.....	127
	ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	127
	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	127
	รายการอ้างอิง.....	128
	รายการอ้างอิงภาษาไทย.....	128
	รายการอ้างอิงภาษาอังกฤษ.....	133
	ภาคผนวก.....	136
	ภาคผนวก ก. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	137
	โครงการสอน.....	138
	แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่.....	147
	แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่.....	199
	แบบทดสอบสุนทรียภาพ (ศิลปินประเทศไทย)	215
	แบบทดสอบสุนทรียภาพ (ศิลปินต่างประเทศ)	219
	ข้อมูลภาพและภาพผลงานศิลปะ.....	223
	คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ.....	226
	แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ.....	231
	แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่.....	232
	แบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน.....	235
	ภาคผนวก ข ตัวอย่างการใช้แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่.....	238
	ภาคผนวก ค ตัวอย่างการทำแบบทดสอบสุนทรียภาพ.....	251
	ภาคผนวก ง ตัวอย่างเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่.....	258
	ภาคผนวก จ ภาพการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่.....	265

สารบัญญัตราง

ตารางที่	หน้า
1 คำอธิบายทักษะการตอบสนองเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ตามชั้นของคอสเตอร์.....	43
4.1 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียน.....	91
4.2 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียน (ต่อ).....	92
4.3 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียน (ต่อ).....	93
4.4 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียน (ต่อ).....	94
4.5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่.....	101
4.6 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่.....	102
4.7 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จำแนกตามภาพผลงานศิลปะในไทย.....	103
4.8 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จำแนกตามภาพผลงานศิลปะในประเทศ.....	104
4.9 การเปรียบเทียบค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จำแนกตามภาพผลงานศิลปะในไทยและศิลปะในประเทศ.....	105
4.10 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่.....	107
4.11 ผลการวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนในการทำกิจกรรมพินิจศิลป์ ค่าความถี่ และค่าร้อยละของการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนในการทำกิจกรรมพินิจศิลป์.....	109
4.12 ค่าความถี่ ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (n=25).....	110
4.13 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่นักเรียนนักเรียนชื่นชอบมากที่สุด.....	113

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

- 4.14 ค่าความถี่ ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความประทับใจของ
นักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จากแบบสอบถามความประทับใจของ
นักเรียนที่มีต่อกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (n=25)..... 115
- 4.15 ค่าความถี่ ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความประทับใจ
ของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จากแบบสอบถามความประทับใจ
ของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (ต่อ)..... 116

สารบัญแผ่นภาพ

แผ่นภาพที่	หน้า
3.1 ภาพตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะนอกห้องเรียน หน้าที่ 1-6.....	61
3.2 ภาพตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะนอกห้องเรียน หน้าที่ 7-9.....	62
4.1 ค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่.....	102
4.2 ค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่.....	106
4.3 ค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่.....	106
4.4 ค่าเฉลี่ยรวมของระดับความประทับใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จำแนกตามกิจกรรม 6 กิจกรรม.....	116

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศิลปะเป็นเครื่องจรรโลงใจให้แก่มนุษย์ เป็นสื่อที่ใช้ถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ และศิลปะสามารถนำไปประยุกต์กับศาสตร์แขนงอื่นๆ ได้ การวาดภาพลายเส้น และการระบายสี เป็นรูปแบบหนึ่งของงานศิลปะที่มีประโยชน์ต่อผู้ทำกิจกรรมทำให้เกิดความผ่อนคลาย และมีสมาธิเพิ่มมากขึ้น มีใจจดจ่ออยู่กับงาน การระบายสีด้วยสีสันทึบสวยงาม ทำให้เกิดความสุข สนุกสนานและเพลิดเพลิน การวาดภาพระบายสีจึงเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญในการพัฒนานักเรียน

การจัดการศึกษาทางด้านศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวถึงคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ว่า นักเรียนควรรู้และเข้าใจการใช้ทัศนธาตุ มีพื้นฐานการใช้วัสดุอุปกรณ์ ถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึก สามารถใช้หลักการจัดขนาด สัดส่วน ความสมดุล น้ำหนัก แสงเงา ตลอดจนใช้สีคู่ตรงข้ามที่เหมาะสมในการสร้างงานทัศนศิลป์ 2 มิติ 3 มิติ ถ่ายทอดความคิดจินตนาการเป็นเรื่องราวกับเหตุการณ์ต่างๆ การสื่อความหมายในงานทัศนศิลป์ของตน รู้วิธีการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ตลอดจนรู้และเข้าใจคุณค่าของงานทัศนศิลป์ที่มีผลต่อชีวิตของคนในสังคม

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครูศิลปศึกษา ดังเช่นงานวิจัยของ (คณิงหา สุภานันท์, 2544) ที่ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา จำแนกตามแกนความรู้ ตามทฤษฎี DBAE” พบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับสูงสุดในแกนความรู้ด้านศิลปะปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (คำธณ หล้าเจริญสุข, 2544) ที่ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยอิงแนวการสอนของ อาเธอร์ เอฟแลนด์ (Arthur, D. E., 1979) ผลการศึกษาพบว่าครูเน้นเรื่องการแสดงออกทางศิลปะ ซึ่งจัดเป็นทักษะการปฏิบัติงานศิลปะเช่นกัน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่เน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานศิลปะให้แก่นักเรียน

นอกจากนั้นการจัดการเรียนการสอนศิลปะในสภาพปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการส่งเสริมและพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนตามเป้าหมายของตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลาง เนื่องจากการสอนศิลปะในชั่วโมงเรียนที่มีเวลาจำกัดทำให้ครูไม่สามารถมุ่งเน้นการจัดการกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาทางด้านสุนทรียภาพให้แก่นักเรียนได้ รวมทั้งสภาพแวดล้อมของการจัดการเรียนการสอน

เฉพาะในห้องเรียนยังไม่เอื้อต่อการเปิดโลกกว้างทางศิลปะให้แก่นักเรียน ทำให้นักเรียนไม่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ศิลปะที่กว้างและหลากหลายที่จะช่วยกระตุ้นความสนใจทางศิลปะและเพิ่มพูนการแสดงออกทางศิลปะในด้านสุนทรียภาพของนักเรียน

จากประสบการณ์การเรียนการสอนศิลปะของผู้วิจัยพบว่า ความสามารถทางศิลปะของนักเรียนมีความแตกต่างกัน นักเรียนบางคนมีความสนใจและความสามารถทางศิลปะค่อนข้างเด่นชัดและน่าจะได้รับการพัฒนาส่งเสริมทางด้านศิลปะให้มากขึ้น โดยการจัดสภาพแวดล้อมและการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเพิ่มพูนในด้านสุนทรียภาพของนักเรียน เช่น การศึกษาดูงานศิลปะนอกห้องเรียน พิพิธภัณฑ์ และหอศิลป์ หรือแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะอื่นๆ ในชุมชน ดังที่ (วิรุณ ตั้งเจริญและคณะ, 2542) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางศิลปะของนักเรียนโดยทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์ กรณีศึกษา: โรงเรียนไพฑูริย์ศึกษา ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยสำหรับการจัดกิจกรรมทางศิลปะว่า กิจกรรมศิลปะที่เปลี่ยนแปลงแปลกใหม่ ไร้ใจ และไร้ความคิดอยู่ตลอดเวลา ย่อมช่วยให้เด็กมีความตื่นตัวและสนใจที่จะสร้างสรรค์งาน และการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมศิลปะเด็ก ควรมีความพร้อมและหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกสรรมาแสดงออกและตอบสนองจินตนาการได้อย่างกว้างขวางและหลากหลาย นอกจากนี้ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2542) ได้กล่าวถึงความสามารถทางศิลปะว่าการฝึกปฏิบัติงานศิลปะแต่เพียงด้านเดียวโดยที่ไม่ศึกษาให้สัมพันธ์กับการปฏิบัติย่อมไม่สามารถผลักดันให้การฝึกปฏิบัติพัฒนาไปได้ดีเท่าที่ควร การดูงานศิลปะทั่วไป การดูอย่างชื่นชม คิดวิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์ จะเป็นประสบการณ์ที่มีค่าต่อการเรียนรู้ หรือการฝึกปฏิบัติครั้งต่อไปอย่างมาก เพราะการเรียนรู้ทุกอย่างย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่ทางตรงก็ทางอ้อม การศึกษาดูงานศิลปะจึงควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ให้แก่ นักเรียน ครูศิลปะควรศึกษาข้อมูลและทรัพยากรของแหล่งเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้จัดกิจกรรม โดย (ศิริวัฒน์ แสนเสริม, 2543) ได้กล่าวในผลการวิจัยว่า พิพิธภัณฑ์จะต้องสามารถให้ความรู้ทางด้านสุนทรียศาสตร์และการชื่นชมงานศิลปะ การให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ และอื่นๆ และ (ชุตินา เวทการ, 2551) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนว่า ทำให้นักเรียนรู้จักทรัพยากรและศักยภาพของชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน รักถิ่นฐาน รู้และเข้าใจระบบนิเวศวัฒนธรรมของตนอย่างลึกซึ้ง นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการค้นหา และเชื่อมโยงภูมิปัญญาความรู้เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ชุตินา ยังได้กล่าวถึงประเภทของแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนที่สามารถนำมาใช้สำหรับจัดกิจกรรม โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ทัศนศิลป์ในชุมชน ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ แหล่งเรียนรู้ประเภทกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ประเภทธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล เช่น บุคคลที่เป็นผู้รู้ในชุมชนที่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้

ถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชน และแหล่งเรียนรู้ประเภทสื่อที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือ แผ่นพับ ป้าย บอร์ดนิทรรศการ วีดีโอ ซีดีรอม เป็นต้น

นอกจากนั้นจากงานวิจัยของ (วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ, 2542) ที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์โดยกำหนดกิจกรรมสร้างสรรค์ 12 กิจกรรมตามแนวคิดซีไอเอสเอสที (CISST) ซึ่งประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์ (creativity) จินตนาการ (imagination) ความรู้สึกสัมผัส (sensibility) การจัดระบบภาพ (systematization) และการพัฒนา รูปทรง (transformation) เพื่อตรวจสอบแนวคิดดังกล่าว พบว่าการแสดงออกทางศิลปะของกลุ่มตัวอย่างมีความสอดคล้องกับบุคลิกภาวะตามแนวคิดทฤษฎีข้างต้น เด็กสามารถสร้างสรรค์กิจกรรมได้อย่างมีคุณภาพ สามารถคิด วางแผน ปฏิบัติงาน และแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีความสุข และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนของ (ธาริน กลิ่นเกษร, 2554) ที่ได้ศึกษาเรื่องผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมผ่านพิพิธภัณฑ์ศิลปะสามารถช่วยพัฒนาระดับสุนทรียภาพของนักเรียนได้เพิ่มขึ้น

จากงานวิจัยที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่ายังไม่มีการศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดของเอ็ดการ์ เดล (Edgar D., 1969) ที่ได้จัดการศึกษานอกสถานที่ให้เป็น 1 ใน 11 วิธีการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งเอ็ดการ์ เดล ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษานอกสถานที่เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงทั้งการมองเห็น การสังเกต หรือการสัมผัส ซึ่งสามารถเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมได้และสามารถเพิ่มศักยภาพประสบการณ์การเรียนรู้ได้มากขึ้น ซึ่ง (อำไพ ติรณสาร, 2536) ได้กล่าวถึงการมองเห็นในการเรียนการสอนศิลปศึกษาว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากการรับรู้ด้วยการมองเห็น ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างโลกภายนอกสู่โลกภายในของมนุษย์ โดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ และเมื่อพิจารณาจากกระบวนการเรียนรู้ จะพบว่าการมองเห็นนั้นมีบทบาทเป็นปัจจัยพื้นฐานในกระบวนการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางศิลปศึกษา และจากการศึกษางานวิจัยข้างต้นที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปศึกษา และพบว่าแม้จะมีการศึกษาวิจัยที่ใช้แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่เป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปะเพื่อพัฒนาเฉพาะด้านสุนทรียภาพ แต่งานวิจัยดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงการศึกษานอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการจัดกิจกรรมศิลปศึกษานอกสถานที่ที่กว้างขึ้นและไม่เน้นเฉพาะพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ซึ่งจะครอบคลุมถึงแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะ เช่น บ้านศิลปิน หอศิลป์ สถาปัตยกรรมไทยที่มีความงดงามและมีชื่อเสียง วัดและโบราณสถาน รวมทั้งบุคคลผู้รู้ในชุมชนซึ่งได้แก่ ศิลปินแห่งชาติและศิลปินที่มีชื่อเสียง รวมทั้งกิจกรรมการบรรยายเกี่ยวกับงาน

ศิลปะจากผู้เชี่ยวชาญ และการสาธิตเกี่ยวกับการทำงานศิลปะจากศิลปิน มาเป็นเครื่องมือและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน
2. เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

สมมุติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่จะสามารถพัฒนาสุนทรียภาพทางศิลปะของนักเรียนได้ โดยนักเรียนจะมีระดับพัฒนาการสุนทรียภาพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาค้นคว้า (เนาวนิตย์ สงคราม, 2557) ได้กล่าวว่า การศึกษานอกสถานที่ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสังเกตสำรวจสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างมีความหมาย และผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ใช้ประสาทสัมผัสในด้านต่างๆ ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การดมกลิ่น หรือแม้แต่การชิม ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และอาจกล่าวได้ว่าการมองเห็นเป็นสัมผัสหนึ่งของประสบการณ์ตรงที่มีความสำคัญ ซึ่ง (อำไพ ตรีณสาร, 2536) ได้กล่าวถึงการมองเห็นในการเรียนการสอนศิลปะศึกษาว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากการรับรู้ด้วยการมองเห็น ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างโลกภายนอกสู่โลกภายในของมนุษย์ โดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ และเมื่อพิจารณาจากกระบวนการในการเรียนรู้จะพบว่าการมองเห็นนั้นมีบทบาทเป็นปัจจัยพื้นฐานในกระบวนการการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางศิลปะศึกษา จึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษานอกสถานที่ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งสร้างประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งการรับรู้ด้วยการมองเห็นเป็นประสาทสัมผัสที่มีความสำคัญ ในกระบวนการเรียนรู้ทางด้านศิลปะศึกษา และการพัฒนาการมองเห็นที่มีคุณภาพคือการรับรู้ที่มีคุณภาพ และเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ทางด้านศิลปะศึกษาอย่างมีคุณภาพ ที่มุ่งพัฒนาการมองเห็นอย่างมีจุดหมายและสร้างสรรค์ และจะสามารถพัฒนาสุนทรียภาพทางศิลปะให้แก่ นักเรียนได้ จึงเป็นสมมุติฐานดังที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental Research) โดยใช้แผนการทดลองที่เรียกว่า Single Group Pretest – Posttest Design

1. ตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านศิลปศึกษานอกสถานที่ ที่สร้างประสบการณ์ตรงและการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวให้นักเรียนผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ไว้ ดังนี้

กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	สถานที่
เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา	กิจกรรมพินิจศิลป์ : เล่าเรื่องงานศิลป์	หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร bacc
เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์	กิจกรรมพินิจศิลป์ : ถ้าคุณเป็นนักข่าว..	บ้านอ.ถวัลย์ ดัชนี
ชมปราสาทวาดงานศิลป์	กิจกรรมพินิจศิลป์ : วาดภาพประติมากรรมภายในปราสาทสังขารธรรม	ปราสาทสังขารธรรม
มหัศจรรย์พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ : Art in Paradise	กิจกรรมพินิจศิลป์ : ฉันทอยากหรือไม่อยากเดินเข้าไปในภาพนี้เพราะ..	พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ Art in Paradise
พบศิลปินเยือนบ้านสร้างศิลป์	กิจกรรมพินิจศิลป์ : ถ้าคุณเป็นศิลปิน..	บ้านอ.ประทีป คชบัว
ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA	กิจกรรมพินิจศิลป์ : ความเหมือนและแตกต่าง	พิพิธภัณฑศิลปะไทยร่วมสมัย MOCA

ตัวแปรตาม คือ สุนทรียภาพของนักเรียน

สุนทรียภาพของนักเรียน หมายถึง การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสที่สามารถแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึก ที่นักเรียนได้จากประสบการณ์เกี่ยวกับความงาม ความซาบซึ้ง และอารมณ์ความรู้สึกที่ได้รับจากการมองเห็น หรือการสัมผัส ต่อผลงานศิลปะ โดยพาร์สัน (Parsons, 1987) ได้กำหนดทฤษฎีที่ว่าด้วยลำดับขั้นพัฒนาการทางสุนทรียภาพของบุคคล ซึ่งมีลำดับการพัฒนาทางสุนทรียภาพ แบ่งออกเป็น 5 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (favoritism) ขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (beauty and realism) ขั้นที่ 3 การแสดงออก (expressiveness) ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (style and form) ขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (autonomy)

2. ประชากร

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2558 จำนวน 7 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 252 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ในโครงการส่งเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) จำนวน 25 คน โดยมีขั้นตอนในการคัดเลือก ดังต่อไปนี้

2.1 เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ ตั้งแต่ร้อยละ 85 ขึ้นไป เข้าทำการคัดเลือกเพื่อทดสอบความสามารถทางด้านศิลปะ

2.2 นำคะแนนความสามารถทางด้านศิลปะที่ได้จากการทดสอบ คะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และคะแนนที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมในการทำงานศิลปะของนักเรียนจากอาจารย์ผู้สอน มาพิจารณานำหนักคะแนนในแต่ละส่วน และนำคะแนนทั้งสามส่วนที่ได้มารวมกัน แล้วเรียงลำดับคะแนนของนักเรียนที่ได้จากมากไปหาน้อย และพิจารณานักเรียนที่มีคะแนนรวมสูงสุดจำนวน 25 คน ผ่านการคัดเลือกให้เป็นนักเรียนในโครงการ

คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย

กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านศิลปะศึกษานอกสถานที่ ที่สร้างประสบการณ์ตรงและการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวให้แก่นักเรียนผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ

สุนทรียภาพ คือ การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสที่สามารถแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึก ที่ได้จากประสบการณ์ที่เกี่ยวกับความงาม ความซาบซึ้ง และอารมณ์ความรู้สึกที่ได้รับจากการมองเห็น หรือการสัมผัสด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ที่มีต่อผลงานศิลปะ ซึ่งการศึกษาพฤติกรรมแสดงออกทางสุนทรียภาพ พาร์สัน (Parsons, 1987) ได้กำหนดทฤษฎีที่ว่าด้วยพัฒนาการทางสุนทรียภาพของบุคคล โดยมีลำดับการพัฒนาทางสุนทรียภาพแบ่งออกเป็น 5 ชั้น ดังนี้ ชั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (favoritism) ชั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (beauty and realism) ชั้นที่ 3 การแสดงออก (expressiveness) ชั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (style and form) ชั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง (autonomy) ซึ่งระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพแต่ละชั้น ประกอบด้วยลักษณะสำคัญของแต่ละระดับชั้น รวมทั้งมีการระบุตัวบ่งชี้ในการวิเคราะห์ในคู่มือวิเคราะห์ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของบุคคล ซึ่งสามารถนำพฤติกรรมแสดงออกของแต่ละบุคคลมาเปรียบเทียบกับตัวบ่งชี้ และสามารถระบุระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของบุคคลได้

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ประโยชน์ในเชิงวิชาการด้านครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์
 - 1.1 ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา
 - 1.2 ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ ที่สามารถนำไปใช้พัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน
2. ประโยชน์ในเชิงการนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา/พัฒนาการจัดการเรียนการสอนหรือการครุศึกษา
 - 2.1 เป็นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนในระดับประถมศึกษา
 - 2.2 เป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและโรงเรียนในการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปศึกษานอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทบทวนองค์ความรู้จากหนังสือ บทความ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย แบ่งเป็นรายละเอียด ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 สาระทัศนศิลป์
 - 1.1 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้
 - 1.2 คุณภาพผู้เรียน
 - 1.3 ตัวชี้วัดมาตรฐาน ศ 1.1
 - 1.4 ตัวชี้วัดมาตรฐาน ศ 1.2
2. วิธีจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์
 - 2.1 วิธีสอน
 - 2.2 การกำหนดจุดประสงค์ทางการเรียน
 - 2.3 เนื้อหาทางศิลปะ
 - 2.4 กิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอน
 - 2.5 สื่อที่ควรเลือกใช้ในการสอน
 - 2.6 วัสดุอุปกรณ์
 - 2.7 การประเมินผล
3. การจัดการศึกษานอกสถานที่
 - 3.1 ความหมายและหลักการจัดการศึกษานอกสถานที่
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษานอกสถานที่
 - 3.3 ประเภทของการจัดการศึกษานอกสถานที่
 - 3.4 พิพิธภัณฑ
4. สุนทรียภาพ
 - 4.1 ความหมายของสุนทรียภาพ
 - 4.2 ทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 สารทัศนศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจมีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระมีสาระสำคัญคือ

ทัศนศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทศนธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1.1 สารและมาตรฐานการเรียนรู้สาระที่ 1 ทัศนศิลป์ ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไว้ดังนี้

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1

สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะ อย่างอิสระชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2

เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

1.2 คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

รู้และเข้าใจการใช้ทัศนธาตุ รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว สี แสงเงา มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุอุปกรณ์ ถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึก สามารถใช้หลักการจัดขนาด สัดส่วน ความสมดุล น้ำหนัก แสงเงา ตลอดจนการใช้สีคู่ตรงข้ามที่เหมาะสมในการสร้างงานทัศนศิลป์ 2 มิติ 3 มิติ เช่น งานสื่อผสม งานวาดภาพระบายสี งานปั้น งานพิมพ์ภาพ รวมทั้งสามารถ สร้างแผนภาพ แผนผัง และภาพประกอบเพื่อถ่ายทอดความคิดจินตนาการเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ และสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างงานทัศนศิลป์ที่สร้างสรรค์ ด้วยวัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่

แตกต่างกัน เข้าใจปัญหาในการจัดองค์ประกอบศิลป์ หลักการลดและเพิ่มในงานปั้น การสื่อความหมายในงานทัศนศิลป์ของตน รู้วิธีการปรับปรุงงานให้ดีขึ้น ตลอดจน รู้และเข้าใจคุณค่าของงานทัศนศิลป์ที่มีผลต่อชีวิตของคนในสังคม

รู้และเข้าใจบทบาทของงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนชีวิตและสังคม อิทธิพลของความเชื่อ ความศรัทธาในศาสนา และวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสร้างงานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น

1.3 ตัวชี้วัดมาตรฐาน ศ 1.1

สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะ อย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

1. ระบุสีคู่ตรงข้าม และอธิบายเกี่ยวกับการใช้สีคู่ตรงข้ามในการถ่ายทอดความคิดและอารมณ์

2. อธิบายหลักการจัดขนาดสัดส่วนความสมดุลในการสร้างงานทัศนศิลป์

3. สร้างงานทัศนศิลป์จากรูปแบบ 2 มิติ เป็น 3 มิติ โดยใช้หลักการของแสงเงาและน้ำหนัก

4. สร้างสรรค์งานปั้นโดยใช้หลักการเพิ่มและลด

5. สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์โดยใช้หลักการ ของรูปและพื้นที่ว่าง

6. สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์โดยใช้สีคู่ตรงข้ามหลักการจัดขนาดสัดส่วน และความสมดุล

7. สร้างงานทัศนศิลป์เป็นแผนภาพ แผนผัง และภาพประกอบ เพื่อถ่ายทอดความคิดหรือเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. วงสีธรรมชาติ และสีคู่ตรงข้าม

2. หลักการจัดขนาด สัดส่วนความสมดุลในงานทัศนศิลป์

3. งานทัศนศิลป์รูปแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ

4. การใช้หลักการเพิ่มและลดในการสร้างสรรค์งานปั้น

5. รูปและพื้นที่ว่างในงานทัศนศิลป์

6. การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์โดยใช้สีคู่ตรงข้าม หลักการจัดขนาด สัดส่วนและความสมดุล

7. การสร้างงานทัศนศิลป์เป็นแผนภาพ แผนผัง และภาพประกอบ

1.4 ตัวชี้วัดมาตรฐาน ศ 1.2

เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

1. บรรยายบทบาทของงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนชีวิตและสังคม
2. อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของความเชื่อความศรัทธาในศาสนาที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น
3. ระบุและบรรยายอิทธิพลทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่มีผลต่อการสร้างงานทัศนศิลป์ของบุคคล

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. บทบาทของงานทัศนศิลป์ในชีวิตและสังคม
2. อิทธิพลของศาสนาที่มีต่องานทัศนศิลป์ในท้องถิ่น
3. อิทธิพลทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่มีผลต่อการสร้างงานทัศนศิลป์

2. วิธีจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์

มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ (2545) กล่าวว่าครูควรจะต้องทำความเข้าใจกับแนวทางการวางแผนการสอนที่สอดคล้องเหมาะสม สามารถสนองความต้องการของหลักสูตร ครูควรมีความรู้พื้นฐานว่ามีวิธีสอนหรือเทคนิคการสอนแบบใดบ้างที่ควรนำมาใช้ให้เหมาะสมกับบทเรียนหรือประสบการณ์นั้นๆ

กฤษณ์ จันทรทัต (2548) กล่าวว่าการสอนวิชาทัศนศิลป์แบบ DBAE (Discipline Based Arts Education) หรือศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์ มีเป้าหมาย คือ การพัฒนาความสามารถในความเข้าใจและซาบซึ้งเห็นคุณค่าศิลปะของผู้เรียน ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปวิจารณ์ และ ศิลปะปฏิบัติ การสอนศิลปศึกษาแบบ DBAE จึงเป็นรูปแบบของการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในด้านการรับรู้ การมองเห็นคุณค่าศิลปะและความงาม กล้าแสดงออกด้วยเหตุผลและอารมณ์จากจินตนาการ ซึ่งการวางแผนเนื้อหาและหน่วยการเรียนรู้ควรออกแบบสร้างให้สนองเป้าหมายทั้ง 4 แกน ดังนี้

แกนประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History)

แกนประวัติศาสตร์ศิลป์ เป็นการเรียนรู้ความเป็นมาของศิลปะตั้งแต่อดีตจนถึง และศิลปินที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม ความเป็นมาและประวัติการสร้างงานศิลปะ ตลอดจนความสัมพันธ์จากอดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาและสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนเอง ช่วยให้นักเรียนมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น อีกทั้งยังซาบซึ้งถึงคุณค่าศิลปวัฒนธรรมของชาติตนและยอมรับในความงามของศิลปวัฒนธรรมของผู้อื่น

รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง (2551) ได้กล่าวถึงวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ เป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษา

งานศิลปกรรม และศิลปกรรมที่นำมาศึกษาได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ประณีตศิลป์ และได้รับรวบรวมบทความจากนักประวัติศาสตร์ ที่กล่าวโดยสรุปได้ว่าประวัติศาสตร์ศิลปะมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ในอดีต ทั้งในเรื่องวิถีชีวิต ค่านิยมความเชื่อทางลัทธิ และนิกายทางศาสนา โดยใช้ผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นหลักฐานในการศึกษาค้นคว้า

ทวิเกียรติ ไชยงยศ (2538) ได้กล่าวถึงแกนประวัติศาสตร์ศิลปะ หมายถึง การรักษาความเป็นมาของศิลปะ เริ่มจากการศึกษาความเป็นมาของศิลปะใกล้ตัว ศิลปะในท้องถิ่นของตน ศิลปะระดับภาค ระดับประเทศของตนเอง ศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะระดับโลก ซึ่งจะสูงขึ้นตามระดับการศึกษา

สรุปได้ว่าประวัติศาสตร์ศิลปะนั้นมีความสำคัญเป็นหลักฐานทางวัฒนธรรมของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยและผู้เรียนควรได้เรียนรู้ให้เข้าใจถึงลักษณะเด่นและรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ชัดเจนของศิลปะในแต่ละยุคสมัยอีกด้วย

แกนสุนทรียศาสตร์ (Art Aesthetic)

แกนสุนทรียศาสตร์ เป็นแกนที่สะท้อนให้เห็นผลของประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจเห็นคุณค่าของความงามทั้งในธรรมชาติและในศิลปะ สามารถรับรู้เกี่ยวกับความงามในสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความพึงพอใจในความงามอันเป็นรากฐานของศิลปะ รวมทั้งการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าความงามตามหลักการของศิลปะ เช่น ความงามของเส้น รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว และช่องว่าง ซึ่งการสอนให้นักเรียนเกิดความรับรู้ศิลปะจากประสาทสัมผัสต่างๆ โดยการฝึกทักษะจากการปฏิบัติจริง การชมผลงาน เป็นต้น

ทวิเกียรติ ไชยงยศ (2551) ได้กล่าวถึง แกนสุนทรียศาสตร์ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความงาม โดยเฉพาะความงามของศิลปะ ในการสอนระดับประถมศึกษาชั้นนั้น ยังไม่จำเป็นต้องเป็นทฤษฎีหรือประวัติสุนทรียศาสตร์มาสอน แต่เป็นการสอน การรับรู้ (perception) ต่อสิ่งต่างๆรอบตัวตามความรู้สึก (sense) ของผู้เรียน แล้วแสดงออกมาเป็นคำพูด หรือ ภาพ หรือ เสียง หรือท่าทาง นั่นก็คือสอนให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ทางความรู้สึก (feeling) ต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ทั้งธรรมชาติและศิลปะ ซึ่งก็คือสร้างประสบการณ์สุนทรีย์ (aesthetic experience) เช่น ความรู้สึกจากการรับรู้งานศิลปะ เช่น ผู้เรียนมีความรู้สึกต่อภาพเขียนที่สร้างขึ้นอย่างไร ผู้เรียนมีความรู้สึกต่อภาพเขียนที่คนอื่นสร้างขึ้นอย่างไร และให้ผู้เรียนได้แสดงซึ่งความรู้สึกนั้นออกมาเป็นคำพูด เขียน ภาพ เสียง ท่าทาง เป็นต้น

เกษสิณี โชติเสถียร (2545) กล่าวถึงการเรียนการสอนตามแกนสุนทรียศาสตร์ โดยได้ยกตัวอย่าง เฮอร์วิทซ์ และเมเตจา กล่าวว่าการสอนสุนทรียศึกษาควรจะต้องเน้นกลวิธีการอภิปราย เกมที่มองเห็น เกมที่ต่อเนื่อง แสดงบทที่คิดขึ้น ศึกษาในพิพิธภัณฑ์ และศึกษาในห้องปฏิบัติการ พร้อมทั้งกล่าวถึงโปรแกรมสุนทรียศาสตร์ที่สร้างขึ้นโดย เซมเรล ประกอบไปด้วยโปรแกรม 3 กลุ่ม ดังนี้

1. สุนทรียะในโลกกายภาพ มุ่งเน้นการเสนอกิจกรรมที่สร้างความซาบซึ้งหรือการชื่นชม ต่องานศิลปะ ความสัมพันธ์ของรูปร่างรูปทรง สี น้ำหนัก พื้นผิว

2. สุนทรียะในศิลปิน เป็นการศึกษาชีวิตการทำงาน การสร้างสรรค์ และความคิดของ ศิลปิน เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติให้ผู้เรียน

3. สุนทรียะในสิ่งแวดล้อม เป็นการทัศนศึกษา มุ่งเน้นสร้างความเข้าใจและซาบซึ้ง สิ่งแวดล้อมรอบตัว ความงามของธรรมชาติ และศิลปะในสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า แกนสุนทรียศาสตร์ช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจเห็นคุณค่าของความงามทั้งใน ธรรมชาติและในศิลปะ โดยผ่านการปฏิบัติจริง ชมผลงาน ศึกษาชีวิตการทำงานของศิลปิน เป็นต้น

แกนศิลปวิจารณ์ (Art Criticism)

แกนศิลปวิจารณ์เป็นแกนที่ให้ความสำคัญต่อการรับรู้ การบรรยาย การวิเคราะห์ และการ ตีความ ในการประเมินผลงานศิลปะช่วยให้นักเรียนได้การฝึกฝนการวิจารณ์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียน เป็นผู้มีความรอบรู้ ละเอียดลออ มีความเป็นประชาธิปไตย กล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและปรับปรุงผลงาน

มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ (2545) กล่าวว่า ศิลปวิจารณ์ควรเป็นวลีที่หมายถึง กระบวนการ บรรยาย วิเคราะห์ ตีความ และตัดสินคุณภาพต่างๆที่มีอยู่ในผลงานศิลปะชิ้นนั้นๆ โดยเป็นการกระทำ ที่เจตนาหรืออย่างมีเป้าหมาย การวิจารณ์ศิลปะนี้เป็นการแสดงออกทางถ้อยคำหรือใช้ภาษาและมัก แสดงออกเพื่อสื่อความหมายว่าเราทราบอะไรบ้างเกี่ยวกับผลงานศิลปะชิ้นนั้น

ทวีเกียรติ ไชยงยศ (2551) ได้กล่าวถึงศิลปวิจารณ์ (art Criticism) หมายถึง การพูดคุย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะ ศาสตราจารย์ จิน เอ มิทเลอร์ กล่าวว่า ศิลปวิจารณ์เป็นกิจกรรมที่ เหมาะสมกับนักเรียนทุกระดับ แตกต่างกันไปเพียงความเข้มข้น ระดับเด็กก็เป็นเพียงการพูดแสดง ความคิดเห็นต่อผลงานศิลปะที่ตนเองหรือผู้อื่นสร้างขึ้น ไม่ต้องมีหลักวิชาการอะไรมากนัก

เกษินี โชติกเสถียรและคณะ (2545) กล่าวว่า เป้าหมายหลักของการวิจารณ์ศิลปะ คือ การ สร้างความเข้าใจในคุณค่าของงานศิลปะด้วยวิธีการมองควบคู่กับความคิดและข้อมูลเพื่อเป็นเหตุผลใน การสนับสนุนการยอมรับผลงาน การวิจารณ์เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้สึกกับคนอื่นที่ได้สัมผัสกับ งานชิ้นเดียวกัน จุดมุ่งหมายของการวิจารณ์ศิลปะที่ยอมรับกันมากที่สุด คือ การอธิบายคุณค่าหรือ ระดับของผลงานอย่างมีเหตุผล

สรุปได้ว่าศิลปวิจารณ์ คือการแสดงความคิดเห็น ที่สามารถสื่อสารความหมาย และมีการ บรรยาย วิเคราะห์ ตีความ และตัดสินผลงาน โดยมีเหตุผลเป็นสิ่งรองรับ การวิจารณ์ของแต่ละบุคคล จึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์ หรือความรู้ที่ได้รับมา

แกนศิลปะปฏิบัติ (Studio Art)

แกนศิลปะปฏิบัติเป็นแกนที่สนับสนุนให้นักเรียนสร้างผลงานทางศิลปะทำให้เกิดประสบการณ์โดยตรง ช่วยให้ได้ฝึกทักษะด้วยตนเองทั้งในด้านการตัดสินใจและการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนรู้จักแก้ปัญหาเกี่ยวกับคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์โยงสัมพันธ์กับการจัดองค์ประกอบศิลป์และสามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะด้วยวิธีการรูปแบบและเทคนิคที่เป็นรูปแบบเฉพาะตน

เกษสิณี โชติกเสถียรและคณะ (2545) ได้กล่าวถึง กิจกรรมด้านศิลปะปฏิบัติ คือประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนจะเกิดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพราะกระบวนการทำงานทางศิลปะนั้น เป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นกระบวนการแก้ปัญหาเฉพาะบุคคล โดยใช้ความคิด จินตนาการ ทักษะ และประสบการณ์ของแต่ละคนเป็นพื้นฐานสำคัญ วัตถุประสงค์ของการเรียนคือ รู้จักคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ วิธีการใช้ การเก็บรักษา ออกแบบสิ่งประดิษฐ์ รู้จักรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ทั้งส่วนตัวและหมู่คณะ นำศิลปะไปประยุกต์ใช้ในวิชาอื่น

สรุปได้ว่า ศิลปะปฏิบัติ เป็นกระบวนการสร้างผลงานของผู้เรียน ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรง เพิ่มทักษะ ทั้งความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ นำความรู้ความเข้าใจไปวิเคราะห์แก้ปัญหา สร้างผลงานที่เป็นเอกลักษณ์และลักษณะของตัวเองสร้าง เป็นกระบวนการที่สร้างให้ผู้เรียน มุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ เกิดความมั่นใจ ภูมิใจในตนเอง

กิลเบิร์ต คล้าก ไมเคิล เดย์ และดเวนเกรียร์ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2545) ระบุว่า DBAE มีหลักการและเหตุผลในการเรียนไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่มีวัฒนธรรม และศิลปศึกษาควรเป็นวิชาพื้นฐานบังคับวิชาหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาทั่วไป จุดมุ่งหมายของศิลปศึกษาคือการเตรียมเด็กให้กลายเป็นผู้ใหญ่ที่รักและเห็นคุณค่าของศิลปะ เป็นผู้ให้และจรรยาวัณธรรม สำหรับชื่อ DBAE หรือศิลปศึกษาแบบมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐานนั้น เขาทั้งสามอธิบายว่า หมายถึงความรู้ความเข้าใจ 4 แกน คือ ด้านสุนทรียภาพ ด้านศิลปวิจารณ์ ประวัติศาสตร์ศิลป์และศิลปะปฏิบัติ ซึ่งการวางเนื้อหาและหน่วยของการเรียนรู้นั้น ออกแบบสร้างให้สนองเป้าหมายทั้ง 4 แกนนี้

Jones และRunyan (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2545) เล่าถึงการพัฒนาหลักสูตรศิลปะสำหรับระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนรัฐบาล ในเมืองเวอร์จิเนียปีช โดยที่หลักสูตรนั้นพัฒนาตามแนวทาง DBAE ที่ระบุอยู่ในเอกสารของสมาคมศิลปศึกษาแห่งชาติ (NAEA) ปี 1976 คือ มีเป้าหมาย 5 ประการ ที่สะท้อนให้เห็นการบูรณาการความรู้ทั้ง 4 แกนคือ

1. การรับรู้และความเฉียบไว (วิถีสู่แกนสุนทรียภาพ)
2. ศึกษาเกี่ยวกับศิลปินและผลงานศิลปะ (แกนประวัติศาสตร์ศิลป์)
3. การทำผลงานศิลปะ (แกนศิลปะปฏิบัติ)
4. ศิลปวิจารณ์ (แกนศิลปวิจารณ์)

5. ส่วนประกอบต่างๆ และองค์ประกอบของการออกแบบ (พื้นฐานของทุกแกน)

ตั้งนั้นการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ ครูศิลปะสามารถนำการสอนแบบ DBAE ไปประยุกต์กับเนื้อหาการสอน การจัดกิจกรรมนั้นครูผู้สอนควรต้องทราบถึง พัฒนาการของเด็ก ช่วงวัยของเด็ก การเรียนรู้ของเด็ก การวัดประเมินผล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการเรียนและสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวการสอนแบบมีศิลปินเป็นแบบอย่าง (The Artist as Model)

แนวความคิดนี้เกิดจากความพยายามที่จะจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้ใกล้เคียงกับการทำงานศิลปะในโลกอาชีพ ในชีวิตจริงให้มากที่สุด กล่าวคือการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสและได้เรียนรู้ชีวิต และกระบวนการทำงานในอาชีพทางศิลปะจากศิลปินจริงๆ การเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการสอนในแนวนั้นนั้น นักเรียนจะได้สัมผัสประสบการณ์ตรง แทนที่จะเรียนแบบทฤษฎี เช่น จาก การบอกกล่าวจากครู หรือการอ่านตำรา การสัมผัสนั้น จะเป็นทั้งทางด้านกระบวนการการทำงาน ความคิด ความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกของศิลปิน การเรียนรู้ นั้น มาจากกิจกรรมหลายๆรูปแบบ ได้แก่ การทำความรู้จักศิลปินจริงๆ การสังเกตการทำงานศิลปะ การสนทนาหาความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประยุกต์วิธีการของศิลปินมาใช้ในการทำงานของตน การขอคำแนะนำ การวิเคราะห์งานของตน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ

สิ่งที่นักเรียนจะเรียนรู้จากศิลปินที่สำคัญๆคือ ลักษณะการทำงานศิลปะ และบุคลิกลักษณะของตัวศิลปินตามรายละเอียดดังนี้ คือ

ลักษณะการทำงานศิลปะ

1. ขั้นตอนการทำงาน ตั้งแต่เริ่มหาแนวคิด แรงบันดาลใจ การแสดงออก จนถึงขั้นทำสำเร็จเป็นผลงานในที่สุด

2. ทักษะ และความชำนาญในการใช้สื่อ และอุปกรณ์ต่างๆ

3. การทำงานอย่างมีเป้าหมาย ความพยายามควบคุมสมาธิในการทำงานให้ตรงประเด็นที่ตรงประเด็นที่ต้องการ และสร้างความก้าวหน้าในการทำงาน

4. ความพยายามพัฒนาความคิดของตนเองจากจุดหนึ่งๆ หรือ จากงานชิ้นหนึ่งๆ โดยจะพัฒนา และปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ในการทำงานขั้นต่อไป หรือ ในการทำงานขั้นต่อไป

5. การรู้จักวิเคราะห์วิจารณ์ และ ประเมินผลการทำงานของตนในแต่ละขั้นตอน

6. ความเป็นอิสระในด้านความคิด และการแสดงออก

บุคลิกลักษณะของศิลปิน

1. การเป็นคนที่เปิดกว้าง ใฝ่รู้ต่อการสัมผัส รับรู้สิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ

2. การเป็นคนที่มีประสาทสัมผัสพิเศษ คือ มีความไวต่อการรับรู้

3. การเป็นคนที่มีประสบการณ์เชิงสุนทรีย์

4. การทุ่มเทชีวิตในการสังเกต สัมผัส และ การแสดงออก
5. การเป็นคนชอบแสวงหา ค้นพบ สังเคราะห์ วิเคราะห์ และสร้างสรรค์
6. การเป็นคนที่มีทักษะ ความชำนาญเชิงเทคนิค
7. การเป็นคนที่มีกำลังใจทุ่มเทต่องานหนัก และมีความต่อเนื่อง
8. การเป็นคนที่ยึดมั่นต่อการทำในสิ่งที่แปลกใหม่ และไม่คุ้นเคย โดยไม่กังวลต่อความล้มเหลว อาจเกิดขึ้น
9. การเป็นคนที่มีรู้จักบังคับ และจัดระเบียบจิตใจของตน

รูปแบบของการจัดโครงการสอนอาจทำได้ 2 วิธี คือ รูปแบบแรก คือ การมีศิลปินมาประจำการและทำงานอยู่ในโรงเรียน เป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันนานพอสมควร อาจจะเป็นตลอดภาคการศึกษา หรือตลอดปีการศึกษา แล้วแต่ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ จุดสำคัญอยู่ที่การคัดสรรศิลปินที่สามารถสนองต่อจุดมุ่งหมายของโครงการ ทั้งนี้ควรคำนึงถึง การเป็นที่ยอมรับของสังคมในด้านความสามารถ และผลงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความประทับใจต่อนักเรียนในเบื้องต้น นอกจากนั้นแล้ว ควรพิจารณาลักษณะ และกระบวนการทำงานที่สมควรเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียน และสิ่งที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งคือ บุคลิกภาพส่วนตัวของศิลปิน ควรมีความอบอุ่น เปิดกว้างที่จะให้นักเรียนได้สัมผัส และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างใกล้ชิด

อีกวิธีหนึ่งคือ การจัดโครงการตามความเหมาะสมกับเวลาระยะสั้น และการมีงบประมาณที่จำกัด คือ แทนที่จะเชิญศิลปินมาประจำที่โรงเรียน ก็อาจใช้วิธีเชิญศิลปินมาเป็นครั้งคราว หรือจัดทัศนศึกษาพานักเรียนไปเยี่ยมชมการทำงานของศิลปิน ณ สถานที่ทำงานของศิลปินเอง ข้อดีในการใช้วิธีที่สองนี้คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสศิลปินหลายๆคน เพื่อสังเกตการใช้ทักษะ และความชำนาญที่หลากหลายกันออกไป แต่มีข้อจำกัด คือ การขาดความลึกซึ้ง และขาดความต่อเนื่อง กล่าวโดยสรุปว่าเป็นการศึกษาแนวกว้าง ในขณะที่วิธีแรกนั้น เป็นการศึกษาแนวลึก

บทบาทหน้าที่ของครูในการจัดการสอนในแนวที่มีศิลปินเป็นแบบอย่างนี้ คือ เป็นผู้แสวงหา และคัดสรรศิลปินที่มีลักษณะที่ต้องการ คือเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ เช่น ต้องการเน้นการแสดงออกที่แปลกใหม่ หรือ ต้องการเน้นการเป็นผู้มีทักษะ ความชำนาญในการใช้สื่อเฉพาะอย่าง นอกจากนั้นแล้ว ครูยังมีหน้าที่ประสานงานกับศิลปินระหว่างการสอน โดยควรไว้วางใจความรู้สึกละเอียดของนักเรียน และเปิดโอกาสสนทนาให้เกิดขึ้นระหว่างศิลปินกับนักเรียน

ขั้นตอนการวางแผนการสอน ได้แก่

2.1 วิธีสอน

วิธีสอนการคิดเชิงอุปนัย (Inductive Thinking) เป็นวิธีสอนการสร้างมโนทัศน์สามารถนำไปใช้ในการสร้างการเรียนรู้ทั้งด้านกายภาพและคุณภาพ

วิธีสอนแบบฝึกการสืบสอบ (Inquiry Training) เป็นกระบวนการเรียนการสอนพัฒนาผู้เรียนในลักษณะกระตุ้นเร้าให้ผู้เรียนค้นหาวิเคราะห์ด้วยความคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล และเป็นระบบหาทางแก้ปัญหาได้เอง

วิธีสอนการเสาะหามโนทัศน์ (concept Attainment) เป็นวิธีสอนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในการคิดหาเหตุผลเชิงอุปนัยเป็นหัวใจ แต่ก็สามารถใช้พัฒนาและวิเคราะห์หามโนทัศน์ต่างๆให้ผู้เรียนได้ด้วย

วิธีสอนการจำ เป็นการสอนที่ช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนรู้ และสร้างความสามารถในการเก็บสะสมข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การเรียนรู้มีความมั่นคงและยาวนาน

2.2 การกำหนดจุดประสงค์ทางการเรียน

จุดประสงค์ทางการเรียน หรือ จุดประสงค์การเรียนรู้ มาจากคำว่า Learning Objective หมายถึง ความประสงค์ที่ครูต้องการให้เด็กได้รับจากการเรียนการสอน ที่มุ่งให้เกิดขึ้นกับเด็กหลังจากที่เด็กได้เรียนบทเรียนนั้นๆ การกำหนดจุดประสงค์ทางการเรียนนี้ต้องทำในลักษณะคำนึงถึงการประเมินผลควบคู่กันไป เพราะในการประเมินผลเราย่อมประเมินว่าในที่สุดแล้วเด็กได้รับสิ่งนั้นหรือเกิดสิ่งนั้นหรือไม่

2.3 เนื้อหาทางศิลปะ

เมื่อครูจะวางแผนเนื้อหาที่จะสอน ควรพิจารณาว่าข้อกำหนดของขอบข่ายสาระ การเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นมีเช่นไร จะเรียนถึงอะไรบ้าง มีกิจกรรมหรือสื่อการเรียนอะไรบ้าง และครูควรปรับเปลี่ยนข้อมูลความรู้และประสบการณ์ที่จะให้กับนักเรียนให้ทันยุคทันสมัยอยู่เสมอ

2.4 กิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอน

กิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอนคือการนำเนื้อหาที่ครูกำหนดไว้ในแผนการสอนไป วางแผนว่า จะจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอนเช่นไร ซึ่งเป็นกระบวนการขั้นตอนพื้นฐานในการวางแผนการสอน

2.5 สื่อที่ควรเลือกใช้ในการสอน

สื่อที่ครูเลือกใช้ในการสอนนั้นมีบทบาทเป็นอย่างมากต่อการจัดกิจกรรมรวมทั้งกระบวนการสอนของครู โดยสื่อการเรียนการสอนนั้น แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- 1) ประเภทสื่อ
 - 1.1) สื่อประเภทหนังสือและวารสารหรือนิตยสาร
 - 1.2) ภาพจำลองผลงานศิลปะ
 - 1.3) ประติมากรรมจำลองแบบ
 - 1.4) สิ่งแวดล้อม
 - 1.5) ทักษะศึกษา

- 1.6) สื่อเทคโนโลยีทันสมัย
- 1.7) บุคลากร
- 2) สื่อที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายสาระการเรียนรู้
 - 2.1) สื่อที่ใช้ประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะของศิลปะ
 - 2.2) สื่อที่ให้ประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับมิติทางศิลปะ
 - 2.3) สื่อที่ให้ประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีทางต่างๆทางศิลปะ
 - 2.4) สื่อที่ให้ประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นทางศิลปะและวัฒนธรรม
- 2.5) สื่อที่ให้ประสบการณ์การด้านส่วนประกอบทางทัศน

2.6 วัสดุอุปกรณ์

ศิลปะปฏิบัติเป็นหนทางหนึ่งที่เสริมสร้างและพัฒนาทั้งในทางกายและทางสุนทรีย์ เมื่อศิลปะปฏิบัติมีบทบาทและความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก การเตรียมวัสดุอุปกรณ์จึงมีประเด็นที่จะกล่าวถึงใน 2 ประเด็น คือ

ประเด็นแรก คือ ปัญหาด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ศิลปะมักจะเป็นปัญหาอยู่เสมอในอดีต เนื่องจากในการเรียนการสอนที่ผ่านมาการทำผลงานศิลปะเป็นกิจกรรมหลัก ดังนั้นงบประมาณในด้านวัสดุอุปกรณ์จึงมีปริมาณที่มากและสิ้นเปลืองทุนทรัพย์ของหลายๆฝ่าย ซึ่งมีใช้แต่จะเป็นปัญหาของโรงเรียนเท่านั้น ครู นักเรียน ผู้ปกครองก็มีส่วนร่วมอยู่ในปัญหานี้

ประเด็นที่สอง คือ ด้านการจัดการ ครูศิลปะจะมีหนทางอย่างไรบ้างที่จะทำให้ปัญหาด้านค่าใช้จ่ายวัสดุลดลง ซึ่งครูศิลปะเคยพยายามช่วยผู้ปกครองประหยัดเงินโดยการให้นักเรียนใช้เศษวัสดุในการทำงานศิลปะ แต่เท่าที่ผู้เขียนได้ประสบมา เศษวัสดุกลายเป็นตัวปัญหาคาราคาญต่อผู้ปกครองเสียด้วยซ้ำ เพราะเศษวัสดุนั้นมีอะไรที่จะหาได้ในเวลาจำกัด ซึ่งถ้าครูและทางโรงเรียนมีการจัดการที่ดีเรื่องนี้ไม่น่าจะเกิดปัญหา ครูและโรงเรียนควรจัดหาสถานที่จัดเป็นศูนย์สำหรับเก็บและสะสมเศษวัสดุโดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครองทุกคนและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

2.7 การประเมินผล

การประเมินผลในการศึกษานั้นมีหลายระดับ ตั้งแต่ในระดับหลักสูตร ซึ่งมักจะเป็นหน้าที่ของภาครัฐ คือกระทรวง ทบวงกรมสังกัด ที่ควรกระทำหลังจากหลักสูตรใช้ไปได้ระยะหนึ่ง ส่วนการประเมินในระดับการสอนนั้น อาจจะเป็นได้สองระดับ ได้แก่ ระดับโรงเรียน เช่น โรงเรียนหรือบุคลากรทางการวัดผลของทางโรงเรียน ศึกษานิเทศน์ ประเมินครู และครูประเมินการเรียนการสอน โดยสามารถประเมินผลจากการสอนของตนเอง และประเมินผลการเรียนของนักเรียน

3. การจัดการศึกษาออกสถานที่

เอดการ์ เดล (Edgar Dale, 1969) ได้จัดการศึกษาออกสถานที่ให้เป็น 1 ใน 11 วิธีการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในกรวยประสบการณ์ของเอดการ์ เดล ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาออกสถานที่เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงทั้งการมองเห็น การสังเกต หรือการสัมผัส ซึ่งสามารถเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมได้และสามารถเพิ่มศักยภาพประสบการณ์การเรียนรู้ได้มากขึ้น ซึ่งเนาวนิตย์ สงคราม (2557) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาออกสถานที่ว่า การจัดการศึกษาออกสถานที่เป็นการจัดการเรียนการสอนที่นิยมเป็นอย่างมากในสถานศึกษา เพราะนอกจากจะเป็นการสอนที่ให้ความรู้และประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนแล้วยังเป็นการสอนที่สนุกสนานเหมาะสมกับผู้เรียนทุกชั้นวัย แต่การจัดการเรียนการสอนด้วยการศึกษาออกสถานที่ก็ยังต้องมีหลักการ ขั้นตอน และการดำเนินการซึ่งหากผู้สอนเข้าใจในการจัดการศึกษาออกสถานที่อย่างถ่องแท้แล้ว ผู้สอนก็จะจัดการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนด้วยการศึกษาออกสถานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงควรมีการดำเนินการดังรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

3.1 ความหมายและหลักการจัดการศึกษาออกสถานที่

การศึกษาออกสถานที่ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสังเกตสำรวจสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างมีความหมาย สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตในอนาคตของผู้เรียนต่อไป กิจกรรมการศึกษาออกสถานที่เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า เพราะผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรง ตลอดจนส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ สังเกตสำรวจ แก้ปัญหา พัฒนาการคิดของผู้เรียน เพื่อการขยายประสบการณ์การเรียนรู้ที่นอกเหนือจากประสบการณ์ในห้องเรียน

3.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษาออกสถานที่

การศึกษาออกสถานที่เป็นการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายนอกห้องเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง รวมถึงก่อให้เกิดทักษะต่างๆ อาทิ ทักษะการคิด การปรับตัว การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม การเข้าสังคม การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น รวมทั้งการได้เข้าใจถึงชีวิตและความเป็นจริงที่เกิดขึ้น จุดมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาออกสถานที่มีดังนี้

3.2.1 เพื่อให้ผู้เรียนได้พบประสบการณ์จริงที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และทำให้เกิดความเข้าใจที่ง่ายขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ผู้เรียนที่เป็นเด็กเล็กได้ไปทัศนศึกษาออกสถานที่ยังสวนสัตว์ ผู้เรียนจะได้พบเห็นสัตว์ต่างๆ และจะทราบถึง ลักษณะ ขนาด เสียงร้อง ของสัตว์ชนิดต่างๆ สามารถ

เปรียบเทียบสัตว์ชนิดอื่นๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ตรงที่ได้มากกว่าในชั้นเรียน

3.2.2 เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สังเกตและศึกษาผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการเรียนรู้

3.2.3 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเกิดแนวคิดใหม่ๆ ได้ในขณะที่ได้เรียนรู้ เช่น ผู้เรียนในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีได้ไปศึกษานอกสถานที่ในโรงงานผลิตวัสดุสำนักงานเพื่อนำมาคิดประดิษฐ์ของใช้สำนักงานในรายวิชาเรียน จะทำให้ผู้เรียนได้ทราบถึง การออกแบบพัฒนา วิธีการผลิต ซึ่งเป็นข้อมูล que ผู้เรียนจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดแนวคิดใหม่ๆ ได้

3.2.4 เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

3.2.5 เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้สอนได้ร่วมทำกิจกรรม อาจมีพ่อแม่ ผู้ปกครอง เข้าร่วมในการศึกษานอกสถานที่ด้วย เช่น การไปศึกษานอกสถานที่ในระดับเด็กเล็กมักนิยมให้ผู้ปกครองร่วมเดินทางไปด้วยเพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย

3.2.6 เพื่อฝึกผู้เรียนให้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกัน เนื่องจากกิจกรรมหลังการศึกษานอกสถานที่ ผู้เรียนควรวิเคราะห์แลสังเคราะห์สิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนร่วมชั้น

3.2.7 เพื่อฝึกผู้เรียนให้รู้จักช่างสังเกตและช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความคิดและความสามารถควบคู่กัน ซึ่งได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าการศึกษานอกสถานที่ที่ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์จริงและการจัดกิจกรรมระหว่างไปทัศนศึกษานอกสถานที่ที่ผู้สอนควรจะแนะนำจุดที่ผู้เรียนควรสังเกตและมีกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ลงมือทำ เช่น การไปศึกษานอกสถานที่ยังโรงงานผลิตอาหาร ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ทดลองหรือลงมือปฏิบัติในส่วนที่ปฏิบัติได้

3.2.8 เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชนและโรงเรียน เช่น การศึกษานอกสถานที่ยังแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและมีปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้แนะนำ จะส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชนและโรงเรียนได้เป็นอย่างดี เป็นการสร้างสัมพันธ์ไมตรี และความรักความผูกพันระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และชาวบ้านได้

3.2.9 เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างโลกของวิชาการกับปัญหาในความจริง ในบางครั้งการเรียนรู้เฉพาะในห้องเรียนเป็นเพียงหลักการทางวิชาการแต่เมื่อผู้เรียนได้สัมผัสของจริงจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น เช่น ผู้เรียนเรียนเรื่องขยะและได้ไปศึกษานอกสถานที่ยังโรงงานบำบัดขยะ ผู้เรียนจะเข้าใจถึงปัญหาขยะและเข้าใจได้อย่างถ่องแท้มากกว่าการนั่งเรียนในชั้นเรียนและจะเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบันได้มากขึ้น

3.2.10 เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการทำงานอย่างเป็นระบบ เช่น การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผล หากมีการให้ผู้เรียนเป็นผู้ออกแบบและร่วมจัดการศึกษานอกสถานที่

3.3 ประเภทของการจัดการศึกษานอกสถานที่

การจัดการศึกษานอกสถานที่ในรูปแบบของการบูรณาการ เป็นการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรูปแบบของการบูรณาการมีดังนี้

3.3.1 การบูรณาการภายในสาขาวิชา หมายถึง การบูรณาการที่เกิดขึ้นภายในเนื้อหาวิชาเดียวกัน อาทิ วิชาสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ สุขศึกษา ตัวอย่างการจัดการศึกษานอกสถานที่ เช่น วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งจะมีมาตรฐานการเรียนรู้เรื่องศาสนากับลักษณะภูมิประเทศ เช่น การจัดการศึกษานอกสถานที่ที่วัดในนิยามธรรมยุติ ณ จังหวัดสุโขทัยและในขณะเดียวกันให้ผู้เรียนศึกษาลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดสุโขทัยซึ่งจะเป็นลักษณะการบูรณาการภายใต้ขอบเขตเนื้อหาวิชาเดียวกัน

3.3.2 การบูรณาการระหว่างวิชา (สหวิทยาการ) หมายถึง การเชื่อมโยงเนื้อหาสาระภายใต้ขอบเขตของสองวิชาขึ้นไป ตัวอย่างการบูรณาการระหว่างวิชาโดยใช้มาตรฐานและตัวชี้วัดการเรียนรู้ ซึ่งการบูรณาการระหว่างวิชาจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้เรียนได้รับความรู้ใดบ้าง จากนั้นควรกำหนดหัวเรื่องหรือชื่อเรื่องซึ่งอาจจัดทำเป็นหน่วยบูรณาการการเรียนรู้โดยผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้บอกเล่าถึงสิ่งที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนบอกสถานที่ที่ต้องการให้จัดการศึกษานอกสถานที่และสิ่งที่ผู้เรียนต้องการจะเรียนรู้ โดยผู้สอนต้องพิจารณาถึงหลักสูตร วัสดุทัศนั ตัวชี้วัด ลักษณะผู้เรียน และระดับชั้นของผู้เรียนด้วย

การจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนา นักเรียนในด้านสุนทรียภาพ (aesthetic) ซึ่งการจัดการศึกษานอกสถานที่เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงทางด้านศิลปะ ซึ่งพิพิธภัณฑสถานศิลปะจะสามารถเปิดโลกกว้างทางศิลปะและเพิ่มการรับรู้ทางสุนทรียะรวมทั้งความซาบซึ้งในคุณค่าของงานศิลปะให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน ซึ่งเนาวนิตย์ สงคราม (2557) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษานอกสถานที่ที่เกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานไว้ดังนี้

3.4 พิพิธภัณฑสถาน

สภาพิพิธภัณฑสถานระหว่างชาติ หรือ International Council of Museums (ICOM) ให้คำจำกัดความของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ (Museum of Art) หมายถึง พิพิธภัณฑสถานจัดแสดงศิลปวัตถุทุกประเภท คือ ประณีตศิลป์ ศิลปะตกแต่งหรือ ศิลปะประยุกต์ เข้าไว้ด้วยกัน

นิคม มุสิกคามะ (2536) กล่าวถึงความหมายของพิพิธภัณฑสถานศิลปะไว้ว่า เป็นสถาบันที่เก็บรวบรวมงานที่แยกออกไปเป็นพิเศษ ซึ่งงานศิลปะเหล่านี้มีค่าควรแก่การจดจำไว้ การเก็บรวบรวมจะเป็นเหตุผลดั้งเดิมเพื่อรักษาไว้ซึ่งศิลปะ ถึงแม้ว่าเหตุผลข้อนี้จะไม่ได้อธิบายถึงคุณค่าทางหลักเกณฑ์ทางศิลปะ แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมกับสุนทรียะของศิลปะและศึกษาวิวัฒนาการด้านศิลปะ หรือประวัติศาสตร์ศิลปะด้วย พิพิธภัณฑสถานทางศิลปะอาจแบ่งเป็น

พิพิธภัณฑ์สถานทางภาพเขียนหรือที่เรียกว่า หอศิลป์ และให้ความหมายของพิพิธภัณฑ์สถานศิลปะร่วมสมัย(Gallery of Contemporary Art) ไว้ว่า เป็นสถาบันเชื่อมความเข้าใจระหว่างสังคมปัจจุบันกับงานต่างๆที่ศิลปินเริ่มต้นกระทำ โดยพิพิธภัณฑ์สถานต้องพยายามที่จะนำศิลปะร่วมสมัยให้เข้าไปสู่ความเข้าใจที่ดีของสังคม และต้องช่วยให้เข้ากันได้กับความเจริญทางอุตสาหกรรมในเมืองอุตสาหกรรมด้วย

ชาวนอร์เวย์ พรุ่งโรจน์ (2540) ได้ให้นิยาม หอศิลป์ ไว้ว่า หมายถึงสถาบันที่มีวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยและศิลปิน ด้านทัศนศิลป์ เป็นสถาบันที่จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจทางศิลปะสู่ชุมชน ดำเนินงานด้วยระบบพิพิธภัณฑ์ วิทยาอย่างเต็มรูปแบบ หรือนำเพียงบางส่วนมาใช้ บางครั้งอาจใช้คำอื่นแทน เช่น คำว่าหอศิลปะ หอศิลป์ร่วมสมัย หอศิลป์สมัยใหม่ ศูนย์ศิลปะ พิพิธภัณฑ์ศิลปะ หรือใช้คำว่า สตูดิโอ (Studio) สตูดิโอ อาร์ต (Studio Art) แกลลอรี่ (Gallery) เป็นต้น

อาทิตยา จันทวงษ์ (2545) กล่าวสรุปว่า สภาพพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ ได้แบ่งพิพิธภัณฑ์ออกเป็น 9 ประเภท ซึ่งในจำนวนนี้มีที่เกี่ยวกับศิลปะ 2 ประเภท คือ พิพิธภัณฑ์ศิลปะ ซึ่งมีการรวบรวมงานศิลปะจัดแสดงนิทรรศการถาวร เน้นหนักไปในเชิงประวัติศาสตร์ศิลปะ และหอศิลป์ จะเน้นการจัดแสดงงานศิลปะในลักษณะนิทรรศการหมุนเวียน ศิลปะเป็นสิ่งที่มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลา ดังนั้น การจัดการเกี่ยวกับงานศิลปะ จำเป็นต้องมีการพัฒนาและปรับตัว การจัดแสดงเผยแพร่ผลงานศิลปะในปัจจุบันจึงมิได้จำกัดอยู่กับเงื่อนไขของเวลาและสถานที่เท่านั้น ซึ่งยังรวมถึงนิทรรศการศิลปะบนอินเทอร์เน็ตอีกด้วย

ศิริวัฒน์ แสนเสริม (2550) ได้กล่าวถึงบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะว่า พิพิธภัณฑ์ศิลปะและหอศิลป์ในปัจจุบันมีความสำคัญต่อสังคม ในการทำหน้าที่เป็นเสมือนสถาบันที่ให้บริการทางด้านศิลปะแก่สังคม เป็นสถาบันที่มีความหลากหลายมีการรองรับความต้องการจากบุคคลหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นผู้ชม ศิลปิน ตลอดจนนักเรียนนักศึกษา โดยอยู่ภายใต้ต้นนโยบายการให้การศึกษ การสะสมรวบรวมผลงาน และการจัดแสดงนิทรรศการเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสังคมที่มีความต้องการด้านศิลปะเพิ่มขึ้น ทุกวัน ดังนั้นฐานที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ และเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาคือ กลุ่มผู้ชมของพิพิธภัณฑ์ศิลปะ ซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากกลุ่มผู้ชมของพิพิธภัณฑ์ในลักษณะอื่นๆ พิพิธภัณฑ์ศิลปะจึงเป็นสถาบันที่เชื่อมความเข้าใจระหว่างสังคมปัจจุบันกับงานต่างๆ ที่ศิลปินเริ่มต้นกระทำ พิพิธภัณฑ์ศิลปะต้องพยายามที่จะนำศิลปะร่วมสมัยให้เข้าไปสู่ความเข้าใจของสังคม โดยที่ปรัชญาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะเพื่อการศึกษา นั้น ควรให้อยู่ในหลักของการให้คุณค่าของการสร้างความสนใจ ซึ่งนำไปสู่การค้นพบข้อมูลและรายละเอียดที่อยู่ภายในตัวงาน แบ่งเป็น 4 ประการ ดังนี้

- 1) ความรู้ทางด้านสุนทรียศาสตร์และศิลปะนิยม ศิลปะที่แท้จริง จะช่วย

ยกระดับและสร้างมาตรฐานของชีวิต พิพิธภัณฑสถานศิลปะจึงควรเป็นแบบอย่างของรสนิยมที่ดีของชุมชน อีกทั้งเป็นสถาบันที่ให้ความรู้ทางศิลปะแก่นักเรียน และในหลักสูตรต่างๆซึ่งจะเป็นการสร้างพื้นฐานความรู้ทางศิลปะ เพื่อนำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้กับศิลปะในแขนงอื่นๆ ของชีวิต การให้ความรู้นี้มีใช่เพียงการบอกถึงรูปแบบและลักษณะของวัตถุเท่านั้น แต่เป็นการรับรู้จากความรู้สึก ความประทับใจที่ได้จากศิลปะ

2) ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ หลักความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ มักจะอยู่ในรูปของการสื่อความหมายจากภาพ การบอกด้วยยุคสมัย รูปแบบประจำชาตินั้นๆ และการบันทึกข้อมูลหรือการให้ข้อมูลจากศิลปิน สิ่งเหล่านี้ คือรูปแบบของการบอกถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ ของพิพิธภัณฑสถานศิลปะ ตามหลักการทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ

3) ความรู้ทางด้านสหวิทยาการและทางด้านมนุษยศาสตร์ พิพิธภัณฑสถานศิลปะ จัดได้ว่าเป็นสถาบันที่ให้ประสบการณ์หรือหลักความรู้ทางสุนทรียะ ซึ่งนำเอาหลักความรู้จากหลายสาขามาประกอบกัน ความเป็นสหสาขาของกิจกรรมและการเรียนรู้ที่รวมอยู่ในพิพิธภัณฑสถานศิลปะได้แก่ ทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดง งานออกแบบตกแต่งภายใน การแสดงดนตรี งานกวี โรงละคร ภัตตาคาร ห้องอาหาร ฯลฯ และวัตถุที่จัดเก็บรวบรวมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ ยังเป็นสิ่งที่ให้ความรู้ ได้ มากกว่าความงามศิลปะเพียงอย่างเดียว การผสมผสานกิจกรรมเข้าด้วยกันระหว่างผู้สอน การจัดบทเรียน ชั้นเรียน ตลอดจนแผนปฏิบัติการในการนำเอาผลงานศิลปะ ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ และเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง พัฒนาเป็นหลักสูตรสำหรับชั้นเรียนในโรงเรียน เพราะพิพิธภัณฑสถานศิลปะ หอศิลป์ คือแหล่งสนับสนุนที่ดีในการสร้างเสริมประสบการณ์และรสนิยมที่ดีทางศิลปะให้เกิดขึ้น ในแต่ละตัวบุคคล

4) ความรู้ทางการศึกษากับสังคม ประกอบด้วยหลักการพื้นฐานดังนี้คือ เป็นการให้ความรู้ทางศิลปะ และบริบทแวดล้อมทางศิลปะ ยกระดับและพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานที่ดีทางศิลปะแก่สังคม เป็นการนำเอาศิลปะสู่ประชาชน โดยยึดประชาชนเป็นหลัก มีจุดมุ่งหมายในการนำเอาศิลปะไปสู่นโยบายและแผนงานของเมือง นโยบายเศรษฐกิจ และด้านอื่นๆ โดยมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของทุกคน พร้อมทั้ง ช่วยยกระดับและปรับปรุงคุณภาพชีวิต

พิพิธภัณฑสถานถือได้ว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีประโยชน์มาก เนื่องจากเป็นศูนย์รวมของข้อมูลสารสนเทศ และองค์ความรู้ต่างๆ ไว้อย่างมากมาย ดังนั้นในการศึกษานอกสถานที่ที่เป็นพิพิธภัณฑสถาน ศิริวัฒน์ แสนเสริม (2550) จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้สอนดังนี้

3.4.1 ก่อนการเดินทาง

- จัดให้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานนั้นๆ ในห้องเรียนก่อนการเดินทาง เช่น การศึกษาจากเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑสถาน เอกสารคู่มือที่ทางพิพิธภัณฑสถาน แจก หนังสือ ภาพถ่าย ซึ่งในปัจจุบันหาได้ไม่ยากเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น การค้นคว้าเรื่องราวพิพิธภัณฑสถาน ระบบเครือข่ายต่างๆ

- แจ้งผู้เรียนเกี่ยวกับงานที่ต้องทำส่งเมื่อกลับมาจากการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เตรียมตัว
- รวบรวมข้อมูล ความรู้ที่ผู้เรียนมีมาก่อน เพราะอาจมีผู้เรียนบางคนเคยไปมาแล้วอาจให้นำมาเล่าให้เพื่อนฟัง
- เตรียมอุปกรณ์เครื่องมือ ใบงานต่างๆ ให้ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ทราบว่า จะต้องศึกษาส่วนใดบ้างเมื่อไปถึงพิพิธภัณฑ์
- เตรียมอุปกรณ์เครื่องมือปฐมพยาบาลเบื้องต้น หากเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน
- ต้องมั่นใจว่ามีเบอร์โทรศัพท์ฉุกเฉินสถานที่ต่างๆ เช่น โรงพยาบาล สถานีตำรวจ และเบอร์ติดต่อผู้ปกครอง ผู้สอน และโรงเรียน รวมถึงเบอร์พิพิธภัณฑ์ที่จะไปด้วย โดยแจกให้ผู้เรียนและผู้ร่วมเดินทางทุกคน
- ชี้แจงการแต่งกายที่เหมาะสมในการเข้าพิพิธภัณฑ์

3.4.2 เมื่อไปถึงพิพิธภัณฑ์

- สรุบบ่อยอีกครั้งในสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ แจ้งวัตถุประสงค์ก่อนการเริ่มการชมพิพิธภัณฑ์ รวมทั้งแจ้งทางออกฉุกเฉินให้กับผู้เรียนและผู้ดูแลทุกคน
- จัดหาแผนที่พิพิธภัณฑ์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อว่าผู้เรียนต้องการแวะชมหรือหลงทาง อาจแจกเป็นกลุ่มหรือเดี่ยว
- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกและควบคุมการเดินทางศึกษาด้วยตนเอง เพื่อจะได้มีอิสระในการสัมผัสประสบการณ์จริง และเพื่อป้องกันให้ผู้เรียนสนใจสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ประเด็นที่มอบหมาย การเรียนรู้เองจึงไม่ควรเกินกิจกรรมละ 60 นาที
- ควรให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม เช่น การเดินศึกษาอาจแบ่งผู้เรียนเป็น 3-5 คน เพื่อร่วมกันคิดและตอบคำถามตามกิจกรรมที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และส่วนสถานที่ในพิพิธภัณฑ์ก็มักจะเหมาะกับกลุ่มเล็กเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มากที่สุด

3.4.3 หลังการเข้าชมพิพิธภัณฑ์

- ให้ผู้เรียนขอบคุณทางพิพิธภัณฑ์และวิทยากรในพิพิธภัณฑ์เพื่อบอกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการชมพิพิธภัณฑ์
- ให้ผู้เรียนวาดภาพเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์
- ให้กลุ่มผู้เรียนนำเสนอเนื้อหาในชั้นเรียนจากข้อมูลที่ได้เรียนรู้
- ใช้แหล่งข้อมูลของพิพิธภัณฑ์เพื่อช่วยในการเรียนรู้ต่อไป
- นำเนื้อหาในพิพิธภัณฑ์ที่แตกต่างจากเนื้อหาในชั้นเรียนมาอภิปรายร่วมกัน

3.4.4 การจัดการเรียนรู้หลังการเข้าชมพิพิธภัณฑ์

- ร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียนเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งทางบวกและลบ อะไรที่ผู้เรียนได้เรียน อะไรคือคำถามที่ผู้เรียนอยากถาม หรือผู้สอนอาจยกประเด็นคำถามเพื่อให้ผู้เรียนตอบ

- หลังการอภิปรายอาจให้ผู้เรียนเขียนบทความหรือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ในครั้งนี้ อาจเขียนในเชิงวิพากษ์หรือการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการเข้าชมพิพิธภัณฑ์

- ติดตามผลการเรียนรู้ที่ได้จากการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ของผู้เรียน หรือหากิจกรรมเสริมทางบวกที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์ที่เยี่ยมชม

นอกจากนั้นเนาวนิตย์ สงคราม (2557) ยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกสถานที่ว่า การเลือกสถานที่ในการศึกษานับว่ามีความสำคัญ สถานที่ที่เลือกควรที่จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาเหมาะสมกับวัย เพศ ศาสนา และพื้นฐานทางวัฒนธรรมของผู้เรียนด้วย และยังมีสถานที่อื่นๆ ที่น่าสนใจในการศึกษาหาความรู้และเหมาะสมกับผู้เรียนในวัยประถมศึกษา เช่น วัด สวนสาธารณะ พระราชวังโบราณ เป็นต้น เพื่อให้การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงได้ผลลัพธ์ที่ต้องการมากที่สุด

สันติ คุณประเสริฐ (2547) ได้กล่าวถึงวิธีการจัดการศึกษานอกสถานที่ ไว้ดังนี้

1. จัดโครงการศึกษานอกสถานที่ และทัศนศึกษาดูงานให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงนอกห้องเรียน รักการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลจริง และเกิดนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง วิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้เข้าใจความมุ่งหมาย จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาวิชาเพื่อจะเตรียมแผนการสอน และกำหนดกิจกรรมการเดินทางศึกษาดูงานรวมทั้งเสนอของบประมาณสนับสนุน

2. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การร่วมกันวางแผนจัดการเดินทางระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เช่น เรื่องที่จะศึกษาสถานที่ วิธีการเดินทาง กำหนดการเดินทาง การติดต่อ ที่พัก อาหาร ค่าใช้จ่าย หน้าที่รับผิดชอบ บูรณาการผสมผสานสาระความรู้ด้านอื่นอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. การติดต่อและขอความร่วมมือเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ในหัวข้อที่ต้องการศึกษาจากสถานที่และบุคคลที่ต้องการเดินทางไปดูงาน ประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานและบุคคลภายนอก เช่น หน่วยงานราชการ บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนากิจกรรมตามศักยภาพ

4. จัดการตรวจสอบความปลอดภัย ระยะเส้นทาง ฤดูกาล สภาพฟ้าดิน อากาศ เลือกวิธีการเดินทางที่ประหยัด ยานพาหนะ ที่พักที่มีความปลอดภัย อาหารและสวัสดิการที่จำเป็น

5. เตรียมตัวผู้เรียนด้านวิธีการค้นคว้าและบันทึกข้อมูล ทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งภายนอกและภายในกลุ่ม ศึกษาเรียนรู้ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง เช่น วิธีการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการแก้ไขปัญหา

6. กำหนดการเดินทาง จัดทำรายละเอียดการเดินทาง ผู้เรียนมีเวลาเตรียมตัว แจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ถ้าต้องใช้เวลาเรียนของวิชาอื่นต้องปรึกษาและแจ้งอาจารย์เจ้าของวิชารับทราบ และอนุญาตล่วงหน้า

7. กำหนดตัววิทยากร อาจารย์ผู้ควบคุมการเดินทางและผู้ช่วย เอกสารประกอบการศึกษาดูงานจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ เครื่องเสียง ไมโครโฟนไร้สายและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้

8. ประเมินผลการเรียนและอภิปรายสรุปผลการเดินทาง ประเมินผลการเรียนด้านความรู้เนื้อหาและทักษะที่ได้รับโดยตรงจากการเดินทาง อภิปรายประเมินผลกระบวนการเรียน การสรุปผลและนำเสนอรายงานผลเกี่ยวกับการเดินทางเพื่อการพัฒนาปรับปรุงในครั้งต่อไป

การจัดการศึกษานอกสถานที่ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ใช้ประสาทสัมผัสในด้านต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การดมกลิ่น หรือแม้แต่การชิม ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้จากสัมผัสหรือประสบการณ์ตรงของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี การมองเห็นเป็นสัมผัสหนึ่งของการประสบการณ์ตรงที่มีความสำคัญและ อัมไพ ตรีณสาร (2536) ได้ให้ความสำคัญในการมองเห็นของการเรียนการสอนศิลปศึกษาว่า กระบวนการเรียนรู้จะเริ่มต้นจากการรับรู้ ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างโลกภายนอกสู่โลกภายในของมนุษย์ โดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ เมื่อพิจารณาจากกระบวนการเรียนรู้ จะพบว่าการมองเห็นนั้นมีบทบาทเป็นปัจจัยพื้นฐานในกระบวนการการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางศิลปศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของทัศนศึกษาตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ว่า เป็นการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ด้วยการดูการเห็น และการศึกษาออกสถานที่

อิทธิเดช น้อยไม้ (2547) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดทัศนศึกษา ที่ผู้สอนควรพิจารณาก่อนการตัดสินใจว่าควรจัดทัศนศึกษาให้แก่ผู้เรียนหรือไม่โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. การพานักเรียนไปทัศนศึกษา มีความเกี่ยวข้องหรือสอดคล้องกับหัวเรื่องที่กำลังศึกษาหรือไม่

2. มีความจำเป็นหรือไม่ ที่จะต้องพานักเรียนไปทัศนศึกษานอกสถานที่

3. มีสื่ออื่นที่จะทดแทนการไปทัศนศึกษาได้หรือไม่ และควรพิจารณาว่าเนื้อหาที่เรียนนั้นจะต้องเป็นเรื่องที่ไม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้ภายในห้องเรียนเพราะถ้าหากเนื้อหาต่าง ๆ สามารถเรียนรู้ได้ภายในห้องเรียนอย่างสมบูรณ์แบบแล้ว การจัดทัศนศึกษาก็จะหมดความสำคัญไปทันที

4. วัตถุประสงค์ในการจัดทัศนศึกษา นั้นมีความสอดคล้องกับความสนใจและประสบการณ์เดิมของผู้เรียนหรือไม่
5. การจัดทัศนศึกษามีความเหมาะสมกับอายุและระดับชั้นของผู้เรียนหรือไม่
6. การเดินทางไปทัศนศึกษาไม่สิ้นเปลืองมาก มีความปลอดภัยสูง มีสภาพแวดล้อมหรือสถานที่ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนหรือไม่
7. การจัดทัศนศึกษาจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วยหรือไม่
8. การจัดทัศนศึกษาจะช่วยสร้างค่านิยมและทัศนคติที่ดีแก่ผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด

วิธีการสอนโดยการศึกษาออกสถานที่เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนจะต้องมีการเตรียมการอย่างรอบคอบและควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอนและนักเรียน โดยการจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน ซึ่งทิสนา แคมณี (2551) ได้สรุปไว้ ดังนี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของการไปศึกษานอกสถานที่ สิ่งที่จะไปศึกษา และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของนักเรียน
2. พิจารณาสถานที่ที่เหมาะสมและตรงกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาที่จะไปศึกษา กำหนดวิธีการเดินทาง พาหนะที่ใช้ กำหนดระยะเวลาในการเดินทางและค่าใช้จ่าย
3. ระยะเวลาของการไปศึกษานอกสถานที่ ในกรณีที่ต้องใช้เวลาซึ่งกระทบต่อชั่วโมงการเรียนวิชาอื่น ควรได้รับการยินยอมจากครูผู้สอนท่านอื่นและจากนักเรียน ซึ่งสามารถกระทำได้โดยการบูรณาการรายวิชาด้วยกัน
4. การได้รับอนุญาตให้เข้าไปศึกษาในสถานที่ดังกล่าว
5. การศึกษาในสาระความรู้ที่จำเป็นก่อนการไปศึกษานอกสถานที่
6. มีกระบวนการในการศึกษาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ในสถานที่นั้น
7. มีการสรุปผลการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนได้รับจากการไปศึกษานอกสถานที่ โดยทั่วไปหลังจากที่ชมและศึกษาสถานที่แล้ว ผู้สอนและผู้เรียนมักจะไม่ค่อยมีเวลาสรุปการเรียนรู้ในทันทีเพราะต้องรีบเดินทางกลับ แต่หากไม่รีบเดินทางกลับและสามารถจัดสรรเวลาได้ การสรุปประเมินผลการเรียนรู้ในทันที จะให้ผลดีมากเนื่องจากผู้เรียนยังจำความคิด ประสบการณ์ และความรู้สึกต่างๆ ได้ดี

4. สุนทรียภาพ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวถึงกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะไว้ว่าเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า และมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ซึ่งมะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนศิลปศึกษาจะได้รับผลดีที่สุด เมื่อนักเรียนได้รับการส่งเสริมให้ได้เรียนสาระความรู้ที่เกี่ยวกับลักษณะงานของผู้เกี่ยวข้องกับศิลปะ 4 ด้าน ได้แก่ ศิลปิน นัก

วิจารณ์ศิลปะ นักประวัติศาสตร์ศิลป์ และนักสุนทรียศาสตร์ ซึ่งจะสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจ และความสนใจเกี่ยวกับศิลปะให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน การจัดกิจกรรมศิลปศึกษาจึงควรจัดประสบการณ์ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทางด้านทักษะ ทักษะคิด ความคิด และรูปแบบพฤติกรรมควบคู่กันไป

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาจึงมีรูปแบบของหลักสูตรที่เน้นบูรณาการความรู้สี่ แขน หรือ DBAE (Discipline-Based Art Education) คือ แขนศิลปะปฏิบัติ แขนศิลปะวิจารณ์ แขน ประวัติศาสตร์ศิลป์ และแขนสุนทรียศาสตร์ ซึ่งแขนสุนทรียภาพนับเป็นแขนที่สำคัญต่อพัฒนาการ ของเด็ก ที่จะเติบโตขึ้นมาเป็นมนุษย์ที่ดี และเป็นผู้ที่มีสุนทรียภาพ รู้จักคุณค่าของตนเอง สิ่งแวดล้อม รอบตัวและสังคม

4.1 ความหมายของสุนทรียภาพ

ความหมายของสุนทรียภาพ ได้มีนักวิชาการทางศิลปศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายดังนี้ พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ ไทย พ.ศ.2530 ได้ให้ความหมายของสุนทรียภาพ (aesthetics) ว่าหมายถึง ความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งทีงาม ไพเราะ หรือรื่นรมย์ ไม่ว่าจะ เป็นธรรมชาติ หรือศิลปะ ซึ่งความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าดังกล่าวนี้ย่อมจะเจริญเติบโตได้โดยประสบการณ์ หรือการศึกษา อบรม ฝึกฝน จนเป็นอุปนิสัยเกิดขึ้นเป็นรสนิยม (taste) ขึ้นตามตัวบุคคลซึ่งเป็นผลที่ เกิดจากปฏิกิริยาของการรับรู้ทางการเห็น การฟัง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่าสุนทรียภาพ หมายถึง ความเข้าใจและความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่มีต่อความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะ

มัย ตะตียะ (2547) กล่าวว่า สุนทรียภาพ หมายถึง ความซาบซึ้งในคุณค่าแห่งความงาม ความประณีต และเรื่องราว โดยเกิดจากการรับรู้ของมนุษย์

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2526) กล่าวว่า สุนทรียภาพ คือ การรู้สึกซาบซึ้งในความงามของศิลปะ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับความเข้าใจความงามเชิงสุนทรียศาสตร์ ซึ่งมีคุณค่าทั้งต่อบุคคลและ สังคม

บุษบง ต้นตวงศ์ (2549) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า สุนทรียภาพ (aesthetic) หมายถึงความ ซาบซึ้งในคุณค่าของความงามทั้งจากธรรมชาติและงานศิลปะ ความซาบซึ้งนี้เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้น จากการรับรู้ของมนุษย์ และจะเจริญขึ้นได้ด้วยประสบการณ์ การศึกษาอบรม จนเกิดเป็นรสนิยม ที่ แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

ฐานิศวรร เจริญพงศ์ (2543) กล่าวว่า สุนทรียภาพในความหมายทั่วไปมักจะใช้ร่วมกับคำว่า ความสวยงาม (beauty) แม้ว่าความสวยงามเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียภาพ แต่นักสุนทรียศึกษามี ความเห็นว่าสุนทรียภาพอาจจะไม่ใช่ความสวยงามเพียงอย่างเดียว ความเศร้าโศก (tragic) ความน่าเกลียด (ugly) ความขบขัน (comic) และความน่าพิศวง (sublime) ก็ทำให้เกิดอารมณ์สุนทรีย์ได้ เช่นเดียวกัน

วิรุณ ตั้งเจริญ (2546) กล่าวถึงสุนทรียภาพไว้ว่า สุนทรียภาพอาจเป็นความงามของ ศิลปกรรม ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความประณีตงดงามของจิตใจ ความประณีตงดงามของการ ใช้ชีวิตส่วนตัวและส่วนรวม ศิลปกรรมในที่นี้ หมายความว่ารวมถึงทัศนศิลป์ ดนตรี ศิลปะการแสดง สถาปัตยกรรม วรรณกรรม

ศิลป์ พีระศรี (2526) กล่าวว่า สุนทรียภาพ หมายถึง ความรู้สึกโดยธรรมชาติของคนเราทุกคน ซึ่งรู้จักค่าของวัตถุที่งาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเสียง และถ้อยคำที่ไพเราะ ซึ่งความรู้สึกถึง ความงามนี้เป็นไปตามอุปนิสัย การอบรมและการศึกษาของบุคคลซึ่งเรียกรวมกันว่า รส (test) ฉะนั้น ความรู้สึกนี้จึงอาจมีแตกต่างกันได้มาก

Whittick (1974) กล่าวถึง สุนทรียภาพ คือ การรับรู้และชื่นชมความงาม เป็นที่ทราบดีว่า สุนทรียภาพเป็นเรื่องของอัตวิสัย (subjective) ซึ่งแต่ละคนย่อมให้คุณค่าสุนทรียภาพแตกต่างกันไป

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2516) ได้ให้คำอธิบาย สุนทรียศึกษา (aesthetic education) ไว้ว่าเป็น การศึกษาเกี่ยวกับหลักการปลูกฝัง การสอนและการจัดประสบการณ์ทางความงาม ศิลปะ นิยม และ การสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อคุณค่าทางความงามและพัฒนาบุคคลจากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า สุนทรียภาพ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งทั้งงดงาม ทั้งจากการสัมผัสธรรมชาติหรือ ศิลปะ ซึ่งความรู้สึกนี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล และสุนทรียศึกษา ก็เป็นการเรียนการสอน การ จัดประสบการณ์ที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้รับรู้ความงามและเห็นคุณค่าของสิ่งทั้งงามทั้งจากธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เพื่อพัฒนาให้บุคคลมีการพัฒนาที่สมบูรณ์ทั้งสติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ จะ เห็นได้ว่าสุนทรียภาพมีความสำคัญต่อมนุษย์ดังนั้นการเรียนการสอนจึงควรเน้นและจัดประสบการณ์ ให้นักเรียนได้รับตั้งแต่ยังเด็กเพื่อวางรากฐานในการพัฒนาการที่ดีอันจะทำให้เติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่ดี และเป็นผู้ที่มีสุนทรียภาพ กล่าวคือรู้จักคุณค่าของตนเอง สิ่งแวดล้อมรอบตัวและสังคม และสิ่งสำคัญ ของการรู้จักคุณค่าในกระบวนการทางสุนทรียศาสตร์นั้นคือการรู้คุณค่าแบบมีเหตุมีผล ความสำคัญ ของการสอนเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ Lowenfeld (1973) กล่าวว่า การสอนสุนทรียภาพ เป็นหัวใจ ของหลักสูตรศิลปะ จะช่วยพัฒนาการรับรู้ทางสุนทรียภาพและรสนิยมของผู้เรียนให้ดีขึ้น สอดคล้อง กับ Herwit (1977) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ในคุณค่าทางศิลปะหรือความซาบซึ้งในศิลปะ (art appreciation) มีความสำคัญต่อพฤติกรรมผู้เรียนเพราะช่วยพัฒนารสนิยม ซึ่ง Feldman (ปราโมทย์ ศรีปลั่ง, 2543) ได้เสนอแนะว่า การศึกษาด้านศิลปะนั้นควรมีการชี้แนะให้ผู้เรียนเพิ่มพูนประสบการณ์ ทางสุนทรียภาพจากผลงานศิลปะ เพราะการกระทำเช่นนี้จะช่วยเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ให้กับ ผู้เรียนได้อีกทางหนึ่ง จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนสุนทรียภาพ Eisner (1973) กล่าว ว่า เพื่อพัฒนาการรับรู้ทางสุนทรียภาพของผู้เรียน ความละเอียดอ่อนในการรับรู้และพัฒนาทักษะ จะ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถและความฉลาดในการ เลือกรสนิยมในการชื่นชมผลงานศิลปะได้ดีขึ้น

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์ (2536) กล่าวว่า ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของความงามทั้งในธรรมชาติและในศิลปะ มนุษย์สามารถรับรู้เกี่ยวกับความงามในสิ่งแวดล้อม มนุษย์จึงควรเรียนรู้และได้รับการส่งเสริมด้านสุนทรียภาพเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในความงามอันเป็นรากฐานของความดีทั้งหลาย การสอนสุนทรียภาพจึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการสร้างบุคคลให้มีคุณภาพและมีคุณค่าต่อสังคม และกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า บุคคลจะสามารถนิยมศิลปะได้ต้องมีการเรียนรู้เพื่อเสริมปัญญาสามารถเข้าใจและฝึกฝน อารมณ์รับรู้ความงามและความรู้สึก

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาหลายๆท่านเกี่ยวกับการสอนสุนทรียภาพและการเข้าใจในศิลปะ พอจะสรุปได้ว่า การเข้าใจความงามหรือซาบซึ้งในสุนทรียมีคุณค่า และจำเป็นต่อการเป็นมนุษย์และต่อสังคม และการที่จะสร้างให้เกิดคุณสมบัตินั้นได้ต้องมาจากการศึกษา ฝึกทักษะการรับรู้ และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับศิลปะในด้านต่างๆ ทั้งการปฏิบัติ การชมศิลปะและการอภิปรายในปัญหาที่เกี่ยวกับความงาม เพื่อค้นหามาตรฐาน หรือหลักเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินศิลปะ อันส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการรับรู้ การพัฒนารสนิยม ค่านิยม และเกิดความซาบซึ้งในศิลปะ ซึ่งเป็นบรรทัดฐานในการที่จะมีพฤติกรรมทางด้านความงาม ได้อย่างเหมาะสม และส่งผลทั้งต่อตนเอง และสังคม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสอนเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ

Broudy (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2531) ได้กล่าวว่า พื้นฐานความรู้ทางศิลปะนั้นมาจากการให้ความรู้แก่ผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปวิจารณ์ และสุนทรียศาสตร์ ซึ่งความรู้ทั้ง 3 ด้านนี้จะพัฒนาการเรียนรู้ไปสู่ขั้นสูง “ความรักอย่างรู้แจ้ง” (enlightened cherishing) อันเป็นความรักเห็นคุณค่าในศิลปวัตถุที่มีรากฐานมาจากความรู้ และได้วิเคราะห์โดยถ่องแท้แล้ว (a love justified by knowledge) สอดคล้องกับ Greer (1984) ที่เห็นว่าในกระบวนการปฏิรูปหลักสูตรแบบ DBAE ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เสนอให้มีการเรียนการสอนแบบบูรณาการของความรู้ด้านศิลปะสี่แกนอย่างเป็นระบบ แกนสุนทรียศาสตร์นั้น เป็นสาระความรู้ที่แยกเป็นเอกเทศจากแกนที่เหลือ แต่บางครั้งก็เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับแกนอื่นๆ อีกสามแกน(ศิลปะปฏิบัติ, ประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลปวิจารณ์) อีกทั้งมะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2531) ได้กล่าวว่า การสอนให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งนั้นต้องให้ผู้เรียนวิเคราะห์ส่วนต่างๆของงานศิลปะได้ ดังนั้นผู้เรียนจึงจะต้องเข้าใจองค์ประกอบของศิลปะ และหลักการจัดองค์ประกอบของศิลปะ เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์งานศิลปะได้ต่อไป ส่วน Eisner (1987) กล่าวคล้ายกับเอคเคอร์ว่า การที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้ที่มีความเข้าใจและซาบซึ้งในงานศิลปะได้นั้น ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับศิลปะอย่างลึกซึ้ง และหลากหลาย เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาผลงานและตัดสิน ประเมินผลงานได้อย่างเหมาะสมต่อไป สำหรับการซาบซึ้งในผลงานศิลปะมีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญหลายคนที่ให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการพัฒนาสู่การเรียนการสอน ตัวอย่างเช่น ทฤษฎีการสอนความซาบซึ้งในศิลปะ (Theory of teaching art appreciate) ของ Per Johansen (1979) นำเสนอรูปแบบการ

สอนความซาบซึ้งในทัศนศิลป์ โดยใช้การศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ทฤษฎีทางการศึกษาศิลปะ จากอดีต โดยมีที่มาจากผลงานของนักวิจัย 3 คน คือ 1. Trudy Shiel ที่เสนอชุดของวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผู้เรียนในการสอนสุนทรียศึกษาทางทัศนศิลป์ โดย Shiel ได้เสนอชุดของวัตถุประสงค์ของผู้เรียนในวิชาความซาบซึ้งในศิลปะแบ่งเป็น 3 ชุด คือ *recognitive*, *acquaintive* และ *appreciative objectives* นอกจากนี้ยังได้ใช้การวิเคราะห์ความซาบซึ้งในงานศิลปะของ 2. Ingarden มาเพิ่มเติมในทฤษฎีของ shiel โดย Ingarden อ้างว่าความซาบซึ้งในงานศิลปะเป็นขบวนการที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ การมุ่งสนใจงานศิลปะในภาพรวม การเน้นไปที่ส่วนประกอบ และความสัมพันธ์ของส่วนประกอบเหล่านั้น และสุดท้ายคือการกลับมาให้ความสนใจ ในภาพรวมของผลงานอีกครั้งโดยใช้ การ ตระหนักในส่วนประกอบรวมในตอนแรก ทับซ้อนกับความตระหนักรู้ในองค์ประกอบย่อยในขั้นที่สองเป็นการรวมกันขั้นสุดท้ายของการรับรู้ เพื่อนำไปสู่ประสบการณ์เชิงคุณภาพ และ 3. ร่วมกับหลักการทางศิลปวิจารณ์ของ Beardsley ซึ่งศิลปวิจารณ์ได้ให้การวิเคราะห์ หลักเกณฑ์และบรรทัดฐานในการควบคุมและสนับสนุน สิ่งที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียภาพและความดีงาม ถ้าใช้ในทางที่เหมาะสมจะเป็นการเพิ่มความลึกซึ้งในความซาบซึ้ง โดยขยายขอบเขตเชิงคุณภาพในความสนใจในผลงานศิลปะชิ้นหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาผู้เรียนให้มีสุนทรียภาพซึ่งสามารถรับรู้สัมผัสความงามได้นั้น เป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตลอดจนเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาศิลปะ ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกในทางสุนทรียนี้ เป็นประสบการณ์ปลายเปิดที่ต้องมีข้อมูลจากหลายๆด้านมาช่วยสร้างมโนทัศน์และความรู้ความเข้าใจ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมทักษะทางด้านนี้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งครูเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับผลงานศิลปะ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดความซาบซึ้งในงานศิลปะ และเห็นคุณค่าในงานศิลปะมากขึ้น

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสังเกต

การที่ครูพานักเรียนไปพิพิธภัณฑ์ หรือสถานที่แสดงนิทรรศการศิลปะ เพื่อให้เด็กได้ดูผลงานศิลปะของจริง การที่เด็กได้เรียนรู้จากการมอง การแยกแยะ การบรรยายในสิ่งที่เห็น และการได้รู้จักศิลปะว่ามีความสำคัญต่อเราอย่างไร โดยการศึกษาโดยตรงจะเป็นการพัฒนาทักษะหลายด้าน เช่น ทักษะทางการพูด ทักษะการสื่อสาร ความรู้สึกในงานศิลปะและการรู้คุณค่าความงาม (Mattil and Marzzan, 1981) สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา ก่อนที่จะแนะนำนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในงานศิลปะ และการอภิปรายพูดคุยเกี่ยวกับงานศิลปะควรให้นักเรียนรู้จักวิธีการมองเสียก่อน (Jefferson, 1963) ซึ่งจะมีส่วนช่วยยกระดับทักษะทางการตอบสนองงานศิลปะ จากการสังเกตของเด็ก ดังที่ อ่ำไพ ตรีณสาร (2534) ได้เสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมที่เน้นเพื่อฝึกการมองภาพตามที่ปรากฏจริง

ครูควรฝึกให้นักเรียนมุ่งความสนใจมองแต่สิ่งที่ปรากฏต่อสายตาในขณะหนึ่งๆ โดยปราศจากการคำนึงถึงควมมีลักษณะคงที่ หรือเกิดจากความเคยชิน โดยครูจะจัดเตรียมวัตถุหรือภาพ โดยเริ่มจากที่ไม่คุ้นตามาให้นักเรียนดู เช่น ก้อนหิน เศษไม้ หรือ กระดาษที่ตัดเป็นรูปอิสระต่างๆ จากนั้นอาจให้นักเรียนเปรียบเทียบกับภาพร่างต่างๆ และบอกว่าภาพใดเหมือนกับสิ่งที่ตนเห็นมากที่สุด หรือ ถ้าจะฝึกความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่เห็น และการวาดภาพด้วย ก็อาจให้นักเรียนร่างภาพที่ตนเห็นลงบนกระดาษก็ได้ นอกจากการดูสิ่งที่ไม่คุ้นเคย ครูก็อาจสอดแทรกสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันให้นักเรียนสังเกตด้วย อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เราเตรียมให้นักเรียนฝึกการสังเกตนี้ ควรมีรูปร่างรูปทรงและรายละเอียดตลอดจนความซับซ้อนที่เหมาะสมกับระดับชั้น เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ถ้ายากเกินไปนักเรียนอาจหมดกำลังใจ นอกจากการฝึกการมอง รูปร่าง รูปทรงแล้ว อาจประยุกต์กิจกรรมในการทำงานเดียวกันนี้ เพื่อฝึกการมองคุณสมบัติต่างๆ ในองค์ประกอบศิลป์ได้เช่นเดียวกัน เช่น ในเรื่องของสี แสงเงา สัดส่วน และพื้นผิว เป็นต้น

2. การจัดกิจกรรมที่เน้นการมองจากมุมมองและสภาวะที่หลากหลาย

โดยส่วนใหญ่แล้ว นักเรียนจะเคยชินกับการมองจากมุมมองปกติ คือ ที่ระดับสายตา อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ศิลปะที่น่าสนใจ และสร้างสรรค์ เราควรจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้ฝึกมองจากมุมมองที่หลากหลายซึ่งเป็นการขยายมวลประสบการณ์และเป็นข้อมูลให้นักเรียนไว้คิดสรร เพื่อการถ่ายทอดจินตนาการ และความรู้สึกได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การมองจากจุดที่ต่ำกว่าระดับสายตา โดยให้นักเรียนมองจากระดับ พื้นแล้วเงยหน้าดูสิ่งรอบๆตัว หรือการยืนบนเก้าอี้ หรือบนโต๊ะ แล้วมองต่ำลงมา การมองในระยะที่ใกล้ๆมาก เช่น การมองวัตถุจากกล้องโทรทัศน์ การมองไกลๆ เช่น การมองทีวีทัศน์ หรือการพานักเรียนขึ้นไป มองทีวีทัศน์จากตึกสูงๆ หรือการมองจากมุมแปลกๆ เช่น การก้มศีรษะมอง หรือ ตะแคงศีรษะมอง นอกจากนั้นอาจฝึกการมองในสภาวะต่างๆ ครูอาจนำภาพของศิลปะต่างๆ ที่มองในมุมมองเดียวกับนักเรียนมาให้นักเรียนดู หรือครูอาจนำอภิปรายเกี่ยวกับภาพที่เห็น และความรู้สึกที่ได้รับจากการมองนั้น นอกจากนั้นยังอาจเป็นการนำเข้าสู่กิจกรรมการสร้างงานศิลปะ เช่น การวาดภาพพระบายสี เป็นต้น

3. การมองสิ่งแวดล้อมรอบตัว

ในชีวิตประจำวันนั้น นักเรียนอาจไม่มีโอกาสมอง หรือสังเกตสิ่งต่างๆ อย่างพิถีพิถันเท่าใดนัก ถึงแม้จะเห็นสิ่งต่างๆ ก็มักถูกรอรับด้วยความคงที่ ความเคยชิน และข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ สืบเนื่องจากการส่งเสริมที่กล่าวถึงใน 2 ข้อแรก ครูควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกการมองสิ่งต่างๆ ในสิ่งแวดล้อม โดยการเน้นการมองภาพจากที่ปรากฏจริง และการมองจากมุมมองต่างๆ เช่น การพานักเรียนไปวาดภาพในชุมชนใกล้ๆโรงเรียน การค่อยๆ สังเกตความเปลี่ยนแปลงของภาพที่ปรากฏ เมื่อเปลี่ยนตำแหน่ง หรือมุมที่มอง สิ่งที่สามารถช่วยกำหนดขอบเขตในการมองคือการทำจอร์รับภาพ

จำลอง โดยการตัดกระดาษเป็นกรอบหน้าต่าง เมื่อมองผ่านจอร์รับภาพนี้ไปสู่จุดหมายปลายทาง จะได้ขอบเขตของภาพ เราจะได้ภาพเน้นเฉพาะจุดเมื่อเลื่อนจอออกให้ห่างจากตา จะได้ภาพมูมมองกว้างขึ้นเมื่อเราเลื่อนจอเข้าใกล้ตา

4. การให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะ และความเป็นมาของสิ่งต่างๆ

สรรพสิ่งหรืองานศิลปะในหลายๆกรณีนั้น มีความสำคัญต่อภาพที่ปรากฏอย่างใกล้ชิด บางอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา และสภาพการณ์ เช่น ใบไม้ เริ่มตั้งแต่เป็นใบอ่อนจะมีขนาดเล็กสีอ่อน และมีรายละเอียดไม่มากนัก จากนั้นก็จะมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปเมื่อโตเป็นใบที่สมบูรณ์เต็มที่และเมื่อเป็นใบแก่ก็ร่วงโรย ในลักษณะนี้ครูอาจเตรียมตัวอย่างจริงในแต่ละช่วงมาให้นักเรียนสังเกตและเปรียบเทียบตามภาพที่ปรากฏ โดยพิจารณาจากหลักการทางศิลปะต่างๆ เช่นขนาด พื้นผิว รูปร่าง หรือ สี เป็นต้น นอกจากการสังเกตสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติแล้ว การรับรู้งานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะต่างๆ ก็ต้องอาศัยความเข้าใจในหลักการหรือแนวคิดในการทำงานของศิลปินด้วย ดังตัวอย่างที่กล่าวไว้ในอุปสรรคในการมองเห็นในข้อ 5 ดังนั้น ครูควรให้ความรู้โดยการอธิบายประกอบการยกตัวอย่างลักษณะงานที่มีจำนวนมากพอที่นักเรียนจะสรุปการเห็นลักษณะเฉพาะนั้นๆ อย่างชัดเจน

5. การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างจินตนาการในการมองเห็น

การสร้างงานศิลปะที่เกิดจากการประสมประสานสิ่งที่เห็นต่างๆเข้าด้วยกัน ด้วยสภาวะที่ต่างไปจากปกติ เช่น ขนาด โดยการขยายของที่ปกติเคยเล็กให้ใหญ่ขึ้น ไปประกอบกับของที่ปกติเคยใหญ่แต่ย่อให้เล็กลง หรือสร้างภาพเรื่องเดียวกัน แต่ประกอบขึ้นด้วยรายละเอียด จากมุมมองต่างๆกัน เป็นต้น

การใช้บทสนทนาเพื่อส่งเสริมการสังเกต

เด็กเรียนรู้การสืบค้นโดยทางอ้อม จากการถามคำถามที่เหมาะสม จากการฟังและการอภิปรายร่วมกัน ผ่านการแนะนำโดยตรงจากการให้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทาง และการกระตุ้นให้กำลังใจ โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. การตั้งคำถาม การเรียนรู้โดยการตั้งคำถาม เพื่อช่วยชี้แนะโดยทางอ้อมเป็นประโยชน์อย่างยิ่งโดยเฉพาะการตั้งคำถามแบบปลายเปิด หรือคำถามแบบเอกนัย (Divergent question) จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น

- ช่วยในการทำนาย “เมื่อเติมสีชาวลงไปในสีเขียวจะได้สีเขียวเข้มหรือว่าสีเขียวอ่อน”
- ช่วยย้ำความเข้าใจ “คิดว่าเพราะอะไร...”
- ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ “เส้นที่มองเห็นคล้ายอะไรบ้าง”

นอกจากคำถามที่มีหลายคำตอบแล้ว คำถามที่มีคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียวก็มีประโยชน์ในการกระตุ้นให้คิดสำรวจ เช่น คำถามชี้แนะ “พื้นผิวเปลือกหอยเหมือนกับพื้นผิวแก้วน้ำ

เข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างของงานศิลปะ ความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ ต้องปฏิบัติตัวเพื่อให้เข้าถึงงานศิลปะ โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษ พยายามค้นหาค้นพบสิ่งเหล่านี้คือคุณค่าของงานศิลปะ ความน่าประทับใจ ความรู้สึกที่เกิดจากงานศิลปะ สิ่งกระตุ้นให้เกิดความสนใจในภาพงานศิลปะ ในขณะเดียวกันก็ต้องรับรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติต่างๆ ในงานศิลปะด้วย สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาก่อนที่จะครูจะแนะนำนักเรียนเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ดังที่กล่าวมาในงานศิลปะและการอภิปรายพูดคุยเกี่ยวกับงานศิลปะ ควรให้นักเรียนรู้จักวิธีการมองเสียก่อน โดยให้นักเรียนได้รู้จักงานศิลปะหลายๆชนิด (Jefferson, 1963) ซึ่งการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีประสบการณ์ในงานศิลปะอย่างกว้างขวาง ก็คือการให้เด็กได้เห็นผลงานศิลปะในหลายๆลักษณะ เช่น งานวาด งานปั้น งานจักสาน งานพิมพ์ งานแกะสลัก งานขดลวด เป็นต้น ประสบการณ์เหล่านี้นอกจากจะทำให้เด็กมีความเข้าใจในลักษณะต่างๆไปของศิลปะ เช่น แนวคิด รูปแบบ วัสดุ เป็นต้น (ประเทิน มหาพันธ์, 2531)

บทเรียนที่ใช้สังเกตเป็นสื่อการเรียนรู้มีอยู่มากมาย เช่น เรื่องพืช สัตว์ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติต่างๆ ตลอดจนรูปภาพผลงานศิลปะโดยใช้การสังเกตเป็นกิจกรรมหลัก หรืออาจควบคู่ไปกับกิจกรรมอื่นๆ เช่น การทดลอง การสาธิต การปฏิบัติ การศึกษานอกสถานที่ การเรียนจากแผนที่ หรือหุ่นจำลองต่างๆ เป็นต้น การสังเกตจะฝึกให้นักเรียนเป็นคนละเอียด รอบคอบ สังเกตสิ่งต่างๆ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ เหตุการณ์ต่างๆ อย่างมีจุดหมาย นอกจากนั้นเมื่อสังเกตปรากฏการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ยังจะฝึกให้นักเรียนทำงานอย่างสม่ำเสมอ และเชื่อว่าการเรียนรู้ด้วยการสังเกต จะมีส่วนช่วยให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมตลอดเวลา ทำให้บรรยากาศในการเรียนน่าสนใจอยู่เสมอ ไม่น่าเบื่อหน่าย (ศิริลักษณ์ ศรีกรมล, 2526)

จุดมุ่งหมายในการสังเกตสิ่งต่างๆในภาพศิลปะ ตามพัฒนาการของเด็ก 8 - 12 ปี ซึ่งเด็กในช่วงอายุนี้นี้จะมีการพัฒนาการเพิ่มมากขึ้นในการที่จะเรียนรู้ และตอบสนองในด้านความงามของงานศิลปะ เด็กสามารถรับรู้ในรายละเอียดต่างๆ และความหมายต่างๆ ในงานศิลปะของตนเอง และงานศิลปะซึ่งสร้างขึ้นโดยศิลปินนักวาดภาพ เด็กจะสนใจทั้งตัวศิลปิน และงานศิลปะของเขา การสอนการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดให้กับเด็กระดับนี้ ทำได้ดังนี้

1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆในงานศิลปะ
2. บรรยายถึงการออกแบบส่วนต่างๆ ในภาพงานศิลปะ ซึ่งทำให้งานศิลปะชิ้นนั้นๆ มีความหมายที่ชัดเจน
3. อธิบายถึงการเลือกวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างงานศิลปะของนักวาดภาพ
4. อภิปรายถึงความหมายของงานศิลปะและประเมินคุณค่าของงานศิลปะ เกี่ยวกับคุณสมบัติด้านความงาม
5. เปรียบเทียบงานศิลปะ 2 ชิ้นหรือมากกว่านั้น ซึ่งเป็นงานศิลปะที่ใช้วัสดุอุปกรณ์ คนวาด และรูปแบบของงานต่างกัน โดยวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณสมบัติต่างๆ ซึ่งทำให้งานศิลปะมีความเหมือน

หรือแตกต่างกัน

6. บรรยายถึงคุณสมบัติด้านความงาม ซึ่งทำให้งานศิลปะชิ้นหนึ่งมีคุณสมบัติที่พิเศษ กว้างงานศิลปะชิ้นอื่นๆ

จะเห็นได้ว่า การที่บุคคลจะตอบสนองงานศิลปะจากการสังเกตได้อย่างลึกซึ้งกว้างขวางได้นั้น ควรจะต้องมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานศิลปะ ต้องได้รับการส่งเสริม แนะนำฝึกฝน เพื่อให้มีประสบการณ์เกี่ยวกับงานศิลปะต่างๆ อีกทั้งประสบการณ์ในการดูผลงานศิลปะก็มีความสำคัญเช่นกัน การตอบสนองงานศิลปะจากการสังเกตเป็นคุณสมบัติที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ โดยใช้กระบวนการทางการศึกษา ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมทักษะทางด้านนี้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งครูเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้วิธีการตอบสนองงานศิลปะจากการสังเกตได้อย่างถูกต้อง เพราะครูผู้สอนศิลปะเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ให้เด็กได้เห็นผลงานศิลปะมากมาย ได้มีโอกาสอภิปรายเกี่ยวกับผลงานศิลปะ จะทำให้เด็กมีประสบการณ์ทางศิลปะที่กว้างขวาง ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความซาบซึ้งในงานศิลปะ และเห็นคุณค่าในงานศิลปะมากขึ้น

Robert Schirmer (1993) กล่าวถึงส่วนประกอบที่ทำให้วิธีการสอน การวิจารณ์งานศิลปะของเด็กง่ายขึ้น โดยให้ครูเป็นผู้ชี้แนะช่วยเหลือเด็ก เพื่อให้เด็กเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง ด้วยกฎเกณฑ์ง่ายๆ คือครูเป็นผู้คอยชี้แนะ แต่เด็กจะเป็นผู้พิจารณาด้วยตนเอง โดยเน้นคำถาม 5 ประเด็น ดังนี้

1. มันคืออะไร, มีรูปร่างเป็นอย่างไร, ทำมาจากอะไร

เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ หรือประเภทของงานศิลปะ เช่น ภาพสีน้ำมัน ภาพลายเส้น ประติมากรรม ภาพพิมพ์ มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยม ใหญ่ เล็ก ทำมาจาก กระดาษ ดินเหนียว ฟ้า เป็นต้น

2. เธอเห็นอะไรบ้างในภาพนี้

เพื่อเป็นการช่วยให้เด็กได้สังเกตเห็นองค์ประกอบต่างๆ เช่น เส้นสี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว ความสมดุล มิติ ระยะ ซึ่งทำให้เด็กได้ตอบคำถามในสิ่งที่ตนเองค้นพบ

3. ภาพที่เห็นเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร

เพื่อให้เด็กได้พิจารณาเห็นความสัมพันธ์ต่างๆ ของ คน สัตว์ สถานที่ หรือเหตุการณ์ในภาพ และพยายามที่จะอธิบายสิ่งที่เห็นออกมาเป็นคำพูด

4. มันทำให้เธอรู้สึกอย่างไร

เพื่อให้เด็กได้แสดงความรู้สึกทางอารมณ์ที่เห็นภาพหรือผลงานศิลปะนั้น เช่น รู้สึกตื่นเต้น สนุกสนาน ตกใจ โกรธ เศร้า หรือมีความสุข

5. เธอชอบมันหรือไม่

เพื่อให้เด็กได้สรุปความสำคัญภายในของตนเองที่มีต่อภาพหรือผลงานศิลปะนั้นเพราะอะไร

และต้องการจะปรับเปลี่ยนส่วนใดออกไป

คำถามเหล่านี้ จะสามารถเรียกร่องการตอบสนองที่แตกต่างกันอีกมากมาย ซึ่งจุดมุ่งหมายคือ ต้องการช่วยให้เด็กได้ความซาบซึ้งต่อศิลปะ และทำให้มีการตัดสินใจขั้นพื้นฐาน หรือเข้าใจเกี่ยวกับ ส่วนประกอบของศิลปะ

การรับรู้สุนทรียภาพ

การรับรู้ (Perception) ของมนุษย์ นักจิตวิทยาจัดให้มีลักษณะเป็นองค์ประกอบ (Composition) ซึ่งประกอบด้วย สิ่งเร้าภายนอก ที่สามารถสัมผัสผ่านอวัยวะรับรู้ ทางตาด้วยการมองเห็น ทางหูด้วยการได้ยิน ทางจมูกด้วยกลิ่น และทางกายด้วยการแตะต้อง ปัจจัยสิ่งเร้าภายนอก ดังกล่าวจึงมีสถานะที่เป็นวัตถุ เช่น ลักษณะของจุด เส้น รูปร่าง รูปทรง สี สัน และลักษณะผิว และสถานะที่ไม่เป็นวัตถุได้แก่ เสียง อุณหภูมิ และกลิ่น นอกจากองค์ประกอบของสิ่งเร้าภายนอก แล้ว การรับรู้ยังต้องมีตัวประกอบที่เป็น สิ่งเร้าภายใน อันได้แก่ ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบ ที่อยู่ในจิตใจของบุคคล เมื่อผ่านกระบวนการสัมผัสในกระบวนการรับรู้ของมนุษย์แล้ว จะเกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้น (Processor Knowledge) ด้วยการส่งสภาพสัมผัสผ่านอวัยวะสัมผัสและระบบประสาทสัมผัสไปยังสมอง (Brain) ส่วนต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ต่างกัน อาทิ การตีความ, การวิเคราะห์ ตลอดจนการจดจำ (Memory) เป็นต้น

จากกระบวนการรับรู้ดังกล่าว ทำให้ผู้รับรู้เกิดความรู้สึก อารมณ์ ความเข้าใจ มีทัศนคติ ต่อโต้ต่อสิ่งรับรู้ และจะแสดงความรู้สึกจากสิ่งที่ตนรับรู้ที่ออกมา (โสภา ชูพิกุลชัย, 2521) หรือมนุษย์เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่รับรู้ที่รับรู้ที่ จากนั้นก็จะคัดเลือกประสบการณ์จากการรับรู้และการเรียนรู้ไว้ เป็นความรู้แห่งตน แต่ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึกและทัศนคติ จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับลักษณะประสบการณ์การรับรู้ เป็นรากฐานที่จะ ทำให้ผู้รับรู้เกิดสุนทรียภาพจัดเก็บเป็นประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Experience) ซึ่งคนเราต้องมีความสามารถในการรับรู้สิ่งนั้น จนเกิดความรัก ความซาบซึ้ง (Appreciation) ในสิ่งที่เรารับรู้ได้ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2530)

การรับรู้นั้นมีหลายทาง มีทั้งการเห็น และการได้ยิน ได้สัมผัส ได้ลิ้มรส แต่หัวใจด้านการรับรู้ของศิลปะหรือทัศนศิลป์ คือ การมองเห็น (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2545)

อำไพ ตีรณสาร (2536) ได้กล่าวว่า ความสำคัญในการมองเห็นเพื่อการส่งเสริมกิจกรรมในการสอนศิลปศึกษาไว้ว่า เมื่อพิจารณาจากกระบวนการเรียนรู้ จะพบว่าการมองเห็นนั้นมีบทบาทเป็นปัจจัยพื้นฐานในกระบวนการการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางศิลปศึกษา กระบวนการเรียนรู้จะเริ่มต้นจากการรับรู้ ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างโลกภายนอก สู่โลกภายในของมนุษย์ โดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆอันได้แก่ ตา หู ลิ้น จมูก และผิวหนัง ต่อเมื่อเราเปิดการสัมผัสเหล่านี้ จึงจะเกิดการรับรู้ในรูปของการเห็น การได้ยิน การรู้รส การได้กลิ่น และการรู้สึกต่อพื้นผิว หากมีเพียงขั้นตอนนี้เพียงอย่าง

เดียวก็จะไม่เกิดการเรียนรู้ ต้องอาศัยขั้นต่อมา คือ การคิด คือกระบวนการจัดการกับสิ่งที่รับรู้มาจาก ตลกภายนอกก่อนที่จะยอมรับ หรือละทิ้งไป การจัดการดังกล่าวอาจเป็นเพื่อหาความหมายหรือหา คำอธิบายต่อสิ่งที่ปรากฏ ขั้นตอนนี้จะเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้เดิม กับสิ่งที่ปรากฏ หรือ ประสบการณ์ใหม่ที่กำลังเผชิญอยู่ในขณะนั้น

การรับรู้สุนทรียภาพทางการมองเห็น

การเห็น (Seeing) เป็นส่วนประกอบของการรับรู้อย่างหนึ่ง ในการรับรู้ภาพปรากฏทาง ความงามทั้งในธรรมชาติ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานทัศนศิลป์ เมื่อภาพปรากฏทางความงามนั้นมี ลักษณะเป็นกายภาพ อันเป็นผลจากการนำเอาสุนทรียธาตุ (Aesthetic Element) มาประกอบกัน เข้า เพื่อให้เป็น องค์รวมของศิลปะหรือองค์รวมของความงาม (ชลูต นิมเสมอ, 2531) การมองเห็น จะเข้ามามีบทบาทในกระบวนการรับรู้ที่เป็นสำคัญ (อารี สุทธิพันธ์, 2532) จำแนกรูปแบบการ เห็นออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การมอง (Looking) เป็นปรากฏการณ์การสัมผัสในระดับปกติของมนุษย์กับ สิ่งแวดล้อม โดยปราศจากความตั้งใจ (Focus) ซึ่งช่วยให้เกิดการรับรู้ที่น้อย เพราะผู้มองไม่ได้ตั้งใจ จำแนกขนาด สี สัน รูปร่างของสิ่งที่มองเห็นนั้น

2. การเห็น (Seeing) เป็นกระบวนการรับรู้ด้วยประสาทการรับรู้ทางตา เป็นการ รับรู้โดยใช้อำนาจจำแนก จึงสามารถรับรู้กายภาพต่าง ๆ ในส่วนรายละเอียด อย่างไรก็ตามการ มองเห็นจะส่งผลต่อกระบวนการคิด ดังนั้น ถ้าแบ่งการรับรู้จากการมองเห็น จะพบว่า การมองเห็น นำไปสู่การเกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจตลอดจนถึงการเกิดทัศนคติ และอารมณ์ความรู้สึก สามารถแบ่งการมองเห็นออกเป็น 3 ระดับคือ

2.1 การเห็นธรรมดา (Operation seeing) เป็นการมองเห็นในระดับต้น ที่จะทำให้เกิดสภาพรับรู้ในกายภาพของสิ่งที่เห็น เช่น ขนาด สี สัน รูปร่าง การรับรู้ขั้นนี้สามารถ บอกว่าเป็นอะไรเท่านั้น จัดให้เป็นขั้นความรู้พื้นฐานเท่านั้น (มะลิฉัตร เอื้ออานนท์, 2530)

2.2 การเห็นความสัมพันธ์ของส่วนละเอียดกับประสบการณ์เดิม (Perception Associational seeing) เป็นขั้นของการรับรู้ที่ละเอียดขึ้นกว่าเดิมที่เปรียบเทียบหา ความสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมได้ จัดให้เป็นความรู้ในขั้นที่ 2 คือการรู้ส่วนประกอบต่าง ๆ มี โครงสร้าง มีเกณฑ์เป็นอย่างไรบ้าง สามารถตรวจสอบเปรียบเทียบหลักฐานกับสิ่งต่างๆ ได้ และ นับเป็นความรู้เชิงปริมาณ (มะลิฉัตร เอื้ออานนท์, 2530) ซึ่งการรับรู้นี้จะเกี่ยวพันกับประสบการณ์ เดิมของผู้มองเห็น โดยการนำภาพที่เห็นมาคิดรำลึก (Recognitive) ถึงประสบการณ์เดิมหรือความรู้ เดิมที่ตนมีอยู่

2.3 การเห็นทะลุปรุโปร่ง รู้แจ้งเห็นจริง (Pure seeing) ถือเป็นการรับรู้ ขั้นสุดท้ายเพราะนอกจากผู้เห็น ผู้รับรู้ จะได้ใช้ความรู้ความคิด นำประสบการณ์เดิมมาเปรียบเทียบ

หาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เห็นแล้ว ยังต้องเกี่ยวข้องกับความเชื่อ ทศนคติของบุคคลนั้นเข้ามาร่วมประเมินค่าของสิ่งที่เห็น

มนุษย์รับรู้ความงามจากวัตถุที่ปรากฏได้ด้วยการเห็น ก่อให้เกิดการรู้ ความเข้าใจและทศนคติ มีความรู้สึกตอบโต้ต่อภาพปรากฏนั้น ๆ แล้วส่งผลต่อไปยังอารมณ์สะท้อนใจ อันเป็นอารมณ์ทางความงาม หรืออารมณ์สุนทรีย์ ในที่สุด

การรับรู้ภาพความงามหรือปรากฏการณ์ทางความงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความงามที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเป็นผลงานอันวิจิตร ที่เราเรียกว่าศิลปะ จะทำให้ผู้รับรู้เกิดความรู้ในสิ่งที่ตนเองรับรู้ แล้วเกิดความพอใจและเห็นคุณค่าจนเกิดความซาบซึ้ง และจัดเก็บเป็นประสบการณ์สุนทรีย์

ประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ

อารี สุทธิพันธุ์ (2543) กล่าวว่า ประสบการณ์ทางสุนทรียภาพแตกต่างกับประสบการณ์อื่นๆ ตรงที่ ประสบการณ์ทางสุนทรียภาพเราจัดทำให้ตัวเองได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เมื่อเกิดขึ้นกับตัวเราแล้ว จะช่วยให้เราเกิดความเพลิดเพลินพึงพอใจ เกิดเป็นความอึดอึดใจโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน เช่น การไปเดินเล่น การไปชมนิทรรศการ ไปดูภาพยนตร์ ไปชมภูมิประเทศสัมผัสวัฒนธรรมชาติ การอ่านนวนิยาย การฟังเพลง ฯลฯ ประสบการณ์ทางสุนทรียภาพเหล่านี้ เรามีความเต็มใจที่จะได้รับรู้ ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมที่สังคมจัดขึ้นหรือเราเลือกกิจกรรมนี้สำหรับตัวเราเอง เป็นประสบการณ์ที่บังคับกันไม่ได้ ต้องเกิดจากความต้องการหรือความอยากของตัวเอง

สรุปได้ว่าประสบการณ์ทางสุนทรียภาพนั้นเกิดขึ้นได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เมื่อเกิดขึ้นกับตัวเราแล้ว จะช่วยให้เราเกิดความเพลิดเพลินพึงพอใจ เกิดเป็นความอึดอึดใจโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน เป็นประสบการณ์ที่ต้องเกิดจากความต้องการหรือความอยากของตัวเอง

พื้นฐานในการรับรู้งานทัศนศิลป์

มนุษย์มีการรับรู้ต่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์แตกต่างกันไป ตามภูมิหลังการรับรู้ของคนเรา การเห็นเป็นศักยภาพของประสาทสัมผัสเบื้องต้นทางหนึ่งที่น่ามาสู่ความรู้สึกทางการรับรู้ การรับรู้ทางทัศนจึงมีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้เชิงสุนทรีย์ โดยเฉพาะส่วนประกอบทางศิลปะอันเป็นพื้นฐานในการรับรู้งานทัศนศิลป์ เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ แม้เราจะทราบว่าการรับรู้ ทำหน้าที่เป็นตัวแปลความหมายหรือสื่อข้อมูลจากการเห็นให้เป็นความหมายที่เข้าใจได้ การที่เราจะเข้าใจความหมายจากการเห็นได้มากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับศักยภาพในการรับรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ทางทัศน์ (Visual experience) ของเราเองเป็นหลักนั่นคือ แม้เราจะเห็นสิ่งเดียวกัน แต่การรับรู้จะแปลความหมายออกมาไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพและประสบการณ์ของการรับรู้ของแต่ละคนซึ่งมีไม่เท่ากัน (สุชาติ เกาทอง, 2535) ส่วนประกอบของการเห็น หรือทัศนธาตุเกี่ยวข้องกับการรับรู้เชิงสุนทรีย์ ความเกี่ยวข้องกับธาตุดังกล่าวจะมีอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นถ้าเราจะเรียนรู้ทางด้านสุนทรีย์นี้ ต้องจัดลำดับส่วนประกอบของการเห็น โดยเริ่มจากส่วนที่เป็นพื้นฐานที่สุดจะได้ 7

ส่วน ซึ่งขลุ่ย นิมเสมอ (2545) ได้กล่าวไว้ คือ

1. จุด (point) เป็นทัศนธาตุเบื้องต้นที่สุดของการเห็น มีมิติเป็นศูนย์ ไม่มีความกว้าง ความยาว หรือความลึก ไม่สามารถแบ่งออกได้อีก เป็นสิ่งที่เล็กที่สุดในการสร้างรูปทรง และสร้างพลัง เคลื่อนไหวของที่ว่างลงในภาพได้ เมื่ออยู่ในที่ว่างจะก่อปฏิกิริยาต่อที่ว่างเมื่อนำมาเรียงต่อกันจะ กลายเป็นเส้นถ้าจัดรวมกลุ่มกันจะกลายเป็นรูปร่างหรือน้ำหนักที่ให้ปริมาตรแก่รูปทรง จากจุดหนึ่งถึง จุดหนึ่งมีเส้นที่มองไม่เห็นด้วยตา แต่เห็นด้วยจินตนาการปรากฏอยู่เรียกว่าเส้นโครงสร้าง

2. เส้น (line) เส้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ของโครงสร้างทางศิลปะ เป็นแกน ของทัศนศิลป์ทุกๆแขนง เส้นเกิดจากจุดที่ต่อกันในทางยาว เส้นขั้นต้นที่เป็นพื้นฐานจริงๆ มี 2 ลักษณะ คือ เส้นตรง กับ เส้นโค้ง เส้นต่างๆล้วนประกอบขึ้น จากเส้นตรงและเส้นโค้ง และเส้นยังมี หน้าที่เป็นขอบเขตของที่ว่าง ขอบเขตของสิ่งของ ขอบเขตของรูปทรง ขอบเขตของน้ำหนัก และ ขอบเขตของสี เป็นต้น

3. น้ำหนัก (Tone) เป็นค่าของความอ่อนแก่ของบริเวณที่ถูกแสงสว่าง และเป็น บริเวณที่เป็นเงาของวัตถุ หรือการระบายสีที่เป็นน้ำหนักอ่อน แก่ของสีหนึ่ง หรือหลายสี หรือบริเวณที่มี สีขาว สีเทา สีดำ ในระดับความเข้มต่างๆ ในงานชิ้นหนึ่ง น้ำหนักที่ใช้ตามแสงเงาในธรรมชาติ จะทำ ให้เกิดปริมาตรของรูปทรง

4. สี (colour) เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีอยู่ในแสงแดด เป็นคลื่นแสงชนิด หนึ่ง จะปรากฏให้เห็นเมื่อคลื่นแสงผ่านละอองน้ำในอากาศ และเกิดการหักเหเป็นสีรุ้ง สีรุ้งที่เห็นใน ท้องฟ้ามี 7 สี คือ ม่วง ม่วงน้ำเงิน น้ำเงิน เขียว เหลือง ส้ม และแดง

สีเป็นทัศนธาตุที่สำคัญที่สุดในงานจิตรกรรม นอกจากมีคุณลักษณะของทัศนธาตุ อื่นๆอยู่ครบถ้วนแล้ว ยังมีลักษณะพิเศษเพิ่มขึ้นอีก 3 ประการ

1. ความเป็นสี (Hue) หมายถึง สี แดง เหลือง เขียว ฯลฯ ตามวงสีธรรมชาติ
2. น้ำหนักของสี (Value) หมายถึงความสว่าง หรือความมืดของสี ถ้าเรา ผสมสีขาวเข้าไปในสีหนึ่ง สีนั้นจะสว่างขึ้น หรือมีน้ำหนักอ่อนลง และถ้าเราเพิ่มสีขาวเข้าไปที่ละน้อย ตามลำดับ เราจะได้ค่าของสี หรือน้ำหนักของสีที่เรียงลำดับจากแก่สุดไปอ่อนสุด

3. ความจัดของสี (Intensity) หมายถึงความสดหรือความบริสุทธิ์ของสีสี หนึ่ง สีที่ถูกผสมด้วยสีดำจะหม่นลง ความจัดหรือความบริสุทธิ์จะลดลง ความจัดของสีจะเรียงลำดับ จากจัดที่สุดไปจนหม่นที่สุดตามลำดับ

5. ลักษณะผิว (texture) หมายถึง ลักษณะของพื้นผิวของสิ่งของในบริเวณต่างๆ ที่ เมื่อสัมผัสจับต้อง หรือเมื่อเห็นแล้วจะรู้สึกได้ว่าหยาบ ละเอียด มัน ด้าน ขรุขระ เป็นเส้น เป็นจุด เป็น กำมะหยี่ ฯลฯ ลักษณะผิวมีสองชนิดคือ

1. ลักษณะผิวที่เราจับต้องได้ เช่น กระดาษทราย ผิวสัมผัส แก้ว
2. ลักษณะผิวที่ทำให้เลียบขึ้น เมื่อมองดูแล้วจะรู้สึกว่ายาบ ละเอียด แต่เมื่อสัมผัสจริงๆจะเป็นผิวเรียบ เช่น วัสดุสังเคราะห์ที่ทำเป็นลายไม้ ลายหิน หรือการใช้รอยฟูกันในจิตรกรรมบางชิ้น

6. รูปร่าง (shape) รูปทรง (form) รูปร่างและรูปทรงเป็นรูปธรรมทางศิลปะที่สื่อความหมายจากศิลปินไปสู่ผู้ดู โดยทั่วไปคำทั้งสองจะใช้แทนกันได้เพราะมีความใกล้เคียงกันแต่ในทางทัศนศิลป์ จะมีความแตกต่างกันดังนี้

6.1 รูปร่าง คือเนื้อที่ของรูปร่าง สี เส้น แสง และเงา หรือเนื้อที่ขององค์ประกอบทางศิลปะ ทั้งสามนี้รวมกัน รูปร่างจึงเป็นภาพสองมิติที่หมายถึงเนื้อที่ภายในเส้นขอบเขต เช่น ลากเส้นเป็นรูปวงกลม เนื้อที่ภายในวงกลมนั้นคือรูปร่าง ซึ่งมีลักษณะ 2 มิติ รูปร่างแสดงเนื้อที่ของผิวที่เป็นระนาบ มากกว่าจะเป็นปริมาตรหรือมวล

6.2 รูปทรง คือโครงสร้างทางรูปของงานศิลปะรวมทั้งรูปภายในและรูปภายนอก เป็นโครงสร้างที่ก่อรูปภายในและรูปภายนอก เป็นโครงสร้างที่ก่อรูปขึ้นด้วยหน่วยเพียงหน่วยเดียวหรือหลายหน่วย รวมตัวกันขึ้นมีความหมายแน่นอนทีบ เป็น 3 มิติ ไม่ว่าจะเป็วัตถุจริงอย่างประติมากรรม หรือเห็นเป็นจริงอย่างงานจิตรกรรม รูปทรงจะมีโครงสร้าง มีความหมาย และเอกภาพในตัวเอง รูปร่างและรูปทรงทางทัศนศิลป์อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ รูปทรงเรขาคณิต (Geometric form) รูปทรงอินทรีย์ (organic form) รูปทรงอิสระ (free form)

7. ที่ว่าง (space) คือส่วนที่ถูกกำหนดด้วยเส้นให้มีรูปร่างขึ้น มีบทบาทในการสร้างและเสริมรูปทรง ไม่น้อยกว่าทัศนธาตุทั้งหลาย พจนานุกรมของมหาวิทยาลัยออกฟอร์ด (Oxford university dictionary) ให้คำจำกัดความของที่ว่างไว้ 3 ประการ คือ ประการแรก เป็นที่ว่างภายในขอบเขตที่กำหนดให้ เช่น ที่ว่างภายในห้องที่มีฝาล้อมรอบ ประการที่สอง ที่ว่างที่เป็นระยะวัด ได้จากมวลหนึ่งไปยังมวลหนึ่ง ประการสุดท้าย เป็นการชี้แสดงเวลา หรือระยะเวลาที่ทำหรือเปลี่ยนแปลงไป ชะลุด นิมเสมอ ได้ให้คำจำกัดความไว้ในทฤษฎีแห่งองค์ประกอบศิลป์ว่า ความหมายของที่ว่าง คือ ปริมาตรของรูปทรงที่กินเนื้อที่อยู่ อากาศที่โอบล้อมรูปทรง ระยะห่างระหว่างรูปทรง (ช่องไฟ) ปริมาตรของที่ว่างที่จำกัดด้วยขอบเขต

ทั้ง 7 ส่วนนี้ เป็นส่วนประกอบที่มีผลต่อการรับรู้เชิงสุนทรีย์อันมีคุณภาพ จึงต้องมีการค้นคว้าถึงผลของการรับรู้จากส่วนประกอบเหล่านี้ โดย

การเลือกงานศิลปะที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมควรคำนึงถึง

องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการรับรู้ทางด้านสุนทรียภาพของนักเรียนนั้น การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ภาพงานจิตรกรรมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ และเช่นเดียวกันการจัดการเรียนการสอนรูปแบบนี้ภาพงานศิลปะก็เป็นสิ่งจำเป็นมากเช่นกัน เพราะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีสามารถเปิดโลก

ศิลปะให้กับนักเรียนได้ โดยคอสเตอร์ (Koster, 2001) กล่าวถึงการคัดเลือกงานศิลปะดังนี้

1. คุณสมบัติ (Quality) งานศิลปะทำให้เห็นถึงประเภทของงานศิลปะได้ดีที่สุด จะเป็นงานฝีมือที่ดี เป็นต้นฉบับในการออกแบบ และถูกยอมรับโดยทั่วไปเกี่ยวกับชื่อเสียงของมัน มองหางานในพิพิธภัณฑ์ หรือแกลลอรี หรือ นิทรรศการศิลปะ

2. ความหลากหลายของสื่อ และเทคนิค (Variety of media and techniques) ควรมีขอบเขตที่กว้างในการเสนอความหลากหลายของสื่อและเทคนิค ภาพเขียนที่จำลองออกมาถือว่าสามารถใช้ได้ และส่วนใหญ่จะใช้เป็นส่วนใหญ่ นักเรียนจะได้สัมผัสความสำคัญของรูปแบบงานศิลปะ เช่น งานสถาปัตยกรรม งานภาพพิมพ์ งานคอลลาจ งานประดิษฐ์ และรูปแบบงานศิลปะจะแสดงความเท่าเทียมกันในการยกตัวอย่างงานทั้ง 4 นี้ในการจัดกิจกรรม เพราะในเรื่องของเทคนิคของงานนั้น มีความแตกต่างกัน

3. ความหลากหลายของรูปแบบ, วัฒนธรรม และศิลปิน (Variety of style, Cultures, and artists) งานศิลปะมีความสร้างสรรค์ในวัตถุประสงค์ที่มีความแตกต่างกันของคนทั่วโลก การพัฒนาการมองเห็นเกี่ยวกับศิลปะของเด็กนักเรียนในปัจจุบันซึ่งสามารถเสริมคุณค่า และความท้าทาย ค่านิยมเกี่ยวกับศิลปะ ควรเลือกงานที่มีความร่วมสมัยที่มีความแตกต่างกันของเชื้อชาติ และประเพณี และก็ต้องมีการศึกษางานในอดีตด้วย อย่าลืมที่จะรวมงานของศิลปินที่เป็นผู้หญิงด้วยและศิลปินที่มีชื่อเสียงและเป็นต้นแบบของงานศิลปะในสมัยก่อนด้วย

4. เต็มไปด้วยความหมาย (Meaningful) งานที่ใช้ศึกษาต้องมีความหมายในบางอย่างเพื่อเกิดการตีความ เมื่อนักเรียนพิจารณา

5. เป็นตัวแทน (Representation) สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงภูมิหลังของวัฒนธรรมของนักเรียนทั้งหมด พยายามให้มีความสมดุลในการเลือกงาน บอกให้นักเรียนทั้งหมดรู้ว่าเป็นมรดกของชาติพันธุ์ และความเชื่อที่เป็นคุณค่าในงานศิลปะ ที่แน่ใจว่าไม่ได้มาจากประเพณี หรือเกี่ยวกับเชื้อชาติ หรือกลุ่มของเพศเดียวเท่านั้น คือควรมีการหลากหลายในวัฒนธรรมนั่นเอง

สิ่งสำคัญอีกประการ คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อการรับรู้ทางสุนทรียภาพนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงอายุ ระดับความสามารถ และส่วนที่ต้องการจะพัฒนาควบคู่ไปด้วย

นอกจากนั้นคำถามเป็นอีกหนึ่งส่วนประกอบสำคัญในการเรียนการสอนเพื่อนำเรื่องสุนทรียภาพ คำถามหลักๆของครู อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) เป็นเครื่องมือของการสอนที่มีอำนาจมาก คำถามเหล่านี้นำไปสู่ความคิดแบบเอกนัย (Divergent) และเป็นคำถามที่ทำให้เด็กใช้ความคิด ความรู้ หรือการตัดสินใจ นับว่าเป็นคำถามที่ยกระดับความคิดของเด็กให้สูงขึ้น

2. คำถามปลายปิด (Closed Question) เป็นคำถามที่ถามเฉพาะ และมีคำตอบเดียวคำถามนี้ นำไปสู่ความคิดแบบเอกนัย (Convergent) และเป็นคำถามที่เด็กตอบโดยการนำสิ่งที่จำไว้มาตอบ

ตารางที่ 2.1 คำอธิบายทักษะการตอบสนองเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ตามขั้นของคอสเตอร์ (Koster, 2001) ได้กำหนดไว้ เพื่อแสดงความสามารถขั้นทักษะของนักเรียน

ระดับ	หลักพื้นฐาน / คนที่เริ่มต้น ระดับชั้น 1-2	ระดับกลาง ระดับชั้น 3-4-5	ขั้นพัฒนา ระดับชั้น 6
เกี่ยวกับความรู้สึก	<ol style="list-style-type: none"> สามารถอธิบายความรู้สึกโดยวาจา <ol style="list-style-type: none"> โดยใช้การเปรียบเทียบสิ่ง 2 สิ่งที่แตกต่างกัน ใช้คำอุปมาอุปไมย สามารถพูดถึงความรู้สึกที่ได้รับจากการชมรมองได้ สามารถอ่าน และเขียนประโยคเพื่อตอบสนองง่ายๆได้หนึ่งหรือสองประโยค สามารถไตร่ตรองภาพผลงานได้ 	<ol style="list-style-type: none"> สามารถอธิบายความรู้สึกด้วยวาจา และการเขียนที่ใช้การเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่งที่แตกต่างกันได้ ใช้คำอุปมาอุปไมยและการเปรียบเทียบได้ สามารถลงรายการแยกตัวประกอบซึ่งส่งผลไปยังความรู้สึกเกี่ยวกับงานศิลปะ สามารถเขียนเพื่อแสดงการตอบสนองได้หนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งวรรค สามารถไตร่ตรองและคิดต่อได้ ยกตัวอย่างเช่น จินตนาการจากสิ่งที่เห็นแตกต่าง และในรูปแบบที่แตกต่าง 	<ol style="list-style-type: none"> สามารถเขียนอธิบายด้วยตัวเองเกี่ยวกับงานศิลปะซึ่งแสดงให้เห็นคำศัพท์ที่มากมาย และตระหนักถึงคุณภาพของความรู้สึกด้วย สามารถอธิบายปฏิกิริยาตอบโต้อื่นๆจากงานศิลปะได้ สามารถเตรียมพร้อมเขียนเรียงความได้ สามารถวาดภาพอย่างคร่าวถึงสิ่งที่คิดไตร่ตรองในใจได้
เกี่ยวกับการบรรยาย	<ol style="list-style-type: none"> สามารถอธิบายประเด็นของงานศิลปะได้ สามารถบอกชื่อทัศนธาตุและระบุออกมาได้ สามารถอ่านและเขียนรหัสลับสำหรับสี ทัศนธาตุ และสื่อพื้นฐาน และเครื่องมือที่พวกเขาใช้ได้ สามารถอธิบายสิ่งที่ปรากฏในงานโดยใช้คำศัพท์ที่เคยสอนได้ 	<ol style="list-style-type: none"> สามารถอธิบายทัศนธาตุ ประเด็นวัตถุประสงค์ และสื่อที่ถูกใช้ในงานศิลปะได้ สามารถระบุบุคลิกและประยุกต์หลักการของรูปแบบได้ สามารถอธิบายองค์ประกอบของงานได้ มีการใช้ประมวลคำศัพท์เพิ่มขึ้นในการตีความหมาย และการเขียนแสดงความคิดเห็น 	<ol style="list-style-type: none"> สามารถเขียน หรือ พูดอธิบายงานศิลปะด้วยคำศัพท์ทางศิลปะตามหัวข้อ และรูปแบบองค์ประกอบได้ มีความรู้ที่เด่นชัดในเรื่องของศัพท์ที่ใช้ในศิลปะ คำนิยาม และความคิดรวบยอด รู้วิธีการหาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะที่ต้องการได้

ระดับ	หลักพื้นฐาน / คนที่เริ่มต้น ระดับชั้น 1-2	ระดับกลาง ระดับชั้น 3-4-5	ขั้นพัฒนา ระดับชั้น 6
เกี่ยวกับการวิจารณ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถจัดประเด็น สื่อ ทักษะธาตุ และลักษณะเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบพื้นฐาน ตามประเภทของผลงานได้ 2. ประยุกต์ใช้การจำแนกส่วนประกอบในประเด็น 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถแยกประเภทของงานต่างๆได้รวมทั้งความสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบหรือเกี่ยวกับวัฒนธรรม 2. สามารถประเมินงานประสมถูกต้อง 3. สามารถประเมินงานและระบุหลักเกณฑ์ที่ตัดสิน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถออกแบบหลักการตัดสินแยกประเภทและการประเมินงานศิลปะได้ 2. สามารถโต้แย้งการประเมินโดยการอ้างอิงหลักฐานประกอบได้
	<p>พื้นฐานได้ เช่น เป็นภาพทิวทัศน์ หุ่นนิ่ง และภาพเหมือนคน</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. ประยุกต์ใช้การจำแนกรูปแบบพื้นฐานได้ เช่นตามความเป็นจริงและไม่เป็นไปตามความเป็นจริง 4. สามารถระบุวัตถุประสงค์ของการเลือกงานศิลปะได้ 5. สามารถระบุลักษณะที่สมดุล และไม่สมดุลได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 4. สามารถเปรียบเทียบงานศิลปะได้ และงานที่เกี่ยวข้องกับ วรรณคดี ดนตรี และอาหารเด่น 5. สามารถระบุสัญลักษณ์ หัวข้อ และฟังก์ชันได้หลายรูปแบบในการคัดเลือกงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 3. สามารถวิเคราะห์โดยใช้ประโยชน์ของสัญลักษณ์และหัวข้อ กับฟังก์ชันของความสำคัญได้
เกี่ยวกับ ทางประวัติศาสตร์	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถระบุศิลปินและสถานที่ของงานได้ 2. สามารถยกตัวอย่างศิลปะจากที่ที่แตกต่างได้ 3. ประยุกต์ใช้ความรู้ของวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยการจัดหมวดหมู่ได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถจำแนกคัดเลือกงานศิลปะบนแผนที่และช่วงเวลา (time line) ได้ 2. สามารถอธิบายว่ามีเหตุการณ์ทาง สังคม ประวัติศาสตร์และศาสนา ได้อย่างคล่องแคล่ว 3. สามารถลงรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยซึ่งเป็นสิ่งชักจูงความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ 4. สามารถใช้อ้างอิงที่เกี่ยวข้องในการค้นคว้าวิจัยและเขียนเกี่ยวกับการคัดเลือกศิลปะ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้เด่นชัดในเรื่องของรูปแบบของศิลปะที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาทั้งหมดบนโลก 2. สามารถกำหนดทางเลือกในการสังเกตงานศิลปะบนพื้นฐานของประวัติศาสตร์ สังคม และสภาพแวดล้อม 3. สามารถเขียนหลักพื้นฐานในการวิจัยอย่างลึกซึ้งใช้สำนวนหรือรูปแบบการเปรียบเทียบ

		5. สามารถอภิปรายเกี่ยวกับศิลปะในความสัมพันธ์ของเรื่องชีวิตของศิลปินได้	วิเคราะห์งานศิลปะในการนำเสนอเกี่ยวกับช่วงเวลาเฉพาะได้
เกี่ยวกับปรัชญา	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถเปรียบเทียบงานศิลปะในประเด็นได้เป็นอย่างดี 2. สามารถสร้างการบรรยายอย่างง่ายเกี่ยวกับศิลปะเท่าที่ทราบได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถให้เหตุผลความเชื่อเกี่ยวกับศิลปะด้วยข้อมูลพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการบรรยายได้ 2. สามารถใช้ความรู้ที่มีในเรื่องศิลปะเสนอความเชื่อเกี่ยวกับสมมติฐานที่ตั้งขึ้นได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถโต้แย้งด้วยทฤษฎีอื่นๆได้ 2. สามารถประยุกต์ทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะในการตั้งสมมติฐานได้ 3. สามารถประยุกต์ทฤษฎีเพื่อแก้ปัญหาในการวิจัย หรือ ปัญหาเกี่ยวกับศิลปะได้

ในงานวิจัยของ โดโนฟรียอ และโอดิน (D’Onofrio & Nodine, 1981) (อ้างอิงจาก นุตติยาพร, 2553) กล่าวถึงประเภทการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียนตามแนวของพาร์สัน (Parsons, 1977) พร้อมระบุเกณฑ์ และตัวอย่างสำหรับการพิจารณาคำพูด หรือข้อความที่นักเรียนแสดงออกจากการดูภาพงานจิตรกรรม ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ประเภทการรับรู้ทางศิลปะ	เกณฑ์การบรรยาย	ตัวอย่าง
1. การเชื่อมโยงความคิดส่วนตัว	เด็กบรรยายหยาบๆโดยไม่เจตนาว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงข้อคิดเห็นและประสบการณ์เฉพาะตัว	“ผู้ชายมีมือ...มือของเขาเป็นมือลิง” “เขาทำมีอน่าเกลียด ดังนั้นจึงไม่มีใครจะมองที่มือ”
2. ความสนใจต่อเนื้อหา	เด็กเอาใจใส่หรือพูดเกี่ยวกับเนื้อหาสาระในภาพเท่านั้น	“...นอกเหนือจากนี้แล้วมันมองดูเหมือนกับเรือ” “มันเกี่ยวกับประชาชนกำลังห้ามใครคนใดคนหนึ่ง”
3. ความสนใจต่อสี	เด็กตอบรับต่อสี น้ำหนัก หรือความสว่างของสี	“...ตอนกลางไม่มีสีในส่วนนั้น” “มันมีสีมากกว่านั้น...ในงานศิลปะ”
4. ความต้องการในเรื่องความจริง	เด็กวิพากษ์วิจารณ์แสดงข้อคิดเห็นได้อย่างดี สอดคล้องกับความเป็นจริงที่มองเห็น	“ส่วนนี้มองดูลานตา อย่่างไรก็ตามก็คือ ความจริง” “ฉันจะทำให้มันใหญ่กว่านี้...เหมาะสมกับร่างกายทั่วไป ในการเห็นที่เกิดขึ้นกับเขา”
5. คำนี้ถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา	เด็กแสดงความเชื่อด้วยตัวเองและส่วนของศิลปินที่ปรากฏให้เห็น หรือ สิ่ง ที่ เหมือน กับ วัฒนธรรม หรือ ช่วงหนึ่ง ของประวัติศาสตร์	“มันเป็นสีเขียวใบไม้...เขา(ศิลปิน)ต้องการสีที่สว่าง” “ฉันต้องการเริ่มต้นภาพบนขาตั้ง, ภาพ รูปนก”
6. ความสนใจต่อแบบแผน	เด็กกล่าวถึงแบบฉบับงานศิลปะหรือความพอใจเกี่ยวกับการจัดแบบอย่าง	“มันเป็นคือ แบบแผนที่ผิดปกติ”
7. ความสนใจต่ออารมณ์ความรู้สึก	เด็กตอบรับต่อเนื้อหาความรู้สึกที่ปรากฏอยู่ในภาพวาดระบายสี	“ใช่ มันดูเหมือนใครบางคนที่กำลังตาย...เขาทั้งหลายทำทางเศร้า...ปฏิกิริยาของเขาทั้งหลาย”
8. ความเอาใจใส่ในเรื่องเจตนาของศิลปิน	เด็กเชื่อว่าศิลปินมีลักษณะเฉพาะและสิ่งที่ต้องการ สิ่งนั้นเป็นวิธีการ	“มันเป็นอย่างไร ศิลปินต้องการระบายสีเธอ” (ไม่มีคำอธิบายอื่นๆ)

ประเภทการรับรู้ทางศิลปะ	เกณฑ์การบรรยาย	ตัวอย่าง
9. ความเอาใจใส่ในเรื่องการสร้างสรรคในแง่ของความรู้สึกนึกคิด	เด็กเปลี่ยนแปลงง่ายเกี่ยวกับสิ่งที่ชอบ สิ่งที่ศรัทธากับความตั้งใจของศิลปินที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกและยากต่อการเข้าถึง	“เล็กน้อย...ไม่จริง...ฉันไม่สามารถบอกความจริงอะไรที่มันเป็น”
10. ความไม่เต็มใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์งานวาดภาพระบายสี	เด็กอีกักต่อการประเมินงานเพราะว่า เจตนาเฉพาะบุคคลไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้อย่างเหมาะสม	“บางทีมันคาดการณ์ไม่ได้ แต่เป็นบางสิ่งอาจจะทำได้”
11. ความเอาใจใส่ในเรื่องของความเป็นตัวตนของศิลปิน	เด็กตัดสินใจลักษณะบางสิ่งที่ศิลปินใช้เพราะว่าต้องการเป็นต้นแบบ ความสนใจสำหรับพฤติกรรมการมองเป็นผลลัพธ์ของการตีความ	“ศิลปินต้องการสำหรับสิ่งที่แตกต่าง...ดังนั้นเขาสร้างมันขึ้นด้วยจิตใจของเขา”
12. ความสนใจต่อการตัดสินใจในงานศิลปะ	เด็กกล่าวอ้างลักษณะในภาพที่สามารถใช้ยืนยันเจตนาของศิลปิน หรือล้อเล่นภายนอกจุดที่มองเห็น	“...เขาระบายสีเธอให้มองเห็นวิธีการคลุมด้วยผ้าสักหลาด”

4.2 ทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons

ในการจัดการเรียนการสอนศิลปะเพื่อเน้นในด้านสุนทรียภาพ ไมเคิล เจ พาร์สัน (Michael J. Parsons, 1987) ได้กล่าวว่า พวกเราทุกคนนั้นเริ่มมีการรับรู้เริ่มแรกเช่นเดียวกัน พวกเราเกิดภายในโลกเล็กๆ พูดยังไม่ได้ ถูกกระตุ้นการรับรู้มากมายอย่างไม่เป็นระบบ ซึ่งอยู่ภายใต้กายภาพกับความพอใจในความสุขและความเจ็บปวดโดยไม่ทราบถึงความสามารถที่แท้จริงและทำไปตามสังคมไม่สามารถแบ่งแยกตัวเองออกจากสิ่งที่เกิดขึ้น มีความตระหนักถึงสิ่งที่ปรากฏต่อตัวเรา สิ่งที่เป็นสภาวะแรกเริ่มที่เป็นการรับรู้โดยปกติของการพัฒนาที่ทำสืบต่อกันมา จากการเริ่มต้นนี้พวกเราพัฒนาความคิดด้วยความเข้าใจที่มีต่อโลก เช่นเดียวกันทางจิตใจของเราก็เชื่อมสังคมด้วยปรัชญาที่มีมาแต่เกิด ดังนั้นเรื่องราวของการพัฒนาทางจิตใจจึงเป็นเรื่องราวของการพัฒนาทางสังคม ซึ่งพาร์สันได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นพัฒนาทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Development by Michael J. Parsons, 1987) โดยจำแนกเป็น 5 ลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) แสดงความพึงพอใจส่วนตัวที่มีต่อรูปภาพ เช่น ความสนใจที่มีต่อสี และเชื่อมโยงการตอบสนองของตนไปเรื่อยๆ โดยไม่มีจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว/

เนื้อหา หรือรูปแบบของภาพวาด สิ่งนี้นักเรียนตระหนักถึง คือ สิ่งที่แสดงออกมาและเชื่อมโยงไปยังความทรงจำส่วนตัว มีความเป็นอิสระในการตอบสนองที่เรียกว่าการรับรู้แบบใช้ความพึงพอใจ โดยไม่แบ่งแยกว่าจะเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีความสัมพันธ์กันกับภาพวาด

ขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) แสดงการจัดระบบความคิดที่แสดงออกมาโดยพูดถึงเรื่องราวพื้นฐาน (ความสวยงาม ความเป็นจริงที่ปรากฏ และทักษะความชำนาญ) ของภาพวาดที่ตนเองสนใจ และความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในภาพวาด เช่น อารมณ์ที่ถูกแสดงออกมาในรอยยิ้ม หรืออากัปกริยา และรูปแบบที่เข้าใจได้ในความเป็นจริงที่เห็น มีการชื่นชมในทักษะความชำนาญ เช่น ความละเอียดลออของผู้วาด เหล่านี้เป็นประเด็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินที่แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่ใครๆ ก็สามารถรับรู้ได้ และแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ในใจตนเอง สามารถวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนเองที่มีต่อศิลปะอย่างมีสุนทรียภาพ เช่น สามารถบอกได้ว่าสีที่มีลักษณะสว่างให้ความรู้สึกถึงความสุข สีที่มีลักษณะมืดให้ความรู้สึกของความทุกข์ ให้ความสำคัญส่วนใหญ่ในประเด็นเนื้อหา และพยายามมองผ่านสื่อ คิดว่าภาพวาดเกิดจากเนื้อหาและมีเรื่องราวของมัน

ขั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนมากขึ้นได้โดยพิจารณาจากรายการ/เนื้อหาของภาพวาด และจากประสบการณ์เดิมของตน แต่ยังคงมีความสนใจต่อประสบการณ์ของตนเองมากกว่าภาพวาดที่เห็น ความรู้สึกและความคิดที่เกิดขึ้นและแสดงออกมา อาจจะเป็นของตนเองหรือของผู้วาด หรือทั้งสองอย่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถเข้าใจได้ด้วยตัวเอง ความงามเป็นรองอารมณ์ความรู้สึก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดแหวกแนว และมีความรู้สึกที่ลึกซึ้งต่อข้อสงสัย และใช้เกณฑ์การตัดสินที่เป็นไปได้ ยังคงความรู้สึกส่วนตัวอยู่ แต่ก็ตระหนักถึงประสบการณ์ของผู้วาดด้วย หรือสามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงประเด็นในภาพวาดสู่ความเข้าใจของตนเองได้ ในขั้นนี้เราจะพิจารณาที่สื่อมากเช่นเดียวกับพยายามพิจารณาที่ความหมายของการแสดงความรู้สึก และคิดว่าภาพวาดประกอบด้วยอารมณ์และความคิด

ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) แสดงความสามารถในการใช้ทัศนคติเกี่ยวกับหลักการทางการรับรู้ที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่ซับซ้อนกว่าความเข้าใจส่วนตัว โดยให้ความสำคัญต่อสื่อ วัสดุ รูปร่าง ลักษณะ แยกแยะอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและสิ่งที่ประสบอยู่ในงานได้ ค้นพบถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับรูปแบบและประวัติศาสตร์ สามารถขยายความสำคัญในภาพวาดได้ เกิดการวิจารณ์งานศิลปะ มีเหตุผล และเข้าใจเรื่องราว/เนื้อหาของภาพ การวินิจฉัยจากนี้ไป คือ ความสำคัญ (Significant) รูปแบบ และสื่อมีความสำคัญ เราพิจารณาสื่อและคุณสมบัติของสื่อ

ความเข้าใจภาพนั้นเกิดจากคุณสมบัติที่สมเหตุสมผล

ขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) แสดงการตัดสินใจของตนเอง โดยอาศัยโครงสร้างความหมายของเรื่องราว/เนื้อหาในรูปภาพซึ่งความรู้สึกจะเปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์ และมีการปรับเปลี่ยนเรื่อยๆ ให้เข้ากับสภาพปัจจุบัน มีความเข้าใจและมีความรับผิดชอบ การเข้าใจศิลปะอย่างลึกซึ้งมีผลต่อสุนทรียภาพ คนแต่ละคนต้องการมีความคิดเห็นที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ของวัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่

Cemrel (1975) ได้สร้างโปรแกรมสุนทรียศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยโปรแกรมหลัก 6 กลุ่มคือ

1. สุนทรียะในโลกกายภาพ (physical world)
2. สุนทรียะในปัจจัยศิลปะ (art elements)
3. สุนทรียะในกระบวนการสร้างสรรค์ (creative process)
4. สุนทรียะในศิลปิน (artist)
5. สุนทรียะในวัฒนธรรม (culture)
6. สุนทรียะในสิ่งแวดล้อม (environment)

สุนทรียะในโลกกายภาพ สุนทรียะในโลกกายภาพมุ่งเน้นการเสนอกิจกรรมที่สร้างความซาบซึ้งหรือการชื่นชมต่อแสง การเคลื่อนไหว เสียง และบริเวณว่าง

สุนทรียะในปัจจัยศิลปะ ครอบคลุมถึงปัจจัยศิลปะที่จำเป็นในงานศิลปะทั้งหลาย เช่น พื้นผิว ส่วนย่อยและส่วนรวม น้ำหนักสี ความขัดแย้งเชิงนาฏลักษณ์ ลีลา การกำหนดและสิ่งแวดล้อม การสื่อสารไร้คำ รูปทรง ความสัมพันธ์ของรูปทรง รูปร่าง และแบบการเคลื่อนไหว

สุนทรียะในกระบวนการสร้างสรรค์ ครอบคลุมถึงปัญหาต่าง ๆ เช่น สร้างแบบให้สัมพันธ์กับเสียง สร้างความสัมพันธ์เสียงและการเคลื่อนไหว สร้างสรรค์เสียงและภาพ วิเคราะห์บุคลิกลักษณะ สร้างสรรค์ภาพ คำ สร้างสรรค์บุคลิกลักษณะ สร้างรูปกับการเคลื่อนไหว ฯลฯ เป็นการผสานกระบวนการสร้างสรรค์สื่อชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

สุนทรียะในศิลปิน เป็นการศึกษาชีวิต การทำงาน การสร้างสรรค์ และความคิดของนักแสดง ศิลปิน นักเขียน นักแต่งเพลง กวี สถาปนิก ผู้สร้างภาพยนตร์ ฯลฯ เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติต่อผู้สร้างสรรค์โดยตรง

สุนทรียะในวัฒนธรรม เป็นการเชื่อมโยงเด็กเข้าสู่วัฒนธรรมในสังคม ซึ่งเด็กควรจะชื่นชมว่า

สุนทรียะในทางวัฒนธรรมอยู่ที่ไหน ทำไมจึงชื่นชม ชื่นชมอย่างไร ชื่นชมในสภาพปัจเจก คุณค่า ฯลฯ

สุนทรียะในสิ่งแวดล้อม เป็นการทัศนศึกษา สิ่งแวดล้อมในจินตนาการ สุนทรียะของบุคคล และบริเวณว่างสาธารณะ สิ่งแวดล้อมรอบตัว สิ่งแวดล้อมในอนาคต สุนทรียะของเทคโนโลยี สุนทรียะของศิลปะในสิ่งแวดล้อม

จากการวิจัยของธาริน กลิ่นเกษร (2554) ได้กล่าวถึงพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนจากการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จากการสังเกตพฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะในระหว่างจัดกิจกรรม พบว่านักเรียนมีพัฒนาการทางสุนทรียภาพตามปัจจัยที่มีความแตกต่างกันไป สอดคล้องตามที่ Cemrel (1973) กล่าวว่าสุนทรียะเป็นการเรียนรู้ทางศิลปะในเชิงปฏิบัติการมาสู่การผสมผสานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น การนำเอาธรรมชาติ ศิลปะปฏิบัติ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปวิจารณ์ และสุนทรียศาสตร์เข้าไว้ด้วยกันในรูปของกิจกรรมต่างๆ ซึ่งปัจจัยทางสุนทรียภาพที่เป็นส่วนสำคัญของการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียน มีดังนี้

สุนทรียภาพที่มีต่อพิพิธภัณฑ์ศิลปะ

การเล่นของเด็กคือการเรียนรู้ สุนทรียภาพของนักเรียนเกิดขึ้นจากการได้เล่น ได้เคลื่อนไหว ร่ายกาย และได้ปลดปล่อยพลังที่มีอยู่มากมาย สอดคล้องตามที่ Tishman (2006) กล่าวว่าหัวใจสำคัญของการสร้างประสบการณ์ความรู้ชั้นสูงนั้นคือการสร้างความท้าทายให้กับผู้เรียนถึงการได้สัมผัสกับงานศิลปะ ซึ่งเป็นหนทางที่จะพัฒนาและปรับเปลี่ยนการรับรู้ของผู้เรียน โดยกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการสำรวจ การสังเกต และสืบค้นด้วยการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการแสดงออกประสบการณ์ทางสุนทรียะจากการมีปฏิสัมพันธ์ต่องานศิลปะ ซึ่งความกระตือรือร้นที่นักเรียนแสดงออกตั้งแต่ก้าวเข้าสู่ประตูพิพิธภัณฑ์ศิลปะไปตลอดจนระยะเวลาในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะนั้น เป็นการตอบรับทางสุนทรียภาพที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างเฉียบพลันโดยไม่รู้ตัว เปรียบเสมือนเวลาที่เราสงเกตต่อแสงกระพริบจากฟ้าแลบ ซึ่งนั่นเป็นความสนใจและการรับรู้ที่ฉับไวต่อสิ่งเร้า ดังนั้นประสบการณ์ของนักเรียนที่ได้เที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ จึงเป็นประสบการณ์ทางสุนทรียะในขั้นเบื้องต้นที่จะช่วยพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนต่อไป

สุนทรียภาพที่มีต่องานศิลปะในวัฒนธรรม

การจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะเน้นให้นักเรียนได้ซึมซับและใกล้ชิดกับงานศิลปะ โดยเฉพาะงานศิลปะที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม เป็นการได้เรียนรู้จากงานศิลปะไทยและงานศิลปะไทยร่วมสมัย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะจุดประกายสุนทรียภาพที่มีต่องานศิลปะใน

วัฒนธรรมของตนเอง สอดคล้องตามที่ Cemrel (1973) กล่าวว่าสุนทรียะในวัฒนธรรมเป็นการเชื่อมโยงเด็กเข้าสู่วัฒนธรรมในสังคม ซึ่งเด็กควรจะชื่นชมว่าสุนทรียะในทางวัฒนธรรมอยู่ที่ไหน ทำไม จึงชื่นชม ชื่นชมอย่างไร ชื่นชมในสภาพปัจเจก คุณค่า ฯลฯ โดยประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนแสดงให้เห็นถึงการตอบสนองสุนทรียภาพที่มีต่อเนื้อหาสาระ และความงามในงานศิลปะได้ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ซึ่งนักเรียนค่อนข้างให้ความสนใจถึงการเชื่อมโยงความเป็นตัวตนของศิลปิน และสภาพความเป็นจริงในสังคม สามารถแสดงความคิดเห็นจากความรู้สึกรักนึกคิดของตนเองต่องานศิลปะได้ ตัดสินคุณค่าทางความงามได้อย่างอิสระ และมีเหตุผล

สุนทรียภาพที่มีต่อศิลปิน

การจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะสามารถที่จะจัดการเรียนรู้งานศิลปะจากศิลปินโดยตรงซึ่งในกิจกรรมวาดอย่างศิลปินเป็นกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงวิธีการทำงาน การสร้างสรรค์ผลงาน และแนวความคิดของศิลปินที่เป็นลักษณะการถ่ายทอดงานศิลปะที่เชื่อมโยงถึงประเพณี และวัฒนธรรม เช่น ศิลปินวาดภาพกริยาท่าทางศิลปะการต่อสู้ของชาวล้านนา นักเรียนได้เห็นและสังเกตลักษณะการแต่งกาย การใช้ผ้าโพกศีรษะ และลวดลายการสักตามร่างกายที่เป็นคตินิยมความเชื่อ เป็นต้น ซึ่งวิธีการเรียนรู้เช่นนี้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ และสนทนาร่วมกันกับศิลปิน ที่สำคัญนักเรียนสามารถซักถามข้อสงสัยในข้อมูล และรายละเอียดเกี่ยวกับผลงานที่ไม่สามารถทำความเข้าใจได้ด้วยการดูงานศิลปะเพียงลำพัง สอดคล้องตามที่ อ่ำไพ ตรีณสาร (2543) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีศิลปินเป็นแบบอย่าง (The Artist as Model) เป็นวิธีการสอนที่นักเรียนจะได้สัมผัสประสบการณ์ตรง การทำความรู้จักศิลปินจริงๆ การสังเกตการทำงานศิลปะ การสนทนาหาความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประยุกต์วิธีการของศิลปินมาใช้ในการทำงานของตน การขอคำแนะนำ การวิเคราะห์งานของตน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ สิ่งนี้นักเรียนจะเรียนรู้จากศิลปินที่สำคัญๆคือ ลักษณะการทำงานศิลปะ และบุคลิกลักษณะของตัวศิลปิน

สุนทรียภาพที่มีต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะ

การจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะอย่างต่อเนื่องจะเป็นการสั่งสมประสบการณ์ที่วิเศษ และสุนทรียภาพที่มีต่องานศิลปะต่อไปในระยะยาวของนักเรียน และจะเป็นแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะของนักเรียนที่จะสามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเอง เช่น การวาดภาพงานศิลปะจากการเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ หรือการวาดภาพต่อเติมจินตนาการที่เป็นการผสมผสานเนื้อหา

เรื่องราวจาก วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อมการดำรงชีวิตของตนเองจากตัวอย่างภาพต้นฉบับของศิลปิน Vincent Van Gogh สุนทรียภาพที่มีต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะนี้เป็นความเพลิดเพลินใจ ความสนุกสนาน และฝึกทักษะการทำงานของนักเรียน สอดคล้องตามที่ Katherina (2006) กล่าวว่าความสนใจต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจะเป็นการฝึกและพัฒนาความเข้าใจในการทำงานศิลปะ ซึ่งกิจกรรมศิลปะปฏิบัติจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนดึงเอาคุณค่าที่ได้จากการที่เข้าร่วมมาใช้ในสร้างสรรค์ผลงาน และเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนที่เกิดจากประสบการณ์ที่เข้าร่วมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธัญรัตน์ อัครวนนท์ (2545) ได้ทำการศึกษา ผลการสอนศิลปะโดยใช้กระบวนการสังเกตที่มีต่อการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 36 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ภาพผลงานศิลปะคัดสรร 2) แผนการสอนศิลปะจำนวน 8 แผน โดยใช้กระบวนการสังเกต ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการสังเกตและสนทนา และกิจกรรมศิลปะปฏิบัติ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ 4) แบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากการศิลปะโดยใช้กระบวนการสังเกต นักเรียนมีคะแนนจากแบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรียสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ผลการวิจัยจากแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ยังพบว่า ค่าความถี่ที่สูงที่สุดในการแสดงพฤติกรรมรับรู้คือ พฤติกรรมรับรู้ด้านความรู้สึกในผลงานศิลปะ รองลงมาคือ พฤติกรรมรับรู้ด้านส่วนประกอบทางประสาทสัมผัส ส่วนในด้านเทคนิค และด้านโครงสร้าง มีความความถี่รองลงมาตามลำดับ

หทัยรัตน์ พึ่งประยูรพงศ์ (2553) ได้ทำการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่าค่าสูงสุดในการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.39 รองลงมาคือขั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 39.28 และขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.33 และไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

ธาริน กลิ่นเกษร (2554) ได้ศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ หลังเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ สูงกว่าก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยสูงสุดของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ อยู่ที่ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) ($\bar{x} = 3.61$) 3) พฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะที่ปรากฏมากที่สุด คือ สนใจต่อเนื้อหา 4) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ ชอบกิจกรรมที่จัดในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ และกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะช่วยให้เห็นคุณค่าของการใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งเรียนรู้ และ 5) นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดในทุกๆกิจกรรม และกิจกรรมพิพิธภัณฑสถานศิลปะเกาะประตู่ห้องเรียนมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

สาวตรี จันทร์สวัสดิ์ (2538) ได้ทำการศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อเปรียบเทียบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาชายและหญิง กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1. ภาพงานศิลปะ 2. ชุดคำถาม 3. แบบบันทึกคำพูด 4. แบบวิเคราะห์การตอบสนองศิลปะโดยการพูด ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นการบรรยาย ชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง ชั้นการตีความ ชั้นการประเมินค่า ผลการวิจัยพบว่า 1) การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาอยู่ในชั้นการบรรยายมีจำนวนมากที่สุด และอยู่ในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุด 2) นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดไม่แตกต่างกัน นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในชั้นการตีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง ชั้นการตีความ และชั้นการประเมินค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

วรอัษฎ ศศิธรานนท์ และคณะ (2553) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบสุนทรียภาพการวาดภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดอิมเพรสชันนิสม์ ในรายวิชาศิลปะนิยามที่มีต่อสุนทรียภาพการวาดภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งมีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 80 คน เป็นเพศชาย 40 คน เพศหญิง 40 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test dependent samples และ t-test independent samples ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิจัยพบว่า สุนทรียภาพการวาดภาพก่อนเรียนมีค่า $\bar{x} = 3.80$, S.D. = .56 สุนทรียภาพการวาดภาพหลังเรียนด้วยกิจกรรมแนวคิดอิมเพรสชันนิสม์มีค่า $\bar{x} = 4.61$, S.D. = .51 ผลการเปรียบเทียบพบว่า สุนทรียภาพการวาดภาพหลังเรียนจากกิจกรรมมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่า $\bar{x} = 11.97$, S.D. = 1.81 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่า $\bar{x} = 17.42$, S.D. = 1.96 ผลเปรียบเทียบพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยกิจกรรมการวาดภาพโดยใช้แนวคิดอิมเพรสชันนิสม์หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) สุนทรียภาพการวาดภาพหลังเรียนด้วยกิจกรรมการวาดภาพระหว่างเพศโดยใช้แนวคิดอิมเพรสชันนิสม์จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน พบว่า เพศชายมีค่า $\bar{x} = 4.62$, S.D. = .54 สุนทรียภาพการวาดภาพของเพศหญิงมีค่า $\bar{x} = 4.60$, S.D. = .49 ผลการเปรียบเทียบพบว่าเพศชายและหญิงมีสุนทรียภาพการวาดภาพไม่แตกต่างกัน

ฐิติศันส์ พากย์สุชี (2547) ได้ศึกษาผลการสอนทัศนศิลป์โดยบูรณาการการจัดการศึกษานอกสถานที่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ที่เรียนวิชาทัศนศิลป์ จำนวน 48 คน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาดูงานศิลปะนอกสถานที่ช่วยขยายขอบเขตความรู้ความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อผลงานทัศนศิลป์ให้กว้างขวางขึ้น การได้สัมผัสกับผลงานศิลปะต้นฉบับมีส่วนปลูกเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้และทำการสำรวจวิเคราะห์ผลงานด้วยการร่างภาพ จดบันทึก และสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกันในขณะที่ชมผลงานศิลปะ ในด้านการนำความรู้ที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ พบว่า วิธีการสร้างสรรค์งานของนักเรียนส่วนใหญ่ มีทั้งการเลียนแบบและดัดแปลง ผลงานของนักเรียนมีโครงสร้างทางองค์ประกอบศิลป์คล้ายคลึงกับผลงานศิลปะต้นฉบับ แต่มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาเรื่องราว ทัศนธาตุ และเทคนิคบางประการในการสร้างงาน

ไวท์ (White, 2011) ได้ศึกษาการแสดงออกทางสุนทรียภาพที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ โดย

ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัคร จำนวน 4 คน โดยให้อาสาสมัครดูและพิจารณาภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ แล้วให้แสดงออกทางสุนทรียภาพโดยการพูด หรือพรรณนาเกี่ยวกับความรู้สึกจากการดูภาพผลงานศิลปะทั้งสองภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าการแสดงออกทางสุนทรียภาพเป็นผลจากการสะท้อนความรู้สึกและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่ดูภาพผลงานศิลปะ และจะมีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพผลงานศิลปะจากประสบการณ์เดิมของตนเองเพิ่มเติมในภายหลัง

พาร์เวล (Pavel, 1966) ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เกณฑ์ทางสุนทรียะของเด็กเพื่อตัดสินใจต่อความพึงพอใจในงานศิลปะ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชายชาวฝรั่งเศส ที่มีอายุระหว่าง 6 – 12 ปี และ 18 ปี โดยแบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม ตามแต่ละช่วงอายุ คือ 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 และ 18 ปี ตามลำดับ จำนวนนักเรียนกลุ่มละ 15 คน รวมทั้งหมดเป็น 120 คน โดยให้นักเรียนดูภาพผลงานศิลปะที่คัดสรรแล้วว่ามีความสมบูรณ์ทั้งในด้านเนื้อหาและเทคนิค โดยให้นักเรียนดูภาพ 10 ชุด ชุดละ 3 ภาพ และให้นักเรียนเลือกภาพที่ชอบมากที่สุดและชอบน้อยที่สุดและมีการซักถามให้นักเรียนตอบอย่างกระฉับกระเฉงถึงเหตุผลที่นักเรียนใช้ในการตัดสินใจ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) เกณฑ์ในการตัดสินใจของเด็กจะพิจารณาจากสีก่อนรูปร่างของภาพ 2) เด็กในวัย 7 หรือ 8 ปี จะเริ่มใช้เกณฑ์ความเหมือนจริงในการตัดสินใจ และจะใช้เกณฑ์ความเหมือนจริงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในการตัดสินใจจนกระทั่งถึงวัย 11 ปี 3) เด็กในวัย 7 หรือ 8 ปี จะเริ่มใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจในเรื่องความสัมพันธ์กันระหว่างทัศนธาตุในงานศิลปะ เช่น สีที่กลมกลืนกัน หรือสีที่ตรงกันข้ามกัน

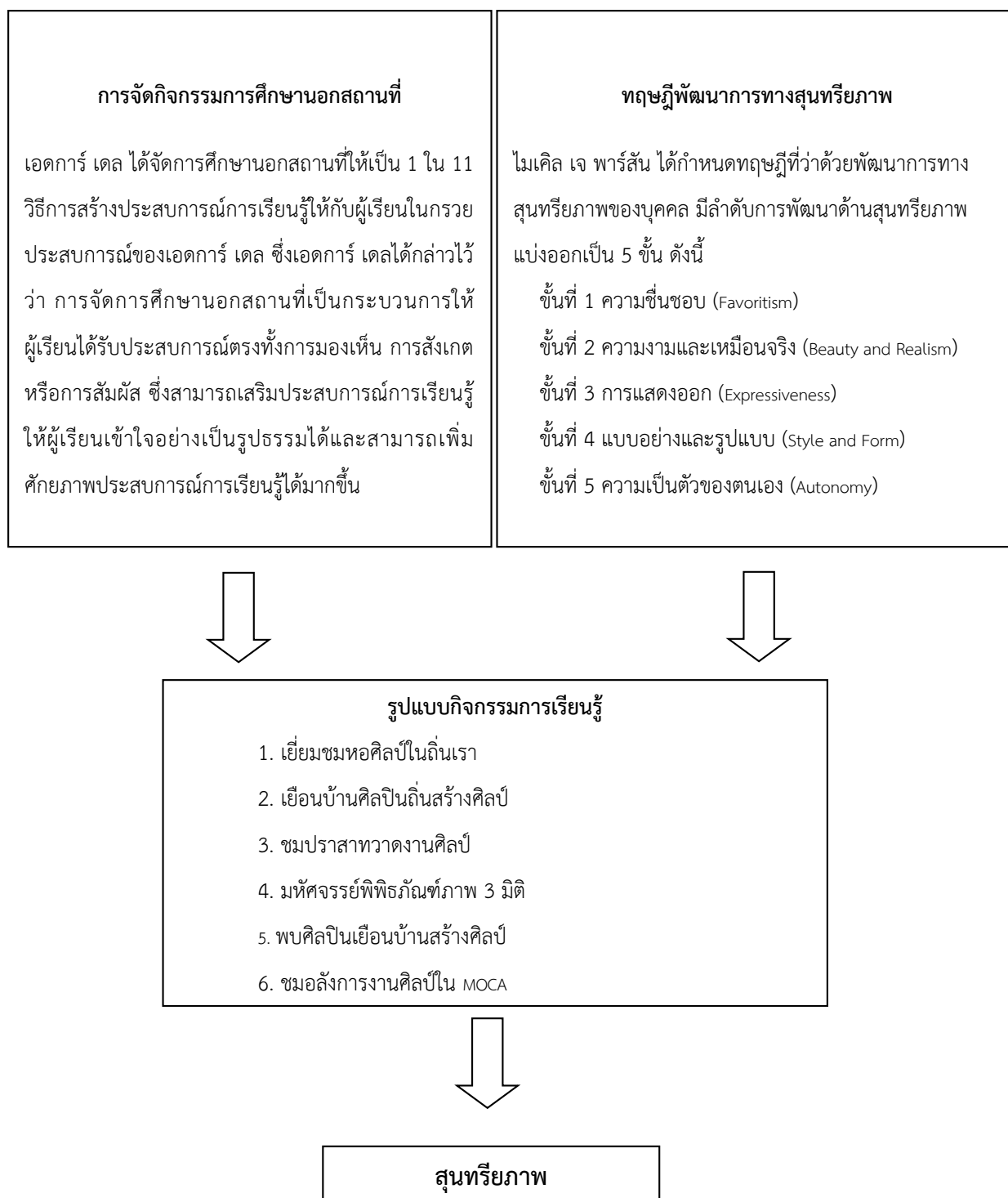
โดโนฟริโอ และโอดีน (D'Onofrio & Nodine, 1981) ได้ทำการวิจัยเรื่องการตอบสนองของเด็กต่อผลงานศิลปะ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนจำนวน 15 คน อายุตั้งแต่ 4.5 ปี ถึง 15 ปี ซึ่งอาศัยอยู่ในแหล่งชุมชนของเมืองฟิลาเดลเฟีย โดยนักเรียน 7 คน อาศัยอยู่ใกล้กับศูนย์วัฒนธรรมพิพิธภัณฑสถาน และโรงละครของเมือง ส่วนกลุ่มตัวอย่างอีก 8 คน มาจากครอบครัวในชุมชนที่ผสมกันหลายเชื้อชาติ ซึ่งมีรายได้ปานกลางและรายได้น้อย และนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีผลการทดสอบความถนัดทางด้านวิชาการสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วไป เครื่องมือที่ใช้เป็นชุดคำถาม 8 ข้อ เกี่ยวกับภาพผลงานศิลปะ 4 ภาพ ซึ่งชุดคำถามมีลักษณะกระตุ้นการตอบสนองของเด็กต่อภาพศิลปะและเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำการทดสอบด้วยตัวแบบพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สัน (1977) โดยใช้วิธีการสำรวจเชิงวิเคราะห์ของเพียเจต์ (1977) ผลการวิจัยพบว่าเด็กสามารถตอบสนองต่อคำถามเกี่ยวกับผลงานศิลปะทั้ง 4 ชิ้น โดยเป็นไปตามแบบวัดพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สันทั้ง 4 ระดับ โดยเด็กสามารถสังเกตและซาบซึ้งถึงทัศนยะของศิลปินและความสามารถนี้มีสหสัมพันธ์กับ

ความสามารถในการตัดสินใจเลือกที่จะชื่นชอบผลงานศิลปะอย่างมีเหตุผล

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า วิธีและกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางด้านศิลปะ เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนสามารถดำเนินการได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งการบูรณาการกับการจัดการศึกษานอกสถานที่ ซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษาและองค์ความรู้ในการจัดการศึกษาทางด้านศิลปะ

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้
ดังนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา และเพื่อพัฒนากิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
2. สมมติฐานการวิจัย
3. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การดำเนินการวิจัยและการเก็บข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
9. การสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย บทความและอื่นๆที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลด้านหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 สาระทัศนศิลป์ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและมาตรฐานการเรียนรู้ คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้สำหรับการวางกรอบการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1.2 ข้อมูลด้านวิธีจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ ด้านวิธีการสอน การกำหนดจุดประสงค์ทางการเรียน เนื้อหาทางศิลปะ กิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอน สื่อที่ควรเลือกใช้ในการสอน วัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผล เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

1.3 ข้อมูลด้านวิธีจัดการศึกษานอกสถานที่ ด้านการวางแผน การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลจากการทัศนศึกษานอกสถานที่ และข้อมูลทางด้านพิพิธภัณฑ์

1.4 ข้อมูลด้านสุนทรียภาพ และทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรียภาพของพาร์สัน. (Parsons, 1987)

2. สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่จะสามารถพัฒนาสุนทรียภาพทางศิลปะของนักเรียนได้ โดยนักเรียนจะมีระดับพัฒนาการสุนทรียภาพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการศึกษาค้นคว้าเนาวนิตย์ สงคราม (2557) ได้กล่าวว่า การศึกษานอกสถานที่ หมายถึง กระบวนการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสังเกตสำรวจสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าเพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างมีความหมาย และผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ใช้ประสาทสัมผัสในด้านต่างๆ ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การดมกลิ่น หรือแม้แต่การชิม ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี และอาจกล่าวได้ว่าการมองเห็นเป็นสัมผัสหนึ่งของประสบการณ์ตรงที่มีความสำคัญ ซึ่งอำไพ ตรีณสาร (2536) ได้กล่าวถึงการมองเห็นในการเรียนการสอนศิลปศึกษาว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นจากการรับรู้ด้วยการมองเห็น ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างโลกภายนอกสู่โลกภายในของมนุษย์ โดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ และเมื่อพิจารณาจากกระบวนการเรียนรู้ จะพบว่าการมองเห็นนั้นมีบทบาทเป็นปัจจัยพื้นฐานในกระบวนการการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางศิลปศึกษา จึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษานอกสถานที่ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งสร้างประสบการณ์ตรงให้กับผู้เรียน เป็นการพัฒนาการมองเห็นที่มีคุณภาพคือการรับรู้ที่มีคุณภาพรวมทั้งการได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า จะสามารถพัฒนาสุนทรียภาพทางศิลปะให้แก่ นักเรียนได้ จึงเป็นสมมติฐานดังที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น

3. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ในโครงการส่งเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) จำนวน 25 คน โดยนักเรียนในระดับชั้น ป.4 อยู่ในช่วงวัยเด็กอายุ 9 ปี ตามที่ Jean Piaget (1896-1980) ได้กล่าวว่าเด็กในวัยนี้มีพัฒนาการทางความคิดและสติปัญญาอย่างรวดเร็วสามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถนำความรู้หรือประสบการณ์ในอดีตมาแก้ปัญหาในเหตุการณ์ใหม่ๆ ได้และมีการถ่ายโยงการเรียนรู้ ซึ่งทำให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการ

แสดงพฤติกรรมทั้งการพูด การเขียน การแสดงความคิดเห็น และการอภิปรายได้เป็นอย่างดี รวมทั้งนักเรียนในระดับชั้นนี้มีความสะดวกในการให้ความร่วมมือมาร่วมกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ได้ทุกครั้ง

การคัดเลือกนักเรียนในระดับชั้น ป.4 ในโครงการเสริมศักยภาพด้านศิลปะ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1.1 เปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ ตั้งแต่ร้อยละ 85 ขึ้นไป เข้าทำการคัดเลือกเพื่อทดสอบความสามารถทางด้านศิลปะ

3.1.2 นำคะแนนความสามารถทางด้านศิลปะที่ได้จากการทดสอบ คะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และคะแนนที่ได้จากการประเมินพฤติกรรมในการทำงานศิลปะของนักเรียนจากอาจารย์ผู้สอน มาพิจารณาน้ำหนักคะแนนในแต่ละส่วน และนำคะแนนทั้งสามส่วนที่ได้มารวมกัน แล้วเรียงลำดับคะแนนของนักเรียนที่ได้จากมากไปหาน้อย และพิจารณานักเรียนที่มีคะแนนรวมสูงสุดจำนวน 25 คน ผ่านการคัดเลือกให้เป็นนักเรียนในโครงการ

3.2 กลุ่มตัวอย่างการทดลอง try-out เป็นนักเรียนในระดับชั้นป.4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 25 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
2. แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
3. แบบทดสอบสุนทรียภาพ
4. คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ
5. แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ
6. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
7. แบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน

5. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยกำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3 ชั้น คือ ชั้นนำ ชั้นสอน และชั้น

แผ่นภาพที่ 3.2 ภาพตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะนอกห้องเรียน หน้าที่ 7-9

5.2 แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เป็นแบบบันทึกสำหรับนักเรียนที่ใช้ในการบันทึกการศึกษานอกสถานที่และการทำกิจกรรมศิลปะ ซึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวทางในการใช้คำถามตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) รวมทั้งจากบทความและงานวิจัยต่างๆ มีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านในด้านเนื้อหา ความถูกต้องและเหมาะสม มีการประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ และมีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือในข้อ 2-7 โดยกลุ่มตัวอย่างการทดลอง try-out เป็นนักเรียนระดับชั้นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างการทดลอง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่มีทั้งหมด 7 ฉบับ โดยเนื้อหาในแบบบันทึกการเรียนรู้มีความแตกต่างกันตามลักษณะของกิจกรรมศิลปะที่จัดขึ้นในแต่ละครั้ง แบบบันทึกทั้ง 7 ฉบับมี ดังนี้

- 1) กิจกรรม เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา
- 2) กิจกรรม มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ: Art in Paradise
- 3) กิจกรรม ชมปราสาทวาดงานศิลป์
- 4) กิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี
- 5) กิจกรรม พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว
- 6) กิจกรรม ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA

ตัวอย่าง แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ กิจกรรม เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

กิจกรรม เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา

ชื่อสถานที่ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร (bacc)

ชื่อนิทรรศการ นิทรรศการศิลปกรรมช่างเผือกครั้งที่ 4 หัวข้อ “สมเด็จพระเทพฯ ของชาวไทย”

วันอาทิตย์ที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2558

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

พินิจศิลป์ : “เล่าเรื่องงานศิลป์”

คำชี้แจง ให้นักเรียนพินิจพิจารณาผลงานศิลปะที่กำหนดไว้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ชื่อผลงาน.....

ชื่อศิลปิน.....

เทคนิคที่ใช้ในการสร้างผลงาน.....

ปีพ.ศ.ที่สร้างผลงาน.....

นักเรียนเห็นอะไรบ้างในงานศิลปะ

เนื้อหาเรื่องราว

.....

สี

.....

พื้นผิว.....

.....

แสงและเงา.....

.....

การจัดองค์ประกอบของภาพ.....

.....

นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับผลงานศิลปะชิ้นนี้

ชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะ.....

.....

.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ระดับความประทับใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่					
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม					
3. ชาบซึ่งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ					
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม				

5.3 แบบทดสอบสุนทรียภาพ

แบบทดสอบสุนทรียภาพ ประกอบด้วย ภาพผลงานศิลปะจำนวน 2 ภาพ คือ เป็น

ภาพผลงานศิลปะของศิลปิน และแบบทดสอบสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)

5.3.1 ภาพผลงานศิลปะจำนวน 2 ภาพ เป็นผลงานที่ผ่านการคัดเลือก โดยการศึกษารูปแบบและลักษณะผลงานศิลปะที่มีความเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และมีลักษณะเป็นตัวแทนผลงานศิลปะของศิลปินที่มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ โดยสร้างเกณฑ์การคัดเลือกผลงานศิลปะ มีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ในด้านเนื้อหา ความถูกต้องและเหมาะสม มีการประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ และมีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือในข้อ 2-7 โดยกลุ่มตัวอย่างการทดลอง try-out เป็นนักเรียนระดับชั้นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างการทดลอง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ตัวอย่าง ภาพผลงานศิลปะของศิลปินไทยและต่างประเทศที่มีชื่อเสียง

ภาพที่ 3.3 ภาพผลงานศิลปะ

5.3.2 แบบทดสอบสุนทรียภาพของนักเรียน ซึ่งประกอบไปด้วยคำถาม เพื่อทดสอบสุนทรียภาพของนักเรียน โดยสร้างคำถามตามแนวทางทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) เพื่อให้นักเรียนตอบคำถามร่วมกับการดูภาพผลงานศิลปะจำนวน 2 ภาพ ซึ่งการสร้างแบบทดสอบสุนทรียภาพ จะทำการศึกษาบทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียน แล้วทำการตัดแปลงคำถามและคัดเลือกคำถามที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนสร้างเป็นแบบทดสอบสุนทรียภาพ มีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญและ

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ในด้านเนื้อหา ความถูกต้องและเหมาะสม มีการประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ และมีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือในข้อ 2-7 โดยกลุ่มตัวอย่างการทดลอง try-out เป็นนักเรียนระดับชั้นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างการทดลอง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ตัวอย่าง แบบทดสอบสุนทรียภาพ ภาพผลงานศิลปะของศิลปินไทยที่มีชื่อเสียง

แบบทดสอบสุนทรียภาพ

คำอธิบายเกี่ยวกับแบบทดสอบ

แบบทดสอบสุนทรียภาพประกอบด้วย

1. ภาพผลงานศิลปะ ประเภทจิตรกรรม จำนวน 2 ภาพ แบ่งเป็นผลงานศิลปะของศิลปินไทย จำนวน 1 ภาพ และผลงานศิลปะของศิลปินต่างประเทศจำนวน 1 ภาพ ภาพผลงานศิลปะทั้ง 2 ภาพ ใช้ประกอบในการตอบคำถามจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ

2. ชุดคำถาม 7 คำถาม ตามแนวทางทฤษฎีพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons (1987) ที่ใช้สำหรับตอบคำถามจากการพิจารณาผลงานศิลปะจำนวน 2 ภาพในข้อ 1 เพื่อวัดสุนทรียภาพของนักเรียน ซึ่งแบบทดสอบนี้จะนำมาใช้ 2 ครั้งคือ ก่อนเรียน (Pre-Test) และหลังเรียน (Post-Test) ชุดคำถามทั้ง 7 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนเห็นอะไรบ้างในภาพนี้
2. ภาพนี้มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับอะไร
3. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้
4. นักเรียนคิดว่าสีของภาพนี้เป็นอย่างไร
5. นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร
6. นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินถึงวาดภาพนี้
7. นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร

แบบทดสอบสุนทรียภาพ

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ตัวอย่างภาพที่ใช้ในการทดสอบ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาภาพผลงานศิลปะขนาด 7x12 นิ้ว แล้วเขียนอธิบาย
ความคิดเห็นของตนเองลงในช่องว่าง

1. นักเรียนเห็นอะไรบ้างในภาพนี้

.....
.....
.....

2. ภาพนี้มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับอะไร

.....
.....
.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

3. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้

.....

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าสีของภาพนี้เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

6. นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินถึงวาดภาพนี้

7. นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร

5.4 คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ

คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ เป็นคู่มือสำหรับใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพที่มีต่อผลงานศิลปะ สร้างขึ้นโดยใช้พื้นฐานตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ซึ่งระบุขั้นระดับพัฒนาการสุนทรียภาพไว้ 5 ระดับ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) ขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) ขั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) มีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ในด้านเนื้อหา ความถูกต้องและเหมาะสม มีการประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ และมีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือในข้อ 2-7 โดยกลุ่มตัวอย่างการทดลอง try-out เป็นนักเรียนระดับชั้นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างการทดลอง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ตารางที่ 3.1 คู่มือวิเคราะห์ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons

คู่มือวิเคราะห์ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons

ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons	
ระดับขั้น	ตัวบ่งชี้ในการวิเคราะห์
1. ความชื่นชอบ (Favoritism) แสดงความพึงพอใจส่วนตัวที่มีต่อรูปภาพ เช่น ความสนใจที่มีต่อสี และเชื่อมโยงการตอบสนองของตนไปเรื่อยๆ โดยไม่มีจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว/เนื้อหา หรือรูปแบบของภาพวาด สิ่งที่นักเรียนตระหนักถึง คือ สิ่งที่แสดงออกมาและเชื่อมโยงไปยังความทรงจำส่วนตัว ความเป็นอิสระในการตอบสนองที่เรียกว่าการรับรู้แบบใช้ความพึงพอใจ โดยไม่แบ่งแยกกว่าจะเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีความสัมพันธ์กันกับภาพวาด	แสดงความพึงพอใจของตนเองต่องานศิลปะตามสัญชาตญาณโดยไม่ได้มีการซักถาม
	ให้ความสนใจต่อสีเป็นพิเศษ
	ตอบสนองต่อเนื้อหาหรือเรื่องราวของงานศิลปะอย่างเชื่อมโยงหรือเป็นอิสระจากงานศิลปะ
	การคาดคะเนต่อสิ่งอื่นๆ ที่มีความสอดคล้องกัน

ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons	
ระดับขั้น	ตัวบ่งชี้ในการวิเคราะห์
<p>2. ความงามและความเหมือนจริง (Beauty & Realism)</p> <p>แสดงการจัดระบบความคิดที่แสดงออกมาโดยพูดถึงเรื่องราวพื้นฐาน (ความสวยงาม ความเป็นจริงที่ปรากฏ และทักษะความชำนาญ) ของภาพวาดที่ตนเองสนใจ และความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในภาพวาด เช่น อารมณ์ที่ถูกแสดงออกมาในรอยยิ้ม หรืออากัปกริยา และรูปแบบที่เข้าใจได้ในความเป็นจริงที่เห็น มีการชื่นชมในทักษะความชำนาญ เช่น ความละเอียดลออของผู้วาด เหล่านี้เป็นประเด็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินที่แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่ใครๆ ก็สามารถรับรู้ได้ และแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ในใจตนเอง สามารถวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนเองที่มีต่อศิลปะอย่างมีสุนทรียภาพ เช่น สามารถบอกได้ว่าสีที่มีลักษณะสว่างให้ความรู้สึกถึงความสุข สีที่มีลักษณะมืดให้ความรู้สึกของความทุกข์ ให้ความสำคัญส่วนใหญ่ในประเด็นเนื้อหา และพยายามมองผ่านสื่อ คิดว่าภาพวาดเกิดจากเนื้อหาและมีเรื่องราวของมัน</p>	<p>การแปลความหมายต่องานศิลปะผ่านเรื่องราวหรือเนื้อหา (งานศิลปะไม่แยกออกจากเรื่องราวหรือเนื้อหา หมายถึงสามารถเข้าใจได้อย่างทะลุปรุโปร่ง)</p>
	ชื่นชมในทักษะความชำนาญ
	ให้ความสำคัญกับความเหมือนจริง
	การคาดคะเนต่อสิ่งอื่นๆ ที่มีความสอดคล้องกัน เช่น สามารถจำแนกความแตกต่างได้อย่างชัดเจนระหว่างความงามและความน่าเกลียด
<p>3. การแสดงออก (Expressiveness)</p> <p>แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนมากขึ้นได้โดยพิจารณาจากเรื่องราว/เนื้อหาของภาพวาด และจากประสบการณ์เดิมของตน แต่ยังคงมีความสนใจต่อประสบการณ์ของตนเองมากกว่าภาพวาดที่เห็น ความรู้สึกและความคิดที่เกิดขึ้นและแสดงออกมา อาจจะเป็นของตนเองหรือของผู้วาด หรือทั้งสองอย่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถเข้าใจได้ด้วยตัวเอง ความงามเป็นรองอารมณ์ความรู้สึก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดแหวกแนว และมีความรู้สึกที่</p>	<p>ให้ความสนใจต่อความหมาย แนวคิด และการแสดงออกของงานศิลปะ</p>
	พิจารณางานศิลปะเพื่อเข้าใจการแสดงออกและที่มาของประสบการณ์ของผู้สร้างงาน
	<p>แสดงความรู้สึกนึกคิดที่มีต่องานศิลปะ</p> <p>พิจารณาถึงเนื้อหาและเรื่องราวของงานศิลปะ ความรู้สึกและความคิดที่เกิดขึ้นและแสดงออกมาอาจจะเป็นของตนเองหรือของผู้สร้างงาน หรือทั้งสองอย่าง</p>

ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons	
ระดับขั้น	ตัวบ่งชี้ในการวิเคราะห์
<p>ลึกซึ่งต่อข้อสงสัย และใช้เกณฑ์การตัดสินที่เป็นไปได้ ยังคงความรู้สึกส่วนตัวอยู่ แต่ก็ตระหนักถึงประสบการณ์ของผู้วาดด้วย หรือสามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงประเด็นในภาพวาดสู่ความเข้าใจของตนเองได้ ในขั้นนี้เราจะพิจารณาที่สื่อมากเช่นเดียวกับพยายามพิจารณาที่ความหมายของการแสดงความรู้สึก และคิดว่าภาพวาดประกอบด้วยอารมณ์และความคิด</p>	<p>สามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงแนวคิดหลักในผลงานศิลปะสู่ความเข้าใจของตนเองได้ และใช้เกณฑ์การตัดสินที่เป็นไปได้ ซึ่งยังคงความรู้สึกส่วนตัวอยู่ พร้อมทั้งตระหนักถึงประสบการณ์ของผู้สร้างงานด้วย</p>
<p>4. แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)</p> <p>แสดงความสามารถในการใช้ทัศนคติเกี่ยวกับหลักการทางการรับรู้ที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่ซับซ้อนกว่าความเข้าใจส่วนตัว โดยให้ความสำคัญต่อสื่อ วัสดุ รูปร่าง ลักษณะ แยกแยะอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและสิ่งทีประสมอยู่ในงานได้ ค้นพบถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับรูปแบบและประวัติศาสตร์ สามารถขยายความสำคัญในภาพวาดได้ เกิดการวิจารณ์งานศิลปะ มีเหตุผลและเข้าใจเรื่องราว/เนื้อหาของภาพ การวินิจฉัยจากนี้ไป คือ ความสำคัญ (Significant) รูปแบบและสื่อมีความสำคัญ เราพิจารณาสื่อและคุณสมบัติของสื่อ ความเข้าใจภาพนั้นเกิดจากคุณสมบัติที่สมเหตุสมผล</p>	<p>ยอมรับว่าจุดเด่นของงานศิลปะเป็นความสำเร็จของผู้สร้างงานและมิติของสังคม</p>
	<p>ยอมรับว่างานศิลปะคงอยู่ในวัฒนธรรมและสังคมโลก</p>
	<p>เข้าใจว่าเครื่องมือ รูปแบบ และวิธีการ ช่วยให้เกิดงานศิลปะ หมายถึง สามารถแสดงความคิดของการรับรู้ที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกันระหว่างส่วนต่างๆ ของผลงานศิลปะ เช่น เครื่องมือ วัสดุ และวิธีการ</p>
	<p>มีความยินดีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และใช้เวลาในการแปลความหมายที่สอดคล้องกับงานศิลปะ หรือเจตนาของผู้สร้างงาน</p>
	<p>ให้ความสำคัญในการตีความและการตัดสินคุณค่าของงานศิลปะ</p>

ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons	
ระดับชั้น	ตัวบ่งชี้ในการวิเคราะห์
5. ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) แสดงการตัดสินใจของตนเอง โดยอาศัยโครงสร้าง ความหมายของเรื่องราว/เนื้อหาในรูปภาพซึ่ง ความรู้สึกจะเปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์ และมีการปรับเปลี่ยนเรื่อยๆ ให้เข้ากับสภาพ ปัจจุบัน มีความเข้าใจและมีความรับผิดชอบ การ เข้าใจศิลปะอย่างลึกซึ้งมีผลต่อสุนทรียภาพ คนแต่ ละคนต้องการมีความคิดเห็นที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ ของวัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่	สามารถตัดสินใจคุณค่างานศิลปะด้วยตนเอง อย่างอิสระ บนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ เรื่องศิลปะและวัฒนธรรม
	สามารถใช้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อย่างลึกซึ้งใน การแปลความหมายหรือตีความลักษณะ สำคัญของงานศิลปะ

ตารางวิเคราะห์คำตอบจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ (รายบุคคล)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ชุดคำถาม	ค่าความถี่ของคำตอบที่แสดงถึงระดับพัฒนาการสุนทรียภาพ					หมายเหตุ
	ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)	ระดับที่ 2 ความงามและ เหมือนจริง (Beauty and Realism)	ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressive ness)	ระดับที่ 4 แบบอย่าง และรูปแบบ (Style and Form)	ระดับที่ 5 ความเป็นตัว ของตนเอง (Autonomy)	
คำถามที่ 1 นักเรียนเห็นอะไรบ้างใน ภาพนี้						
คำถามที่ 2 ภาพนี้มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับ อะไร						
คำถามที่ 3 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็น ภาพนี้						

ชุดคำถาม	ค่าความถี่ของคำตอบที่แสดงถึงระดับพัฒนาการสุนทรียภาพ					หมายเหตุ
	ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)	ระดับที่ 2 ความงามและ เหมือนจริง (Beauty and Realism)	ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressive ness)	ระดับที่ 4 แบบอย่าง และรูปแบบ (Style and Form)	ระดับที่ 5 ความเป็นตัว ของตนเอง (Autonomy)	
คำถามที่ 4 นักเรียนคิดว่าสีของภาพนี้ เป็นอย่างไร						
คำถามที่ 5 นักเรียนชอบอะไรบ้างใน ภาพนี้ เพราะอะไร						
คำถามที่ 6 นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปิน ถึงวาดภาพนี้						
คำถามที่ 7 นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้ เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร						
รวม						
สรุปการวิเคราะห์	ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียน อยู่ระดับที่					

คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ

คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons ประกอบด้วย

1. คู่มือวิเคราะห์ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons
2. ตารางวิเคราะห์คำตอบจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ (รายบุคคล)

คำชี้แจง

1. คู่มือนี้เป็นแบบวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพของนักเรียน ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons ซึ่งมีระดับขั้นพัฒนาการทางสุนทรียภาพ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับขั้นพัฒนาการทางสุนทรียภาพ 5 ระดับ

ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)

ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)

ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness)

ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)

ระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

2. คู่มือนี้ใช้วิเคราะห์ร่วมกับชุดคำถามจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ ซึ่งเป็นชุดคำถามจำนวน 7 คำถาม ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons ดังนี้

คำถามที่ 1 นักเรียนเห็นอะไรบ้างในภาพนี้

คำถามที่ 2 ภาพนี้มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับอะไร

คำถามที่ 3 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้

คำถามที่ 4 นักเรียนคิดว่าสีของภาพนี้เป็นอย่างไร

คำถามที่ 5 นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร

คำถามที่ 6 นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินถึงวาดภาพนี้

คำถามที่ 7 นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร

3. ผู้วิเคราะห์จะใช้คู่มือวิเคราะห์ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons ร่วมกับตารางวิเคราะห์คำตอบจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ (รายบุคคล) ของนักเรียน โดยพิจารณาคำตอบของนักเรียนเกี่ยวกับชุดคำถามของแบบทดสอบสุนทรียภาพ ซึ่งมีคำถามจำนวน 7 คำถาม โดยผู้วิเคราะห์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของตารางวิเคราะห์คำตอบจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสูงสุด (Maximum Value) ของระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของนักเรียน

5.5 แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ

แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมที่ใช้วัดการรับรู้ต่อผลงานศิลปะ โดยสร้างขึ้นจากเกณฑ์การจัดประเภทการรับรู้ทางศิลปะในงานวิจัยของ D'Onofrio and Nodine (1981) ตามแนวทางพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สัน และศึกษาแนวทางการสร้างและตัวอย่างแบบสังเกตพฤติกรรม จากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ มีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ในด้านเนื้อหา ความถูกต้องและเหมาะสม มีการประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ และมีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือในข้อ 2-7 โดยกลุ่มตัวอย่างการทดลอง try-out เป็นนักเรียนระดับชั้นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างการทดลอง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ตัวอย่าง แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ

แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง เพื่อบันทึกระดับความถี่ตามพฤติกรรม

แสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียน

ชื่อสถานที่.....กิจกรรม.....

วันที่.....

รายการพฤติกรรม	ความถี่	หมายเหตุ	รวม
1. เชื่อมโยงความคิดส่วนตัว			
2. สนใจต่อเนื้อหา			
3. สนใจต่อสี			
4. คำนึงถึงความเป็นจริง			
5. คำนึงถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา			
6. สนใจต่อแบบแผน			
7. สนใจต่ออารมณ์ความรู้สึกในผลงานศิลปะ			
8. ใส่ใจในเจตนาของศิลปิน			
9. ใส่ใจต่อความรู้สึกนึกคิดของศิลปิน			
10. ไม่มั่นใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์			

รายการพฤติกรรม	ความถี่	หมายเหตุ	รวม
11. ใส่ใจในเรื่องความเป็นตัวตนของศิลปิน			
12. สนใจต่อการตัดสินใจในผลงานศิลปะ			
ข้อสังเกตอื่นๆ			
.....			

ผู้สังเกต.....

5.6 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
เป็นแบบสอบถามเพื่อใช้วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
หลังการจัดกิจกรรม โดยศึกษาแนวทางการสร้างแบบวัดทัศนคติจากหนังสือ วารสาร เอกสารและ
งานวิจัยต่างๆ มีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ใน
ด้านเนื้อหา ความถูกต้องและเหมาะสม มีการประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุง
แก้ไขเครื่องมือ และมีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือในข้อ 2-7 โดยกลุ่มตัวอย่างการทดลอง try-out
เป็นนักเรียนระดับชั้นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างการทดลอง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง และ
ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ตัวอย่าง แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน พร้อม
อธิบายเหตุผล

ข้อ	ความคิดเห็นต่อกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด (5)	เห็นด้วย มาก (4)	เห็นด้วย ปานกลาง (3)	เห็นด้วย น้อย (2)	เห็นด้วย น้อยที่สุด (1)
1	นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่					
	เพราะ.....					
2	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้สังเกตและเห็นความสวยงามของงานศิลปะอย่างลึกซึ้งมากขึ้น					
	เพราะ.....					
3	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแปลความหมายของงานศิลปะ					
	เพราะ.....					
4	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ชีวิตของศิลปิน ทัศนะ และการทำงานของศิลปิน					
	เพราะ.....					
5	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดความประทับใจในความงามของงานศิลปะ					
	เพราะ.....					
6	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจความเชื่อมโยงของงานศิลปะกับสังคม					
	เพราะ.....					

ข้อ	ความคิดเห็นต่อกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด (5)	เห็นด้วย มาก (4)	เห็นด้วย ปานกลาง (3)	เห็นด้วย น้อย (2)	เห็นด้วย น้อยที่สุด (1)
7	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ในการชมงานศิลปะ					
	เพราะ.....					
8	การวาดภาพนอกสถานที่ทำให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความงามของสถานที่ผ่านผลงานศิลปะได้					
	เพราะ.....					
9	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะของตนเอง					
	เพราะ.....					
10	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของงานศิลปะ					
	เพราะ.....					

กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่นักเรียนชื่นชอบมากที่สุด

- เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc)
- ชมปราสาทวาดงานศิลป์ (ปราสาทไม้สังฆกรรม)
- มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise
- เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ถวัลย์ ดัชนี)
- พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ประทีป คชบัว)
- ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA

เพราะ.....

.....

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

5.7 แบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน

แบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียนเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียน ครอบครัว พื้นฐานประสบการณ์ทางด้านศิลปะ และการศึกษาศิลปะนอกสถานที่ ใช้สำหรับสอบถามนักเรียนก่อนการจัดกิจกรรม โดยศึกษาแนวทางการสร้างแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียนจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ มีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ในด้านเนื้อหา ความถูกต้องและเหมาะสม มีการประมวลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ และมีการศึกษาคุณภาพของเครื่องมือในข้อ 2-7 โดยกลุ่มตัวอย่างการทดลอง try-out เป็นนักเรียนระดับชั้นเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างการทดลอง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างการทดลอง และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ตัวอย่าง แบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน

แบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

1. เพศ ○ ชาย ○ หญิง
2. อายุ _____ ปี _____ เดือน _____ วัน
3. ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ _____
4. ผลการเรียนวิชาทัศนศิลป์ในปีการศึกษาที่ผ่านมา ได้เกรดเฉลี่ย _____
5. อาชีพผู้ปกครอง ○ บุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็น _____
 ○ นักรูรกีจ
 ○ รับจ้าง
 ○ ค้าขาย
 ○ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
6. นักเรียนคิดว่า ความสามารถทางศิลปะของตนเอง อยู่ในระดับใด
 ○ มาก ○ ค่อนข้างมาก ○ ปานกลาง ○ ค่อนข้างน้อย ○ น้อย

7. นักเรียนเคยใช้เวลาว่างหรือวันหยุดทำกิจกรรมศิลปะหรือไม่

- เคย ไม่เคย

8. นักเรียนคิดอย่างไรกับการเรียนวิชาศิลปะ

- ยาก ค่อนข้างยาก ปานกลาง ค่อนข้างง่าย ง่าย

9. นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ

- มาก ค่อนข้างมาก ปานกลาง ค่อนข้างน้อย น้อย

10. นักเรียนมีความรู้สึกผ่อนคลายและเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมศิลปะ

- มาก ค่อนข้างมาก ปานกลาง ค่อนข้างน้อย น้อย

11. นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะประเภทใดมากที่สุด

- งานจิตรกรรม (เช่น วาดภาพ, ระบายสี, แรเงา)
 งานประติมากรรม (เช่น ปั้นดินน้ำมัน, เปเปอร์มาเช่)
 งานภาพพิมพ์ (เช่น ภาพพิมพ์แกะโฟม, ภาพพิมพ์กระจก)
 งานประดิษฐ์ (เช่น ประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ)
 งานออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (เช่น วาดภาพในโปรแกรม Adobe

Photoshop)

ตั้งแต่ข้อที่ 12 – 14 นักเรียนสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

12. ผู้ปกครองให้การสนับสนุนนักเรียนในการทำกิจกรรมศิลปะหรือไม่

- สนับสนุน
 สนับสนุนโดย ให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกี่ยวกับศิลปะ
 ทำงานศิลปะร่วมกับนักเรียนในเวลาว่าง
 ส่งเสริมนักเรียนเข้าร่วมการประกวดวาดภาพต่างๆ
 พานักเรียนไปชมนิทรรศการศิลปะหรือการแสดงผลงานศิลปะ
 อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
- ไม่สนับสนุน

13. นักเรียนเคยร่วมกิจกรรมการศึกษาสถานศึกษาที่เกี่ยวกับศิลปะหรือไม่

เคย

กิจกรรมการศึกษาสถานศึกษาที่นักเรียนเคยร่วม

วาดภาพนอกห้องเรียน

เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ, หอศิลป์

ฟังการบรรยายเกี่ยวกับผลงานศิลปะจากผู้เชี่ยวชาญ

พบปะ พูดคุยกับศิลปินที่มีชื่อเสียง

อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

ไม่เคย

14. นักเรียนคิดว่าการทำกิจกรรมศิลปะทำให้ได้รับประโยชน์อย่างไร

พัฒนาความสามารถในการทำงานศิลปะ

พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

พัฒนาการรับรู้ทางด้านสุนทรียะ

ได้รับประสบการณ์ในการทำงานศิลปะด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย

ได้พัฒนาสมาธิในการทำงานศิลปะได้อย่างต่อเนื่องและยาวนาน

ได้รับความสุขและสนุกสนานในการทำงานศิลปะ

15. นักเรียนเคยทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมศิลปะในเวลาว่างหรือไม่ อย่างไร

เคย (โปรดระบุ) _____

ไม่เคย

16. นักเรียนต้องการให้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะอะไรบ้าง โปรดระบุ

6. การดำเนินการวิจัยและการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

6.1 ระยะการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

6.1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 สารทัศนศิลป์ ของสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้สำหรับการวางแผนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

6.1.2 ศึกษาวิธีจัดการเรียนการสอนทัศนศิลป์ ด้านวิธีการสอน การกำหนดจุดประสงค์ทางการเรียน เนื้อหาทางศิลปะ กิจกรรมและกระบวนการเรียนการสอน สื่อที่ควรเลือกใช้ ในการสอน วัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผล เพื่อใช้สำหรับเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2545)

6.1.3 ศึกษาวิธีจัดการศึกษานอกสถานที่ ด้านการวางแผน การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลจากการทัศนศึกษานอกสถานที่ (เนาวนิตย์ สงคราม, 2557) (สันติ คุณประเสริฐ, 2547) และ (อิทธิเดช น้อยไม้, 2547)

6.1.4 ศึกษาตัวอย่างวิธีจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์เกี่ยวกับสุนทรียภาพ โดยศึกษาแนวคิดและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นสุนทรียภาพ จากงานวิจัยของ ชาริน กลิ่นเกษร (2554) และ วรอัษฎุ ศศิธรานนท์ และคณะ (2553) และศึกษางานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางสุนทรียภาพของ White, B. (2011)

6.1.5 ออกแบบกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ โดยการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ซึ่งเน้นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนนอกสถานที่เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

6.1.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยกำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3 ชั้น คือ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุปผล ซึ่งสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากเอกสาร หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 สารทัศนศิลป์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และศึกษาจากแนวทางและทฤษฎีการสอนศิลปศึกษา การจัดการศึกษานอกสถานที่ และทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987)

6.2 ระยะเวลาทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่และเก็บข้อมูล

6.2.1 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 25 คน ที่เข้าร่วมโครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) โดยมีการคัดเลือกจากนักเรียนที่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาทัศนศิลป์ เท่ากับหรือมากกว่า 85 คะแนน เพื่อมีสิทธิ์เข้ารับการทดสอบความสามารถทางศิลปะ ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินเพื่อคัดเลือกดังนี้

- 1) คะแนนผลงานศิลปะจากการเข้ารับการทดสอบ ร้อยละ 50
- 2) คะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ ร้อยละ 30
- 3) คะแนนพฤติกรรมการเรียนศิลปะในห้องเรียน ร้อยละ 20

รวมคะแนนเต็ม 100 คะแนน

นำคะแนนรวมทั้ง 3 ส่วนของนักเรียนมาเรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด แล้วเลือกนักเรียนที่มีผลคะแนนสูงสุดในลำดับที่ 1 ถึงลำดับที่ 25 เป็นผู้ที่มีสิทธิ์สมัครเข้าเรียนในโครงการ

6.2.2 เริ่มทำการเก็บข้อมูลทั่วไปจากการทำแบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน เพื่อเก็บข้อมูลสถานภาพทั่วไปของนักเรียน ครอบครัว พื้นฐานประสบการณ์ทางด้านศิลปะ และการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยศึกษาแนวทางการสร้างแบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียนจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยต่างๆ

6.2.3 ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยกำหนดให้มีกระบวนการจัดกิจกรรมตามหลักวิธีการจัดการเรียนรู้ทัศนศิลป์ ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ซึ่งมีกำหนดแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดเป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จำนวน 5 กิจกรรม 2) ทดสอบการแสดงออกทางสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)

6.2.4 การทดสอบการแสดงออกทางสุนทรียภาพของนักเรียนมีวิธีการทดสอบ ดังนี้ ใช้วิธีให้นักเรียนเขียนแสดงความคิดเห็นลงในแบบทดสอบสุนทรียภาพเกี่ยวกับผลงานศิลปะที่จัดเตรียมไว้ โดยแบบทดสอบสุนทรียภาพ ประกอบด้วย ภาพผลงานศิลปะจำนวน 3 ภาพ คือ เป็นภาพผลงานศิลปะของศิลปินที่ผ่านการคัดเลือก โดยการศึกษารูปแบบและลักษณะผลงานศิลปะที่มีความเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และมีลักษณะเป็นตัวแทนผลงาน

ศิลปะของศิลปินที่มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ และแบบทดสอบสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) ซึ่งประกอบไปด้วยคำถาม เพื่อทดสอบสุนทรียภาพของนักเรียน โดยสร้างคำถามตามแนวทางทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) เพื่อให้นักเรียนตอบคำถามร่วมกับการดูภาพผลงานศิลปะจำนวน 3 ภาพ โดยทำการทดสอบจำนวน 2 ครั้ง คือ ก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)

หลังจากทดสอบการแสดงออกทางสุนทรียภาพของนักเรียนแล้ว ทำการวัดและประเมินผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนโดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคู่มือวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ ซึ่งเป็นคู่มือสำหรับใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การแสดงออกสุนทรียภาพที่มีต่อผลงานศิลปะ สร้างขึ้นโดยใช้พื้นฐานตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ซึ่งระบุชั้นระดับพัฒนาการสุนทรียภาพไว้ 5 ระดับ ดังนี้ ชั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (favoritism) ชั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (beauty and Realism) ชั้นที่ 3 การแสดงออก (expressiveness) ชั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (style and Form) และชั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (autonomy)

6.2.5 ในระหว่างการดำเนินการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ตามแผนการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เพื่อให้นักเรียนใช้ในการบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้และการทำกิจกรรมศิลปะ ซึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวทางในการใช้คำถามตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) และผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ เพื่อใช้วัดการรับรู้ต่อผลงานศิลปะของนักเรียน โดยสร้างขึ้นจากเกณฑ์การจัดประเภทการรับรู้ทางศิลปะในงานวิจัยของ โดโนฟริโอ และโอดีน (D'Onofrio & Nodine, 1981) ตามแนวทางพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สัน

6.2.6 หลังการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกสถานที่ เพื่อใช้วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่หลังการจัดกิจกรรม และทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test)

6.2.7 นำข้อมูลผลจากการทดสอบการแสดงออกสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test) แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัด

กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ และแบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน มาวิเคราะห์ สรุปและอภิปรายผลการทดลองจากการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

6.3 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยมีการเก็บข้อมูล ดังนี้

6.3.1 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการให้นักเรียนทำแบบสอบถามก่อนการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ และรวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนจากการทำแบบสอบถาม

6.3.2 การเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบทางสุนทรียภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการรวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบทางสุนทรียภาพเกี่ยวกับผลงานศิลปะ โดยทำการเก็บข้อมูลของนักเรียนก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเรียน (Post-test)

6.3.3 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยให้นักเรียนทำแบบสอบถามหลังจากการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ และรวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนจากการทำแบบสอบถาม

6.3.4 การเก็บข้อมูลจากแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการให้นักเรียนทำแบบบันทึกในระหว่างการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ และรวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนจากการทำแบบบันทึก

6.3.5 การเก็บข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยการทำเครื่องหมายนับจำนวนครั้งของพฤติกรรมในการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียน และรวมจำนวนครั้งของพฤติกรรมในการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียน

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS for Windows)

7.1 แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ นำแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่มาวิเคราะห์และประเมินพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียน ในการ

แสดงออกทางสุนทรียภาพที่มีต่องานศิลปะจากการศึกษานอกสถานที่ และวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมศิลปะนอกระบบ โดยกำหนดค่าคำตอบการประมาณค่า (Rating Scale) 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ แล้วนำมาหาค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตาราง

7.2 แบบทดสอบสุนทรียภาพ นำแบบทดสอบสุนทรียภาพจากการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนมาวิเคราะห์คำตอบของนักเรียนด้วยคู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) และนำผลที่ได้ไปหาค่าความถี่ โดยพิจารณาจากการเขียนแสดงความคิดเห็นของนักเรียนลงในแบบทดสอบสุนทรียภาพเกี่ยวกับภาพผลงานศิลปะ และบันทึกคะแนนความถี่การแสดงออกทางสุนทรียะตามคู่มือวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ ของ Parsons (1987) ซึ่งระบุระดับพัฒนาการสุนทรียภาพไว้ 5 ระดับ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (favoritism) ขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (beauty and Realism) ขั้นที่ 3 การแสดงออก (expressiveness) ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (style and Form) และขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง (autonomy) แล้วนำมาหาค่าร้อยละ และค่า t-test วิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

7.3 แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางสุนทรียะมาบันทึกความถี่ โดยพิจารณาจากพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนที่แสดงออกระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะนอกระบบที่ตามคู่มือวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ ของ Parsons (1987) ซึ่งระบุระดับพัฒนาการสุนทรียภาพไว้ 5 ระดับ ดังนี้ ขั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (favoritism) ขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (beauty and Realism) ขั้นที่ 3 การแสดงออก (expressiveness) ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (style and Form) และขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง (autonomy) และนำมาหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำผลที่ได้มานำเสนอข้อมูลเป็นตาราง

7.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกระบบที่ นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ได้ทำหลังเรียนมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ โดยกำหนดค่าคำตอบตามอัตราการประมาณค่า (Rating Scale) 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ แล้วนำมาหาค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

7.5 แบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน นำแบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียนมาแจกแจงค่าความถี่ในแต่ละข้อ และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำผลที่ได้มาเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 สูตรการหาค่าร้อยละ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{ตัวเลขที่ต้องการเปรียบเทียบ}}{\text{จำนวนเต็ม}} \times 100$$

8.2 สูตรการหาค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ f แทน ความถี่ของข้อมูล

x แทน ค่าของข้อมูล

n แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

8.3 สูตรการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n แทน ข้อมูลทั้งหมด

$\sum fx$ แทน ผลรวมทั้งหมดความถี่คูณคะแนน

8.4 สูตรการทดสอบค่า t (t-test dependent) จากแบบทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}; \quad df = n-1$$

เมื่อ D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

N แทน จำนวนคู่ของคะแนนหรือจำนวนนักเรียน

$\sum D$ แทน ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง

$\sum D^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง

9. การสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยนำเสนอในรูปแบบตาราง ความเรียง จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ ศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน และพัฒนากิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัยนำเสนอในรูปแบบความเรียง โดยรวบรวมข้อมูลสาระสำคัญ และข้อสังเกตที่ค้นพบจากการทดลอง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน และพัฒนากิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของนักเรียน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนากิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

ตอนที่ 3 ผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

3.1 ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ ก่อนเรียน และหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

3.2 การแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

3.3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของนักเรียน

ตารางที่ 4.1 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียน

ชื่อ	ความถี่(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
1. เพศ			
1. ชาย	11	44.00	
2. หญิง	14	56.00	
2. อายุ			
1. อายุ 8 ปี	5	20.00	
2. อายุ 9 ปี	20	80.00	
3. ระดับชั้นประถมศึกษา			
1. ปีที่ 4	25	100.00	
4. ผลการเรียนรู้วิชาทัศนศิลป์ในปีการศึกษาที่ผ่านมา ได้เกรดเฉลี่ย			
1. เกรดเฉลี่ย 4.00	25	100.00	
5. อาชีพผู้ปกครอง			
1. บุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	6	24.00	อาจารย์มหาวิทยาลัย
2. นักธุรกิจ	6	24.00	
3. รับจ้าง	-	-	
4. ค้าขาย	3	12.00	
5. พนักงานเอกชน	10	40.00	-ผู้จัดการบริษัท -พนักงานบริษัท -ครู -วิศวกร -แพทย์ -โปรแกรมเมอร์
6. นักเรียนคิดว่า ความสามารถทางศิลปะของตนเอง อยู่ในระดับใด			
1. มาก	4	16.00	
2. ค่อนข้างมาก	9	36.00	
3. ปานกลาง	10	40.00	*
4. ค่อนข้างน้อย	2	8.00	
5. น้อย	-	-	
7. นักเรียนเคยใช้เวลาว่างหรือวันหยุดทำกิจกรรมศิลปะหรือไม่			
1. เคย	24	96.00	*

ตารางที่ 4.2 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียน (ต่อ)

ข้อ	ความถี่(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
2. ไม่เคย	1	4.00	
8. นักเรียนคิดอย่างไรกับการเรียนวิชาศิลปะ			
1. ยาก	1	4.00	
2. ค่อนข้างยาก	1	4.00	
3. ปานกลาง	12	48.00	*
4. ค่อนข้างง่าย	8	32.00	
5. ง่าย	3	12.00	
9. นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ			
1. มาก	14	56.00	*
2. ค่อนข้างมาก	9	36.00	
3. ปานกลาง	2	8.00	
4. ค่อนข้างน้อย	-	-	
5. น้อย	-	-	
10. นักเรียนมีความรู้สึกผ่อนคลายและเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมศิลปะ			
1. มาก	15	60.00	*
2. ค่อนข้างมาก	5	20.00	
3. ปานกลาง	4	16.00	
4. ค่อนข้างน้อย	1	4.00	
5. น้อย	-	-	
11. นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะประเภทใดมากที่สุด			
1. งานจิตรกรรม (เช่น วาดภาพ, ระบายสี, แรเงา)	9	36.00	*
2. งานประติมากรรม (เช่น ปั้นดินน้ำมัน, เปเปอร์มาเช่)	8	32.00	
3. งานภาพพิมพ์ (เช่น ภาพพิมพ์แกะโพม, ภาพพิมพ์กระจก)	2	8.00	
4. งานประดิษฐ์ (เช่น ประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ)	3	12.00	

ตารางที่ 4.3 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียน (ต่อ)

ข้อ	ความถี่(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
5. งานออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (เช่น วาดภาพในโปรแกรม Adobe Photoshop)	3	12.00	
12. ผู้ปกครองให้การสนับสนุนนักเรียนในการทำกิจกรรมศิลปะหรือไม่			
1. สนับสนุน	25	100.00	
สนับสนุนโดย			
1.1 ให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกี่ยวกับศิลปะ	25	100.00	
1.2 ทำงานศิลปะร่วมกับนักเรียนในเวลาว่าง	8	32.00	
1.3 ส่งเสริมนักเรียนเข้าร่วมการประกวดวาดภาพต่างๆ	3	12.00	
1.4 พานักเรียนไปชมนิทรรศการศิลปะหรือการแสดงผลงานศิลปะ	10	40.00	
1.5 อื่นๆ	2	8.00	-เรียนพิเศษศิลปะ -สนับสนุนน้อย
2. ไม่สนับสนุน	-	-	
13. นักเรียนเคยร่วมกิจกรรมการศึกษาณสถานที่ที่เกี่ยวกับศิลปะหรือไม่			
1. เคย	20	80.0	
กิจกรรมการศึกษาณสถานที่ที่นักเรียนเคยร่วม			
1.1 วาดภาพนอกห้องเรียน	10	40.00	
1.2 เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ, หอศิลป์	10	40.00	
1.3 ฟังการบรรยายเกี่ยวกับผลงานศิลปะจากผู้เชี่ยวชาญ	5	20.00	
1.4 พบปะ พูดคุยกับศิลปินที่มีชื่อเสียง	3	12.00	
1.5 อื่นๆ	1	4.00	-เรียนที่โรงเรียนศิลปะ
2. ไม่เคย	5	20.00	
14. นักเรียนคิดว่าการทำกิจกรรมศิลปะทำให้ได้รับประโยชน์อย่างไร			
1.1 พัฒนาความสามารถในการทำงานศิลปะ	15	60.00	

ตารางที่ 4.4 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียน (ต่อ)

ข้อ	ความถี่(คน)	ร้อยละ	หมายเหตุ
1.2 พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	20	80.00	
1.3 พัฒนาการรับรู้ทางด้านสุนทรียะ	9	36.00	
1.4 ได้รับประสบการณ์ในการทำงานศิลปะ	15	60.00	
ด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย	10	40.00	
1.5 ได้พัฒนาสมรรถนะในการทำงานศิลปะได้อย่างต่อเนื่องและยาวนาน	12	48.00	
1.6 ได้รับความสุขและสนุกสนานในการทำงานศิลปะ			
15. นักเรียนเคยทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมศิลปะในเวลาว่างหรือไม่ อย่างไร			
1. เคย	23	92.00	-อ่านหนังสือ, ดูทีวี, ออกกำลังกาย, ไปเที่ยวพิพิธภัณฑ์, เรียนพิเศษ, อ่านการ์ตูน, เล่นดนตรี, เล่นกีฬา, ร้องเพลง, เล่นคอมพิวเตอร์, ทำงานประดิษฐ์, ซักจักรยาน, เล่นของเล่น, เล่นเกม
2. ไม่เคย	2	8.00	
16. นักเรียนต้องการให้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะอะไรบ้าง			ไปวาดรูปนอกสถานที่, พาไปพิพิธภัณฑ์ต่างประเทศ, ทัศนศึกษา, อยากรู้ภาพวาดของศิลปินคนเก่งๆ, วาดลายไทย, งานประติมากรรมและภาพพิมพ์, จัดการประกวดวาดภาพ, พาไปทัศนศึกษาที่พิพิธภัณฑ์ศิลปะที่ต่างๆ, บัณฑิตน้ำมัน, พับกระดาษ

จากตารางที่ 4.1-4.4 พบว่าข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียนมีดังนี้

การวิจัยครั้งนี้มีกลุ่มประชากรเป็นนักเรียนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44 และนักเรียนเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 56 ส่วนใหญ่อายุของนักเรียนคือ 9 ปี คิดเป็นร้อยละ 80 และอายุ 8 ปีคิดเป็นร้อยละ 20

นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการเรียนรู้วิชาทัศนศิลป์ ในปีการศึกษาที่ผ่านมาของนักเรียน ได้เกรดเฉลี่ย 4.00 คิดเป็นร้อยละ 100 อาชีพผู้ปกครองของ นักเรียนมากที่สุดเป็นอื่นๆ ได้แก่ พนักงานเอกชน เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาอาชีพบุคลากร ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและนักธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 24 ค้าขายคิดเป็นร้อยละ 12 และไม่มี ผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถทางศิลปะ นักเรียนคิดว่า ความสามารถทางศิลปะของ ตนเอง อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมาคิดว่าตนเองมีความสามารถทางศิลปะ ค่อนข้างมาก คิดเป็นร้อยละ 36 คิดว่าตนเองมีความสามารถทางศิลปะมากคิดเป็นร้อยละ 16 คิดว่า ตนเองมีความสามารถทางศิลปะค่อนข้างน้อย คิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ และไม่มีนักเรียนคิดว่า ตนเองมีความสามารถทางศิลปะน้อย

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างหรือวันหยุดทำกิจกรรมศิลปะ นักเรียนส่วนใหญ่เคย ใช้เวลาว่างหรือวันหยุดทำกิจกรรมศิลปะมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 96 ส่วนที่ไม่เคยใช้เวลาว่างหรือ วันหยุดทำกิจกรรมศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 4

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนวิชาศิลปะนักเรียนส่วนมากคิดว่า การเรียนวิชาศิลปะมี ความยากปานกลางคิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาคิดว่า การเรียนวิชาศิลปะค่อนข้างง่าย คิดเป็นร้อยละ 32 คิดว่า การเรียนวิชาศิลปะง่ายคิดเป็นร้อยละ 12 ตามลำดับ และน้อยที่สุดนักเรียนคิดว่า การเรียน วิชาศิลปะยากและค่อนข้างยาก คิดเป็นร้อยละ 4

ในด้านความคิดเห็นของการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะนักเรียนคิดว่า ได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ เกี่ยวกับศิลปะมากคิดเป็นร้อยละ 56 รองลงมานักเรียนคิดว่าได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้เกี่ยวกับ ศิลปะค่อนข้างมากคิดเป็นร้อยละ 36 คิดว่าได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะระดับปาน กลางคิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ ไม่มีนักเรียนคิดว่าได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ ค่อนข้างน้อยและน้อย

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกในการทำกิจกรรมศิลปะนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกผ่อนคลายและเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมศิลปะมากคิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมานักเรียนมีความรู้สึก ผ่อนคลายและเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมศิลปะค่อนข้างมากคิดเป็นร้อยละ 20 นักเรียนมีความรู้สึก ผ่อนคลายและเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมศิลปะปานกลางคิดเป็นร้อยละ 16 นักเรียนมีความรู้สึก ผ่อนคลายและเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมศิลปะค่อนข้างน้อย คิดเป็นร้อยละ 4 ตามลำดับ ไม่มี นักเรียนมีความรู้สึกผ่อนคลายและเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมศิลปะน้อย

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความชอบกิจกรรมศิลปะนักเรียนส่วนมากชอบกิจกรรมศิลปะ ประเภทงานจิตรกรรม (เช่น วาดภาพ, ระบายสี, แรเงา)มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมานักเรียน ชอบกิจกรรมศิลปะประเภทงานประติมากรรม (เช่น ปั้นดินน้ำมัน, เปเปอร์มาเช่)คิดเป็นร้อยละ 32

นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะประเภทงานประดิษฐ์ (เช่น ประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ) และงานออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (เช่น วาดภาพในโปรแกรม Adobe Photoshop) คิดเป็นร้อยละ 12 ส่วนนักเรียนที่ชอบกิจกรรมศิลปะประเภทงานภาพพิมพ์ (เช่น ภาพพิมพ์แกะโพม, ภาพพิมพ์กระจก) คิดเป็นร้อยละ 8

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้สนับสนุนนักเรียนในการทำกิจกรรมศิลปะของผู้ปกครอง ผู้ปกครองส่วนมากให้การสนับสนุนนักเรียนในการทำกิจกรรมศิลปะคิดเป็นร้อยละ 100 โดยให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกี่ยวกับศิลปะ พาไปชมนิทรรศการศิลปะหรือการแสดงผลงานศิลปะ ทำงานศิลปะร่วมกับนักเรียนในเวลาว่าง ส่งเสริมนักเรียนเข้าร่วมการประกวดวาดภาพต่างๆ ตามลำดับ ส่วนอื่นๆ ได้แก่ พาไปเรียนพิเศษศิลปะ เป็นต้น และไม่มีผู้ปกครองไม่ให้การสนับสนุนนักเรียนในการทำกิจกรรมศิลปะ

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ นักเรียนส่วนใหญ่เคยร่วมกิจกรรมการศึกษาออกสถานที่ที่เกี่ยวกับศิลปะคิดเป็นร้อยละ 80 โดยนักเรียนเคยเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ, หอศิลป์และวาดภาพนอกห้องเรียนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา นักเรียนเคยฟังการบรรยายเกี่ยวกับผลงานศิลปะจากผู้เชี่ยวชาญคิดเป็นร้อยละ 5 พบปะ พูดคุยกับศิลปินที่มีชื่อเสียงคิดเป็นร้อยละ 3 และอื่นๆ ได้แก่ เรียนที่โรงเรียนสอนศิลปะ เป็นต้นคิดเป็นร้อยละ 1 ส่วนนักเรียนไม่เคยร่วมกิจกรรมการศึกษาออกสถานที่ที่เกี่ยวกับศิลปะคิดเป็นร้อยละ 20

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ในการทำกิจกรรมศิลปะ นักเรียนคิดว่าการทำกิจกรรมศิลปะทำให้ได้รับประโยชน์เพราะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมา นักเรียนคิดว่าการทำกิจกรรมศิลปะทำให้พัฒนาความสามารถในการทำงานศิลปะและได้รับประสบการณ์ในการทำงานศิลปะด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลายคิดเป็นร้อยละ 60 ได้รับความสุขและสนุกสนานในการทำงานศิลปะคิดเป็นร้อยละ 48 ได้พัฒนาสมาธิในการทำงานศิลปะได้อย่างต่อเนื่องและยาวนานคิดเป็นร้อยละ 40 และพัฒนาการรับรู้ทางด้านสุนทรียะคิดเป็นร้อยละ 36 ตามลำดับ

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมศิลปะในเวลาว่าง นักเรียนส่วนใหญ่เคยทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมศิลปะในเวลาว่างคิดเป็นร้อยละ 92 โดยกิจกรรมที่ทำได้แก่ อ่านหนังสือ, ดูโทรทัศน์, ออกกำลังกาย, เล่นดนตรี, เล่นกีฬา, ร้องเพลง, ซี่จักกรยาน และ เล่นคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ส่วนนักเรียนไม่เคยทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมศิลปะในเวลาว่างคิดเป็นร้อยละ 8

ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะ นักเรียนต้องการให้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะ ได้แก่ ทัศนศึกษา, ไปวาดรูปนอกสถานที่, พาไปพิพิธภัณฑ์ต่างๆ, เห็นงานของศิลปินคนเก่งๆ, วาดลายไทย, ทำงานประติมากรรมและภาพพิมพ์ และงานประดิษฐ์ เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์เป็นอย่างมากจากการเรียนรู้ทางด้านศิลปะ โดยนักเรียนมีความรู้สึกผ่อนคลายและเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมศิลปะ ชอบทำกิจกรรมศิลปะประเภทวาดภาพระบายสีมากที่สุด รองลงมาเป็นงานประดิษฐาน เช่น การปั้นดินน้ำมัน เปเปอร์มาเช่ และงานประดิษฐ์จากเศษวัสดุ นักเรียนทุกคนได้รับการสนับสนุนในการทำกิจกรรมศิลปะจากผู้ปกครอง โดยได้เข้าร่วมโครงการที่ส่งเสริมเกี่ยวกับศิลปะ พาไปชมนิทรรศการ และการประกวดวาดภาพต่างๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่นักเรียนส่วนใหญ่ได้เคยเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ หอศิลป์ และการวาดภาพศิลปะนอกสถานที่ รวมทั้งเคยได้รับฟังการบรรยายเกี่ยวกับงานศิลปะจากผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งได้พบปะพูดคุยกับศิลปินที่มีชื่อเสียง ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าประโยชน์ที่มากที่สุดจากการทำกิจกรรมศิลปะคือการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ รองลงมาคือการพัฒนาความสามารถในการทำงานศิลปะและได้รับประสบการณ์ในการทำงานศิลปะด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย มีความสุขและสนุกสนานในการทำงานศิลปะ ได้พัฒนาสมาธิในการทำงานอย่างต่อเนื่องและยาวนาน รวมทั้งได้พัฒนาการรับรู้ทางด้านสุนทรียะอีกด้วย

ผลจากการศึกษาดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปทางด้านศิลปะของนักเรียน มีความพร้อมและเหมาะสมในการนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มนี้เป็นนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ที่อยู่ในโครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม โดยนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3 และ 4 ดังนั้นการแสดงความเห็นจึงสะท้อนให้เห็นอย่างเด่นชัดว่านักเรียนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากโรงเรียน และโครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) ที่จัดกิจกรรมทางด้านศิลปะให้แก่นักเรียนอย่างกว้างขวางและหลากหลาย ครอบคลุมการเรียนรู้ทางด้านศิลปะศึกษาในทุกด้าน รวมทั้งได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากผู้ปกครองให้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นนักเรียนจึงมีความพร้อมเป็นอย่างมากในด้านความสามารถและปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนในด้านอื่นๆ ที่จะได้รับ การพัฒนาศักยภาพทางด้านศิลปะอย่างสูงสุดในทุกด้านต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนากิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

ผลการพัฒนากิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน ทำให้ได้รูปแบบกิจกรรมการจัดศิลปะนอกสถานที่เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน ดังต่อไปนี้

รูปแบบกิจกรรมการจัดศิลปะนอกสถานที่เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน เป็นการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่หรือนอกห้องเรียนที่มีความหลากหลายของกิจกรรมโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ มีดังนี้

1) กิจกรรม เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา

เป็นกิจกรรมเยี่ยมชมงานศิลปะในหอศิลป์ที่อยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้จักหอศิลป์ที่อยู่ในชุมชน ชมงานศิลปะที่ได้รับรางวัลและได้รับการยอมรับในวงการศิลปะ โดยมีผู้เชี่ยวชาญในการบรรยายงานศิลปะเป็นผู้นำชมและให้ความรู้แก่นักเรียน

2) กิจกรรม มหัศจรรย์พิพิธภัณฑสถานภาพ 3 มิติ: Art in Paradise

เป็นกิจกรรมเยี่ยมชมงานศิลปะที่มีรูปแบบพิเศษ น่าสนใจ เช่น งานจิตรกรรมภาพ 3 มิติ Digital Art เป็นต้น

3) กิจกรรม ชมปราสาทวาดงานศิลปะ

เป็นกิจกรรมเยี่ยมชมงานศิลปะจากสถาปัตยกรรมไทยที่มีความโดดเด่น มหัศจรรย์ และงดงามมาก สร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับนักเรียน เช่น ปราสาทสังขารธรรม พระที่นั่งวิมานเมฆ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระบรมมหาราชวัง เป็นต้น

4) กิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

เป็นกิจกรรมเยี่ยมชมบ้านศิลปินแห่งชาติ เพื่อศึกษาเรียนรู้ประวัติชีวิตของศิลปิน สภาพแวดล้อม การจัดตกแต่งงานศิลปะและการจัดวางสิ่งของอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปะภายในบ้านของศิลปิน การดำเนินชีวิตประจำวันของศิลปิน ทัศนะในการทำงานศิลปะของศิลปิน สถานที่ทำงานศิลปะของศิลปิน และชมงานศิลปะของศิลปิน ได้แก่ บ้านศิลปินแห่งชาติอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

5) กิจกรรม พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว

เป็นกิจกรรมการเยี่ยมชมบ้านศิลปินที่ชื่อเสียง เพื่อพบปะสนทนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศิลปิน ศึกษาเรียนรู้ประวัติของศิลปิน การดำเนินชีวิตประจำวันของศิลปิน ทัศนะในการทำงานศิลปะของศิลปิน แรงบันดาลใจของศิลปิน สถานที่ทำงานศิลปะของศิลปิน และชมงานศิลปะของศิลปิน ได้แก่ บ้านศิลปินอาจารย์ประทีป คชบัว

6) กิจกรรม ชมอสังการงานศิลปะใน MOCA

เป็นกิจกรรมการเยี่ยมชมงานศิลปะภายในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จักพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีความสำคัญและมีชื่อเสียง เป็นพิพิธภัณฑ์ขนาดใหญ่ที่มีความทันสมัยและมีความสวยงามของอาคารสถาปัตยกรรม และเพื่อชมงานศิลปะที่มีความสำคัญของศิลปินแห่งชาติ ศิลปินที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ และงานศิลปะของศิลปินต่างประเทศ โดยมีผู้เชี่ยวชาญในการบรรยายงานศิลปะเป็นผู้นำชมและให้ความรู้แก่นักเรียน

ขั้นตอนในการจัดกิจกรรม มีดังนี้

1. การดำเนินการศึกษาข้อมูลของแหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะทั้งประเภทสถานที่และบุคคลที่มีความน่าสนใจ มีความเหมาะสม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความหลากหลายของแหล่งเรียนรู้ เช่น หอศิลป์ พิพิธภัณฑ์ บ้านศิลปิน สถานที่ทำงานศิลปะของศิลปิน สถาปัตยกรรมไทย พิพิธภัณฑ์ที่มีความทันสมัย มีความสอดคล้อง และตอบสนองกับการใช้ชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน รวมทั้งการศึกษาข้อมูลแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลที่สำคัญซึ่งได้แก่ ศิลปิน ผู้บรรยายและนำชมงานศิลปะ เพื่อนำมาพิจารณาคัดเลือกแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ให้นักเรียน

2. การติดต่อประสานงานแหล่งเรียนรู้ที่พิจารณาแล้วว่ามีเหมาะสม โดยแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ ควรมีความน่าสนใจ ทันสมัย แปลกใหม่ และแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคล ควรเป็นศิลปินแห่งชาติ เป็นศิลปินที่มีชื่อเสียง เป็นผู้นำชมและบรรยายงานศิลปะที่มีความสามารถ เพื่อศึกษาหาข้อมูลและความเป็นไปได้เพิ่มเติม รวมทั้งการขอความร่วมมือจากแหล่งเรียนรู้ที่สนใจ เพื่อนำมาจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ให้นักเรียน

3. การสำรวจแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่จะจัดกิจกรรม และการพบปะและสนทนากับบุคคลที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการจัดกิจกรรม การสำรวจเส้นทางก่อนไปจริง เพื่อพิจารณาในด้านความสะดวกในการเดินทาง เช่น ระยะทาง ความปลอดภัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ให้นักเรียน

4. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยการกำหนดจุดประสงค์ และศึกษาค้นคว้าเนื้อหาความรู้ทางด้านศิลปะที่เกี่ยวข้อง การกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนในการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

5. การจัดทำแบบบันทึกการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมศิลปะทุกกิจกรรม โดยพิจารณาจากรูปแบบของกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านสุนทรียภาพ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบบันทึกการเรียนรู้ และการจัดทำคู่มือในการทำกิจกรรมศิลปะสำหรับแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญและมีเงื่อนไขพิเศษในการเข้าเยี่ยมชมของสถานที่ ได้แก่ บ้านศิลปินและสถานที่ทำงานศิลปะของศิลปิน โดยการเก็บข้อมูลและศึกษารายละเอียดของสถานที่ที่จัดกิจกรรมเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือในการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

6. การทำจดหมายเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากแหล่งเรียนรู้ทั้งประเภทบุคคลและสถานที่ทุกกิจกรรม รวมทั้งการทำจดหมายเพื่อติดต่อขออนุญาตผู้ปกครองในการนำนักเรียนออกนอกสถานที่ในการทำกิจกรรมศิลปะ และการนัดหมายวันเวลาในการทำกิจกรรม

7. การจัดเตรียมของที่ระลึก คำกล่าวขอบคุณ และบทกลอนเชิดชูศิลปินสำหรับกิจกรรมที่ต้องพบปะศิลปิน และเตรียมความพร้อมของนักเรียนในการเป็นตัวแทนกล่าวขอบคุณ และการอ่านบทกลอนเพื่อขอบคุณศิลปิน วิทยากรและผู้ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการเยี่ยมชม

8. การนำนักเรียนไปทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่โดยมีผู้ประสานงานและควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมและนักเรียน ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนศิลปะ วิทยากรผู้บรรยายและนำชมงานศิลปะ เจ้าหน้าที่ฝ่ายโสตทัศนศึกษาของโรงเรียนเป็นผู้ร่วมในการเดินทางเพื่อบันทึกภาพ

9. การทำแบบบันทึกการเรียนรู้ในขณะทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยการวางแผนกำหนดเวลา และสถานที่ที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนสามารถทำแบบบันทึกการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีอาจารย์ผู้สอนศิลปะ วิทยากรผู้บรรยายและนำชมงานศิลปะ คอยดูแลนักเรียนให้คำแนะนำในระหว่างการทำแบบบันทึกการเรียนรู้

ตอนที่ 3 ผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

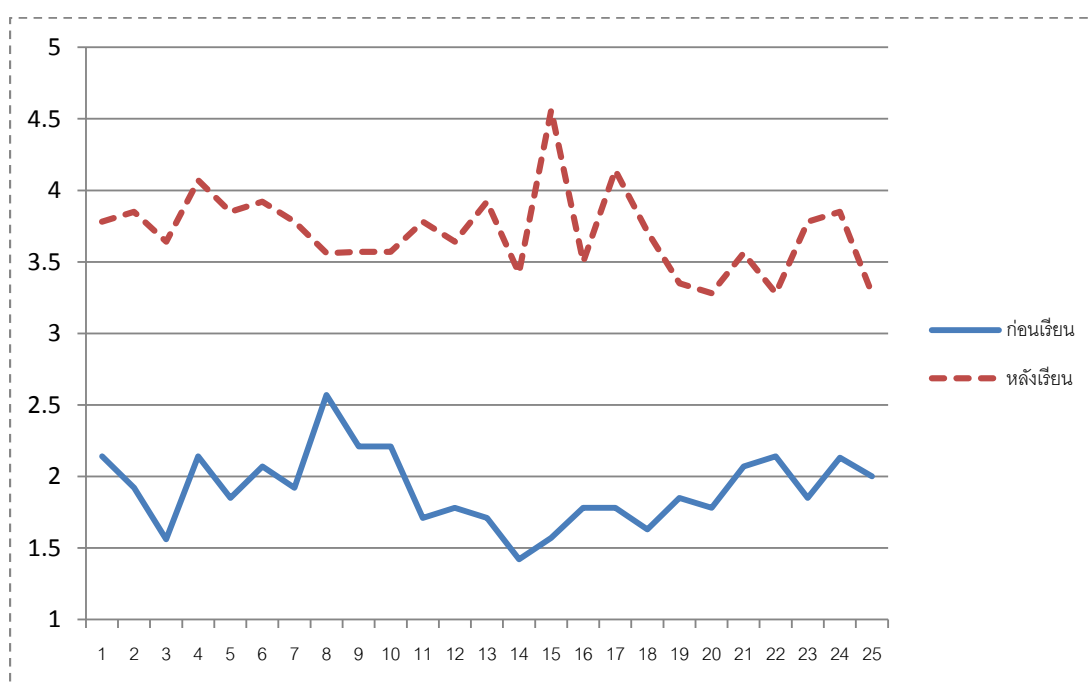
ตอนที่ 3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพัฒนาการสุนทรียภาพจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ ก่อนเรียน และหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

ลำดับนักเรียน	ค่าเฉลี่ยระดับก่อนเรียน	ค่าเฉลี่ยระดับหลังเรียน
1	2.14	3.78
2	1.92	3.85
3	1.56	3.64
4	2.14	4.07
5	1.85	3.85
6	2.07	3.92
7	1.92	3.78
8	2.57	3.56
9	2.21	3.57
10	2.21	3.57
11	1.71	3.78
12	1.78	3.64
13	1.71	3.92
14	1.42	3.42
15	1.57	4.56
16	1.78	3.50
17	1.78	4.14
18	1.63	3.71
19	1.85	3.35
20	1.78	3.28
21	2.07	3.56
22	2.14	3.28
23	1.85	3.78
24	2.13	3.85
25	2.00	3.28
ค่าเฉลี่ย	1.91	3.70

จากตารางที่ 4.5 พบว่าค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ หลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียน ผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

แผนภาพที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบค่ามัธยเลขคณิตของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

การทดสอบ	N	\bar{x}	S.D.	t-test	P
ก่อนเรียน	25	1.91	0.26	-21.116	.000
หลังเรียน	25	3.70	0.29		

*P < .05

จากตารางที่ 4.6 พบว่าค่าเฉลี่ยพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ จำนวน 2 ภาพ หลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 4.7 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จำแนกตามภาพผลงานศิลปะไทย

(ภาพผลงานศิลปะไทย) ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพ	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)	87	38.50	24	9.34
ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	99	43.80	53	20.62
ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness)	29	12.83	61	23.73
ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	11	4.87	83	32.30
ระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0	36	14.01
รวม	226	100	257	100

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ความถี่ของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ศิลปะไทย ก่อนเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ อยู่ในระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.80 รองลงมาคือ ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) คิดเป็นร้อยละ 38.50 ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 12.83 และระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 4.87 ตามลำดับ ส่วนระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0

ส่วนความถี่ของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ศิลปะไทย หลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ อยู่ในระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.30 รองลงมาคือระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 23.73 ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 20.62 และระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) คิดเป็นร้อยละ 14.01 ตามลำดับ ส่วน ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 9.34

ตารางที่ 4.8 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จำแนกตามภาพผลงานศิลปะต่างประเทศ

(ภาพผลงานศิลปะต่างประเทศ) ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพ	ก่อนเรียน		หลังเรียน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)	80	39.60	11	4.14
ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	87	43.07	63	23.68
ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness)	33	16.34	74	27.82
ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	2	0.99	85	31.95
ระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0	33	12.41
รวม	202	100	266	100

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ความถี่ของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ศิลปะต่างประเทศ ก่อนเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ อยู่ในระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.07 รองลงมาคือระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) คิดเป็นร้อยละ 39.60 ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 16.34 และระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.99 ตามลำดับ ส่วน ระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0

ส่วนความถี่ของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ศิลปะต่างประเทศ ก่อนเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ อยู่ในระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.95 รองลงมาคือระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 27.82 ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 23.68 และระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) คิดเป็นร้อยละ 12.41 ตามลำดับ ส่วน ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) น้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 4.14

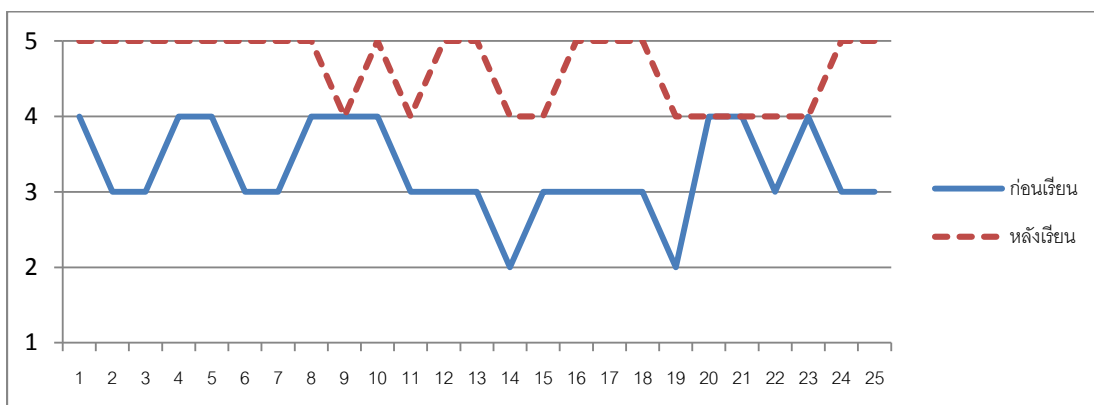
ตารางที่ 4.9 การเปรียบเทียบค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จำแนกตามภาพผลงาน ศิลปินไทยและ ศิลปินต่างประเทศ

ลำดับนักเรียน	ภาพผลงานศิลปินไทย		ภาพผลงานศิลปินต่างประเทศ	
	ค่าระดับก่อนเรียน	ค่าระดับหลังเรียน	ค่าระดับก่อนเรียน	ค่าระดับหลังเรียน
1	4	5	3	5
2	3	5	3	5
3	3	5	2	5
4	4	5	3	5
5	4	5	3	4
6	3	5	3	5
7	3	5	3	4
8	4	5	4	4
9	4	4	3	5
10	4	5	4	4
11	3	4	2	5
12	3	5	3	4
13	3	5	3	5
14	2	4	2	5
15	3	4	3	5
16	3	5	3	5
17	3	5	3	5
18	3	5	2	5
19	2	4	3	5
20	4	4	3	5
21	4	4	3	4
22	3	4	3	4
23	4	4	3	4
24	3	5	3	5
25	3	5	3	5
ค่าเฉลี่ย	3.28	4.64	2.92	4.68

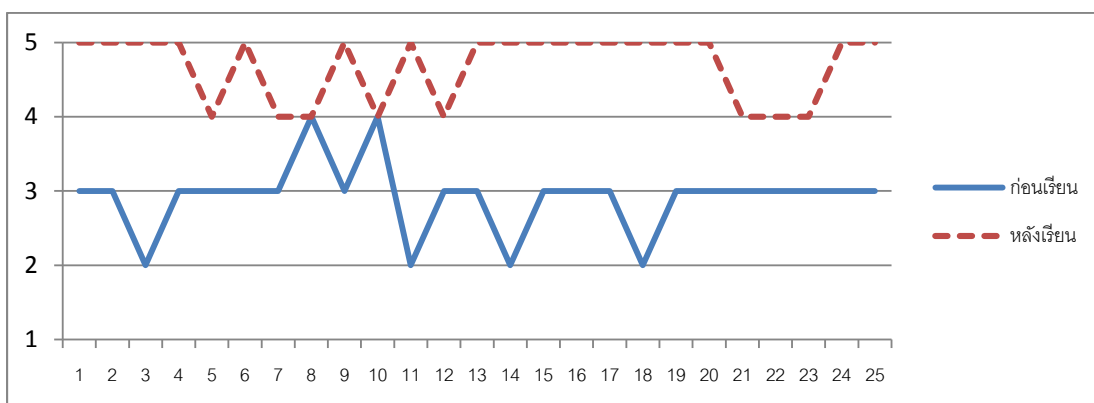
จากตารางที่ 4.9 พบว่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปิน

ไทยและศิลปินต่างประเทศ หลังเรียนสูงกว่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ ทั้ง 2 ภาพ

แผ่นภาพที่ 4.2 ค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปินไทย ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

แผ่นภาพที่ 4.3 ค่าระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปินต่างประเทศ ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

ตอนที่ 3.2 ผลการวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

ตารางที่ 4.10 ค่าความถี่ และค่าร้อยละของพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

กิจกรรมที่ 1 เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc)

กิจกรรมที่ 2 ชมปราสาทวดงานศิลป์ (ปราสาทสังขธรรม)

กิจกรรมที่ 3 มหัศจรรย์พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ : Art in Paradise

กิจกรรมที่ 4 เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ถวัลย์ ดัชนี)

กิจกรรมที่ 5 พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ (บ้าน อ.ประทีป คชบัว)

กิจกรรมที่ 6 ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA

รายการพฤติกรรม	ความถี่พฤติกรรมแสดงออกทางสุนทรียะ (ครั้ง)						รวม	ร้อยละ
	กิจกรรมที่ 1	กิจกรรมที่ 2	กิจกรรมที่ 3	กิจกรรมที่ 4	กิจกรรมที่ 5	กิจกรรมที่ 6		
1. เชื่อมโยงความคิดส่วนตัว	19	18	9	7	14	14	81	14.06
2. สนใจต่อเนื้อหา	26	25	17	12	12	15	107	18.57
3. สนใจต่อสี	9	3	5	8	3	9	27	4.68
4. คำนึงถึงความเป็นจริง	19	10	6	9	5	7	56	9.72
5. คำนึงถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา	26	18	26	3	15	14	102	17.70
6. สนใจต่อแบบแผน	17	5	2	3	0	8	35	6.07
7. สนใจต่ออารมณ์ความรู้สึกในผลงานศิลปะ	6	0	11	3	4	9	33	5.72
8. ใส่ใจในเจตนาของศิลปิน	18	0	0	5	7	8	38	6.59
9. ใส่ใจต่อความรู้สึกนึกคิดของศิลปิน	13	5	0	4	6	13	41	7.11
10. ไม่มั่นใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์	3	0	0	1	3	5	12	2.08
11. ใส่ใจในเรื่องความเป็นตัวตนของศิลปิน	6	0	0	5	5	6	22	3.81
12. สนใจต่อการตัดสินในผลงานศิลปะ	7	6	7	0	0	2	22	3.81
รวม	169	90	83	60	74	110	576	

จากตารางที่ 4.10 พบว่าความถี่ของพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีความแตกต่างกันไปตามพฤติกรรมที่กำหนด ซึ่งพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมความถี่มากที่สุด คือ สนใจต่อเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 18.57 รองลงมาคือ คำนิ่งถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา คิดเป็นร้อยละ 17.70 เชื่อมโยงความคิดส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 14.06 คำนิ่งถึงความจริง คิดเป็นร้อยละ 9.72 ใส่ใจต่อความรู้สึกนึกคิดของศิลปิน คิดเป็นร้อยละ 7.11 ใส่ใจในเจตนาของศิลปิน คิดเป็นร้อยละ 6.59 สนใจต่อแบบแผน คิดเป็นร้อยละ 6.07 สนใจต่ออารมณ์ความรู้สึกในผลงานศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 5.72 สนใจต่อสี คิดเป็นร้อยละ 4.68 สนใจต่อการตัดสินใจในผลงานศิลปะและใส่ใจในเรื่องความเป็นตัวตนของศิลปิน คิดเป็นร้อยละ 3.81 ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมความถี่น้อยที่สุด คือ ไม่มั่นใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์ คิดเป็นร้อยละ 2.08

เมื่อดูความถี่จำแนกตามกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม พบว่ากิจกรรมที่ 1 เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc) (169ครั้ง) มีความถี่มากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมที่ 6 ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA (110ครั้ง) กิจกรรมที่ 2 ชมปราสาทวาดงานศิลป์ (ปราสาทไม้สังกรรม) (90ครั้ง) กิจกรรมที่ 3 มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise (83ครั้ง) และกิจกรรมที่ 5 พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ (บ้าน อ.ประทีป คชบัว) (74ครั้ง) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่ 4 เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ถวัลย์ ดัชนี) (60ครั้ง) มีความถี่น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนในการทำกิจกรรมพินิจศิลป์
ค่าความถี่ และค่าร้อยละของการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนในการทำกิจกรรมพินิจ
ศิลป์

กิจกรรมที่ 1 เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc)

กิจกรรมที่ 2 ชมปราสาทวดงานศิลป์ (ปราสาทไม้สังขาร)

กิจกรรมที่ 3 มหัศจรรย์พิพิภรณ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise

กิจกรรมที่ 4 เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ถวัลย์ ดัชนี)

กิจกรรมที่ 5 พบศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ (บ้าน อ.ประทีป คชบัว)

กิจกรรมที่ 6 ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA

รายการพฤติกรรม	ความถี่การแสดงออกทางสุนทรียะ (ครั้ง)						รวม	ร้อยละ
	กิจกรรม ที่ 1	กิจกรรม ที่ 2	กิจกรรม ที่ 3	กิจกรรม ที่ 4	กิจกรรม ที่ 5	กิจกรรม ที่ 6		
1. เชื่อมโยงความคิด ส่วนตัว	10	8	17	12	22	11	80	11.57
2. สนใจต่อเนื้อหา	10	11	19	22	21	17	100	14.47
3. สนใจต่อสี	13	1	12	10	5	5	46	6.65
4. คำนึงถึงความเป็นจริง	5	4	13	4	14	11	51	7.38
5. คำนึงถึงสิ่งที่ปรากฏแก่ สายตา	10	15	13	18	20	18	94	13.60
6. สนใจต่อแบบแผน	5	4	3	4	10	3	29	4.19
7. สนใจต่ออารมณ์ ความรู้สึกในผลงานศิลปะ	7	3	5	12	6	3	36	5.20
8. ใส่ใจในเจตนาของ ศิลปิน	12	8	9	11	19	4	63	9.11
9. ใส่ใจต่อความรู้สึกนึก คิดของศิลปิน	8	5	2	7	17	2	41	5.93
10. ไม่มั่นใจต่อการ วิพากษ์วิจารณ์	5	5	4	6	6	2	28	4.05
11. ใส่ใจในเรื่องความ เป็นตัวตนของศิลปิน	6	8	12	21	30	1	78	11.28
12. สนใจต่อการตัดสินใจใน ผลงานศิลปะ	5	11	5	6	13	5	45	6.51
รวม	96	83	114	133	183	82	691	

จากตารางที่ 4.11 พบว่าความถี่ของการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนในการทำ
กิจกรรมพินิจศิลป์มีความแตกต่างกันไปตามการแสดงออกทางสุนทรียะที่กำหนด ซึ่งพบว่านักเรียนมี

การแสดงออกทางสุนทรียะความถี่มากที่สุด คือ สนใจต่อเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 14.47 รองลงมาคือ คำนิยามถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา คิดเป็นร้อยละ 13.60 เชื่อมโยงความคิดส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 11.57 ใส่ใจในเรื่องความเป็นตัวตนของศิลปิน คิดเป็นร้อยละ 11.28 ใส่ใจในเจตนาของศิลปิน คิดเป็นร้อยละ 9.11 คำนิยามถึงความเป็นจริง คิดเป็นร้อยละ 7.38 สนใจต่อสี คิดเป็นร้อยละ 6.65 สนใจต่อการตัดสินใจในผลงานศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 6.51 ใส่ใจต่อความรู้สึกนึกคิดของศิลปิน คิดเป็นร้อยละ 5.93 สนใจต่ออารมณ์ความรู้สึกในผลงานศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 5.20 และสนใจต่อแบบแผน คิดเป็นร้อยละ 4.19 ตามลำดับ ส่วนการแสดงออกทางสุนทรียะความถี่น้อยที่สุด คือ ไม่มั่นใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์ คิดเป็นร้อยละ 4.05

เมื่อดูความถี่จำแนกตามกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม พบว่ากิจกรรมที่ 5 พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ (บ้าน อ.ประทีป คชบัว) (183ครั้ง) มีความถี่มากที่สุด รองลงมาคือกิจกรรมที่ 4 เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ถวัลย์ ดัชนี) (133ครั้ง) กิจกรรมที่ 3 มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise (114ครั้ง) กิจกรรมที่ 1 เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc) (96ครั้ง) และกิจกรรมที่ 2 ชมปราสาทวาดงานศิลป์ (ปราสาทไม้สวรรค์) (83ครั้ง) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมที่ 6 ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA (82ครั้ง) มีความถี่น้อยที่สุด

ตอนที่ 3.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
ตารางที่ 4.12 ค่าความถี่ ค่ามัธยฐานเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (n=25)

ข้อ	ความคิดเห็นต่อกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	ความถี่ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.	ความหมาย
		(คน)							
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)			
1	นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	23	2	0	0	0	4.92	0.27	เห็นด้วยมากที่สุด
2	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้สังเกตและเห็นความสวยงามของงานศิลปะอย่างลึกซึ้งมากขึ้น	14	8	3	0	0	4.44	0.69	เห็นด้วยมาก
3	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแปลความหมายของงานศิลปะ	13	6	6	0	0	4.28	0.82	เห็นด้วยมาก
4	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ชีวิตของศิลปิน ทักษะ และการทำงาน of ศิลปิน	17	6	2	0	0	4.60	0.63	เห็นด้วยมากที่สุด

5	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดความประทับใจในความงามของงานศิลปะ	19	4	2	0	0	4.68	0.61	เห็นด้วยมากที่สุด
6	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจความเชื่อมโยงของงานศิลปะกับสังคม	15	8	1	1	0	4.48	0.75	เห็นด้วยมาก
7	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ในการชมงานศิลปะ	21	1	3	0	0	4.72	0.77	เห็นด้วยมากที่สุด
8	การวาดภาพนอกสถานที่ทำให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความงามของสถานที่ผ่านผลงานศิลปะได้	16	7	2	0	0	4.56	0.63	เห็นด้วยมากที่สุด
9	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะของตนเอง	16	4	4	0	1	4.36	1.01	เห็นด้วยมาก
10	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของงานศิลปะ	20	2	2	1	0	4.64	0.79	เห็นด้วยมากที่สุด
	รวม						4.56	6.97	

จากตารางที่ 4.12 พบว่าค่าเฉลี่ยของนักเรียนที่มีความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ ($\bar{x} = 4.92$) รองลงมาคือการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ในการชมงานศิลปะ ($\bar{x} = 4.72$) การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดความประทับใจในความงามของงานศิลปะ ($\bar{x} = 4.68$) การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของงานศิลปะ ($\bar{x} = 4.64$) การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ชีวิตของศิลปิน ทักษะ และการทำงานของศิลปิน ($\bar{x} = 4.60$) การวาดภาพนอกสถานที่ทำให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความงามของสถานที่ผ่านผลงานศิลปะได้ ($\bar{x} = 4.56$) การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจความเชื่อมโยงของงานศิลปะกับสังคม ($\bar{x} = 4.48$) การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้สังเกตและเห็นความสวยงามของงานศิลปะอย่างลึกซึ้งมากขึ้น ($\bar{x} = 4.44$) การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะของตนเอง ($\bar{x} = 4.36$) และการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแปลความหมายของงานศิลปะ ($\bar{x} = 4.28$) ตามลำดับ

โดยนักเรียนได้อธิบายเหตุผลที่ตรงกับความคิดเห็นนักเรียน จำแนกตามข้อ พบว่า

ข้อ 1 นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เพราะ นักเรียนได้ไปดูงานศิลปะในสถานที่ที่ต้องการไป หรือไม่เคยไปมาก่อน บางสถานที่ที่เป็นสถานที่พิเศษ ไม่ได้เปิดให้บุคคลทั่วไปได้เข้าชมทำให้

นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ทางด้านศิลปะเพิ่มเติม มีความประทับใจ สนุกสนาน ตื่นเต้น และเพลิดเพลิน

ข้อ 2 การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้สังเกตและเห็นความสวยงามของงานศิลปะอย่างลึกซึ้งมากขึ้น เพราะ ได้สังเกตเห็นผลงานศิลปะของจริงที่มีความสวยงามหลากหลายรูปแบบ มีความประณีต ละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง และยังได้รับความรู้เพิ่มเติมจากวิทยากรที่บรรยายเกี่ยวกับผลงานศิลปะที่ได้ชม

ข้อ 3 การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแปลความหมายของงานศิลปะ เพราะ ได้พบเห็นงานศิลปะที่หลากหลายจำนวนมากและได้รับฟังการบรรยายจากวิทยากร ทำให้เข้าใจ รับรู้อารมณ์ความรู้สึกของงานศิลปะ และสามารถอธิบายความหมายของงานศิลปะได้มากขึ้น

ข้อ 4 การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ชีวิตของศิลปิน ทักษะ และการทำงานของศิลปิน เพราะ ได้ไปพบและสนทนากับศิลปิน ได้ไปบ้านของศิลปิน ได้เรียนรู้และศึกษาการใช้ชีวิตของศิลปินทำให้เข้าใจทักษะของศิลปินมากขึ้นเกี่ยวกับการทำงานศิลปะ เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะ

ข้อ 5 การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดความประทับใจในความงามของงานศิลปะ เพราะ ได้พบเห็นงานศิลปะจำนวนมากอย่างใกล้ชิด ได้สังเกตและซึมซับความงดงามของศิลปะทำให้เกิดความประทับใจและรู้คุณค่าของงานศิลปะ

ข้อ 6 การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจความเชื่อมโยงของงานศิลปะกับสังคม เพราะ ได้ศึกษาเนื้อหาเรื่องราวของงานศิลปะที่มีความเชื่อมโยงกับสังคมทั้งจากการบอกเล่าของศิลปินและการบรรยายของวิทยากร ทำให้สามารถเชื่อมโยงงานศิลปะกับสังคมรอบตัวได้ทั้งวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม อาชีพ ความแตกต่างกันของสังคมชาวเมืองและชนบท เป็นต้น

ข้อ 7 การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ในการชมงานศิลปะ เพราะ ได้พบเห็นงานศิลปะของจริงอย่างใกล้ชิด ได้สังเกตและพินิจพิจารณาความสวยงามของงานศิลปะ โดยมีวิทยากรบรรยายให้ความรู้ ทำให้ทราบว่าการดูงานศิลปะนั้นต้องดูอย่างไรให้เห็นความงามของงานศิลปะ รวมทั้งนักเรียนได้เรียนรู้เทคนิคใหม่ๆ ในการทำงานศิลปะ ได้เห็นงานศิลปะที่มีความแปลกใหม่อีกด้วย

ข้อ 8 การวาดภาพนอกสถานที่ทำให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความงามของสถานที่ผ่านผลงานศิลปะได้ เพราะ ได้มองเห็นของจริงและได้สัมผัสบรรยากาศของสถานที่จริง ทำให้สามารถวาดภาพได้ดีมากขึ้น และสถานที่ที่สวยงามสามารถสร้างความประทับใจ เกิดแรงบันดาลใจในการวาดภาพให้สวยงามมากขึ้น

ข้อ 9 การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะของตนเอง เพราะ ได้สัมผัสบรรยากาศของสถานที่นั้นๆ มีความประทับใจและเกิดแรงบันดาลใจ โดยเฉพาะเมื่อได้เห็นงานศิลปะที่ยิ่งใหญ่ของศิลปิน ทำให้เกิดความตื่นตาตื่นใจ มีแรงกระตุ้นอยากทำงานให้สวยงามอย่างศิลปิน

ข้อ 10 การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของงานศิลปะมากขึ้น เพราะได้สัมผัสใกล้ชิดและมองเห็นความงามของศิลปะ ผลงานศิลปะบางชิ้นมีความประณีตงดงามมาก และศิลปินต้องใช้เวลามากในการสร้างผลงานให้สำเร็จ

ตารางที่ 4.13 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่นักเรียนนักเรียนชั้นชอบมากที่สุด

ชื่อ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ	เหตุผล
กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่นักเรียนนักเรียนชั้นชอบมากที่สุด			
- เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc)	0	0.00	-
- ชมปราสาทวาดงานศิลป์ (ปราสาทไม้ สัจธรรม)	4	16.00	มีความอัศจรรย์ น่าตื่นตา และมีประวัติ ชับซ้อน, ได้เห็นปราสาทที่สวยงามมาก, มีความแตกต่างจากที่อื่น
- มหัศจรรย์พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ : Art in Paradise	9	36.00	เราสามารถเข้าไปในรูปภาพได้, มีศิลปะแบบใหม่มากมาย, สนุก ได้ไปกับเพื่อนถ่ายภาพมากมาย, อยากให้ศิลปินบอกว่าทำยังไงจึงจะได้ภาพสามมิติ, ภาพเหมือนจริงเหมือนเราอยู่ในภาพ, เมื่อถ่ายรูปเราสามารถเป็นส่วนหนึ่งของภาพได้, เป็นภาพที่มองแล้วเหมือนเป็นภาพ3D

ชื่อ	ความถี่ (คน)	ร้อยละ	เหตุผล
- เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ (บ้าน อ.ถวัลย์ ดัชนี)	6	24.00	ไม่มีใครได้เข้าไปในนั้นง่ายๆและเป็นพื้นที่ที่ ทุกคนอยากเข้าไป, มีผลงานที่เป็น 2 มิติ และ 3 มิติ มีหนังของสัตว์ต่างๆ, ได้เห็น กระดูกสัตว์ ภาพต่างๆ เยอะมาก, มีภาพ เทคนิคที่แปลกที่ หาดูได้ยากมาก, มีของหลายอย่างที่ไม่เคย เห็นทั้งหนังสัตว์และขนเม่น
- พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ (บ้าน อ.ประทีป คชบัว)	5	20.00	เป็นงานเหนือจริง, ได้เจอศิลปินตัวจริง และได้คุยกับศิลปิน, มีภาพที่สวยงามและมี ความเหนือจริง, มีภาพงานศิลปะมากมาย ได้เห็นห้องต่างๆในบ้าน
- ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA	1	4.00	-

จากตารางที่ 4.13 พบว่านักเรียนชื่นชอบกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่หัตถกรรมพิพิธภัณฑ์
ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาคือกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ถวัลย์ ดัชนี) คิดเป็นร้อยละ 24 กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่พบ
ศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ประทีป คชบัว) คิดเป็นร้อยละ 20 กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ชม
ปราสาทงานศิลป์ (ปราสาทไม้สุวรรณ) คิดเป็นร้อยละ 16 และกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ชม
อสังการงานศิลป์ใน MOCA คิดเป็นร้อยละ 4 ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc) คิดเป็นร้อยละ 0

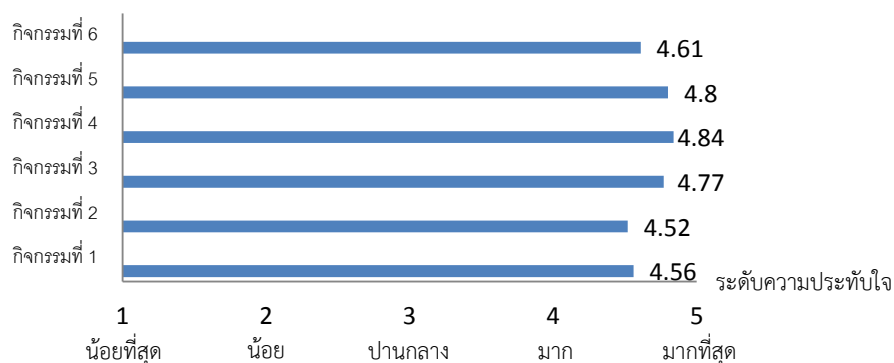
ตารางที่ 4.14 ค่าความถี่ ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความประทับใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จากแบบสอบถามความประทับใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (n=25)

กิจกรรม	ความประทับใจต่อกิจกรรม	ความถี่ระดับความประทับใจ (คน)					\bar{x}	S.D.	ความหมาย
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)			
กิจกรรมที่ 1 : เยี่ยมชมหอศิลป์ ในถิ่นเรา (bacc)	1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะ นอกสถานที่	18	5	2	0	0	4.64	0.62	มากที่สุด
	2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม	20	5	0	0	0	4.80	0.40	มากที่สุด
	3. ซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของ ผลงานศิลปะ	16	4	5	0	0	4.44	0.80	มาก
	4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ	15	6	3	0	1	4.36	0.97	มาก
	รวม						4.56	2.79	
กิจกรรมที่ 2 : ชมปราสาทวาด งานศิลป์ (ปราสาทไม้ สังขรณ์)	1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะ นอกสถานที่	20	4	1	0	0	4.76	0.51	มากที่สุด
	2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม	16	8	1	0	0	4.60	0.56	มากที่สุด
	3. ซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของ ผลงานศิลปะ	14	9	2	0	0	4.48	0.64	มาก
	4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ	14	5	4	2	0	4.24	0.99	มาก
	รวม						4.52	2.70	
กิจกรรมที่ 3 : มหัศจรรย์ พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise	1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะ นอกสถานที่	24	1	0	0	0	4.96	0.19	มากที่สุด
	2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม	21	3	1	0	0	4.80	0.48	มากที่สุด
	3. ซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของ ผลงานศิลปะ	19	3	3	0	0	4.64	0.68	มากที่สุด
	4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ	19	5	0	1	0	4.68	0.67	มากที่สุด
	รวม						4.77	2.02	
กิจกรรมที่ 4 : เยือนบ้านศิลปิน ถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ถวัลย์ ด้ขันธ์)	1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะ นอกสถานที่	23	2	0	0	0	4.92	0.27	มากที่สุด
	2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม	23	2	0	0	0	4.92	0.27	มากที่สุด
	3. ซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของ ผลงานศิลปะ	21	2	2	0	0	4.76	0.58	มากที่สุด
	4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ	22	1	1	1	0	4.76	0.70	มากที่สุด
	รวม						4.84	1.82	

ตารางที่ 4.15 ค่าความถี่ ค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความประทับใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จากแบบสอบถามความประทับใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (ต่อ)

กิจกรรม	ความประทับใจต่อกิจกรรม	ความถี่ระดับความประทับใจ (คน)					\bar{x}	S.D.	ความหมาย
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)			
กิจกรรมที่ 5 : พบศิลปินเขียน ถิ่นสร้างศิลป์ (บ้าน อ.ประทีป คชบัว)	1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะ นอกสถานที่	22	2	1	0	0	4.84	0.46	มากที่สุด
	2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม	22	3	0	0	0	4.88	0.32	มากที่สุด
	3. ชาบซึ่งในความงามและเห็นคุณค่าของ ผลงานศิลปะ	20	3	2	0	0	4.72	0.60	มากที่สุด
	4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ	20	4	1	0	0	4.76	0.51	มากที่สุด
	รวม						4.80	1.89	
กิจกรรมที่ 6 : ชมอสังการงาน ศิลป์ใน MOCA n=18	1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะ นอกสถานที่	20	5	0	0	0	4.80	0.40	มากที่สุด
	2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม	17	8	0	0	0	4.68	0.47	มากที่สุด
	3. ชาบซึ่งในความงามและเห็นคุณค่าของ ผลงานศิลปะ	16	9	0	0	0	4.64	0.48	มากที่สุด
	4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ	14	7	3	0	1	4.32	0.96	มาก
	รวม						4.61	2.31	

แผนภาพที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยรวมของระดับความประทับใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
จำแนกตามกิจกรรม 6 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc)

กิจกรรมที่ 2 ชมปราสาทวาดงานศิลป์ (ปราสาทไม้สี่จรรยา)

กิจกรรมที่ 3 มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise

กิจกรรมที่ 4 เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ถวัลย์ ดัชนี)

กิจกรรมที่ 5 พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ (บ้าน อ.ประทีป คชบัว)

กิจกรรมที่ 6 :ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA

จากตารางที่ 4.11 พบว่าความถี่ของระดับความประทับใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จำแนกตามกิจกรรม 6 กิจกรรม พบว่าค่าเฉลี่ยรวมของนักเรียนที่มีความประทับใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ กิจกรรมที่ 4 เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ถวัลย์ ดัชนี) ($\bar{x} = 4.84$) รองลงมาคือกิจกรรมที่ 5 พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ (บ้าน อ.ประทีป คชบัว) ($\bar{x} = 4.80$) และกิจกรรมที่ 3 มหัศจรรย์พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ : Art in Paradise ($\bar{x} = 4.77$) กิจกรรมที่ 6 ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA ($\bar{x} = 4.61$) กิจกรรมที่ 1 เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc) ($\bar{x} = 4.56$) และกิจกรรมที่ 2 ชมปราสาทวาดงานศิลป์ (ปราสาทไม้สังธรรม) ($\bar{x} = 4.52$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความประทับใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ จำแนกตามกิจกรรม 6 กิจกรรม พบว่า

กิจกรรมที่ 1 เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc) นักเรียนมีความรู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชมและประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ในระดับความประทับใจมากที่สุด และนักเรียนซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ และเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในระดับความประทับใจมาก

กิจกรรมที่ 2 ชมปราสาทวาดงานศิลป์ (ปราสาทไม้สังธรรม) นักเรียนประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่และรู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชมในระดับความประทับใจมากที่สุด และนักเรียนซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ และเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในระดับความประทับใจมาก

กิจกรรมที่ 3 มหัศจรรย์พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ : Art in Paradise นักเรียนประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม ซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ และเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในระดับความประทับใจมากที่สุด

กิจกรรมที่ 4 เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ถวัลย์ ดัชนี) นักเรียนประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม ซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ และเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในระดับความประทับใจมาก

ที่สุด

กิจกรรมที่ 5 พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ (บ้าน อ.ประทีป คชบัว) นักเรียนประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม ชาบซึ่งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ และเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในระดับความประทับใจมากที่สุด

กิจกรรมที่ 6 ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA นักเรียนประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม และชาบซึ่งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะในระดับความประทับใจมากที่สุด และเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในระดับความประทับใจมาก

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน 2) เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนตัวแปรต้นของการวิจัยคือ การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยกำหนดรูปแบบกิจกรรมจำนวน 6 กิจกรรม ตัวแปรตามของการวิจัยคือ สุนทรียภาพของนักเรียน

ประชากร ได้แก่ เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ปีการศึกษา 2559 จำนวน 7 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 252 คน กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนในโครงการส่งเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยใช้การคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาทัศนศิลป์ ตั้งแต่ ร้อยละ 85 ขึ้นไป เข้าทำการคัดเลือกเพื่อทดสอบความสามารถทางด้านศิลปะ พิจารณานักเรียนที่มีคะแนนรวมสูงสุดจำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ 2) แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ 3) แบบทดสอบสุนทรียภาพ 4) คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงผลออกทางสุนทรียภาพ 5) แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ 6) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ และ 7) แบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยการประมาณค่า (Rating Scale) และนำมาคำนวณเลขคณิตและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบบันทึกการเรียนรู้ แบบสอบถามความคิดเห็น และการวิเคราะห์โดยการนำมาหาค่าร้อยละ และสรุปผลเป็นตารางแผนภาพ จากแบบสังเกตพฤติกรรมและแบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะ รวมทั้งการวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ t-test ด้วยโปรแกรม SPSS โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญที่ .05 จากแบบทดสอบสุนทรียภาพ

สรุปผลการวิจัย

ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนากิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

ผลการพัฒนากิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน ทำได้รูปแบบกิจกรรมการจัดศิลปะนอกสถานที่เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน โดยกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ มีจำนวน 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา กิจกรรมมหัศจรรย์พิพิธภัณฑสถาน 3 มิติ: Art in Paradise กิจกรรมชมปราสาทงานศิลป์ กิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี กิจกรรมพบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว และกิจกรรมชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA ประกอบด้วยขั้นตอนในการจัดกิจกรรม 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การดำเนินการศึกษาข้อมูล 2) การติดต่อประสานงาน 3) การสำรวจแหล่งเรียนรู้ 4) การจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ 5) การจัดทำแบบบันทึกการเรียนรู้ 6) การจัดทำจดหมายเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือ 7) การจัดเตรียมของที่ระลึก 8) การนำนักเรียนไปทำกิจกรรมศิลปะ และ 9) การให้นักเรียนทำแบบบันทึกการเรียนรู้

2. ผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

ผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน โดยจำแนกผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับพัฒนาการสุนทรียภาพจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ ก่อนเรียน และหลังเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยจำแนกตามผลงานศิลปะของศิลปินไทยและศิลปินต่างประเทศ พบว่าค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะหลังทำกิจกรรมสูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

2.2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ พบว่าในกิจกรรมเยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc) นักเรียนมีพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะมากที่สุด จำนวน 169 ครั้ง และกิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี นักเรียนมีพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะน้อยที่สุด จำนวน 60 ครั้ง โดยพฤติกรรมที่แสดงออกมากที่สุด ได้แก่ สนใจต่อเนื้อหา รองลงมาคือ คำนึงถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา เชื่อมโยงความคิดส่วนตัว คำนึงถึงความเป็นจริง ใส่ใจต่อความรู้สึกนึกคิดของศิลปิน ใส่ใจในเจตนาของศิลปิน สนใจต่อแบบแผน สนใจต่ออารมณ์ ความรู้สึกในผลงานศิลปะ สนใจต่อสี สนใจต่อการตัดสินใจในผลงานศิลปะ ใส่ใจในเรื่องความเป็นตัวตนของศิลปิน และไม่มั่นใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์ ตามลำดับ

2.2.2 แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่: กิจกรรมพินิจศิลป์ พบว่า ในกิจกรรมพบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว นักเรียนมีพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะมากที่สุด จำนวน 183 ครั้งและกิจกรรมชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA น้อย

ที่สุด จำนวน 82 ครั้ง โดยพฤติกรรมที่แสดงออกมากที่สุด ได้แก่ สนใจต่อเนื้อหา รองลงมาคือ คำถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา เชื่อมโยงความคิดส่วนตัว ใส่ใจในเรื่องความเป็นตัวตนของศิลปิน ใส่ใจในเจตนาของศิลปิน คำถึงถึงความเป็นจริง สนใจต่อสี สนใจต่อการตัดสินใจในผลงานศิลปะ ใส่ใจต่อความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของศิลปิน สนใจต่ออารมณ์ความรู้สึกในผลงานศิลปะ สนใจต่อแบบแผน และไม่มั่นใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์ ตามลำดับ

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ หลังการทำกิจกรรม โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ และ จำแนกข้อมูลเป็น 4 ตอนได้แก่ ความคิดเห็นต่อกิจกรรมศิลปะ กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่นักเรียนชื่นชอบมากที่สุด ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม และความประทับใจ

2.3.1 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมศิลปะ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยความคิดเห็นที่เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ รองลงมาคือ การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ในการชมงานศิลปะ การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดความประทับใจในความงามของงานศิลปะ การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของงานศิลปะ การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ชีวิตของศิลปิน ทัศนะและการทำงานของศิลปิน การวาดภาพนอกสถานที่ทำให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความงามของสถานที่ผ่านผลงานศิลปะได้ การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจความเชื่อมโยงของงานศิลปะกับสังคม การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้สังเกตและเห็นความสวยงามของงานศิลปะอย่างลึกซึ้งมากขึ้น การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะของตนเอง และการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแปลความหมายของงานศิลปะ ตามลำดับ

2.3.2 กิจกรรมศิลปะที่นักเรียนชื่นชอบมากที่สุด พบว่า กิจกรรมศิลปะที่นักเรียนชื่นชอบมากที่สุด คือ กิจกรรมทัศนศิลป์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise รองลงมาคือกิจกรรมเย็บบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี กิจกรรมพบศิลปินถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว กิจกรรมชมปราสาทงานศิลป์: ปราสาทไม้สัจธรรม กิจกรรมชมอลังการงานศิลป์ใน MOCA และน้อยที่สุดคือกิจกรรมเยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc) ตามลำดับ

2.3.3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม พบว่า นักเรียนได้สังเกตและเห็นความงามของศิลปะอย่างลึกซึ้งมากขึ้น เรียนรู้ชีวิตศิลปินเกิดความประทับใจในงานศิลปะ รู้จักและเข้าใจความเชื่อมโยงของงานศิลปะกับสังคม ได้รับประสบการณ์ใหม่ในการชมงานศิลปะ การวาดภาพนอกสถานที่ทำให้สามารถถ่ายทอดความงามของสถานที่ผ่านผลงานศิลปะได้ ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ และเห็นคุณค่าของงานศิลปะ

2.3.4 ความประทับใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ พบว่า กิจกรรมที่นักเรียนประทับใจมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี รองลงมาคือ พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว กิจกรรมมหัศจรรย์พิพิธภัณฑสถาน 3 มิติ: Art in Paradise กิจกรรมชมอลังการงานศิลป์ใน MOCA กิจกรรมเยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา และกิจกรรมปราสาทวาดงานศิลป์: ปราสาทไม้สัจธรรม ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา” ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยจึงขอเสนอการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนากิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน ทำให้ได้รูปแบบกิจกรรมการจัดศิลปะนอกสถานที่เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน ซึ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมนอกสถานที่เป็นการนำแนวคิดการจัดการศึกษานอกสถานที่ของ Edgar Dale (1969) ที่ได้จัดการศึกษานอกสถานที่ให้เป็น 1 ใน 11 วิธีการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยการจัดการศึกษานอกสถานที่เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงทั้งการมองเห็น การสังเกต หรือการสัมผัส ซึ่งสามารถเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมได้ และสามารถเพิ่มศักยภาพประสบการณ์การเรียนรู้ได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Mittler (1986) ที่กล่าวไว้ว่า การสังเกตผลงานศิลปะ เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้มองศิลปะอย่างละเอียดและมีขั้นตอน หรือมีกระบวนการเพราะการมองอย่างผิวเผินจะไม่สามารถเข้าถึงศิลปะได้ ต่อเมื่อได้มีการพิจารณาอย่างละเอียดจึงสามารถพบความงามของศิลปกรรมมากขึ้น การสอนศิลปะไม่เพียงแต่เน้นเฉพาะหลักการ หรือ ทฤษฎีเชิงองค์ประกอบเท่านั้น แต่จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แปลความหมาย และวิพากษ์วิจารณ์ โดยเริ่มจาก การบรรยาย (Description) และการวิจารณ์โครงสร้าง (Formal Analysis) การแปลความหมาย และการตัดสินคุณค่าซึ่งมีความละเอียดลึกซึ้ง จึงนำไปสู่ทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ ตามที่ มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนศิลปะศึกษาจะได้รับผลดีที่สุด เมื่อนักเรียนได้รับการส่งเสริมให้ได้เรียนรู้สาระความรู้เกี่ยวกับลักษณะงานของผู้เกี่ยวข้องกับศิลปะ 4 ด้าน ได้แก่ ศิลปิน นักวิจารณ์ศิลปะ นักประวัติศาสตร์ศิลป์ และนักสุนทรียศาสตร์ ซึ่งรูปแบบของหลักสูตรที่เน้นบูรณาการความรู้สี่แกนหรือ DBAE (Discipline-Based Art Education) คือ แกนศิลปะปฏิบัติ แกนศิลปวิจารณ์ แกนประวัติศาสตร์ศิลป์ และแกนสุนทรียศาสตร์ ซึ่งแกนสุนทรียศาสตร์นับเป็นแกนที่สำคัญต่อการพัฒนาการของเด็ก ดังนั้นรูปแบบการศึกษานอกสถานที่โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามแนวทางศิลปศึกษาครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ทั้งการเรียนรู้จากผลงานศิลปะ ประวัติความเป็นมาของศิลปะ การวิจารณ์งานศิลปะ และสุนทรียภาพ โดยการรับชมงานศิลปะผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ตามที่ วิรุณ ตั้งเจริญ และ

คณะ (2542) กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์ในการศึกษาผลงานศิลปะให้แก่เด็ก จะทำให้การ
แสดงออกของเด็กเป็นไปอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผลของการวิจัยครั้งนี้จึง
ได้แก่ รูปแบบกิจกรรมการจัดศิลปะนอกสถานที่เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย
กิจกรรม 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา กิจกรรมมหัศจรรย์พิพิธภัณฑสถานภาพ 3
มิติ: Art in Paradise กิจกรรมชมปราสาทงานศิลป์ กิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์: บ้าน
อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี กิจกรรมพบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว และกิจกรรม
ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA สำหรับแนวทางในการจัดกิจกรรมประกอบด้วยขั้นตอนในการจัด
กิจกรรม 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การดำเนินการศึกษาข้อมูล 2) การติดต่อประสานงาน 3) การสำรวจ
แหล่งเรียนรู้ 4) การจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ 5) การจัดทำแบบบันทึกการเรียนรู้ 6) การจัดทำ
จดหมายเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือ 7) การจัดเตรียมของที่ระลึก 8) การนำนักเรียนไป
ทำกิจกรรมศิลปะ และ 9) การให้นักเรียนทำแบบบันทึกการเรียนรู้

สำหรับรูปแบบกิจกรรมการศึกษาศิลปะนอกสถานที่ เพื่อพัฒนาสุนทรียศาสตร์ของนักเรียน ซึ่ง
เป็นผลจากการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ให้มีความหลากหลายของ
แหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะทั้งประเภทสถานที่และบุคคล เช่น หอศิลป์ พิพิธภัณฑสถาน ศิลปิน สถานที่
ทำงานของศิลปิน และสถาปัตยกรรมไทย รวมทั้งศิลปินและผู้บรรยายนำชมงานศิลปะ เพื่อเสริมสร้าง
ประสบการณ์ทางด้านสุนทรียะผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมอง การเห็นและการ
สัมผัส ทำให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ทางด้านศิลปะอย่างกว้างขวางและรอบด้าน แต่ในขณะเดียวกัน
การคัดเลือกแหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นเร้าประสาท
สัมผัสที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุนทรียภาพทางด้านศิลปะได้อย่างเข้มข้น ดังนั้นรูปแบบของกิจกรรม
การศึกษาศิลปะนอกสถานที่ที่ได้จากการวิจัยจึงมีลักษณะเด่นที่มีความกว้างขวางและหลากหลายของ
แหล่งเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม และแต่ละแหล่งเรียนรู้ควรมีงานศิลปะที่มีความสวยงาม น่าตื่นตาตื่นใจ
แปลกใหม่ เพื่อให้เกิดการกระตุ้นเร้าความสนใจและเสริมสร้างประสบการณ์ทางด้านสุนทรียศาสตร์
อย่างเข้มข้นและลึกซึ้ง โดยมีการพิจารณาสำรวจและคัดเลือกมาเป็นอันดับก่อนนำมาทดลองใช้ใน
การวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ เนาวนิตย์ สงคราม (2557) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
นอกสถานที่ว่า การเลือกสถานที่ในการศึกษานับว่ามีความสำคัญ สถานที่ที่เลือกควรมีความสอดคล้อง
กับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาเหมาะสมกับวัย เพศ ศาสนา และพื้นฐานทางวัฒนธรรมของผู้เรียน
ด้วย นอกจากนั้นการสร้างเครื่องมือการวิจัยในส่วนของแบบบันทึกการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม ผู้วิจัย
ได้พิจารณาจัดกิจกรรมโดยเฉพาะในส่วนของพินิจศิลป์ให้มีการกระตุ้นความคิด เพื่อให้นักเรียน
สามารถเขียนบรรยายเกี่ยวกับงานศิลปะ และแสดงออกทางด้านสุนทรียศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

2. การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีต่อการพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียน

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากระดับพัฒนาการสุนทรียภาพจากแบบทดสอบสุนทรียภาพก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะของศิลปินไทยและศิลปินต่างประเทศหลังเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและสัมผัสใกล้ชิดกับงานศิลปะ ซึ่ง Edgar Dale (1969) กล่าวถึงการศึกษานอกสถานที่ว่าเป็น 1 ใน 11 วิธี ของการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยการศึกษาออกสถานที่ที่จะสร้างกระบวนการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงทั้งการมองเห็น การสังเกตหรือการสัมผัส ซึ่งสามารถสร้างเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมได้ และสามารถเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้ได้มากขึ้น นอกจากนั้น Camrel (1973) ได้กล่าวว่า ประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียนแสดงให้เห็นถึงการตอบสนองสุนทรียภาพที่มีต่อเนื้อหาสาระ และความงามในงานศิลปะได้ในระดับสูง โดยเฉพาะงานศิลปะที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม จะมีความสำคัญในการจุดประกายสุนทรียภาพที่มีต่องานศิลปะ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่ให้นักเรียน ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยเฉพาะการมองเห็น การสังเกต และการสัมผัสที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามในการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่ให้นักเรียน แม้ว่าจะได้มีการสร้างเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะทั้งการมองเห็นหรือการสัมผัสที่เข้มข้นให้นักเรียนแล้ว แต่ในกระบวนการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทุกกิจกรรมยังได้มีการมุ่งเน้นให้นักเรียนได้พบปะสนทนากับศิลปิน และรับฟังการบรรยายเกี่ยวกับงานศิลปะจากศิลปินหรือผู้เชี่ยวชาญในด้านการบรรยายและนำชมศิลปะอีกด้วย ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการแสดงออกทางด้านสุนทรียะเพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับรัช และ เซเบอร์ (Rush and Saber, 1981) ที่พบว่าการสอนให้นักเรียนได้รู้ถึงแบบอย่างของศิลปะนั้น มีผลต่อคุณสมบัติด้านสุนทรียะของนักเรียน และพาร์สัน (Parsons, 1977 อ้างถึงใน D'Onofrio and Nodine, 1981) ที่กล่าวว่า ผลลัพธ์ของพัฒนาการด้านสุนทรียภาพ จะเกิดขึ้นจากกระบวนการวิเคราะห์ด้วยเหตุผลที่พัฒนาสูงขึ้น พวกเขาจะใช้มุมมองของศิลปินเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์มากขึ้นเรื่อยๆ และงานวิจัยของ Henry (1995) ซึ่งพบว่าการได้ชมผลงานศิลปะที่เป็นภาพวาดจริงในพิพิธภัณฑ์นั้น เด็กๆ สามารถมีการตอบรับหรือพูดถึงงานศิลปะอย่างมีสุนทรียะ สอดคล้องกับ Devis (1997) ที่พบว่ารูปแบบกิจกรรมที่เน้นการใช้คำถามและนักเรียนได้เรียนรู้จากงานศิลปะที่เป็นต้นฉบับนั้นจะเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ทำให้การพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนสูงขึ้นต่อไป

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยวิเคราะห์ข้อมูลจาก

2.2.1 การสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียน พบว่า กิจกรรมเยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร bacc) นักเรียนมี พฤติกรรมแสดงออกทางสุนทรียะมากที่สุด ในขณะที่กิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์: บ้าน อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี (บ้าน อ.ถวัลย์ ณ หมู่บ้านนวนธานี กทม.) นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกทาง สุนทรียะน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะกิจกรรมเยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (bacc) นักเรียนได้รับ ประสบการณ์ตรงทั้งการมอง การเห็น หรือการสังเกตอย่างใกล้ชิด รวมทั้งการรับฟังจากผู้บรรยาย และนำชมที่ให้ความรู้ทางด้านศิลปะ สอดคล้องกับ Devis (1997) พบว่ารูปแบบกิจกรรมที่เน้นการใช้ คำถาม และให้นักเรียนได้เรียนรู้จากงานศิลปะที่เป็นต้นฉบับนั้นจะเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ซึ่งภายใน bacc นักเรียนจะได้รับอิสระในการชมงานศิลปะอย่างเต็มที่ สามารถ แสดงออกโดยการตั้งคำถาม และการสนทนาอย่างอิสระ ในขณะที่กิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้าง ศิลป์: บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ซึ่งเป็นบ้านพักอาศัยของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ภายในบ้านมีงานศิลปะ และสิ่งของสะสมที่นำมาประดับตกแต่งในส่วนต่างๆ ของบ้านจนเกือบเต็มพื้นที่ โดยสิ่งของที่นำมาจัด วางในพื้นที่ต่างๆ มีลักษณะพิเศษที่สร้างความตื่นตาตื่นใจและอาจกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกให้กับ นักเรียนเป็นอย่างมาก เช่น หนังสือพร้อมเล็บแหลมคมและหัวสัตว์หลายชนิด โครงกระดูกของสัตว์ ชนิดต่างๆ งานศิลปะของอาจารย์ถวัลย์ที่มีลักษณะเฉพาะด้วยสีส้นและพลังอำนาจที่เวดล้อมตัว นักเรียน ทำให้ผู้วิจัยต้องวางแผนการจัดกิจกรรมในระหว่างการนำนักเรียนชมงานศิลปะภายในบ้าน หลังนี้เป็นอย่างดี มีการจัดทำคู่มือเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนในรายละเอียดต่างๆ ของการเข้าชม เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับสถานที่สำคัญแห่งนี้ ทำให้นักเรียนมีข้อจำกัดหลายด้านและ ถูกควบคุมดูแลเป็นพิเศษ นักเรียนจึงไม่สามารถแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมาให้สังเกตเห็นอย่าง ชัดเจน ส่วนพฤติกรรมแสดงออกทางสุนทรียะที่นักเรียนแสดงออกมากที่สุดคือสนใจต่อเนื้อหา ทั้งนี้เพราะนักเรียนอยู่ในช่วงวัยช่างสังเกต และสนใจที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออก น้อยที่สุดคือ ความไม่มั่นใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์ อาจเป็นเพราะนักเรียนยังขาดความรู้ในการวิจารณ์ งานศิลปะ

2.2.2 การทำแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ ใน กิจกรรมพินิจศิลป์ พบว่า กิจกรรมพบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว นักเรียน มีการแสดงออกทางสุนทรียะมากที่สุด เป็นเพราะนักเรียนได้พบปะและสนทนากับศิลปิน เกี่ยวกับ ประวัติชีวิตของศิลปิน การดำเนินชีวิตภายในบ้านของศิลปิน ทักษะในการทำงานศิลปะของศิลปิน และชมผลงานศิลปะของศิลปินที่มีเป็นจำนวนมาก รับฟังการบรรยายและนำชมงานศิลปะจากศิลปิน ซึ่งสอดคล้องกับ อำไพ ตรีณสาร (2543) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีศิลปินเป็นแบบอย่าง (The Artist as Model) เป็นวิธีการสอนที่นักเรียนจะได้สัมผัสประสบการณ์ตรง การทำความรู้จักศิลปินจริงๆ การ สังเกตการทำงานศิลปะ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ โดยจำแนกข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

2.3.1 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมศิลปะ นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดคือ นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เพราะเป็นการเรียนรู้ในสถานที่ที่มีความงามทางด้านศิลปะ และมีความแปลกใหม่นอกเหนือจากห้องเรียน นักเรียนจะได้รับชมงานศิลปะที่เป็นผลงานจริง มีวิทยากรบรรยายและนำชมงานศิลปะ สามารถถามคำถามที่สงสัย เป็นการเปิดโลกกว้างทางศิลปะให้แก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับเนาวินิตย์ สงคราม (2557) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษานอกสถานที่ว่า การจัดการศึกษานอกสถานที่เป็นการจัดการเรียนการสอนที่นิยมเป็นอย่างมากในสถานศึกษา เพราะนอกจากจะเป็นการสอนที่ให้ความรู้และประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียนแล้วยังเป็นการสอนที่สนุกสนานเหมาะสมกับผู้เรียนทุกชั้นวัย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จูติคันธ์ พากย์สุชี (2547) พบว่า การศึกษาดูงานศิลปะนอกสถานที่ช่วยขยายขอบเขตความรู้ความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อผลงานทัศนศิลป์ให้กว้างขึ้น การได้สัมผัสกับผลงานศิลปะต้นฉบับมีส่วนปลูกเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้

2.3.2 กิจกรรมศิลปะที่นักเรียนชื่นชอบมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมมหัศจรรย์พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ: Art in Paradise เนื่องจากนักเรียนจะได้มีส่วนร่วมกับการงานจิตรกรรม 3 มิติอย่างอิสระ สามารถสัมผัสงานศิลปะได้อย่างสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเกิดความตื่นตาตื่นใจ ได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยเฉพาะการมองเห็นและการสัมผัส รวมทั้งงานศิลปะในรูปแบบ 3 มิติ มีลักษณะพิเศษ สามารถกระตุ้นความสนใจใคร่รู้ให้แก่นักเรียนเกี่ยวกับศาสตร์ความรู้ในแขนงต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งสอดคล้องกับ Tishman (2006) กล่าวว่าหัวใจสำคัญของการสร้างประสบการณ์ความรู้ขั้นสูงคือการสร้างความท้าทายให้กับผู้เรียน รวมถึงการได้สัมผัสกับงานศิลปะ

2.3.3 ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมพบว่า นักเรียนได้รับประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านการสังเกต เรียนรู้ชีวิตศิลปิน เข้าใจและเชื่อมโยงศิลปะกับสังคม ซึ่งนำไปสู่การเกิดแรงบันดาลใจซึ่งกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน รวมทั้งการได้รับความรู้และประสบการณ์ในการมอง และการเห็นที่แปลกใหม่ ซึ่งแตกต่างจากการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ถูกจำกัด ส่งผลให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานศิลปะ และได้รับการปลูกฝังให้เห็นคุณค่าของงานศิลปะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธาริน กลิ่นเกษร (2554) ที่ได้ศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑศิลป์ที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา และพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑศิลป์อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือชอบกิจกรรมที่จัดในพิพิธภัณฑศิลป์ และกิจกรรมศิลปะช่วยให้เห็นคุณค่าของการใช้พิพิธภัณฑศิลป์เป็นแหล่งเรียนรู้

2.3.4 ความประทับใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่พบว่า กิจกรรมที่นักเรียนประทับใจมากที่สุดคือ กิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์: บ้านอาจารย์

ถวัลย์ ดัชนี เพราะเป็นรูปแบบกิจกรรมที่ใช้บ้านศิลปินเป็นแหล่งเรียนรู้โดยตรง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมภายในบ้านที่มีงานศิลปะทั้งในรูปแบบที่มาจากธรรมชาติและงานศิลปะที่ศิลปินเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งงานศิลปะทั้งหมดภายในบ้านถูกจัดวางและผสมผสานกันอย่างงดงาม นักเรียนได้พบเห็นงานศิลปะที่มีพลัง มีความงามตามธรรมชาติ มีความแปลกใหม่ งานศิลปะที่พบเห็นได้ยาก เกิดความน่าตื่นตาตื่นใจเป็นอย่างมาก ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 โดยการมองเห็น การสังเกต การสัมผัสอย่างเข้มข้นและมีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก และเกิดความประทับใจ ซึ่งสอดคล้องกับ เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale, 1969) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาออกสถานที่ เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ทั้งการมองเห็น การสังเกต หรือการสัมผัส ซึ่งสามารถเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมได้ และสามารถเพิ่มศักยภาพประสบการณ์การเรียนรู้ได้มากขึ้น นอกจากนี้ จูดีตันส์ พากย์สุชี (2547) ได้กล่าวถึงผลงานวิจัยไว้ว่า การได้ทำการสำรวจวิเคราะห์ผลงานด้วยการร่างภาพ จดบันทึก และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกันในขณะชมผลงานศิลปะ และการได้สัมผัสกับผลงานศิลปะต้นฉบับมีส่วนปลูกเร้าให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ ซึ่งการศึกษาดูงานศิลปะนอกสถานที่ จะช่วยขยายขอบเขตความรู้ความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อผลงานทัศนศิลป์ให้กว้างขวางขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้พบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่สามารถพัฒนาสุนทรียภาพให้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาได้ ครูศิลปะรวมทั้งนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพสาขาศิลปศึกษาอาจจะใช้รูปแบบนี้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนต่อไป
2. การจัดการเรียนการสอนโดยการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่มีความหลากหลายของแหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะ จะสามารถพัฒนาสุนทรียภาพของนักเรียนในระดับประถมศึกษาได้ และการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ยังทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานและเพลิดเพลินในการเรียนรู้อีกด้วย
3. การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพให้แก่ นักเรียน ครูผู้สอนควรพิจารณา สำรวจและคัดเลือกแหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะในแต่ละกิจกรรมให้มีความหลากหลายและกว้างขวาง และแต่ละแหล่งเรียนรู้ควรมีงานศิลปะที่มีความสวยงาม น่าตื่นตาตื่นใจ แปลกใหม่ เพื่อให้เกิดการกระตุ้นเร้าความสนใจและเสริมสร้างประสบการณ์ทางด้านสุนทรียศาสตร์อย่างเข้มข้นและลึกซึ้ง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เพื่อค้นหาเทคนิค วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่จะสามารถนำมาจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพให้นักเรียนได้อย่างดียิ่งขึ้น
2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาแกนความรู้ทางด้านศิลปศึกษาอื่นๆ ที่มีความสำคัญ เช่น ศิลปะปฏิบัติ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลปวิจารณ์
3. ควรมีการวิจัยเพื่อหาแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อพัฒนาสุนทรียภาพให้นักเรียนในชนบทที่ขาดแคลน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤษณ์ จันทร์ทัต. (2548). รายงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพหุศิลป์ศึกษา. กรุงเทพมหานคร. (เอกสารอัดสำเนา)
- คณิงหา สุภานันท์. (2544). ความคิดเห็นของครูศิลป์ศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนวิชา ศิลปศึกษาตามทฤษฎี DBAE ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- คำรณ หล้าเจริญสุข. (2540). ความคิดเห็นของครูศิลป์ศึกษาเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- งานบัณฑิตศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์. (2545). พหุศิลป์ศึกษา. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์.
- ชลูด นิ่มเสมอ. (2531). องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชลูด นิ่มเสมอ. (2545). องค์ประกอบศิลป์. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2540). หอศิลป์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ชุตินา เวทการ. (2551). การจัดการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์บนพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐานิศวรร เจริญพงศ์. (2543). เกี่ยวกับสุนทรียภาพในทฤษฎีสถาปัตยกรรม. วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 55-81.

ฐิติศักดิ์ พากย์สุชี. (2547). *ผลการสอนทัศนศิลป์โดยบูรณาการการจัดการศึกษานอกสถานที่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.

ฐิติศักดิ์ พากย์สุชี. (2547). *ผลการสอนทัศนศิลป์โดยบูรณาการการจัดการศึกษานอกสถานที่ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ทวีเกียรติ ไชยงยศ. (2538). *สุนทรียทางทัศนศิลป์*. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายเอกสารและตำรา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

ทิตนา แคมณี. (2551). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธัญญรัตน์ อัครานนท์. (2545). *ผลการสอนศิลปะโดยใช้กระบวนการสังเกตที่มีต่อการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ธาริน กลิ่นเกษร. (2554). *ผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

นิคม มุสิกคามะ. (2536). *คู่มือการปฏิบัติงานของภัณฑารักษ์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

นุติยาพร วงษ์เณร. (2553). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของพาร์สันเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการรับรู้ทางศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา*.

(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

เนาวนิตย์ สงคราม. (2557). *การศึกษานอกสถานที่ และการศึกษานอกสถานที่เสมือนเพื่อการเรียนรู้เชิงรุก* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเทิน มหาจันทร์. (2531). *ศิลปะในโรงเรียนประถม*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

ปราโมทย์ ศรีปลั่ง. (2543). *การศึกษาความไวต่อแบบอย่างจิตรกรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โปรแกรมวิชาศิลปกรรม สถาบันราชภัฏในเขตภาคใต้*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร.

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2530). บทความนี้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของเด็กแต่จะเกี่ยวอย่างไรอ่านเอาเอง. *คุณภาพชีวิตของเด็กในฝัน*. 26-36.

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2545). *กระบวนการเรียนการสอนทัศนศิลป์ในระดับประถมศึกษาสำหรับครูยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

มัย ตะตียะ. (2547). *สุนทรียภาพทางทัศนศิลป์*. กรุงเทพฯ: บริษัท วาดศิลป์ จำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2530). *พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.

รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง. (2551). *ประวัติ แนวความคิด และวิธีค้นคว้าวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

วรอัษฎุ ศศิธรานนท์ และคณะ. (2553.) *ผลการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดอิมเพรสชันนิสม์ ในรายวิชาศิลปะนิยามที่มีต่อสุนทรียภาพการวาด ภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน*

มัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สาขาวิชาศิลปะและการ
ออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, กรุงเทพฯ.

วิรุณ ตั้งเจริญ และคณะ. (2542). การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้มี
ความสามารถพิเศษด้านทัศนศิลป์: กรณีศึกษาโรงเรียนไม่ทอดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2546). *สุนทรียศาสตร์เพื่อชีวิต*. กรุงเทพฯ: อีแอนด์ไอคิว.

ศิริวัฒน์ แสนเสริม. (2543). *ความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญทางพิพิธภัณฑ์ศิลปะและ
นักวิชาการศิลปศึกษาเกี่ยวกับบทบาททางการศึกษาของพิพิธภัณฑ์ศิลปะในประเทศไทย.*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และ
นาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ศิริวัฒน์ แสนเสริม. (2550). การเรียนรู้สหวิทยาการจากพิพิธภัณฑ์ศิลปะ. *สถาบันวัฒนธรรมและ
ศิลปะ*, 8(2) , 40-42

ศึกษาธิการ, กระทรวง, กรมวิชาการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551.*
(เอกสารสำเนา).

ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2548). *ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการพานักเรียนและนักศึกษาไป
นอกสถานศึกษา พ.ศ. 2548.* (เอกสารสำเนา).

สันติ คุณประเสริฐ. (2547). *การเรียนการสอนศิลปศึกษาตามแนวคิด Postmodern ในศิลปศึกษา
จากทฤษฎีผู้สร้างสรรค์.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สาวิตรี จันทร์สวัสดิ์. (2538). *การศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ.* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

สุชาติ เถาทอง.ม.ป.ท. (2535). *ทัศนศิลป์กับมนุษย์ การสร้างสรรค์และสุนทรียภาพ*. กรุงเทพฯ บริษัท
อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

โสภา ชูพิกุลชัย. (2521). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

หทัยรัตน์ พึ่งประยูรพงศ์. (2553.) *การศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องาน
ศิลปะ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ
ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

หรรษา นิลิเชียร. (2535). *ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

อาทิตยา จันทะวงษ์. (2545) *พิพิธภัณฑไทยในศตวรรษใหม่*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
(องค์การมหาชน).

อารี สุทธิพันธ์. (2532). *มนุษย์กับจินตนาการ*. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ.

อารี สุทธิพันธ์. (2543). *ประสบการณ์สุนทรีย์*. กรุงเทพฯ: องค์การค้าคุรุสภา.

อำไพ ตีรณสาร. (2536). ขยายมุมมองการเรียนรู้ศิลปะ. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*,
22(1), 64-76.

อำไพ ตีรณสาร. (2543). *วิธีการสอนศิลปศึกษา*. สืบค้นจาก

<http://pioneer.netserv.chula.ac.th/tampai1/ampai/cont3.htm>.

อิทธิเดช น้อยไม้. 2547. การจัดทัศนศึกษาเพื่อเรียนรู้แบบบูรณาการ. *วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา*, 16(1), 1-14.

ภาษาอังกฤษ

Cemrel. (1973). *Basic Program Plan: Aesthetic Education*. Missouri: Cemrel.

D'Onofrio, A. & Nodine C. F. (1981). Children's Responses to painting. *Studies in Art Education*, 20(1), 14-23.

Dale Edgar. (1969). *Audio-visual methods in Teaching* (3rd ed). New York: The Dryden Press.

Edgar, D. (1969). *Audiovisual Methods in Teaching*. NY: Dryden Press.

Efland, Arthur D. (1979). Conceptions of Teaching in Art Education. *Art Education*, 32(4), 21.

Eisner, Elliot. (1973-1974). *Examining some myths in Art Education*. New York: Macgraw Hill Book Company, Inc.,

Greer, W. D. (1984). Discipline-based art education: Approaching art as a subject of study. *Studies in Art Education*, 25, 212-218.

Jefferson, B. (1963). *Teaching Art to Children*. U.S.A.: Boston.

Johansen, P. (1979). An Art Appreciation Teaching Model for Visual Aesthetic Education. *Studies in Art Education*, 20(3), 4-14.

Katherina, D. M. (2006). The Museum – University Connection: Partners in Early Childhood Art Experiences. *Art Education*, 57, 35-40.

Koster, J. (2001). *Bringing Art into the Elementary Classroom*. Wadsworth, USA: Thomson Learning.

Lowenfeld, V. (1973). *And W. Lambert Brittan Creative and mental growth*. New York: Macmillan Company.

- Mattil E.L. and Marzzan, B. (1981). *Meaning in Children's Art*. U.S.A.: Prentice-Hill. 19.
- Mittler, G. A. (1986). *Art in Focus*. Peoria. IL: Bennett & Mcknight Publishing.
- P. Machotka. (1966). Aesthetic Criteria in Childhood: Justifications of Preference. *Child Development*, (37), 877-885.
- Parsons, M. J. (1987). *How we understand Art: A Cognitive Developmental Account of Aesthetic Experience*. Cambridge. UK: Cambridge University Press.
- Parsons, M.J. (1987). *How We Understand Art: A Cognitive Developmental Account of Aesthetic Experience*. New York: Cambridge University Press.
- Schirmacher, R. (1993). *Art and Creative Development for Young Children*. Auburn, Washington: Delmar Cengage Learning.
- Tishman, S. (2006). *Artful Thinking: Final Report*. Harvard: Harvard Graduate School of Education.
- Tishman, S. (2006). *Five Design Elements of Active Learning Experiences in Art Museums*. Retrieved from: <http://www.cct.umb.edu/artmuseum.html>
- White, B. (2011). Aesthetics: The problem child in the art classroom. *ReVisions: Readings in Canadian Art Teacher Education*, (3), 54 – 59.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

โครงการสอน

แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

แบบทดสอบสุนทรียภาพ (ผลงานศิลปะของศิลปินไทย)

แบบทดสอบสุนทรียภาพ (ผลงานศิลปะของศิลปินต่างประเทศ)

ข้อมูลภาพและภาพผลงานศิลปะ

คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ

แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

แบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน

โครงการสอน : การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

แผนการเรียนรู	ครั้งที่	กิจกรรม	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	สถานที่
1	1	1. นักเรียนทำแบบทดสอบสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียน (Pre-test) 2. นักเรียนทำแบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน	1. เพื่อทดสอบสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียน (Pre-test) 2. เพื่อเก็บข้อมูลภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน	-	1. นักเรียนทำการทดสอบสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียน Pre-test ด้วยแบบทดสอบสุนทรียภาพ 2. นักเรียนทำแบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน	1. ภาพผลงานศิลปะของศิลปินที่คัดเลือกไว้จำนวน 3 ภาพ	-	1. แบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน 2. แบบทดสอบสุนทรียภาพ 3. คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงผลทางสุนทรียภาพ	ห้องเรียนศิลปะ
	2	เรียนรู้ก่อนไปดูงานศิลปะ	1. เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์ 2. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการไปดูงานศิลปะนอกสถานที่	1. ทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์ 2. สิ่งควรรู้และมารยาทในการดูงานศิลปะนอกสถานที่ 3. กำหนดการและรายละเอียดในการเดินทาง	1. นักเรียนฟังการบรรยายเกี่ยวกับทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์ 2. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งควรรู้และมารยาทในการดูงานศิลปะนอกสถานที่ 3. ชี้แจงทำความเข้าใจ กำหนดการเดินทาง การแบ่งกลุ่มและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเดินทาง และการเตรียมตัว	1. สไลด์ภาพเรื่องทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์	1. การอภิปรายและตอบคำถามเกี่ยวกับทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์ 2. การอภิปรายเกี่ยวกับการไปดูงานศิลปะนอกสถานที่	-	ห้องเรียนศิลปะ
2	1	กิจกรรมพินิจศิลป์ : เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา ณ หอศิลป์วัฒนธรรม	1. เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการดูงานศิลปะในหอศิลป์ 2. เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการ	1. การดู สังเกตและพิจารณางานศิลปะ 2. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานศิลปะที่ได้ชมและรับฟังการ	1. นักเรียนชมงานศิลปะในหอศิลป์และฟังการบรรยายจากวิทยากร 2. กิจกรรม พินิจศิลป์ : เล่าเรื่องงานศิลปะ 2.1 นักเรียนสังเกตและพิจารณางานศิลปะในหอศิลป์ที่กำหนดไว้	1. ภาพผลงานศิลปะในหอศิลป์ 2. แบบบันทึกกิจกรรมพินิจ	1. การสังเกตพฤติกรรมแสดงออกทางสุนทรียะในการดูงานศิลปะและการ	1. แบบบันทึกกิจกรรมพินิจศิลป์ : เล่าเรื่องงานศิลปะ และแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอก	bacc : นิทรรศการศิลปะกรรม

โครงการสอน : การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (ต่อ)

แผนการ เรียนรู้	ครั้งที่	กิจกรรม	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและ ประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย	สถานที่
		ธรรมแห่ง กรุงเทพมหานคร นคร (bacc)	รับรู้และแสดงออก ทางสุนทรีย์	บรรยายจากวิทยากร	1 ชั้น 2.2 นักเรียนทำแบบบันทึกกิจกรรมพินิจศิลป์ : เล่า เรื่องงานศิลป์ 3. นักเรียนทำแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรม ศิลปะนอกสถานที่	ศิลป์ : เล่าเรื่อง งานศิลป์	ทำกิจกรรม พินิจศิลป์	สถานที่ 2. แบบสังเกต พฤติกรรม การ แสดงออกทาง สุนทรีย์	ช่างเผือก ครั้งที่4
	2	ทบทวน ประสบการณ์ เยี่ยมชมหอศิลป์ ในถิ่นเรา และ เรียนรู้ก่อนทำ กิจกรรมชม ปราสาทวดงาน ศิลป์ และ มหัศจรรย์ พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise	1. เพื่อทบทวน ประสบการณ์การดู งานศิลปะในกิจกรรม เยี่ยมชมหอศิลป์ใน ถิ่นเรา 2. เพื่อให้นักเรียนมี ความรู้ความเข้าใจใน การไปทำกิจกรรมชม ปราสาทวดงานศิลป์ และ มหัศจรรย์ พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise	1. ประสบการณ์จากการดู งานศิลปะในกิจกรรม เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา 2. มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมชม ปราสาทวดงานศิลป์ และ มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise 2. สิ่งควรรู้และมารยาทใน การดูงานศิลปะนอก สถานที่ 3. กำหนดการและ รายละเอียดในการ เดินทาง	1. นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายเกี่ยวกับ ประสบการณ์ในการไปดูงานศิลปะในกิจกรรม เยี่ยม ชมหอศิลป์ในถิ่นเรา และการทำกิจกรรมพินิจศิลป์ : เล่าเรื่องงานศิลป์ 2. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมชมปราสาท วดงานศิลป์ และ มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise 3. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งควรรู้และมารยาท ในการดูงานศิลปะนอกสถานที่ 4. ซึ่แจงทำความเข้าใจ กำหนดการเดินทาง การ แบ่งกลุ่มและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเดินทาง และการเตรียมตัว	-	1. การอภิปราย เกี่ยวกับ ประสบการณ์ในการ ไปดูงานศิลปะใน กิจกรรม เยี่ยมชมหอ ศิลป์ในถิ่นเรา และ การทำกิจกรรมพินิจ ศิลป์ : เล่าเรื่องงาน ศิลป์ 2. การอภิปราย เกี่ยวกับการไปทำ กิจกรรมชมปราสาท วดงานศิลป์ และ มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise	-	ห้องเรียน ศิลปะ

โครงการสอน : การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (ต่อ)

แผนการ เรียนรู้	ครั้งที่	กิจกรรม	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย	สถานที่
3	1	กิจกรรมพินิจ ศิลป์ : ชม ปราสาท วาดงานศิลป์ ณ ปราสาทไม้สัก ธรรม	1. เพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์ในการดู งานศิลปะ 2. เพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์ในการ รับรู้และแสดงออก ทางสุนทรีย์ 2. เพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์การวาด ภาพนอกสถานที่	1. การดู สังเกตและ พิจารณางานศิลปะ 2. ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเนื้อหาเรื่องราว ของปราสาทไม้สักธรรม และรับฟังการบรรยาย จากวิทยากร 3. การวาดภาพปราสาท ไม้สักธรรม	1. นักเรียนชมและฟังการบรรยายเกี่ยวกับ ปราสาทไม้สักธรรม 2. นักเรียนวาดภาพประติมากรรมภายใน ปราสาทสักธรรม	1. ปราสาทไม้สัก ธรรม 2. วัสดุอุปกรณ์ สำหรับวาดภาพ ระบายสี	1. การสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกทาง สุนทรีย์ในการชม ปราสาทสักธรรม	1. แบบบันทึกการ เรียนรู้จากกิจกรรม ศิลปะนอกสถานที่ 2. แบบสังเกต พฤติกรรมการ แสดงออกทาง สุนทรีย์	ปราสาท ไม้สัก ธรรม อ.บางละ มุง จ.ชลบุรี
4	1	กิจกรรมพินิจ ศิลป์ : มหัศจรรย์ พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ (Art in Paradise)	1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ งานจิตรกรรม 3 มิติ 2. เพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์ในการดู งานศิลปะใน พิพิธภัณฑ์ 3. เพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์ในการ รับรู้และแสดงออก ทางสุนทรีย์	1. การดู สังเกตและ พิจารณางานศิลปะ 2. ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับงานจิตรกรรม 3 มิติ 3. การมีส่วนร่วมกับการ ศิลปะในพิพิธภัณฑ์	1. นักเรียนชมงานและเข้าไปมีส่วนร่วมโดยการ ถ่ายภาพกับงานจิตรกรรม 3 มิติในพิพิธภัณฑ์ 2. กิจกรรม พินิจศิลป์ : “ฉันอยากหรือไม่อยากเดินเข้าไปในภาพนี้ เพราะ..” 2.1 นักเรียนดูและสังเกตงานศิลปะที่กำหนดไว้ 1 ชิ้น 2.2 นักเรียนพิจารณาว่าตัวเองอยากหรือไม่อยาก เข้าไปอยู่ในงานศิลปะชิ้นนี้ แล้วเขียนอธิบาย เหตุผลว่าเพราะอะไร 3. นักเรียนทำแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรม ศิลปะนอกสถานที่	1. ภาพ จิตรกรรม 3 มิติ ในพิพิธภัณฑ์ 2. แบบบันทึก กิจกรรมพินิจ ศิลป์ : “ฉัน อยากหรือไม่ อยากเดินเข้าไป ในภาพนี้เพราะ ..”	1. การสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกทาง สุนทรีย์ในการดูงาน ศิลปะและการทำ กิจกรรม พินิจศิลป์	1. แบบบันทึก กิจกรรมพินิจศิลป์ : “ฉันอยากหรือไม่ อยากเดินเข้าไปใน ภาพนี้เพราะ..” และแบบบันทึก การเรียนรู้จาก กิจกรรมศิลปะนอก สถานที่ 2. แบบสังเกต พฤติกรรมการ แสดงออกทาง สุนทรีย์	Art in Paradise เมือง พัทยา จ.ชลบุรี

โครงการสอน : การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (ต่อ)

แผนการ เรียนรู้	ครั้งที่	กิจกรรม	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย	สถานที่
	2	ทบทวน ประสบการณ์ชม ปราสาทวดงาน ศิลป์ และ มหัศจรรย์ พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise และเรียนรู้ก่อนทำ กิจกรรมเยือนบ้าน ศิลปินถิ่นสร้างศิลป์	1. เพื่อทบทวน ประสบการณ์การดู งานศิลปะในกิจกรรมชม ปราสาทวดงานศิลป์ และ มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ และ มหัศจรรย์ พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise 2. เพื่อให้นักเรียนมี ความรู้ความเข้าใจใน การไปทำกิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่น สร้างศิลป์	1. ประสบการณ์จากการดู งานศิลปะในกิจกรรมชม ปราสาทวดงานศิลป์ และ มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise 2. มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมเยือนบ้าน ศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ 3. สิ่งควรรู้และมารยาทใน การดูงานศิลปะนอกสถานที่ 4. กำหนดการและ รายละเอียดในการเดินทาง	1. นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปราย เกี่ยวกับประสบการณ์ในการไปดูงานศิลปะใน กิจกรรมชมปราสาทวดงานศิลป์ และ มหัศจรรย์ พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise 2. นักเรียนฟังการบรรยายจากวิทยากรเกี่ยวกับ ประวัติและเรื่องราวการทำงานศิลปะของศิลปินที่ นักเรียนจะไปเยือนคือ อ.วัลย์ ดัชนี และ อ. ประทีป คชบัว 3. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งควรรู้และ มารยาทในการดูงานศิลปะนอกสถานที่ 4. ชี้แจงทำความเข้าใจ กำหนดการเดินทาง การ แบ่งกลุ่มและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม วิธีการ เดินทาง และการเตรียมตัว	-	1. การอภิปรายเกี่ยวกับ ประสบการณ์ในการไปดู งานศิลปะในกิจกรรม ชม ปราสาทวดงานศิลป์ และ มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise และการทำกิจกรรมพินิจ ศิลป์ : “ฉันอยากหรือไม่ อยากเดินเข้าไปในภาพนี้ เพราะ..” 2. การอภิปรายเกี่ยวกับ การไปทำกิจกรรมเยือน บ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์	-	ห้องเรียน ศิลปะ
5	1	กิจกรรมพินิจศิลป์ : เยือนบ้านศิลปินถิ่น สร้างศิลป์ ณ บ้าน ศิลปินแห่งชาติ อ.วัลย์ ดัชนี	1. เพื่อให้ให้นักเรียนมี ความรู้เกี่ยวกับประวัติ ชีวิต การทำงานศิลปะ ของศิลปิน และ ผลงานศิลปะของ ศิลปิน 2. เพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์ในการ ชมสถานที่สร้างงาน	1. ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับงานศิลปะที่ได้ชม ประวัติชีวิต และการทำงาน ศิลปะของศิลปิน และรับฟัง การบรรยายจากวิทยากร 2. สถานที่สร้างงานศิลปะ ของศิลปิน 3. เนื้อหางานศิลปะของ ศิลปิน	1. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการสนทนาระหว่าง วิทยากรและภรรยาศิลปิน อ.วัลย์ ดัชนี เกี่ยวกับ ชีวิตและการทำงานศิลปะ รวมทั้งการใช้ชีวิต ความเป็นอยู่ในบ้านของศิลปิน 2. นักเรียนชมสุนทรียธาตุวัตถุที่จัดวางภายใน บ้านของศิลปินและงานศิลปะ 3. นักเรียนฟังบรรยายจากวิทยากรเกี่ยวกับ เนื้อหางานศิลปะของศิลปิน 4. กิจกรรม พินิจศิลป์ :	1. แบบ บันทึก กิจกรรม พินิจศิลป์ : “ถ้าคุณ เป็น นักข่าว..”	1. การสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกทาง สุนทรียะในการดูงาน ศิลปะและการทำกิจกรรม พินิจศิลป์	1. แบบบันทึก กิจกรรมพินิจ ศิลป์ : “ถ้าคุณ เป็นนักข่าว..” และแบบบันทึก การเรียนรู้จาก กิจกรรมศิลปะ นอกสถานที่ 2. แบบสังเกต	บ้าน อ.วัลย์ ดัชนี หมู่ บ้านนว ธานี กรุงเทพ มหานคร

โครงการสอน : การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (ต่อ)

แผนการ เรียนรู้	ครั้งที่	กิจกรรม	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย	สถานที่
			ศิลปะของศิลปิน 3. เพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์ในการ รับรู้และแสดงออก ทางสุนทรีย์		“ถ้าคุณเป็นนักข่าว..” 4.1 เขียนอธิบายเรื่องราวของศิลปินและผลงาน ศิลปะของศิลปินตามเงื่อนไขสถานการณ์สมมุติ “ถ้าคุณเป็นนักข่าว..” 5. นักเรียนทำแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรม ศิลปะนอกสถานที่			พฤติกรรม แสดงออกทาง สุนทรีย์	
	2	ทบทวน ประสบการณ์เยือน บ้านศิลปินถิ่นสร้าง ศิลป์ ณ บ้าน อ. ถวัลย์ ดัชนีและ เรียนรู้ก่อนทำ กิจกรรมพบศิลปิน เยือนถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป คชบัว	1. เพื่อทบทวน ประสบการณ์การดู งานศิลปะในกิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่น สร้างศิลป์ 2. เพื่อให้นักเรียนมี ความรู้ความเข้าใจใน การไปทำกิจกรรมพบ ศิลปินเยือนถิ่นสร้าง ศิลป์ ณ บ้าน อ. ประทีป คชบัว	1. ประสบการณ์จากการดู งานศิลปะในกิจกรรมเยือน บ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ถวัลย์ ดัชนี 2. มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกิจกรรมเยือนบ้าน ศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป คชบัว 2. สิ่งควรรู้และมารยาทใน การดูงานศิลปะนอกสถานที่ 3. กำหนดการและ รายละเอียดในการเดินทาง	1. นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอธิบาย เกี่ยวกับประสบการณ์ในการไปดูงานศิลปะใน กิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ถวัลย์ ดัชนี และการทำกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นนักข่าว..” 2. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมเยือน บ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป คช บัว 3. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งควรรู้และ มารยาทในการดูงานศิลปะนอกสถานที่ 4. ชี้แจงทำความเข้าใจ กำหนดการเดินทาง การ แบ่งกลุ่มและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม วิธีการ เดินทาง และการเตรียมตัว	-	1. การอธิบายเกี่ยวกับ ประสบการณ์ในการไปดู งานศิลปะในกิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้าง ศิลป์ ณ บ้าน อ.ถวัลย์ ดัชนี และการทำกิจกรรม พินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็น นักข่าว..” 2. การอธิบายเกี่ยวกับ การไปทำกิจกรรมเยือน บ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป คชบัว	-	ห้องเรียน ศิลปะ

โครงการสอน : การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (ต่อ)

แผนการ เรียนรู้	ครั้งที่	กิจกรรม	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย	สถานที่
6	1	กิจกรรมพินิจ ศิลป์ : พบศิลปิน เยือนถิ่นสร้าง ศิลป์ ณ บ้าน อ. ประทีป คชบัว	1. เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับ ทัศนะของศิลปินใน การทำงานศิลปะ 2. เพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์ใน การชมสถานที่ สร้างงานศิลปะของ ศิลปิน 3. เพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์ใน การรับรู้และ แสดงออกทาง สุนทรีย์	1. ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับศิลปิน และทัศนะ ของศิลปิน 2. สถานที่สร้างงานศิลปะ ของศิลปิน 3. เนื้อหางานศิลปะของ ศิลปิน	1. นักเรียนไปพบศิลปินและฟังการบรรยายเกี่ยวกับ ทัศนะของศิลปินในการทำงานศิลปะ 2. นักเรียนชมงานศิลปะในสถานที่สร้างงานศิลปะของ ศิลปิน 3. นักเรียนฟังบรรยายจากวิทยากรเกี่ยวกับเนื้อหา งานศิลปะของศิลปิน 4. กิจกรรม พินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นศิลปิน..” 4.1 พิจารณางานศิลปะตามเงื่อนไขของสถานการณ์ สมมุติ “ถ้าคุณเป็นศิลปิน..” 4.2 เขียนอธิบายเหตุผลตามเงื่อนไขของสถานการณ์ สมมุติ “ถ้าคุณเป็นศิลปิน..” 5. นักเรียนทำแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรม ศิลปะนอกสถานที่	1. ศิลปิน 2. สถานที่ สร้างงาน ศิลปะของ ศิลปิน 3. ผลงาน ศิลปะของ ศิลปิน 4.แบบบันทึก กิจกรรมพินิจ ศิลป์ : “ถ้าคุณ เป็นศิลปิน..”	1. การสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกทาง สุนทรีย์ในการดูงาน ศิลปะและการทำ กิจกรรม พินิจศิลป์	1. แบบบันทึก กิจกรรมพินิจ ศิลป์ : “ถ้าคุณ เป็นศิลปิน..” และแบบ บันทึกการ เรียนรู้จาก กิจกรรมศิลปะ นอกสถานที่ 2. แบบสังเกต พฤติกรรม การแสดงออกทาง สุนทรีย์	บ้าน อ.ประทีป คชบัว หมู่บ้านภา วัลย์ บางเขน กรุงเทพมหานคร
	2	ทบทวน ประสบการณ์พบ ศิลปินเยือนถิ่น สร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป คชบัว และเรียนรู้ก่อน ทำกิจกรรมชม	1. เพื่อทบทวน ประสบการณ์การดู งานศิลปะใน กิจกรรม เยือนบ้าน ศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ 2. เพื่อให้ให้นักเรียนมี ความรู้ความเข้าใจ ในการไปทำ	1. ประสบการณ์จากการดู งานศิลปะในกิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้าง ศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป คชบัว 2. มีความรู้ความเข้าใจใน การไปทำกิจกรรมชม อสังการงานศิลป์ใน	1. นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายเกี่ยวกับ ประสบการณ์จากการดูงานศิลปะในกิจกรรมเยือน บ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป คชบัว และการทำกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นศิลปิน ..” 2. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมชมอสังการ งานศิลป์ใน MOCA 3. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งควรรู้และมารยาท	-	1. การอภิปรายเกี่ยวกับ ประสบการณ์ในการไป ดูงานศิลปะในกิจกรรม พบศิลปินเยือนถิ่นสร้าง ศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป คชบัวและการทำ กิจกรรมพินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นศิลปิน..”	-	ห้องเรียน ศิลปะ

โครงการสอน : การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (ต่อ)

แผนการ เรียนรู้	ครั้งที่	กิจกรรม	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย	สถานที่
		อสังการงานศิลป์ ใน MOCA	กิจกรรมชม อสังการงานศิลป์ MOCA	MOCA เกี่ยวกับ สถานที่ที่ไป กำหนดนัด หมาย วิธีการเดินทาง และการเตรียมตัว	ในการดูงานศิลปะนอกสถานที่ 4. ชี้แจงทำความเข้าใจ กำหนดการเดินทาง การ แบ่งกลุ่มและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเดินทาง และการเตรียมตัว		2. การอภิปรายเกี่ยวกับการ ไปทำกิจกรรมชมอสังการ งานศิลป์ใน MOCA		
7	1	กิจกรรมพินิจศิลป์ : ชมอสังการงาน ศิลป์ใน MOCA	1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับงานศิลปะ ไทยร่วมสมัย 2. เพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์ เกี่ยวกับการดูงาน ศิลปะในพิพิธภัณฑ์ ศิลปะไทยร่วมสมัย (Museum of Contemporary Art) 3. เพื่อสร้างเสริม ประสบการณ์ใน การรับรู้และ แสดงออกทาง สุนทรีย์	1. การดู สังเกตและ พิจารณางานศิลปะ 2. ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับงานศิลปะไทย ร่วมสมัยที่ได้ชมและรับ ฟังการบรรยายจาก วิทยากร	1. นักเรียนชมงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์และฟังบรรยาย เกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์และงานศิลปะไทยร่วมสมัยจาก วิทยากร 2. กิจกรรม พินิจศิลป์ : “ความเหมือนและแตกต่าง” 2.1 นักเรียนดูและสังเกตงานศิลปะที่คัดเลือกไว้อย่าง ตั้งใจ 2.2 นักเรียนพิจารณาสิ่งที่เหมือนและแตกต่างกันของ งานศิลปะที่คัดเลือกไว้ 2.3 นักเรียนเขียนอธิบายสิ่งที่เหมือนและแตกต่างกัน อย่างละ 3 ข้อของงานศิลปะที่คัดเลือกไว้ 3. นักเรียนทำแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรม ศิลปะนอกสถานที่	1. ภาพ ผลงาน ศิลปะใน พิพิธภัณฑ์ 2.แบบ บันทึก กิจกรรม พินิจศิลป์ : “ความ เหมือนและ แตกต่าง”	1. การสังเกตพฤติกรรมการ แสดงออกทางสุนทรีย์ใน การดูงานศิลปะและการทำ กิจกรรม พินิจศิลป์	1. แบบบันทึก กิจกรรมพินิจ ศิลป์ : “ความเหมือน และแตกต่าง” และแบบบันทึก การเรียนรู้จาก กิจกรรมศิลปะ นอกสถานที่ 2. แบบสังเกต พฤติกรรมการ แสดงออกทาง สุนทรีย์	พิพิธภัณฑ์ ศิลปะ ไทยร่วม สมัย (MOCA)

โครงการสอน : การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (ต่อ)

แผนการการเรียนรู้	ครั้งที่	กิจกรรม	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	สถานที่
	2	ทบทวนประสบการณ์ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA และสรุปกิจกรรมทั้ง 6 ครั้ง	1. เพื่อทบทวนประสบการณ์การดูงานศิลปะในกิจกรรมชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA 2. เพื่อสรุปกิจกรรมการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	1. ประมวลประสบการณ์ในการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทั้ง 6 ครั้ง ได้แก่ 1.1 เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา 1.2 ชมปราสาทวดงานศิลป์ 1.3 มหัศจรรย์พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ : Art in Paradise 1.4 เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ : บ้าน อ. ถวัลย์ ดัชนี 1.5 พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ : บ้าน อ. ประทีป คชบัว 1.6 ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA	1. นักเรียนทบทวนประสบการณ์ในการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ 2. นักเรียนชมภาพถ่ายการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ 3. นักเรียนอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	1. ภาพถ่ายการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ของนักเรียน 2. อุปกรณ์การนำเสนอภาพถ่าย LED TV	1. การอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการไปชมงานศิลปะนอกสถานที่	1. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	ห้องเรียนศิลปะ

โครงการสอน : การจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (ต่อ)

แผนการ เรียนรู้	ครั้งที่	กิจกรรม	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	การวัดและ ประเมินผล	เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย	สถานที่
	3	นักเรียนทำ แบบทดสอบ สุนทรียภาพของ นักเรียนหลังเรียน (Post-test)	1. เพื่อทดสอบสุนทรียภาพ ของนักเรียนหลังเรียน (Post-test)	-	1. นักเรียนทำการทดสอบ สุนทรียภาพของนักเรียนหลังเรียน Post-test ด้วยแบบทดสอบ สุนทรียภาพ	1. ภาพผลงานศิลปะ ของศิลปินที่คัดเลือกไว้ จำนวน 3 ภาพ	-	1. แบบทดสอบสุนทรียภาพ 2. คู่มือสำหรับวิเคราะห์การ แสดงออกทางสุนทรียภาพ	ห้องเรียน ศิลปะ

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
แผนการจัดการเรียนรู้
โครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ครั้งที่ 1
กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เรื่อง เรียนรู้ก่อนไปดูงานศิลป์
โดย อาจารย์สมใจ จงรักวิทย์

มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 : ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อกันศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ศ 1.1.3 จำแนกทัศนธาตุของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์ โดยเน้น เรื่องเส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว และพื้นที่ว่าง

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์
- 2) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการไปดูงานศิลปะนอกสถานที่

สาระการเรียนรู้

ทัศนธาตุ

ทัศนธาตุ เป็นส่วนประกอบสำคัญที่มองเห็นได้ในงานทัศนศิลป์ ประกอบด้วย จุด, เส้น, สี, รูปร่าง, รูปทรง, ที่ว่าง, น้ำหนักอ่อน-แก่ และ พื้นผิว

จุด (Point) เป็นทัศนธาตุที่เล็กที่สุด มีมิติเป็นศูนย์ ไม่มีความกว้าง ความยาว หรือความลึก เมื่อนำมาเรียงต่อกันจะกลายเป็นเส้น ถ้าจัดรวมกลุ่มกันจะกลายเป็นรูปร่าง หรือรูปทรงได้ จุดมี 2 ลักษณะ คือ 1. เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น จุดในลายของตัวสัตว์หรือพืช เป็นต้น 2. เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ การจิ้ม กัด ด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ปากกา ดินสอ พู่กัน กิ่งไม้ เป็นต้น

จุด

จุด (Dot) หมายถึง รอยหรือแต้มที่มีลักษณะกลม ๆ ซึ่งเกิดจากการจิ้ม กด กระแทก ด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ดินสอ ปากกา พู่กัน และวัสดุปลายแหลมทุกชนิด

จุด เป็นต้นกำเนิดของเส้น รูปร่าง รูปทรง ฯลฯ จุดมีสองลักษณะ

- 1.จุดที่เกิดขึ้นเองในธรรมชาติ
- 2.จุดที่มนุษย์สร้างขึ้น

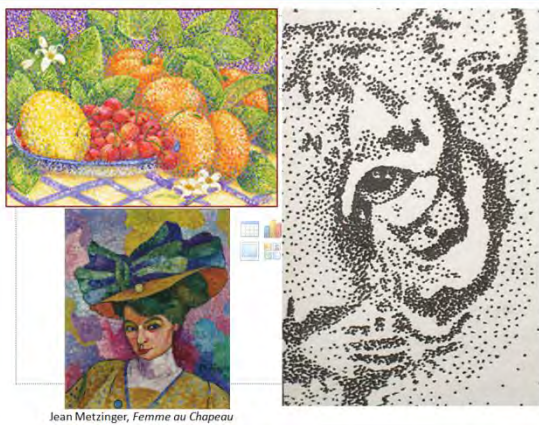

Paul Signac, 1890, Portrait of Félix Fénéon. New York.

Jean Metzinger, Femme au Chapeau

เส้น (Line) เส้นเกิดจากจุดที่เรียงต่อกันในทางยาว เส้นแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ เส้นตรง กับ เส้นโค้ง เมื่อเราเห็นเส้นก็จะทำให้เกิดความรู้สึกตามรูปร่างเส้นนั้นๆ เช่น เส้นตั้งให้ความรู้สึกมั่นคง แข็งแรง ส่วนเส้นโค้งให้ความรู้สึก อ่อนโยน เคลื่อนไหว ไม่แข็งแรง เป็นต้น

เส้นเกิดจากจุดที่เรียงต่อกันในทาง
ยาว เส้นแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ
เส้นตรง กับ เส้นโค้ง

เส้น

เส้นทำให้เกิดความรู้สึก ต่าง ๆ เช่น
เส้นตรงให้ความรู้สึกแข็งแรง มั่นคง
เส้นโค้งให้ความรู้สึกอ่อนโยน เคลื่อนไหว ไม่แข็งแรง สบาย
เปลี่ยนแปลงได้ เป็นต้น

The Weeping Woman. Picasso. 1937.

The Starry Night. Van Gogh. 1889.

สี (Colour) สีเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีอยู่ในแสงแดด เป็นคลื่นแสงชนิดหนึ่งที่ส่อง
มากระทบตาเราทำให้เห็นเป็นสี สีรุ้งที่เห็นในท้องฟ้ามี 7 สี คือ ม่วง ม่วงน้ำเงิน น้ำเงิน เขียว เหลือง
ส้ม และแดง ในจำนวนนี้มีอยู่ 3 สีที่เราไม่อาจผสมขึ้นได้ คือ เหลือง แดง น้ำเงิน เรียกว่าแม่สี แม่สีทั้ง
3 นี้สามารถจะนำมาผสมกันให้เกิดเป็นสีอะไรก็ได้ ถ้าเราแบ่งวงจรสีออกเป็นสองส่วน ก็จะได้วรรณะ
ของสี 2 วรรณะคือ สีวรรณะร้อน (Warm Tone) ได้แก่ สีเหลืองส้ม ส้ม ส้มแดง แดง ม่วงแดง และสี

วรรณะเย็น (Cool Tone) ได้แก่สี เหลืองเขียว เขียว เขียวน้ำเงิน ม่วงน้ำเงิน ส่วนสีม่วงและเหลือง เป็นได้ทั้งสีร้อนและสีเย็น ส่วนน้ำหนักของสี (Value) หมายถึง ความสว่าง หรือความมืดของสี ถ้าเรา ผสมสีขาวเข้าไปในสีหนึ่ง สีนั้นจะสว่างขึ้น หรือมีน้ำหนักอ่อนลง แต่สีที่ถูกผสมด้วยสีดำจะหม่นลงและ ความจัดของสีจะลดลง

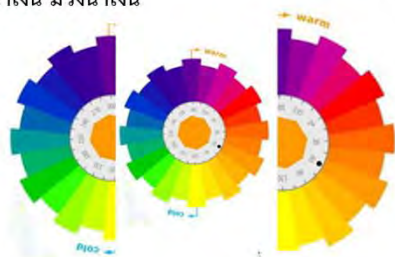
สี เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีอยู่ในแสงแดด เป็นคลื่นแสงชนิดหนึ่งที่ส่องมา กระบอบตาเราให้เห็นเป็นสี สี่รุ้งที่เห็นในท้องฟ้ามี 7 สี คือ ม่วง ม่วงน้ำเงิน น้ำเงิน เขียว เหลือง ส้ม และแดง

ในจำนวนนี้มีอยู่ 3 สีที่เราไม่อาจผสมขึ้นได้ คือ เหลือง แดง น้ำเงิน เรียกว่าแม่สี แม่สีทั้ง 3 นี้ สามารถจะนำมาผสมกันให้เกิดเป็นสีอะไรก็ได้

1. **วรรณะสีร้อน (Warm Tone)** ได้แก่ สีเหลืองส้ม ส้ม ส้ม แดง แดง ม่วงแดง
2. **วรรณะสีเย็น (Cold Tone)** ได้แก่ เหลืองเขียว เขียว เขียวน้ำเงิน ม่วงน้ำเงิน

รูปร่าง (Shape) รูปทรง (Form) รูปร่าง คือ รูปลักษณะแบนราบ มีลักษณะ 2 มิติ (กว้าง ยาว) รูปทรง คือ รูปที่มีลักษณะ 3 มิติ มี ความกว้าง ความยาว และความหนาหรือลึก รูปร่าง-รูปทรง แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ 1.รูปร่าง-รูปทรงตามธรรมชาติ คือ รูปร่าง-รูปทรงที่มนุษย์ได้

ถ่ายทอดมาจากธรรมชาติตามที่สายตามองเห็น เช่น คน สัตว์ พืช 2. รูปร่าง-รูปทรงเรขาคณิต คือ รูปร่าง-รูปทรงที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น รูปวงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม เป็นต้น 3. รูปร่าง-รูปทรงอิสระ ที่มนุษย์ได้ดัดแปลงจากธรรมชาติ รวมทั้งรูปร่าง-รูปทรงจากธรรมชาติที่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้อย่างอิสระ เช่น เปลวไฟ ก้อนเมฆ คลื่นน้ำ เป็นต้น

รูปร่าง (Shape) หมายถึง เส้นรอบนอกของ วัตถุ คน สัตว์ สิ่งของ มีลักษณะเป็น 2 มิติ (กว้าง ยาว)

รูปทรง (Form) หมายถึง โครงสร้างของรูป วัตถุ คน สัตว์ สิ่งของ มีลักษณะเป็น 3 มิติ (กว้าง ยาว ลึก)

พื้นที่ว่าง (Space) พื้นที่ว่าง คือ บริเวณที่เป็นความว่างไม่ใช่ส่วนที่เป็นรูปทรง ส่วนที่เป็นพื้นที่ว่างภายในภาพ พื้นที่ที่ล้อมรอบรูปทรง หรือ ระยะห่างระหว่างรูปทรง (ช่องไฟ)

บริเวณว่าง (Space)

บริเวณว่าง หรือ ช่องไฟ คือ

1. พื้นที่ที่โอบล้อมรูปทรง
2. ระยะห่างระหว่างรูปทรง
3. บริเวณว่างของภาพเขียนหรือภาพวาดที่มองดูเป็นช่องลึกเข้าไปในภาพ เรียกว่า บริเวณว่างลวงตา

น้ำหนักอ่อน-แก่ (Tone) น้ำหนักอ่อน-แก่ หมายถึง ความเข้ม ความอ่อนของสีต่าง ๆ ความอ่อนแก่ของแสงเงา จะทำให้เกิดมิติ แสงและเงาเป็นองค์ประกอบที่อยู่คู่กัน แสงเมื่อส่องกระทบกับวัตถุ จะทำให้เกิดเงา น้ำหนักที่ใช้ตามแสงเงาในธรรมชาติ จะทำให้เกิดปริมาตรของรูปทรง

น้ำหนัก (Value)

น้ำหนัก หมายถึง ความอ่อนแก่ของสี หรือแสงเงาที่นำมาใช้ในการเขียนภาพ น้ำหนักทำให้รูปทรงมี ปริมาตร และให้ระยะแก่ภาพ

แสงและเงา(Light & Shade)

แสงและเงา เป็นองค์ประกอบที่อยู่คู่กัน แสง เมื่อส่องกระทบกับวัตถุ จะทำให้เกิดเงา

พื้นผิว (Texture) ลักษณะผิว หมายถึง ลักษณะของพื้นผิวของสิ่งของในบริเวณต่างๆ ที่เมื่อสัมผัสจับต้อง หรือเมื่อเห็นแล้วจะรู้สึกได้ว่าหยาบ ละเอียด มัน ด้าน ขรุขระ ฯลฯ ลักษณะผิวมีสองชนิดคือ 1. ลักษณะผิวที่เราจับต้องได้ เช่น กระดาษทราย ผิวสัมผัส แก้ว 2. ลักษณะผิวที่ทำจำลองขึ้นเมื่อมองดูแล้วจะรู้สึกว่าหยาบ ละเอียด แต่เมื่อสัมผัสจริงๆจะเป็นผิวเรียบ เช่น วัสดุสังเคราะห์ที่ทำเป็นลายไม้ ลายหิน หรือการใช้รอยฟู่กันในจิตรกรรมบางชิ้น

องค์ประกอบศิลป์ (Composition art) คือการจัดวางส่วนประกอบต่างๆ ของศิลปะเข้าด้วยกัน เพื่อใช้เป็นสื่อในการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดหรือความงาม

สัดส่วน หมายถึง ความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ในตัวของวัตถุเอง สัดส่วนตามธรรมชาติ คือ รูปลักษณะตามธรรมชาติ ของ คน สัตว์ พืช จะมีความงามที่เหมาะสมที่สุด

ความขัดแย้ง (Contrast) หมายถึง สิ่งที่ตรงข้ามกัน การนำความตรงข้ามกันมาใช้ในงานศิลปะจะช่วยแก้ปัญหาความน่าเบื่อหน่ายในงานนั้นได้ และยังช่วยให้เกิดความตื่นเต้น เค้นช้ต น่าสนใจขึ้นอีกด้วย

ความขัดแย้ง (Contrast)

หมายถึง สิ่งที่ตรงข้ามกัน การนำความตรงข้ามกันมาใช้ในงานศิลปะจะช่วย
แก้ปัญหาความน่าเบื่อหน่ายในงานนั้นได้ และยังช่วยให้ความตื่นเต้น เด่นชัด
น่าสนใจขึ้นอีกด้วย

ขัดแย้งด้วยรูปร่าง ขัดแย้งด้วยขนาด ขัดแย้งด้วยแสงเงา ขัดแย้งด้วยพื้นผิว ขัดแย้งด้วยสี

ความกลมกลืน (Harmony) หมายถึง การรวมกันของหน่วยต่างๆประสานเข้ากันได้อย่าง
แนบสนิท กลมกลืนในเรื่องราว กลมกลืนในสี

ความกลมกลืน (Harmony)

ภาพด้านล่าง เป็นความกลมกลืนด้านเรื่องราวที่สอดคล้องเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ
ธรรมชาติ และเป็นความกลมกลืนในเรื่องสีวรรณะเดียวกัน

ความสมดุล (Balance) ความสมดุลหรือดุลยภาพ หมายถึง ความเท่ากัน เสมอกัน โดยมี
แกนสมมติทำหน้าที่แบ่งภาพให้ซ้ายขวา บน ล่าง ให้เท่ากัน การเท่ากันอาจไม่เท่ากันจริง ๆ ก็ได้ แต่
จะเท่ากันในความรู้สึกตามที่ตามองเห็น

ความสมดุล (Balance)

ความสมดุลหรือดุลยภาพ หมายถึง ความเท่ากัน เสมอกัน โดยมีแกนสมมติทำหน้าที่แบ่งภาพให้
ซ้ายขวา บน ล่าง ให้เท่ากัน การเท่ากันอาจไม่เท่ากันจริง ๆ ก็ได้ แต่จะเท่ากันในความรู้สึกตามที่ตามองเห็น

จุดเด่น (Dominance) จุดเด่น หรือจุดสนใจ หมายถึง ส่วนสำคัญที่ปรากฏชัด สะดุดตาที่สุดในงานศิลปะ จุดเด่นจะช่วยสร้างความน่าสนใจในผลงานให้ภาพเขียนมีความสวยงาม มีชีวิตชีวายิ่งขึ้น จุดเด่นเกิดจากการจัดวางที่เหมาะสม

จุดเด่น (Dominance)

จุดเด่น หรือจุดสนใจ หมายถึง ส่วนสำคัญที่ปรากฏชัด สะดุดตาที่สุดในงานศิลปะ

จุดเด่นจะช่วยสร้างความน่าสนใจในผลงานให้ภาพเขียนมีความสวยงาม มีชีวิตชีวา

ยิ่งขึ้น จุดเด่นเกิดจากการจัดวางที่เหมาะสม

เอกภาพ (Unity) เอกภาพ หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความสอดคล้องกลมกลืน เป็นหน่วยเดียวกัน ด้วยการจัดองค์ประกอบให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นกลุ่มก้อนไม่กระจัดกระจาย โดยการจัดระเบียบของรูปทรง จังหวะ เนื้อหา สื่ออารมณ์ ความรู้สึก ความหมายได้ง่ายและรวดเร็ว

เอกภาพ (Unity)

เอกภาพ หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ความสอดคล้องกลมกลืน เป็นหน่วยเดียวกัน ด้วยการจัดองค์ประกอบให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นกลุ่มก้อนไม่กระจัดกระจาย โดยการจัดระเบียบของรูปทรง จังหวะ เนื้อหา สื่ออารมณ์ ความรู้สึก ความหมายได้ง่ายและรวดเร็ว

การศึกษานอกสถานที่ คือ การจัดการเรียนการสอนที่นิยมเป็นอย่างมากในสถานศึกษา เพราะเป็นการสอนที่ให้ความรู้และประสบการณ์ตรงแก่นักเรียน และเป็นการสอนที่สนุกสนานเหมาะสมกับนักเรียนทุกระดับชั้น

กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านศิลปศึกษานอกสถานที่ ที่สร้างประสบการณ์ตรงและการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวให้แก่นักเรียนผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ

หอศิลป์ เป็นสถาบันที่มีวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยและศิลปะด้านทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีประโยชน์และมีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เนื่องจากเป็นศูนย์รวมงานทัศนศิลป์ไว้หลากหลายประเภท และมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

งานทัศนศิลป์ เป็นงานศิลปะที่มองเห็นหรือสามารถสัมผัส รับรู้ ชื่นชมด้วยประสาทตา สามารถสัมผัสจับต้องได้ มีหลายประเภท ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และสถาปัตยกรรม

มารยาทในการดูงานทัศนศิลป์ เป็นข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์หรือเข้าชมนิทรรศการตามแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ โดยแต่ละสถานที่อาจมีข้อปฏิบัติแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม

- 1) ห้ามใช้มือสัมผัสผลงาน หรือยื่นหน้าเข้าไปใกล้ผลงานมากเกินไป
- 2) งดรับประทานอาหารและเครื่องดื่มระหว่างการชมนิทรรศการ
- 3) ไม่ใช่เสียงระหว่างการชมนิทรรศการ
- 4) ไม่วิ่งเล่นกันในบริเวณที่จัดแสดงงาน
- 5) ไม่ทิ้งขยะและสร้างความสกปรก
- 6) งดถ่ายภาพโดยไม่ได้รับการอนุญาต กรณีที่ได้รับอนุญาตห้ามใช้แฟลช
- 7) ผากกระเป๋าที่มีขนาดเกิน A4 ก่อนเข้าชมที่จุดรับฝาก

กำหนดการจัดกิจกรรม “เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา”

- สถานที่จัดกิจกรรม หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร BACC
- สถานที่นัดหมาย ห้องทัศนศิลป์ ป.2 มาก่อนเวลา 12.30 น. เพื่อรับประทานอาหารเช้าและฟังผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมพินิจศิลป์ : “เล่าเรื่องงานศิลป์”
- วันเดินทาง :
- เดินทางด้วยรถตู้โรงเรียน
- ระยะเวลาการทำกิจกรรม 12.30 – 15.30 น.
- แต่งกาย ชุดนักเรียนถูกระเบียบโรงเรียน

การจัดกลุ่มนักเรียน การแบ่งงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบ

ผู้สอนแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน วิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนฝึกสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย และเรียนรู้ถึงการมีหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของกลุ่ม โดยผู้สอนแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกแต่ละคนดังต่อไปนี้

1) หัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ ควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่มในการฟังบรรยาย การเดินแถว และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์ ดูแลให้สมาชิกกลุ่มทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

2) รองหัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่ม ในการฟังบรรยาย การเดินแถว และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์

3) สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 มีหน้าที่ รับและคืน อุปกรณ์การเรียน และแบบบันทึกการเรียนรู้ออกจากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

4) สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 มีหน้าที่ ดูแลรับอาหารว่างและเครื่องดื่มมาแจกจ่ายให้สมาชิกในกลุ่มทุกคน

5) สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 มีหน้าที่ ดูแลการนับจำนวนสมาชิกภายในกลุ่ม ไม่ให้เพื่อนในกลุ่มเดินออกนอกแถว หรือแวะไปในตำแหน่งอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาต

การจัดการเรียนรู้

ครั้งที่ 1

ทำการทดสอบสุนทรียภาพของนักเรียนก่อนเรียน Pre-test และแบบสอบถามหลังทางศิลปะของนักเรียน

ครั้งที่ 2

ขั้นนำ

- 1) ผู้สอนให้นักเรียนชมภาพผลงานศิลปะต่างๆ

ขั้นสอน

- 1) นักเรียนฟังการบรรยายเกี่ยวกับทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์

2) นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งควรรู้และมารยาทในการดูงานศิลปะนอกสถานที่

3) ผู้สอนชี้แจงทำความเข้าใจ กำหนดการเดินทาง การแบ่งกลุ่มและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
วิธีการเดินทาง และการเตรียมตัว

ขั้นสรุป

1) ผู้สอนถามคำถามและอภิปรายกับนักเรียนเกี่ยวกับทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์

2. ผู้สอนถามคำถามและอภิปรายเกี่ยวกับการไปดูงานศิลปะนอกสถานที่

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพผลงานศิลปะของศิลปินที่คัดเลือกไว้จำนวน 3 ภาพ

2. สไลด์ภาพเรื่องทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์

การวัดและประเมินผล

1. การอภิปรายและตอบคำถามเกี่ยวกับทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์

2. การอภิปรายเกี่ยวกับการไปดูงานศิลปะนอกสถานที่

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
แผนการจัดการเรียนรู้
โครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ครั้งที่ 2
กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เรื่อง เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา
โดย อาจารย์สมใจ จงรักวิทย์

มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 : ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ศ 1.2.1 ระบุ และอภิปรายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ ในเหตุการณ์ และงานเฉลิมฉลองของวัฒนธรรมในท้องถิ่น

ศ 1.2.2 บรรยายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ ที่มาจากวัฒนธรรมต่างๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการดูงานศิลปะในหอศิลป์
2. เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการรับรู้และแสดงออกทางสุนทรียะ

สาระการเรียนรู้

หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร หรือ หอศิลป์กรุงเทพ (Bangkok Art and Culture Centre, Bacc) เป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปะเปิดใช้งานเมื่อปี พ.ศ. 2551 ตั้งอยู่ที่สี่แยกปทุมวัน ตรงข้ามมาบุญครอง และ สยามดิศคัฟเวอร์รี่ รวมถึงทางออกไปยัง Skywalk สู่สถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสสนามกีฬาแห่งชาติ การที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองทำให้ศิลปะเป็นเรื่องเข้าถึงง่ายและชื่นชมง่าย ทุกคนสามารถมาร่วมตัวกันเพื่อร่วม กิจกรรมด้านศิลปะอันหลากหลาย มีนิทรรศการแสดงผลศิลปะหมุนเวียน ดนตรี ละคร ภาพยนตร์ การเสวนา และวรรณกรรม เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนและชุมชนรู้จักศิลปะ มีส่วนร่วมในการสร้างงานศิลปวัฒนธรรม และสร้างคุณค่าแรงบันดาลใจทางศิลปวัฒนธรรมให้แก่ประชาชนอีกด้วย

ตัวอาคารหอศิลป์กรุงเทพสูง 9 ชั้น ซึ่งชั้น 7, 8 และ 9 เป็นพื้นที่ของห้องนิทรรศการหลัก ที่

มักใช้จัดแสดงงานนิทรรศการขนาดใหญ่ นอกจากห้องนิทรรศการที่มีอยู่หลายส่วนแล้ว ภายในยังมี ส่วนที่เป็นห้องสมุดศิลปะ, ห้องปฏิบัติการศิลปะ, ห้องอเนกประสงค์ 300 ที่นั่ง, ร้านค้า รวมไปถึงโรง ภาพยนตร์-โรงละครขนาด 222 ที่นั่ง โดยเปิดให้เข้าชม ตั้งแต่เวลา 10.00 น. – 21.00 น. ในวัน อังคารถึงวันอาทิตย์ โดยไม่เก็บค่าเข้าชม

ข้อมูลการเยี่ยมชม หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

ระเบียบการเข้าชมนิทรรศการ

- ฝากกระเป๋าที่มีขนาดเกิน A4 ก่อนเข้าชมนิทรรศการที่เคาน์เตอร์ชั้น 5
 - ห้ามจับต้องผลงาน
 - งดรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม
 - เคารพสิทธิของผู้ชมนิทรรศการท่านอื่น และกรุณางดใช้เสียงระหว่างการชมนิทรรศการ
 - ห้ามชาร์จอุปกรณ์ไฟฟ้าในพื้นที่นิทรรศการ
 - งดถ่ายภาพโดยไม่ได้รับการอนุญาต
- กรณีที่ได้รับอนุญาต ห้ามใช้แฟลช และขาตั้งกล้อง

นิทรรศการศิลปกรรมช่างเผือก ครั้งที่ 4 หัวข้อ สมเด็จพระเทพฯ ของชาวไทย จัดแสดงผล งานที่ได้รับการคัดเลือกจากการประกวดศิลปกรรมช่างเผือก รวมทั้งสิ้น 61 ชิ้น ณ ห้องนิทรรศการ หลัก ชั้น 9 การประกวดศิลปกรรมช่างเผือก เป็นเวทีให้เหล่าศิลปินได้แสดงออกถึงศักยภาพในการ สร้างสรรค์ศิลปะแบบเหมือนจริง (Realistic) และศิลปะรูปสัญลักษณ์ (Figurative Art) ซึ่งยึดถือความ เหมือนจริงเป็นแก่นสำคัญ ในปีนี้ ซึ่งนับเป็นการจัดแสดงนิทรรศการ ครั้งที่ 4 ในหัวข้อ “สมเด็จพระ เทพฯ ของชาวไทย” เพื่อให้ศิลปินและผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้แสดงออกถึงความจงรักภักดี ซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ ซึ่ชมในพระอัจฉริยภาพและพระจริยาวัตรอันงดงาม เนื่องในโอกาสที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุครบ 60 พรรษา

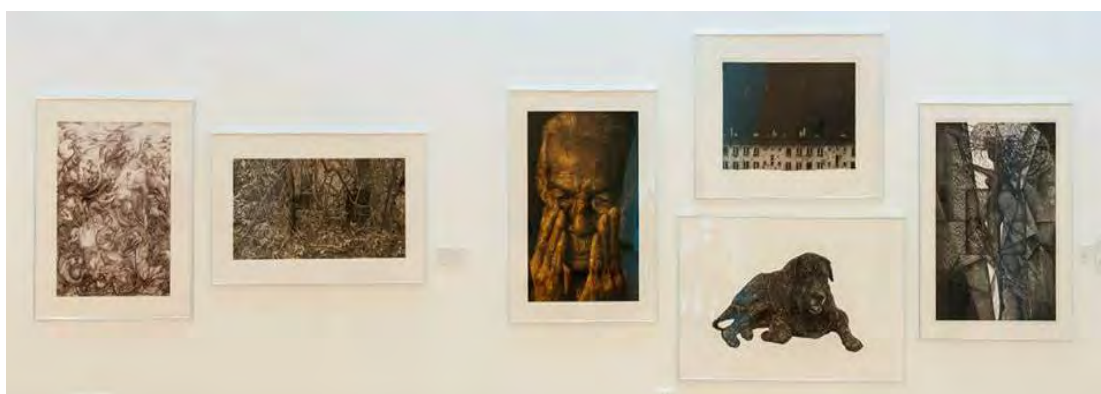
ตัวอย่างภาพผลงานที่จัดแสดงในนิทรรศการ

การแสดงผลงานพิมพ์และวาดเส้นนานาชาติ ครั้งที่ 4 จัดแสดง ณ ห้องนิทรรศการหลัก ชั้น 8 โดยเป็นผลงานประเภทภาพพิมพ์ จำนวน 94 ชิ้น และประเภทวาดเส้น จำนวน 55 ชิ้น การแสดงผลงานพิมพ์และวาดเส้นนานาชาติจัดขึ้นเพื่อเป็นการยกระดับและเผยแพร่ผลงานของศิลปินไทยให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลมากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรมกับนานาชาติให้ปรากฏในรูปแบบของผลงานศิลปะ มีศิลปินจากทุกประเทศทั่วโลกจัดส่งผลงานเข้าร่วมประกวดเป็นจำนวนมาก โดยมีศิลปิน 940 คน จาก 56 ประเทศทั่วโลก จัดส่งผลงานเข้าร่วมประกวด จำนวน 2,315 ชิ้น มีผลงานที่ได้รับรางวัลจำนวน 24 ชิ้น และร่วมแสดงจำนวน 125 ชิ้น รวมผลงานทั้งสิ้น จำนวน 149 ชิ้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมทางวิชาการสาธิตการพิมพ์ภาพพิมพ์เอทซิง (Etching) ปฏิบัติการทำภาพพิมพ์โมนอพริ้นต์สีน้ำ (Monoprint) และภาพพิมพ์โฟมอัด (Styroform Relief Print) โดยนักศึกษาภาควิชาภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ทุกวันศุกร์และวันเสาร์ เวลา 14.00 – 17.00 น.

ตัวอย่างภาพผลงานที่จัดแสดงในนิทรรศการ

การศึกษานอกสถานที่ คือ การจัดการเรียนการสอนที่นิยมเป็นอย่างมากในสถานศึกษา เพราะเป็นการสอนที่ให้ความรู้และประสบการณ์ตรงแก่นักเรียน และเป็นการสอนที่สนุกสนาน เหมาะสมกับนักเรียนทุกระดับชั้น

กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางด้านศิลปศึกษานอกสถานที่ ที่สร้างประสบการณ์ตรงและการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัวให้แก่นักเรียนผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ

หอศิลป์ เป็นสถาบันที่มีวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และส่งเสริมศิลปะร่วมสมัยและศิลปินด้านทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีประโยชน์และมีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เนื่องจากเป็นศูนย์รวมงานทัศนศิลป์ไว้หลากหลายประเภท และมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

งานทัศนศิลป์ เป็นงานศิลปะที่มองเห็นหรือสามารถสัมผัส รับรู้ ชื่นชมด้วยประสาทตา สามารถสัมผัสจับต้องได้ มีหลายประเภท ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และสถาปัตยกรรม

มารยาทในการดูงานทัศนศิลป์ เป็นข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์หรือเข้าชมนิทรรศการตามแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ โดยแต่ละสถานที่อาจมีข้อปฏิบัติแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม

- 1) ห้ามใช้มือสัมผัสผลงาน หรือยื่นหน้าเข้าไปใกล้ผลงานมากเกินไป
- 2) งดรับประทานอาหารและเครื่องดื่มระหว่างการชมนิทรรศการ
- 3) ไม่ใช้เสียงระหว่างการชมนิทรรศการ
- 4) ไม่วิ่งเล่นกันในบริเวณที่จัดแสดงงาน
- 5) ไม่ทิ้งขยะและสร้างความสกปรก
- 6) งดถ่ายภาพโดยไม่ได้รับการอนุญาต กรณีที่ได้รับอนุญาตห้ามใช้แฟลช
- 7) ผากกระเป๋าที่มีขนาดเกิน A4 ก่อนเข้าชมที่จุดรับฝาก

กำหนดการจัดกิจกรรม “เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา”

- สถานที่จัดกิจกรรม หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร BACC
- สถานที่นัดหมาย ห้องทัศนศิลป์ ป.2 มาก่อนเวลา 12.30 น. เพื่อรับประทานอาหารเช้าและฟังผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมทัศนศิลป์ : “เล่าเรื่องงานศิลป์”

- วันเดินทาง :
- เดินทางด้วยรถตู้โรงเรียน
- ระยะเวลาการทำกิจกรรม 12.30 – 15.30 น.
- แต่งกาย ชุดนักเรียนถูกระเบียบโรงเรียน

การจัดกลุ่มนักเรียน การแบ่งงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบ

ผู้สอนแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน วิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนฝึกสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย และเรียนรู้ถึงการมีหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของกลุ่ม โดยผู้สอนแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกแต่ละคนดังต่อไปนี้

- 1) หัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ ควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่มในการฟังบรรยาย การเดินแถว และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์ ดูแลให้สมาชิกกลุ่มทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- 2) รองหัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่ม ในการฟังบรรยาย การเดินแถว และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์
- 3) สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 มีหน้าที่ รับและคืน อุปกรณ์การเรียน และแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
- 4) สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 มีหน้าที่ ดูแลรับอาหารว่างและเครื่องดื่มมาแจกจ่ายให้สมาชิกในกลุ่มทุกคน
- 5) สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 มีหน้าที่ ดูแลการนับจำนวนสมาชิกภายในกลุ่ม ไม่ให้เพื่อนในกลุ่มเดินออกนอกแถว หรือแวะไปในตำแหน่งอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาต

การจัดการเรียนรู้

ครั้งที่ 1

ขั้นนำ

- 1) ผู้สอนสำรวจความพร้อมอุปกรณ์การเรียน ก่อนนำนักเรียนออกเดินทางไปหอศิลป์
กรุงเทพ
- 2) นำนักเรียนเดินทางไปหอศิลป์กรุงเทพ

3) ผู้สอนแนะนำข้อมูลของหอศิลป์ และนิทรรศการศิลปะที่เกี่ยวข้อง

ขั้นสอน

1) นักเรียนชมงานศิลปะในหอศิลป์และฟังการบรรยายจากวิทยากร

2) นักเรียนทำกิจกรรม พินิจศิลป์ :เล่าเรื่องงานศิลป์

2.1 นักเรียนสังเกตและพิจารณางานศิลปะในหอศิลป์ที่กำหนดไว้ 1 ชิ้น

2.2 นักเรียนทำแบบบันทึกกิจกรรมพินิจศิลป์ : เล่าเรื่องงานศิลป์

3) นักเรียนทำแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

ขั้นสรุป

1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ชักถามข้อสงสัย

2) ผู้สอนสรุปกิจกรรม และเก็บแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่จากนักเรียน

ครั้งที่ 2

1. นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการไปดูงานศิลปะในกิจกรรม เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา และการทำกิจกรรมพินิจศิลป์ : เล่าเรื่องงานศิลป์

2. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมชมปราสาทงานศิลป์ และ มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise

3. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งควรรู้และมารยาทในการดูงานศิลปะนอกสถานที่

4. ชี้แจงทำความเข้าใจ กำหนดการเดินทาง การแบ่งกลุ่มและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
วิธีการเดินทาง และการเตรียมตัว

สื่อการเรียนรู้

1) ภาพผลงานศิลปะในหอศิลป์

2) แบบบันทึกกิจกรรมพินิจศิลป์ : เล่าเรื่องงานศิลป์

การวัดและประเมินผล

1) การสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรีย์ในการดูงานศิลปะและการทำกิจกรรมพินิจศิลป์

2) การอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการไปดูงานศิลปะในกิจกรรม เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา และการทำกิจกรรมพินิจศิลป์ : เล่าเรื่องงานศิลป์

3. การอภิปรายเกี่ยวกับการไปทำกิจกรรมชมปราสาทงานศิลป์ และ มหัศจรรย์พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ : Art in Paradise

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
แผนการจัดการเรียนรู้
โครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ครั้งที่ 3
กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เรื่อง ชมปราสาทวดงานศิลป์ ณ ปราสาทไม้สังขารธรรม
โดย อาจารย์สมใจ จงรักวิทย์

มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 : ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ศ 1.2.2 บรรยายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ ที่มาจากวัฒนธรรมต่างๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการชมงานสถาปัตยกรรมไทยและปฏิมากรรมไม้แกะสลัก
- 2) เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการรับรู้และแสดงออกทางสุนทรียะ
- 3) เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการวาดภาพนอกสถานที่

สาระการเรียนรู้

ปราสาทสังขารธรรม (The Sanctuary of Truth) เป็นสถาปัตยกรรมไม้ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยตั้งอยู่ ณ บริเวณแหลมราชเวช ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ชาวบ้านเรียกชื่อปราสาทแห่งนี้โดยทั่วไปว่า "วังโบราณ" หรือ "ปราสาทไม้" ปราสาทสังขารธรรมเป็นอาคารที่สร้างด้วยไม้แกะสลักทั้งหมด ด้านในอันประกอบไปด้วยห้อง 4 ห้อง และห้องโถงบริเวณตรงกลางปราสาท ผลงานการแกะสลักไม้สวยงามตระการตา ไม่มีการใช้ตะปูแม้แต่ดอกเดียว ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ทั้งพราหมณ์ ฮินดู และพุทธ

ก่อนถึงปราสาทสังขารธรรมจะมีจุดชมวิวที่สามารถมองเห็นปราสาทสังขารธรรมทั้งหมดที่มีพื้นหลังเป็นวิวทะเล ส่วนบริเวณรอบปราสาทสังขารธรรมจะมีสวนหย่อม ร้านขายของที่ระลึก และโรงแกะสลักให้ได้ชมขั้นตอนแกะสลักโดยช่างฝีมืออย่างใกล้ชิด การเยี่ยมชมภายในปราสาทสังขารธรรมจะมีหมวกนิรภัยให้สวมเพื่อความปลอดภัย เนื่องจากปราสาทไม้สังขารธรรมมีการจัดสร้างและซ่อมแซมอยู่โดยตลอด อาจ

มีขึ้นส่วนการก่อสร้างตกใส่ นอกจากนี้ยังมีมัคคุเทศก์คอยให้ข้อมูลอธิบายเกี่ยวกับปราสาทไม้สักกรรม
ประมาณ 20 นาที จากนั้นนักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชม และถ่ายภาพได้ตามอัธยาศัย เปิดทำการ
เวลา 08.00-17.00 น. ทุกวัน ค่าเข้าชมผู้ใหญ่ ราคา 450 บาท, เด็ก (ความสูงระหว่าง 110-140
เซนติเมตร) ราคา 225 บาท

ตัวอย่างภาพปราสาทสักกรรม

ข้อปฏิบัติทั่วไปในการไปศึกษานอกสถานที่

- 1) ควรเตรียมสิ่งของต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเดินทางไปให้รอบคอบ เรียบร้อย เช่น กำหนดการเดินทาง ยาประจำตัว เครื่องใช้ที่คิดว่าจำเป็นต้องใช้ ไม่ควรนำสิ่งของมีค่าติดตัวไป
- 2) ต้องช่วยกันอนุรักษ์แหล่งที่ไปศึกษา เช่น ไม่ขีดเขียนตามสถานที่ต่างๆ ไม่จัดแงะแกะทำลายสิ่งสวยงาม ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด
- 3) ควรแต่งกายด้วยเครื่องแบบนักเรียนให้สุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับสถานที่
- 4) ระมัดระวังกิจกรรมารยาท มิให้เป็นการขาดสัมมาคารวะต่อสถานที่ หรือรบกวนสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น
- 5) ในการเดินทางเป็นหมู่คณะควรรักษาความสามัคคี และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
- 6) ควรไต่ตรงเวลาและกำหนดนัดหมาย
- 7) ปฏิบัติตามระเบียบของสถานที่ที่ไปศึกษา และของกลุ่ม

8) ควรระมัดระวังความปลอดภัยตลอดเวลา ทั้งของตนเองและเพื่อน เช่น ไม่ควรวิ่งเล่น ไม่ควรลงจากรถก่อนที่รถจะจอดสนิท ไม่ควรเล่น หรือผลักกันบนรถ

กำหนดการจัดกิจกรรม “ชมปราสาทวดงานศิลป์

สถานที่จัดกิจกรรม ปราสาทสังฆธรรม

- สถานที่นัดหมาย ห้องทัศนศิลป์ ป.2 มาก่อนเวลา 07.30 น. เพื่อรับประทานอาหารเช้า
- วันเดินทาง :
- เดินทางด้วยรถตู้โรงเรียน
- ระยะเวลาการทำกิจกรรม 07.30 – 18.00 น.
- แต่งกาย ชุดนักเรียนถูกระเบียบโรงเรียน

การจัดกลุ่มนักเรียน การแบ่งงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบ

ผู้สอนแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน วิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนฝึกสร้าง ความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย และเรียนรู้ถึงการมีหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของกลุ่ม โดย ผู้สอนแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกแต่ละคนดังต่อไปนี้

- 1) หัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ ควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่มในการฟังบรรยาย การเดินแถว และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์ ดูแลให้สมาชิกกลุ่มทำตามหน้าที่ที่ รับผิดชอบ
- 2) รองหัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มควบคุมดูแลความเรียบร้อย ภายในกลุ่ม ในการฟังบรรยาย การเดินแถว และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์
- 3) สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 มีหน้าที่ รับและคืน อุปกรณ์การเรียน และแบบบันทึกการ เรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
- 4) สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 มีหน้าที่ ดูแลรับอาหารเช้าและเครื่องดื่มมาแจกจ่ายให้ สมาชิกในกลุ่มทุกคน
- 5) สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 มีหน้าที่ ดูแลการนับจำนวนสมาชิกภายในกลุ่ม ไม่ให้ เพื่อนในกลุ่มเดินออกนอกแถว หรือแวะไปในตำแหน่งอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาต

การจัดการเรียนรู้

ขั้นนำ

- 1) ผู้สอนสำรวจความพร้อมอุปกรณ์การเรียน ก่อนนำนักเรียนออกเดินทางไปปราสาทสังฆธรรม

2) นำนักเรียนเดินทางไปปราสาทสังขธรรม

ขั้นสอน

1) นักเรียนชมและฟังการบรรยายเกี่ยวกับปราสาทไม้สังขธรรม

2) นักเรียนวาดภาพประติมากรรมภายในปราสาทสังขธรรม

ขั้นสรุป

1) ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และซักถามข้อสงสัย

2) ผู้สอนนำนักเรียนกลับโรงเรียน

สื่อการเรียนรู้

1) ปราสาทไม้สังขธรรม

2) วัสดุอุปกรณ์สำหรับวาดภาพระบายสี

การวัดและประเมินผล

1) การสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรีย์ในการชมปราสาทสังขธรรม

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
แผนการจัดการเรียนรู้
โครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ครั้งที่ 4
กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เรื่อง มหัศจรรย์พิพิภณท์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise
กิจกรรม พินิจศิลป์ : ฉันทอยากหรือไม่อยากเดินเข้าไปในภาพนี้เพราะ..
โดย อาจารย์สมใจ จงรักวิทย์

มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 : ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิิตประจำวัน

ศ 1.1.3 จำแนกทัศนธาตุของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและงานทัศนศิลป์โดยเน้นเรื่องเส้น สี รูปร่าง รูปทรงพื้นผิว และพื้นที่ว่าง

ศ 1.1.5 มีทักษะพื้นฐานในการใช้วัสดุ อุปกรณ์สร้างสรรค์งานวาดภาพระบายสี

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ศ 1.2.2 บรรยายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ ที่มาจากวัฒนธรรมต่างๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานจิตรกรรม 3 มิติ
2. เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการดูงานศิลปะในพิพิภณท์
3. เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการรับรู้และแสดงออกทางสุนทรีย์
4. เพื่อทบทวนประสบการณ์การดูงานศิลปะในกิจกรรมชมปราสาทงานศิลปะ และมหัศจรรย์พิพิภณท์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise
5. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการทำกิจกรรมเียนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์

สาระการเรียนรู้

Art in Paradise อาร์ท อิน พาราไดซ์ คือ พิพิธภัณฑ์รูปภาพสามมิติแห่งแรกของประเทศไทย เปิดทำการไปเมื่อปี 2555 ตั้งอยู่ที่พัทยา จังหวัดชลบุรี เป็นพิพิธภัณฑ์สามมิติที่ใหญ่ที่สุดในโลก เปิดบริการทุกวัน ตั้งแต่ 9.00 - 21.00 น. ถูกสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าชมมีความสนุกสนานกับงานศิลปะอย่างแท้จริง ผลงานทั้งหมดถูกรังสรรค์โดยจิตรกร ชาวเกาหลีทั้ง 12 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างรูปภาพสามมิติภาพลวงตาอันน่าทึ่ง เพื่อให้ผู้เข้าชมได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการแบ่งปันประสบการณ์ไปกับภาพศิลปะสามมิติ โดยมีรูปภาพกว่า 200 รูปให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเข้าชม และถ่ายรูปกลับไปอวดเพื่อนและครอบครัว ผู้ก่อตั้งอาร์ท อิน พาราไดซ์ อยากให้ผู้เข้าชมทุกท่านทั้งแนวความคิดเดิมๆ เกี่ยวกับงานศิลปะที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อชื่นชมภาพเขียนได้เพียงอย่างเดียว จึงสร้างพิพิธภัณฑ์อินเตอร์แอคทีฟ (Interactive) ที่ทุกคนสามารถเข้ามาสัมผัสและมีส่วนร่วมกับการงานศิลปะต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ และไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป โดยภายในพิพิธภัณฑ์แบ่งออกเป็น 9 โซนด้วยกัน ได้แก่

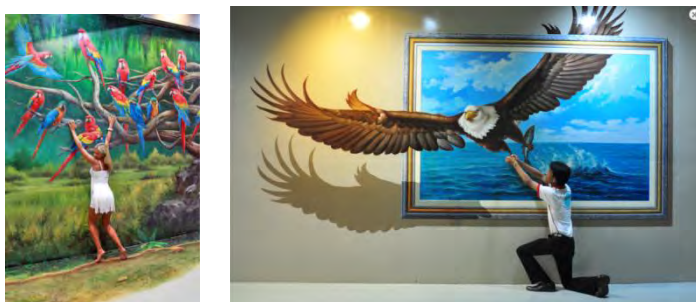
โซนที่ 1 Aqua สัมผัสประสบการณ์โลกใต้ทะเลไปกับวาฬสีน้ำเงิน ค้นหาค้นสมบัติใต้ทะเลลึก ต่อสู้กับปลาหมึกยักษ์ ฉลาม และแปลงร่างเป็นนางเงือกสุดสวย

ตัวอย่างภาพโซน Aqua

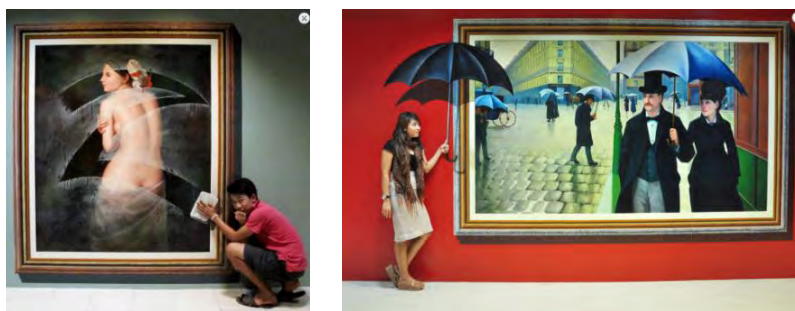
โซนที่ 2 SAFARI ป่าอะเมซอนและทุ่งซาวันน่าอันกว้างใหญ่พบกับฝูงช้างขนาดใหญ่ฝูงม้าลาย ยีราฟคอยาว นกแก้วและชนเผ่าดั้งเดิมในป่าอะเมซอน

ตัวอย่างภาพโซน SAFARI

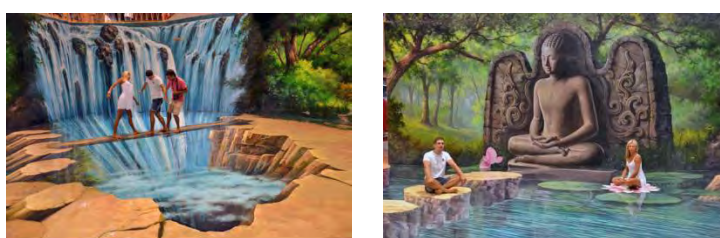
โซนที่ 3 Classic Art ศึกษาไปกับประวัติศาสตร์ของศิลปะคลาสสิกอย่างสนุกสนานและไม่น่าเบื่ออีกต่อไป ร่วมเล่น หยอกล้อภาพวาดสุดโด่งดังของโลกอย่างใกล้ชิด

ตัวอย่างภาพโซน Classic Art

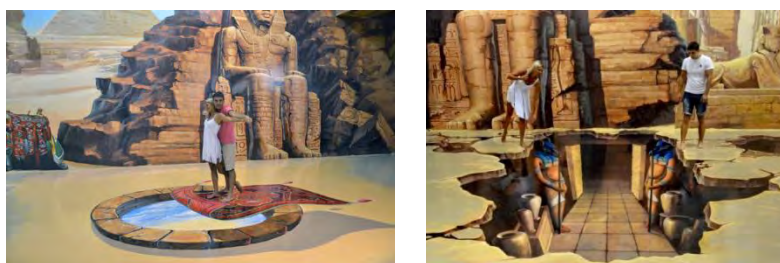
โซนที่ 4 Ayutthaya โซนภาพที่ใหญ่และอลังการที่สุดในพิพิธภัณฑ์อาร์ท อิน พาราไดรซ์ เมืองลับแลและโบราณสถานที่น่าตื่นตาตื่นใจ พระพุทธรูปองค์ใหญ่หรือร่องน้ำตกที่มีเพียงไม้พาดแผ่นเดียว

ตัวอย่างภาพโซน Ayutthaya

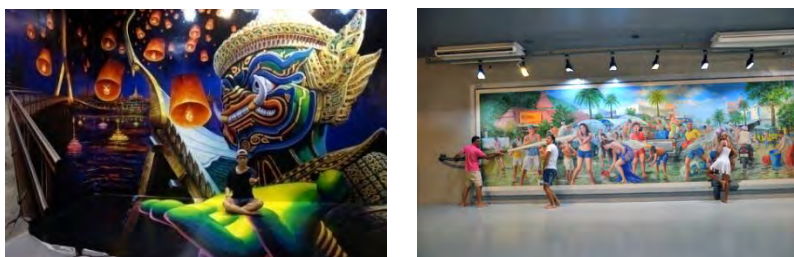
โซนที่ 5 EGYPT พรหมวิเศษถูกหีบยกมาไว้ที่พิพิธภัณฑ์ ร่วมสำรวจไปตั้งแต่สุสานฟาโรห์จนถึงทะเลทรายอันกว้างใหญ่ เพื่อค้นพบสมบัติและทางเข้าสู่สุสานลับ

ตัวอย่างภาพโซน EGYPT

โซนที่ 6 THAI ต้มตำกับวัฒนธรรมและประเพณีไทยอันงดงามที่ถูกลืมต่อกันมานาน รูปภาพเรือสุวรรณหงษ์สามมิติอันสวยงาม หรือร่วมเล่นน้ำในเทศกาลสงกรานต์สุดสนุกสนาน

ตัวอย่างภาพโซน THAI

โซนที่ 7 FANTASY ปลดปล่อยจินตนาการไปกับภาพเหนือจริง ยืนอยู่บนอุกาบาตยักษ์ก็ยกขึ้นไปจนถึงเป็นหุ่นถูกชักใยโดยมือปริศนา ห้องพิพิธภัณฑที่ไร้แรงโน้มถ่วง หรือห้องกระจกสะท้อนอันแปลกตา

ตัวอย่างภาพโซน FANTASY

โซนที่ 8 Dinosaur หนีให้ได้ วิ่งให้ทันจากไดโนเสาร์ที่เร็กซ์ที่พร้อมจะขย้ำคุณได้ทุกเมื่อ บินโหนไปกับนกยักษ์เพื่อสำรวจพื้นที่อันเก่าแก่ สัมผัสกับสัตว์โลกล้านปีที่รอคุณมาตื่นตาตื่นใจ

ตัวอย่างภาพโซน Dinosaur

ข้อปฏิบัติทั่วไปในการไปศึกษานอกสถานที่

- 1) ควรเตรียมสิ่งของต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเดินทางไปให้รอบคอบ เรียบร้อย เช่น กำหนดการเดินทาง ยาประจำตัว เครื่องใช้ที่คิดว่าจำเป็นต้องใช้ ไม่ควรนำสิ่งของมีค่าติดตัวไป
- 2) ต้องช่วยกันอนุรักษ์แหล่งที่ไปศึกษา เช่น ไม่ขีดเขียนตามสถานที่ต่างๆ ไม่จัดแงะแกะทำลายสิ่งสวยงาม ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด
- 3) ควรแต่งกายด้วยเครื่องแบบนักเรียนให้สุภาพเรียบร้อย เหมาะสมกับสถานที่
- 4) ระมัดระวังกิจกรรมารยาท มิให้เป็นการขาดสัมมาคารวะต่อสถานที่ หรือรบกวนสร้างความ

เตือนร้อนแก่ผู้อื่น

- 5) ในการเดินทางเป็นหมู่คณะควรรักษาความสามัคคี และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
- 6) ควรไตร่ตรองเวลาและกำหนดนัดหมาย
- 7) ปฏิบัติตามระเบียบของสถานที่ที่ไปศึกษา และของกลุ่ม
- 8) ควรระมัดระวังความปลอดภัยตลอดเวลา ทั้งของตนเองและเพื่อน เช่น ไม่ควรวิ่งเล่น ไม่ควรลงจากรถก่อนที่รถจะจอดสนิท ไม่ควรเล่น หรือผลักกันบนรถ

**กำหนดการจัดกิจกรรม มหัศจรรย์พิพิธภัณฑสถานภาพ 3 มิติ : Art in Paradiseกิจกรรม
พินิจศิลป์ :ฉันอยากหรือไม่อยากเดินเข้าไปในภาพนี้เพราะ..**

สถานที่จัดกิจกรรม

- สถานที่นัดหมาย ห้องทัศนศิลป์ ป.2 มาก่อนเวลา 07.30 น. เพื่อรับประทานอาหารเช้า
- วันเดินทาง :
- เดินทางด้วยรถตู้โรงเรียน
- ระยะเวลาการทำกิจกรรม 07.30 – 18.00 น.
- แต่งกาย ชุดนักเรียนถูกระเบียบโรงเรียน

การจัดกลุ่มนักเรียน การแบ่งงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบ

ผู้สอนแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน วิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนฝึกสร้าง
ความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย และเรียนรู้ถึงการมีหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของกลุ่ม โดย
ผู้สอนแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกแต่ละคนดังต่อไปนี้

- 1) หัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ ควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่มในการฟังบรรยาย
การเดินทาง และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์ ดูแลให้สมาชิกกลุ่มทำตามหน้าที่ที่
รับผิดชอบ
- 2) รองหัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มควบคุมดูแลความเรียบร้อย
ภายในกลุ่ม ในการฟังบรรยาย การเดินทาง และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์
- 3) สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 มีหน้าที่ รับและคืน อุปกรณ์การเรียน และแบบบันทึกการ
เรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
- 4) สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 มีหน้าที่ ดูแลรับอาหารเช้าและเครื่องดื่มมาแจกจ่ายให้
สมาชิกในกลุ่มทุกคน
- 5) สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 มีหน้าที่ ดูแลการนับจำนวนสมาชิกภายในกลุ่ม ไม่ให้
เพื่อนในกลุ่มเดินออกนอกแถว หรือแวะไปในตำแหน่งอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาต

อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี เกิดที่จังหวัดเชียงราย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปบัณฑิต (เกียรตินิยม) จากคณะจิตรกรรมประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร และระดับปริญญาโท ทางด้านจิตรกรรมฝาผนัง อนุสาวรีย์ ผังเมือง และปริญญาเอก สาขาอภิปรัชญาและสุนทรียศาสตร์ ที่ราชวิทยาลัยศิลปแห่งชาติ อัมสเตอร์ดัม เนเธอร์แลนด์ ภาพลักษณ์ของถวัลย์ ดัชนี ที่ปรากฏต่อสาธารณชนคือ ชายร่างใหญ่ ค่อนข้างเจ้าเนื้อ มีเคราสีขาว แต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองเหนือสืครามเข้มหรือสีกรัก มีเขี้ยวเล็บ กระดุกสัตว์ป่าเป็นเครื่องประดับ นับตั้งแต่อายุ 55 ปี ไม่เคยใส่เครื่องประดับกายชนิดใดเลย รูปลักษณ์ที่ปรากฏแก่คนทั่วไปเช่นนี้เป็นจุดยืนอันเด่นชัดของ ถวัลย์ ดัชนี ที่ไม่ยอมรับแฟชั่นหรือกระแสวัฒนธรรมทางวัตถุใดๆ

อาจารย์ประทีป คชบัว เกิดที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาจิตรกรรม คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีทักษะในการสร้างงานจิตรกรรมแบบเหมือนจริง มีความสนใจในงานศิลปะแนวลัทธิเหมือนจริง (Surrealism) และให้เหตุผลว่างานศิลปะในแนวนี้สามารถแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่จิตสำนึกได้อย่างมีอิสระ สามารถแสดงความละเอียดอ่อนของอารมณ์ความรู้สึกที่ซ่อนเร้นได้ตามประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป โดยผลงานดังกล่าวล้วนมีความหมายอยู่ในตัวเอง ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการที่พุ่งฝันจากอารมณ์ภายในจิตใจที่เกิดความคิดฝัน มีความบันเทิงใจกับเรื่องราวความเป็นจริงภายนอกที่ได้สัมผัส นำรูปร่าง รูปทรง ชีวิต วัตถุ สิ่งของในอดีตและปัจจุบัน มาผสมกับประสบการณ์ที่อยู่ใต้สำนึก แล้วนึกเรียบเรียงสร้างรูปขึ้นคล้ายดั่งกวีที่บรรยายภาพเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน

มารยาทในการดูงานทัศนศิลป์ เป็นข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์หรือเข้าชมนิทรรศการตามแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ โดยแต่ละสถานที่อาจมีข้อปฏิบัติแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม

- 1) ห้ามใช้มือสัมผัสผลงาน หรือยื่นหน้าเข้าไปใกล้ผลงานมากเกินไป
- 2) งดรับประทานอาหารและเครื่องดื่มระหว่างการชมนิทรรศการ
- 3) ไม่ใช่เสียงระหว่างการชมนิทรรศการ
- 4) ไม่วิ่งเล่นกันในบริเวณที่จัดแสดงงาน
- 5) ไม่ทิ้งขยะและสร้างความสกปรก
- 6) งดถ่ายภาพโดยไม่ได้รับการอนุญาต กรณีที่ได้รับอนุญาตห้ามใช้แฟลช
- 7) ฝากกระเป๋าที่มีขนาดเกิน A4 ก่อนเข้าชมที่จุดรับฝาก

กำหนดการจัดกิจกรรม “เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์”

- สถานที่จัดกิจกรรม บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี
- สถานที่นัดหมาย ห้องทัศนศิลป์ ป.2 มาก่อนเวลา 12.00 น. เพื่อรับประทาน
อาหารว่างและฟังผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นนักข่าว
..”
- วันเดินทาง :
- เดินทางด้วยรถตู้โรงเรียน
- ระยะเวลาการทำกิจกรรม 12.00 – 18.00 น.
- แต่งกาย ชุดนักเรียนถูกระเบียบโรงเรียน

การจัดการเรียนรู้

กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เรื่อง มหัศจรรย์พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ : Art in Paradise

ขั้นนำ

- 1) ผู้สอนสำรวจความพร้อมอุปกรณ์การเรียน และจัดนักเรียนออกเป็นกลุ่ม พร้อมแบ่งหน้าที่
นักเรียนก่อนนำนักเรียนออกเดินทางไป พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ Art in Paradise
- 2) นำนักเรียนเดินทางไป พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ Art in Paradise

ขั้นสอน

(พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ Art in Paradise)

1. นักเรียนชมงานและเข้าไปมีส่วนร่วมโดยการถ่ายภาพกับงานจิตรกรรม 3 มิติในพิพิธภัณฑ
2. กิจกรรม พินิจศิลป์ : “ฉันอยากหรือไม่อยากเดินเข้าไปในภาพนี้เพราะ..”
 - 2.1 นักเรียนดูและสังเกตงานศิลปะที่กำหนดไว้ 1 ชิ้น
 - 2.2 นักเรียนพิจารณาว่าตัวเองอยากหรือไม่อยากเข้าไปอยู่ในงานศิลปะชิ้นนี้ แล้ว
เขียนอธิบายเหตุผลว่าเพราะอะไร

ขั้นสรุป

นักเรียนทำแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

ครั้งที่ 2

1. นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการไปดูงานศิลปะในกิจกรรมชมปราสาทวดงานศิลป์ และ มหัศจรรย์พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ : Art in Paradise

2. นักเรียนฟังการบรรยายจากวิทยากรเกี่ยวกับประวัติและเรื่องราวการทำงานศิลปะของศิลปินที่นักเรียนจะไปเยือนคือ อ.ถวัลย์ ดัชนี และ อ. ประทีป คชบัว

3. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งควรรู้และมารยาทในการดูงานศิลปะนอกสถานที่

4. ชี้แจงทำความเข้าใจ กำหนดการเดินทาง การแบ่งกลุ่มและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเดินทาง และการเตรียมตัว

สื่อการเรียนรู้/สถานที่ทัศนศึกษา

1. ภาพจิตรกรรม 3 มิติในพิพิธภัณฑ

2. แบบบันทึกกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ฉันอยากหรือไม่อยากเดินเข้าไปในภาพนี้เพราะ..”

การวัดและประเมินผล

1 .การสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรีย์ในการดูงานศิลปะและการทำกิจกรรมพินิจศิลป์

2. การอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการไปดูงานศิลปะในกิจกรรม ชมปราสาทวดงานศิลป์ และ มหัศจรรย์พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ : Art in Paradise และการทำกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ฉันอยากหรือไม่อยากเดินเข้าไปในภาพนี้เพราะ..”

3. การอภิปรายเกี่ยวกับการไปทำกิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
แผนการจัดการเรียนรู้
โครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ครั้งที่ 5
กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เรื่อง เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ถวัลย์ ดัชนี
กิจกรรม พินิจศิลป์ : ถ้าคุณเป็นนักข่าว
โดย อาจารย์สมใจ จงรักวิทย์

มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 : ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ศ 1.1.1 เปรียบเทียบรูปลักษณะของรูปร่าง รูปทรงในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์

ศ 1.1.8 เปรียบเทียบความคิดความรู้สึกที่ถ่ายทอดผ่านงานทัศนศิลป์ของตนเอง และบุคคลอื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติชีวิต การทำงานศิลปะของศิลปิน และผลงานศิลปะของศิลปิน
- 2) เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการชมสถานที่สร้างงานศิลปะของศิลปิน
- 3) เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการรับรู้และแสดงออกทางสุนทรียะ
- 4) เพื่อทบทวนประสบการณ์การดูงานศิลปะในกิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์
- 5) เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการไปทำกิจกรรมพบศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป คชบัว

สาระการเรียนรู้

อาจารย์ ถวัลย์ ดัชนี เกิดที่จังหวัดเชียงราย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปบัณฑิต (เกียรตินิยม) จากคณะจิตรกรรมประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร และระดับปริญญาโท ทางด้านจิตรกรรมฝาผนัง อนุสาวรีย์ ผังเมือง และปริญญาเอก สาขาอภิปรัชญาและสุนทรียศาสตร์ ที่ราชวิทยาลัยศิลปแห่งชาติ อัมสเตอร์ดัม เนเธอร์แลนด์

ภาพลักษณ์ของถวัลย์ ดัชนี ที่ปรากฏต่อสาธารณชนคือ ชายร่างใหญ่ ค่อนข้างเจ้าเนื้อ มีเคราสีขาว แต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองเหนือสีครามเข้ม หรือสีกรัก มีเขี้ยวเล็บ กระดุกสัตว์ป่าเป็นเครื่องประดับ นับตั้งแต่อายุ 55 ปี ไม่เคยใส่เครื่องประดับกายชนิดใดเลย รูปลักษณะที่ปรากฏแก่คนทั่วไปเช่นนี้เป็นจุดยืนอันเด่นชัดของ ถวัลย์ ดัชนี ที่ไม่ยอมรับแฟชั่นหรือกระแสวัฒนธรรมทางวัตถุใดๆ

ชีวิตส่วนตัวเป็นคนสมถะ กินน้อย นอนน้อย ทำงานมาก มีงานวาดรูปเป็นกิจนิสัย ตลอดชีวิตไม่เคยข้องแวะกับอบายมุขหรือสิ่งเสพยาใดๆ เป็นคนเปิดเผยตรงไปตรงมา มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน ถวัลย์ศึกษาหลักธรรมในพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ปฏิบัติตามหลักมัชฌิมาปฏิปทา ไม่ตั้งหรือหย่อนจนเกินดี ปฏิบัติสมาธิด้วยการทำงานวาดรูป จึงสามารถนำปรัชญาธรรมในพุทธศาสนามาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างงานศิลปะจนได้ชื่อว่าเป็นสื่อกลางเชื่อมโลกตะวันออกและตะวันตกเข้าหากันในยุคปัจจุบัน

จากประวัติชีวิตและผลงานดังกล่าว แสดงถึงความเป็นศิลปินของนายถวัลย์ ดัชนี "ช่างวาดรูป" ผู้มีพุทธปัญญาที่นำแนวปรัชญาพุทธศิลป์มาสร้างสรรค์งานศิลปะไทยร่วมสมัยอันทรงพลังลุ่มลึก และแกร่งกร้าวด้วยปัจเจกภาพส่วนตน มีเนื้อหาสาระและท่วงท่าที่มีชีวิตวิญญาณของความเป็นไทยให้เห็นเกือบทุกชิ้นงานเป็นผู้นำศิลปะไทยเสนอต่อสายตาชาวโลกด้วยวิธีการที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ทั้งยังได้สร้างคุณูปการต่อวงการศิลปะ เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้ นายถวัลย์ ดัชนี เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะ(จิตรกรรม) เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พุทธศักราช 2544

ตัวอย่างภาพอ.ถวัลย์ ดัชนี และ ผลงาน

แผนที่เส้นทางไปบ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

บ้านเลขที่ 6 ถนนสุขาภิบาล 2 หมู่บ้านนรธานี
เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240

กำหนดการจัดกิจกรรม “เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์”

- สถานที่จัดกิจกรรม บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี
- สถานที่นัดหมาย ห้องทัศนศิลป์ ป.2 มาก่อนเวลา 12.00 น. เพื่อรับประทาน
อาหารว่างและฟังผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นนักข่าว
..”
- วันเดินทาง :
- เดินทางด้วยรถตู้โรงเรียน
- ระยะเวลาการทำกิจกรรม 12.00 – 18.00 น.
- แต่งกาย ชุดนักเรียนถูกระเบียบโรงเรียน

ระเบียบการเข้าชมงานศิลปะ ณ บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ศิลปินแห่งชาติ

1. กรุณาถอดรองเท้าก่อนเข้าชมภายในบ้าน
2. ห้ามจับต้องผลงานศิลปะที่ติดตั้งอยู่ภายในบ้าน
3. ห้ามส่งเสียงดัง
4. งดรับประทานอาหารและเครื่องดื่มภายในบ้าน
5. ห้ามเคลื่อนย้ายสิ่งของที่มีอยู่ในบ้าน เพื่อคงสภาพให้เหมือนตอนที่อาจารย์ถวัลย์ยังมีชีวิตอยู่
6. บริเวณพื้นบ้านปูด้วยหนังสัตว์หลายชนิด เวลาเดินให้เหยียบที่บริเวณตรงกลางลำตัวของสัตว์ ห้ามเหยียบบริเวณปลายเท้าเพราะมีเล็บที่แหลมคม อาจก่อให้เกิดอันตรายได้
7. อนุญาตให้ถ่ายภาพได้ แต่ระวังการถอยหลังไปชนกับวัตถุหรือผลงานศิลปะที่อยู่ด้านหลัง เนื่องจากพื้นที่มีจำกัด
8. กรุณาเดินขึ้นลงบันไดด้วยความระมัดระวัง ห้ามวิ่งเป็นอันขาด
9. ห้ามนั่งบนเก้าอี้หรือเตียงของอาจารย์ถวัลย์ เพราะอาจทำให้เกิดความเสียหายได้
10. การใช้ห้องน้ำ ให้ใช้ห้องน้ำในบ้านหลังเล็ก สำหรับห้องน้ำที่อยู่ในบ้านหลังใหญ่ อนุญาตให้เข้าไปชมได้เท่านั้น

กิจกรรมพินิจศิลป์ : ถ้าคุณเป็นนักข่าว.. เป็นกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ ลักษณะกิจกรรมเป็นการกำหนดบทบาทสมมุติให้นักเรียนเป็นนักข่าว ทำการแนะนำศิลปิน ความสำคัญ และลักษณะการทำงานของศิลปิน ตลอดจนสังเกตและพิจารณาผลงานของศิลปินที่ผู้สอนกำหนดไว้ แล้วทำการบันทึกลงในแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

มารยาทในการดูงานทัศนศิลป์ เป็นข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์หรือเข้าชมนิทรรศการตามแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ โดยแต่ละสถานที่อาจมีข้อปฏิบัติแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม

- 1) ห้ามใช้มือสัมผัสผลงาน หรือยื่นหน้าเข้าไปใกล้ผลงานมากเกินไป
- 2) งดรับประทานอาหารและเครื่องดื่มระหว่างการชมนิทรรศการ
- 3) ไม่ใช่เสียงระหว่างการชมนิทรรศการ
- 4) ไม่วิ่งเล่นกันในบริเวณที่จัดแสดงงาน
- 5) ไม่ทิ้งขยะและสร้างความสกปรก

- 6) งดถ่ายภาพโดยไม่ได้รับการอนุญาต กรณีที่ได้รับอนุญาตห้ามใช้แฟลช
- 7) ฝากกระเป๋าที่มีขนาดเกิน A4 ก่อนเข้าชมที่จุดรับฝาก

การจัดกลุ่มนักเรียน การแบ่งงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบ

ผู้สอนแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน วิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนฝึกสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย และเรียนรู้ถึงการมีหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของกลุ่ม โดยผู้สอนแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกแต่ละคนดังต่อไปนี้

- 1) หัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ ควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่มในการฟังบรรยาย การเดินแถว และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์ ดูแลให้สมาชิกกลุ่มทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- 2) รองหัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่ม ในการฟังบรรยาย การเดินแถว และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์
- 3) สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 มีหน้าที่ รับและคืน อุปกรณ์การเรียน และแบบบันทึกการเรียนรู้ออกจากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
- 4) สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 มีหน้าที่ ดูแลรับอาหารว่างและเครื่องดื่มมาแจกจ่ายให้สมาชิกในกลุ่มทุกคน
- 5) สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 มีหน้าที่ ดูแลการนับจำนวนสมาชิกภายในกลุ่ม ไม่ให้เพื่อนในกลุ่มเดินออกนอกแถว หรือแวะไปในตำแหน่งอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาต

อาจารย์ประทีป คชบัว เกิดที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาจิตรกรรม คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีทักษะในการสร้างงานจิตรกรรมแบบเหมือนจริง มีความสนใจในงานศิลปะแนวลัทธิเหมือนจริง (Surrealism) และให้เหตุผลว่างานศิลปะในแนวนี้สามารถแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกได้จิตสำนึกได้อย่างมีอิสระ สามารถแสดงความละเอียดอ่อนของอารมณ์ความรู้สึกที่ซ่อนเร้นได้ตามประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป โดยผลงานดังกล่าวล้วนมีความหมายอยู่ในตัวเอง ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการที่พุ่งฝันจากอารมณ์ภายในจิตใจที่เกิดความคิดฝัน มีความบันเทิงใจกับเรื่องราวความเป็นจริงภายนอกที่ได้สัมผัส นำรูปร่าง รูปทรง ชีวิต วัตถุ สิ่งของในอดีตและปัจจุบัน

มาผสมกับประสบการณ์ที่อยู่ใต้สำนึก แล้วนี่ก็เรียบเรียงสร้างรูปขึ้นคล้ายตั้งกวีที่บรรยายภาพ เหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน

กำหนดการจัดกิจกรรม “พบศิลปินเยือนบ้านสร้างศิลป์”

- สถานที่จัดกิจกรรม บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว
- สถานที่นัดหมาย ห้องทัศนศิลป์ ป.2 มาก่อนเวลา 12.00 น. เพื่อรับประทาน อาหารว่างและฟังผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมพินิจศิลป์: “ถ้าคุณเป็นศิลปิน..”
- วันเดินทาง :
- เดินทางด้วยรถตู้โรงเรียน
- ระยะเวลาการทำกิจกรรม 12.00 – 18.00 น.
- แต่งกาย ชุดนักเรียนถูกระเบียบโรงเรียน

การจัดการเรียนรู้

ครั้งที่ 1

1. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการสนทนาระหว่างวิทยากรและภรรยาศิลปิน อ.ถวัลย์ ดัชนี เกี่ยวกับชีวิตและการทำงานศิลปะ รวมทั้งการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ในบ้านของศิลปิน

2. นักเรียนชมสุนทรียธาตุวัตถุที่จัดวางภายในบ้านของศิลปินและงานศิลปะ

3. นักเรียนฟังบรรยายจากวิทยากรเกี่ยวกับเนื้อหาของศิลปะของศิลปิน

4. กิจกรรม พินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นนักข่าว..”

4.1 เขียนอธิบายเรื่องราวของศิลปินและผลงานศิลปะของศิลปินตามเงื่อนไขสถานการณ์สมมติ “ถ้าคุณเป็นนักข่าว..”

5. นักเรียนทำแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

ครั้งที่ 2

1. นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการไปดูงานศิลปะในกิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ถวัลย์ ดัชนี และการทำงานพินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นนักข่าว..”

2. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป
คชบัว

3. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งควรรู้และมารยาทในการดูงานศิลปะนอกสถานที่

4. ชี้แจงทำความเข้าใจ กำหนดการเดินทาง การแบ่งกลุ่มและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม
วิธีการเดินทาง และการเตรียมตัว

สื่อการเรียนรู้/สถานที่ทัศนศึกษา

1. บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

2. ผลงานศิลปะของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

3. แบบบันทึกกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นนักข่าว...” และแบบบันทึกการเรียนรู้จาก
กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

4. แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะในการดูงานศิลปะและการทำกิจกรรม
พินิจศิลป์

2. การอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการไปดูงานศิลปะในกิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่น
สร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ถวัลย์ ดัชนี และการทำกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นนักข่าว..”

3. การอภิปรายเกี่ยวกับการไปทำกิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป
คชบัว

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
แผนการจัดการเรียนรู้
โครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ครั้งที่ 6
กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เรื่อง พบศิลปินเยือนบ้านสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป คชบัว
กิจกรรม พินิจศิลป์ : ถ้าคุณเป็นศิลปิน..
โดย อาจารย์สมใจ จงรักวิทย์

มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 : ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ศ 1.1.1 เปรียบเทียบรูปลักษณะของรูปร่าง รูปทรงในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์

ศ 1.1.8 เปรียบเทียบความคิดความรู้สึกที่ถ่ายทอดผ่านงานทัศนศิลป์ของตนเอง และบุคคลอื่น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับทักษะของศิลปินในการทำงานศิลปะ
2. เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการชมสถานที่สร้างงานศิลปะของศิลปิน
3. เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการรับรู้และแสดงออกทางสุนทรียะ
4. เพื่อทบทวนประสบการณ์การดูงานศิลปะในกิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์

สาระการเรียนรู้

อาจารย์ประทีป คชบัว เกิดที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาจิตรกรรม คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีทักษะในการ

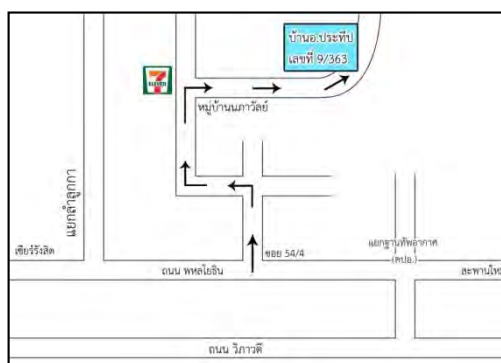
สร้างงานจิตรกรรมแบบเหมือนจริง มีความสนใจในงานศิลปะแนวลัทธิเหมือนจริง (Surrealism) และให้เหตุผลว่างานศิลปะในแนวนี้สามารถแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกได้จิตสำนึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแสดงความละเอียดอ่อนของอารมณ์ความรู้สึกที่ซ่อนเร้นได้ตามประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป โดยผลงานดังกล่าวล้วนมีความหมายอยู่ในตัวเอง ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการที่พุ่งฝันจากอารมณ์ภายในจิตใจที่เกิดความคิดฝัน มีความบันเทิงใจกับเรื่องราวความเป็นจริงภายนอกที่ได้สัมผัส นำรูปร่าง รูปทรง ชีวิต วัตถุ สิ่งของในอดีตและปัจจุบัน มาผสมกับประสบการณ์ที่อยู่ใต้สำนึก แล้วก็นำมาเรียงร้อยสร้างรูปขึ้นคล้ายดั่งกวีที่บรรยายภาพเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน บุคคลในวงการศิลปะต่างยกย่องอาจารย์ประทีปว่าเป็นศิลปินเซอร์เรียลลิสม์อันดับหนึ่งของประเทศ

ตัวอย่างภาพอ.ประทีป คชบัว และ ผลงาน

แผนที่เส้นทางไปบ้านอาจารย์ประทีป คชบัว

เลขที่ 9/363 หมู่บ้านนภาวัลย์ ถ.พหลโยธิน ซ.กม.25 สายไหม บางเขน กรุงเทพฯ 10220

ข้อควรปฏิบัติในการเข้าชมงานศิลปะ ณ บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว

1. กรุณาถอดรองเท้าก่อนเข้าชมภายในบ้าน
2. ห้ามจับต้องผลงานศิลปะที่ติดตั้งอยู่ภายในบ้าน
3. ห้ามส่งเสียงดัง
4. งดรับประทานอาหารและเครื่องดื่มภายในบ้าน
5. อนุญาตให้ถ่ายภาพได้ แต่ระวังการถอยหลังไปชนกับวัตถุหรือผลงานศิลปะที่อาจอยู่ด้านหลังด้วย
6. กรุณาเดินขึ้นลงบันไดด้วยความระมัดระวัง ห้ามวิ่งเป็นอันขาด

มารยาทในการดูงานทัศนศิลป์ เป็นข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์หรือเข้าชมนิทรรศการตามแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ โดยแต่ละสถานที่อาจมีข้อปฏิบัติแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม

- 1) ห้ามใช้มือสัมผัสผลงาน หรือยื่นหน้าเข้าไปใกล้ผลงานมากเกินไป
- 2) งดรับประทานอาหารและเครื่องดื่มระหว่างการชมนิทรรศการ
- 3) ไม่ใช่เสียงระหว่างการชมนิทรรศการ
- 4) ไม่วิ่งเล่นกันในบริเวณที่จัดแสดงงาน
- 5) ไม่ทิ้งขยะและสร้างความสกปรก
- 6) งดถ่ายภาพโดยไม่ได้รับการอนุญาต กรณีที่ได้รับอนุญาตห้ามใช้แฟลช
- 7) ฝากกระเป๋าที่มีขนาดเกิน A4 ก่อนเข้าชมที่จุดรับฝาก

กิจกรรมพินิจศิลป์ : ถ้าคุณเป็นศิลปิน.. เป็นกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ ลักษณะกิจกรรมเป็นการกำหนดบทบาทสมมติให้นักเรียนเป็นศิลปิน พิจารณาผลงานของศิลปินที่ผู้สอนกำหนดไว้ แล้วทำการบันทึกลงในแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ว่าหากนักเรียนไม่ต้องการแก้ไขผลงานให้กับลูกค้าจะอธิบายเหตุผลอย่างไร

กำหนดการจัดกิจกรรม “ พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ : บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว ”

เวลา 12.00 น. นักเรียนมาถึงโรงเรียน นั่งพักรอห้องศิลปะ รับประทานอาหารและปฐมนิเทศ

เวลา 12.30 น. ออกเดินทางจากโรงเรียน

เวลา 13.30 น. เดินทางถึง บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว

พบอาจารย์ประทีป ฟังทัศนะศิลปิน ฟังวิทยากรบรรยาย

เยี่ยมชมบ้าน สถานที่ทำงานและงานศิลปะของอาจารย์ประทีป คชบัว

ทำกิจกรรมพินิจศิลป์ : ถ้านักเรียนเป็นศิลปิน...

เวลา 16.00 น. ออกเดินทางจากบ้านอาจารย์ประทีป คชบัว

เวลา 16.30 น. เดินทางถึงโรงเรียน รับประทานอาหารว่างและน้ำ

ผู้ปกครองรับนักเรียนกลับบ้านได้

การจัดกลุ่มนักเรียน การแบ่งงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบ

ผู้สอนแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน วิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนฝึกสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย และเรียนรู้ถึงการมีหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของกลุ่ม โดยผู้สอนแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกแต่ละคนดังต่อไปนี้

1) หัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ ควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่มในการฟังบรรยาย การเดินแถว และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์ ดูแลให้สมาชิกกลุ่มทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ

2) รองหัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่ม ในการฟังบรรยาย การเดินแถว และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์

3) สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 มีหน้าที่ รับและคืน อุปกรณ์การเรียน และแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

4) สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 มีหน้าที่ ดูแลรับอาหารว่างและเครื่องดื่มมาแจกจ่ายให้สมาชิกในกลุ่มทุกคน

5) สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 มีหน้าที่ ดูแลการนับจำนวนสมาชิกภายในกลุ่ม ไม่ให้เพื่อนในกลุ่มเดินออกนอกแถว หรือแวะไปในตำแหน่งอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาต

กำหนดการจัดกิจกรรม “ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA”

- สถานที่จัดกิจกรรม พิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย MOCA

- สถานที่นัดหมาย ห้องทัศนศิลป์ ป.2 มาก่อนเวลา 12.30 น. เพื่อรับประทาน
อาหารว่างและฟังผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ความเหมือนและ
แตกต่าง”
- วันเดินทาง :
- เดินทางด้วยรถตู้โรงเรียน
- ระยะเวลาการทำกิจกรรม 12.30 – 15.30 น.
- แต่งกาย ชุดนักเรียนถูกระเบียบโรงเรียน

การจัดการเรียนรู้

ครั้งที่ 1

ขั้นนำ

1. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการสนทนาระหว่างวิทยากรและภรรยาศิลปิน อ.ถวัลย์ ดัชนี
เกี่ยวกับชีวิตและการทำงานศิลปะ รวมทั้งการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ในบ้านของศิลปิน

ขั้นสอน

1. นักเรียนชมสุนทรียธาตุวัตถุที่จัดวางภายในบ้านของศิลปินและงานศิลปะ
2. นักเรียนฟังบรรยายจากวิทยากรเกี่ยวกับเนื้อหางานศิลปะของศิลปิน
3. กิจกรรม พินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นนักข่าว..”

3.1 เขียนอธิบายเรื่องราวของศิลปินและผลงานศิลปะของศิลปินตามเงื่อนไข
สถานการณ์สมมุติ “ถ้าคุณเป็นนักข่าว..”

4. นักเรียนทำแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

ขั้นสรุป

1. ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และซักถามข้อสงสัย
2. ผู้สอนสรุปกิจกรรม และเก็บแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่จาก

นักเรียน

ครั้งที่ 2

1. นักเรียนแสดงความคิดเห็นและอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์จากการดูงานศิลปะในกิจกรรมเยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป คชบัว และการทำกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นศิลปิน..”

2. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA

3. นักเรียนฟังคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งควรรู้และมารยาทในการดูงานศิลปะนอกสถานที่

4. ชี้แจงทำความเข้าใจ กำหนดการเดินทาง การแบ่งกลุ่มและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเดินทาง และการเตรียมตัว

สื่อการเรียนรู้/สถานที่ทัศนศึกษา

1. บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว

2. ผลงานศิลปะของอาจารย์ประทีป คชบัว

3. แบบบันทึกกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นนักข่าว...”

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะในการดูงานศิลปะและการทำกิจกรรมพินิจศิลป์

2. การอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการไปดูงานศิลปะในกิจกรรมพบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ ณ บ้าน อ.ประทีป คชบัวและการทำกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นศิลปิน..”

3. การอภิปรายเกี่ยวกับการไปทำกิจกรรมชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม
แผนการจัดการเรียนรู้
โครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ครั้งที่ 7
กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ เรื่อง ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA
กิจกรรม พินิจศิลป์ : ความเหมือนและแตกต่าง
โดย อาจารย์สมใจ จงรักวิทย์

มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 : ทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ศ 1.1.3 จำแนกทัศนธาตุของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และงานทัศนศิลป์โดยเน้นเรื่องเส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว และพื้นที่ว่าง

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ศ 1.2.2 บรรยายเกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ ที่มาจากวัฒนธรรมต่างๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานศิลปะไทยร่วมสมัย
2. เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์เกี่ยวกับการดูงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย (Museum of Contemporary Art)
3. เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ในการรับรู้และแสดงออกทางสุนทรียะ

สาระการเรียนรู้

พิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย MOCA เป็นพิพิธภัณฑ์ที่เก็บบันทึกรวบรวมประวัติศาสตร์ทางศิลปะไทยที่น่าสนใจ เกิดขึ้นจากรากฐานทางวัฒนธรรมอันยาวนานและองค์ความรู้ทางศิลปะแบบสากล โดย ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ประติมากรชาวเมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี อันก่อให้เกิดเป็น

งานศิลปะไทยร่วมสมัย ที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ว่าประเทศไทยเป็นชาติที่มีอารยะ งานศิลปะที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ขณะนี้ เป็นผลงานทัศนศิลป์ จากศิลปินหลายรุ่น ซึ่งทุกๆ ผลงานถือเป็นงานระดับชั้นครู จะยืนยันได้ถึงความมุ่งมั่นของศิลปินไทย ในการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ไทยอย่างเหนียวแน่น

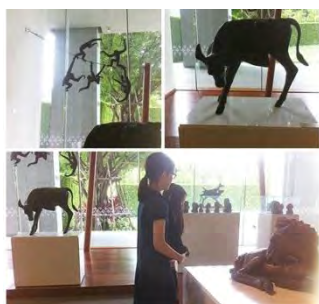
ตัวอาคารพิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัยได้แนวความคิดมาจากการนำหินทั้งก้อนมาแกะสลักอย่างประณีตบรรจงเป็นลายก้านมะลิอันแสดงถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย ลายฉลุเหล่านี้นอกจากจะทำให้แสงธรรมชาติสามารถส่องลงมาในอาคารได้แล้ว แสงที่ส่องลงมาในช่วงเวลาและฤดูกาลที่แตกต่างกันยังให้ความรู้สึกที่แตกต่างกันไปด้วย ภายในแบ่งออกเป็น 5 ชั้นด้วยกัน

ตัวอย่างภาพอาคารพิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย

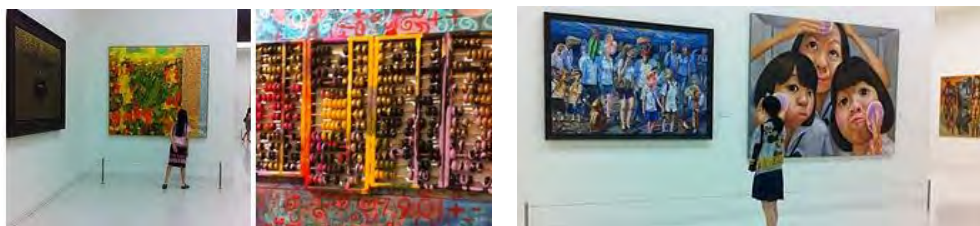
ชั้น G ประกอบด้วยห้องแสดง นิทรรศการ 4 ห้อง ซึ่งจัดเป็นห้องสำหรับนิทรรศการหมุนเวียน 2 ห้อง และอีก 2 ห้องเป็นนิทรรศการเชิงรุกเกี่ยวกับศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ประติมากรรม) 2 ท่าน คือ อาจารย์ไพฑูรย์ เมืองสมบูรณ์ และศาสตราจารย์ชูลุด นิ่มเสมอ

ตัวอย่างภาพชั้น G

ชั้น 2 เป็นการจัดแสดงความหลากหลายในปัจเจกภาพทางความคิดของศิลปะไทยร่วมสมัย อาทิ ผลงานสื่อผสมของ กมล ทัศนาญชลี ศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรมและสื่อผสม) และผลงานประติมากรรม ซึ่งนำเสนอเรื่องราววิถีชีวิตแบบมีสุนทรียภาพของคนไทย โดย เขียน ยิ้มศิริ ในส่วนของห้องนิทรรศการผลงานส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความเชื่อของคนไทย ค่านิยมในสังคมด้วยบริบทของความร่วมสมัย อาทิ ผลงานของศรีวรรณ เจนหัตถการกิจ ปรีชา ปั่นกล้า ทวี รัชนิกร รวมถึงงานจิตรกรรมเชิงพุทธปรัชญา โดยพิชัย นิรันดร์ ปรีชา เกาทอง เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ เป็นต้น

ตัวอย่างภาพชั้น 2

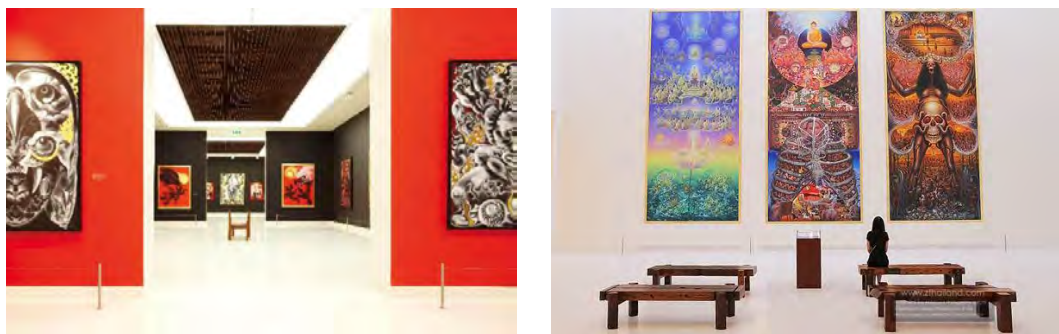
ชั้น 3 ชั้นนี้เน้นศิลปะเชิงความคิดฝันและจินตนาการภายใต้คติความเชื่อของคนไทย โดย สมภพ บุตรราช ช่วงมูลพินิจ ผ่านภาพเรือนร่างของผู้หญิงในอุดมคติ ภาพ “ตำนานวังหน้า” เป็นภาพการแต่งกายเพื่อเตรียมรำรำด้วยชุดที่วิจิตรตระการตาของหญิงสาว โดยเริงศักดิ์ บุญวาณิชย์กุล และภาพ “นางผมหอม” นางในวรรณคดีจากศิลปินไทยคนสำคัญ สุภร พรินทรากุล ส่วนเรื่องการแสดงออกด้านสัญชาตญาณนั้นถูกถ่ายทอดออกมาอย่างไร้ขีดจำกัด โดย สมพงษ์ อุดลย์สารพันธ์ และ ประทีป คชบัว นอกจากนี้ยังมีเรือนไทยไม้สักซึ่งจัดแสดงงานจิตรกรรมสองยุคสมัยที่เล่าเรื่องราวของนางพิมพิลาไลย สตรีจาบรรณกรรมไทย ที่ถูกกล่าวขานใน 2 บริบท ผ่านเรื่อง “ขุนช้าง-ขุนแผน” ใน 2 รูปแบบ ที่แตกต่างกัน โดย เหม เวชกร และสุชี สมเงิน

ตัวอย่างภาพชั้น 3

ชั้น 4 เป็นชั้นที่แสดงผลงานที่ถือว่าเป็นสุดยอดแห่งมหากาพย์ของจิตรกรรมไทยร่วมสมัยของศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) อีกท่านหนึ่ง คือ ถวัลย์ ดัชนี ปราชญ์ผู้เป็นตำนานแห่งวงการศิลปะไทยร่วมสมัย ทั้งสุดยอดผลงานวาดเส้น และผลงานที่แสดงออกถึงพลังการเคลื่อนไหวของอารมณ์ นอกจากนี้ยังมีผลงานของศิลปินแห่งชาติ ที่หาชมได้ยากยิ่ง อาทิ ทวี นันทขว้าง เพื่อ หริพิทักษ์ จักรพันธ์ โปษยกฤต เป็นต้น และเมื่อเดินทะลุสะพานข้ามจักรวาล จะได้พบกับ 3 ภาพในชุด ไตรภูมิ ซึ่งบอกเล่าการเวียนว่ายตายเกิดของสรรพสัตว์ในสังสารวัฏตามคติความเชื่อในทางพุทธศาสนา โดย สมภพ บุตรราช ปัญญา วิจิณนสาร และประทีป คชบัว

ตัวอย่างภาพชั้น 4

ชั้น 5 ชั้นนี้ได้รวบรวมงานศิลปะร่วมสมัยจากหลายประเทศ เช่น จีน เวียดนาม มาเลเซีย อิตาลี ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา รัสเซีย ออสเตรเลีย นอร์เวย์ และห้องที่โดดเด่นที่สุด คือ ห้อง Richard Green ซึ่งจำลองห้องนิทรรศการจากพิพิธภัณฑ์ในแถบยุโรป ที่มีหลังคากระจกโค้งรับแสงธรรมชาติ โดยจัดแสดงผลงานจิตรกรรมจากศิลปินยุโรปฝีมืออันดับต้นๆ ในยุคพระนางเจ้าวิกตอเรียซึ่งตรงกับรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 เช่น Sir Lawrence alma Tedema และ John William Godward ผลงานทุกชิ้นถูกดูแลรักษาอย่างดี ผลงานบางชิ้นมีอายุเกือบ 300 ปี จึงห้ามถ่ายรูปในห้องนี้

ข้อปฏิบัติในการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย

- 1) โปรดแต่งกายสุภาพ
- 2) ผู้เข้าชมจะต้องผ่านการตรวจค้นกระเป๋าทางด้านหน้าของตัวอาคารก่อนเข้าไปในอาคารฯ กระเป๋าที่มีขนาดใหญ่กว่า 14 x 22 x 9 inches (36 x 56 x 23 cm) จะต้องทำการฝากไว้ที่จุดขายตั๋ว กระเป๋าที่สามารถนำเข้าไปได้คือกระเป๋าเงิน กระเป๋าสะพายด้านข้าง หรือกระเป๋าถือที่ต้องได้รับการตรวจค้น
- 3) ห้ามมิให้จับต้องผลงานทางศิลปะใดๆ ที่แสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ฯ
- 4) ห้ามบริโภคอาหารหรือเครื่องดื่มยกเว้นบริเวณร้านกาแฟเท่านั้น
- 5) ห้ามสูบบุหรี่ในอาคารพิพิธภัณฑ์ฯ สามารถสูบได้ในบริเวณที่ทางพิพิธภัณฑ์ฯ จัดไว้ให้เท่านั้น
- 6) ห้ามเข้าไปในพื้นที่ของพิพิธภัณฑ์ฯ นอกจากพื้นที่ที่กำหนดให้ผู้เข้าชมเข้าไปได้
- 7) ห้ามนำสารเคมีไวไฟ วัตถุระเบิด อาวุธเข้าไปในพิพิธภัณฑ์ฯ
- 8) ห้ามส่งเสียงดังโดยไม่จำเป็น (ไม่ว่าจากโทรศัพท์มือถือหรือเครื่องเสียงส่วนตัวหรือสิ่งอื่น) หรือมีพฤติกรรมที่อาจรบกวนหรือสร้างความไม่พอใจแก่ผู้เข้าชมอื่นๆ หรือข่มขู่คุกคามเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ฯ
- 9) ห้ามนำปากกาทุกชนิด หรือวัสดุใดๆที่สามารถขีดเขียนได้เข้าไปใน พิพิธภัณฑ์ฯ โดยเด็ดขาด ยกเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ของทางพิพิธภัณฑ์ฯ เป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

10) ทางพิพิธภัณฑสถานอนุญาตให้วาดภาพ สเก็ตภาพด้วยดินสอเท่านั้น (ไม่อนุญาตให้ใช้ปากกาทุกชนิด หรือวัสดุอื่นใดที่สามารถเขียนได้) โดยที่สมุดสเก็ตต้องมีขนาดไม่เกิน 8 1/2 x 11 นิ้ว (21.6 x 27.9 เซนติเมตร) โดยพิพิธภัณฑสถานอนุญาตให้นั่งวาด หรือสเก็ตกับพื้นได้ อย่างอิสระ แต่หากมีผู้เข้าชมเป็นจำนวนมาก ทางพิพิธภัณฑสถานฯ ต้องขอสงวนสิทธิ์ให้หยุดชั่วคราวเพื่อความสะดวกของผู้เข้าชมท่านอื่น

กิจกรรมพินิจศิลป์ : ความเหมือนและแตกต่าง เป็นกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ ลักษณะกิจกรรมเป็นการให้นักเรียนพิจารณาผลงานของศิลปินที่ผู้สอนกำหนดไว้จำนวน 2 ภาพ จำแนกสิ่งที่มีเหมือนหรือแตกต่าง แล้วทำการบันทึกลงในแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

การจัดกลุ่มนักเรียน การแบ่งงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบ

ผู้สอนแบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน วิธีการนี้จะช่วยให้นักเรียนฝึกสร้างความสัมพันธ์ในกลุ่มย่อย และเรียนรู้ถึงการมีหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของกลุ่ม โดยผู้สอนแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้สมาชิกแต่ละคนดังต่อไปนี้

- 1) หัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ ควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่มในการฟังบรรยาย การเดินแถว และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์ ดูแลให้สมาชิกกลุ่มทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- 2) รองหัวหน้ากลุ่ม มีหน้าที่ เป็นผู้ช่วยหัวหน้ากลุ่มควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในกลุ่ม ในการฟังบรรยาย การเดินแถว และทำตามข้อปฏิบัติทั่วไปในการดูงานทัศนศิลป์
- 3) สมาชิกกลุ่มคนที่ 1 มีหน้าที่ รับและคืน อุปกรณ์การเรียน และแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
- 4) สมาชิกกลุ่มคนที่ 2 มีหน้าที่ ดูแลรับอาหารว่างและเครื่องดื่มมาแจกจ่ายให้สมาชิกในกลุ่มทุกคน
- 5) สมาชิกกลุ่มคนที่ 3 มีหน้าที่ ดูแลการนับจำนวนสมาชิกภายในกลุ่ม ไม่ให้เพื่อนในกลุ่มเดินออกนอกแถว หรือแวะไปในตำแหน่งอื่นที่ไม่ได้รับอนุญาต

กำหนดการจัดกิจกรรม “ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA”

- สถานที่จัดกิจกรรม พิพิธภัณฑสถานศิลปะไทยร่วมสมัย MOCA
- สถานที่นัดหมาย ห้องทัศนศิลป์ ป.2 มาก่อนเวลา 12.30 น. เพื่อรับประทานอาหารว่างและฟังผู้สอนอธิบายเกี่ยวกับกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ความเหมือนและแตกต่าง”

- วันเดินทาง :
- เดินทางด้วยรถตู้โรงเรียน
- ระยะเวลาการทำกิจกรรม 12.30 – 15.30 น.
- แต่งกาย ชุดนักเรียนถูกระเบียบโรงเรียน

การจัดการเรียนรู้

ครั้งที่ 1

1. นักเรียนชมงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์และฟังบรรยายเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์และงานศิลปะไทยร่วมสมัยจากวิทยากร

2. กิจกรรม พินิจศิลป์ : “ความเหมือนและแตกต่าง”

2.1 นักเรียนดูและสังเกตงานศิลปะที่คัดเลือกไว้อย่างตั้งใจ

2.2 นักเรียนพิจารณาสิ่งที่เหมือนและแตกต่างกันของงานศิลปะที่คัดเลือกไว้

2.3 นักเรียนเขียนอธิบายสิ่งที่เหมือนและแตกต่างกันอย่างละ 3 ข้อของงานศิลปะที่คัดเลือกไว้

3. นักเรียนทำแบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

ครั้งที่ 2

1. นักเรียนทบทวนประสบการณ์ในการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

2. นักเรียนชมภาพถ่ายการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

3. นักเรียนอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

สื่อการเรียนรู้/สถานที่ทัศนศึกษา

1. พิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย MOCA
2. ภาพผลงานศิลปะในพิพิธภัณฑ์
3. แบบบันทึกกิจกรรมพินิจศิลป์ : “ความเหมือนและแตกต่าง”
4. ภาพถ่ายการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ของนักเรียน

5. อุปกรณ์การนำเสนอภาพถ่าย LED TV

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางสุนทรีย์ในการดูงานศิลปะและการทำกิจกรรม
พินิจศิลป์
2. การอภิปรายเกี่ยวกับประสบการณ์ในการไปชมงานศิลปะนอกสถานที่

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
กิจกรรม เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา

ชื่อสถานที่ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร (BACC)

ชื่อนิทรรศการ นิทรรศการศิลปกรรมช้างเผือกครั้งที่ 4 หัวข้อ “สมเด็จพระเทพฯ ของชาวไทย”

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

พินิจศิลป์ : “เล่าเรื่องงานศิลป์”

คำชี้แจง ให้นักเรียนพินิจพิจารณาผลงานศิลปะที่กำหนดไว้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ชื่อผลงาน.....

ชื่อศิลปิน.....

เทคนิคที่ใช้ในการสร้างผลงาน.....

ปีพ.ศ.ที่สร้างผลงาน.....

นักเรียนเห็นอะไรบ้างในงานศิลปะ

เนื้อหาเรื่องราว

.....

.....

ลง

.....

.....

พื้นผิว.....

.....

แสงและเงา.....

.....

การจัดองค์ประกอบของภาพ.....

.....

อื่นๆ

นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับผลงานศิลปะชิ้นนี้

ชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะ.....

.....

.....

.....

.....

ภาพนี้สวยหรือไม่ เพราะ.....

.....

.....

.....

.....

นักเรียนคิดว่าศิลปินมีความคิดอย่างไรในการสร้างผลงานศิลปะชิ้นนี้

.....

.....

.....

.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ระดับความประทับใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่					
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม					
3. ชาบซึ่งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ					
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	<p>.....</p> <p>.....</p>				

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
กิจกรรม มหัศจรรย์พิพิธภัณฑภาพ 3 มิติ : Art in Paradise

ชื่อสถานที่ พิพิธภัณฑรูปภาพ 3 มิติ Art in Paradise

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

พินิจศิลป์ : “ฉันอยากหรือไม่อยากเดินเข้าไปในภาพนี้เพราะ..”

คำชี้แจง ให้นักเรียนพินิจพิจารณาผลงานศิลปะที่กำหนดไว้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

นักเรียนเห็นอะไรบ้างในงานศิลปะ

เนื้อหาเรื่องราว.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับผลงานศิลปะชิ้นนี้

ภาพนี้สวยหรือไม่ เพราะ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

นักเรียนอยากหรือไม่อยากเดินเข้าไปในภาพนี้เพราะ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับพิพิธภัณฑ์รูปภาพ 3 มิติ Art in Paradise

นักเรียนชอบพิพิธภัณฑ์รูปภาพ 3 มิติ Art in Paradise หรือไม่ เพราะ.....

.....

.....

.....

ให้นักเรียนเล่าถึงความน่าสนใจของพิพิธภัณฑ์รูปภาพ 3 มิติ Art in Paradise

.....

.....

.....

.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ระดับความประทับใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่					
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม					
3. ชាប់ซึ่งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ					
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>				

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ระดับความประทับใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่					
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม					
3. ซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ					
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	<p>.....</p> <p>.....</p>				

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
กิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์

ชื่อสถานที่ บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

พินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นนักข่าว..”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำสั่งเกี่ยวกับกิจกรรมพินิจศิลป์ให้เข้าใจ และเขียนอธิบายลงในช่องว่าง

ถ้านักเรียนเป็นนักข่าวของสถานีโทรทัศน์ชื่อดังแห่งหนึ่ง นักเรียนจะแนะนำ
อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ให้ผู้ชมรู้จักและเข้าใจแนวคิดและกระบวนการทำงานศิลปะของท่าน
อย่างไร และเกิดความสนใจที่จะมาเยี่ยมชมที่ทำงานของอ.ถวัลย์ ดัชนี จงเขียนอธิบาย

อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี คือใคร.....

.....

อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี มีความสำคัญอย่างไร.....

.....

กระบวนการทำงานศิลปะของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี มีลักษณะอย่างไร.....

.....

ลักษณะงานศิลปะของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี มีลักษณะอย่างไร.....

.....

บ้านของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี มีความน่าสนใจอย่างไร.....

.....

ความประทับใจในการไปเยี่ยมบ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี.....

.....

พินิจศิลป์ : “เล่าเรื่องงานศิลป์”

คำชี้แจง ให้นักเรียนพินิจพิจารณาผลงานศิลปะที่กำหนดไว้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ชื่อผลงาน.....

ชื่อศิลปิน.....

เทคนิคที่ใช้ในการสร้างผลงาน.....

ปีพ.ศ.ที่สร้างผลงาน.....

นักเรียนเห็นอะไรบ้างในงานศิลปะ

เนื้อหาเรื่องราว.....

.....

สี.....

พื้นผิว.....

อื่นๆ.....

นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับผลงานศิลปะชิ้นนี้

ชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะ.....

.....

ภาพนี้สวยหรือไม่ เพราะ.....

.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ระดับความประทับใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่					
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม					
3. ชាប់ซึ่งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ					
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	<p>.....</p> <p>.....</p>				

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
กิจกรรม พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์

ชื่อสถานที่ บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

พินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นศิลปิน..”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำสั่งเกี่ยวกับกิจกรรมพินิจศิลป์ให้เข้าใจ และเขียนอธิบายลงในช่องว่าง

ทำความรู้จักอาจารย์ประทีป คชบัว

อาจารย์ประทีป คชบัว คือใคร.....

.....

อาจารย์ประทีป คชบัว มีความสำคัญอย่างไร.....

.....

การทำงานศิลปะของอาจารย์ประทีป คชบัว มีวิธีการอย่างไร.....

.....

งานศิลปะของอาจารย์ประทีป คชบัว มีลักษณะอย่างไร.....

.....

บ้านของอาจารย์ประทีป คชบัว มีความน่าสนใจอย่างไร.....

.....

ความประทับใจในการไปเยี่ยมบ้านอาจารย์ประทีป คชบัว.....

.....

.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ระดับความประทับใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่					
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม					
3. ชាប់ซึ่งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ					
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	<p>.....</p> <p>.....</p>				

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
กิจกรรม ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA

ชื่อสถานที่ พิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย MOCA

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

พินิจศิลป์ : “ความเหมือนและแตกต่าง”

คำชี้แจง ให้นักเรียนพินิจพิจารณาผลงานศิลปะที่กำหนดไว้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ชื่อผลงานชิ้นที่ 1	ชื่อผลงานชิ้นที่ 2
.....
ชื่อศิลปิน.....	ชื่อศิลปิน.....
เทคนิคที่ใช้.....	เทคนิคที่ใช้.....
ปีพ.ศ.ที่สร้างผลงาน.....	ปีพ.ศ.ที่สร้างผลงาน.....

ให้นักเรียนเขียนอธิบายสิ่งที่เหมือนและแตกต่างกันของผลงานศิลปะทั้ง 2 ชิ้น โดยพิจารณาองค์ประกอบศิลป์ในด้านต่างๆ เช่น สี รูปร่างรูปทรง เนื้อหา และเทคนิค เป็นต้น	
ความเหมือน	ความแตกต่าง
1	1
.....
.....
2	2
.....
.....
3	3
.....
.....
ให้นักเรียนพิจารณาผลงานทั้ง 2 ชิ้น แล้วเลือกชิ้นที่ชอบมากที่สุด 1 ชิ้น คือชิ้นที่.....	
เพราะ.....	
.....	
.....	

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ระดับความประทับใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่					
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม					
3. ซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ					
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม				

แบบทดสอบสุนทรียภาพ

คำอธิบายเกี่ยวกับแบบทดสอบ

แบบทดสอบสุนทรียภาพประกอบด้วย

1. ภาพผลงานศิลปะ ประเภทจิตรกรรม จำนวน 2 ภาพ แบ่งเป็นผลงานศิลปะของศิลปินไทย จำนวน 1 ภาพ และผลงานศิลปะของศิลปินต่างประเทศจำนวน 1 ภาพ ภาพผลงานศิลปะทั้ง 2 ภาพ ใช้ประกอบในการตอบคำถามจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ

2. ชุดคำถาม 7 คำถาม ตามแนวทางทฤษฎีพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons (1987) ที่ใช้สำหรับตอบคำถามจากการพิจารณาผลงานศิลปะจำนวน 2 ภาพในข้อ 1 เพื่อวัดสุนทรียภาพของนักเรียน ซึ่งแบบทดสอบนี้จะนำมาใช้ 2 ครั้งคือ ก่อนเรียน (Pre-Test) และหลังเรียน (Post-Test) ชุดคำถามทั้ง 7 ข้อมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนเห็นอะไรบ้างในภาพนี้
2. ภาพนี้มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับอะไร
3. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้
4. นักเรียนคิดว่าสีของภาพนี้เป็นอย่างไร
5. นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร
6. นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินถึงวาดภาพนี้
7. นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร

(แบบทดสอบฉบับนี้ เป็นผลงานศิลปะของศิลปินไทย)

แบบทดสอบสุนทรียภาพและภาพผลงานศิลปะ (ศิลปินประเทศไทย)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ตัวอย่างภาพที่ใช้ในการทดสอบ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาภาพผลงานศิลปะขนาด 7x12 นิ้ว แล้วเขียนอธิบาย
ความคิดเห็นของตนเองลงในช่องว่าง

1. นักเรียนเห็นอะไรบ้างในภาพนี้

.....

.....

.....

.....

2. ภาพนี้มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับอะไร

.....

.....

.....

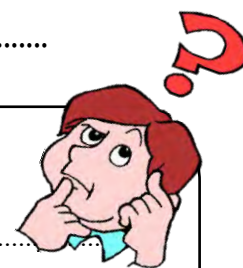
.....

แบบทดสอบสุนทรียภาพ (ต่อ)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

3. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้

.....

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าสีของภาพนี้เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบสุนทรียภาพ (ต่อ)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

6. นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินถึงวาดภาพนี้

.....

.....

.....

.....

7. นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบสุนทรียภาพ

คำอธิบายเกี่ยวกับแบบทดสอบ

แบบทดสอบสุนทรียภาพประกอบด้วย

1. ภาพผลงานศิลปะ ประเภทจิตรกรรม จำนวน 2 ภาพ แบ่งเป็นผลงานศิลปะของศิลปินไทย จำนวน 1 ภาพ และผลงานศิลปะของศิลปินต่างประเทศจำนวน 1 ภาพ ภาพผลงานศิลปะทั้ง 2 ภาพ ใช้ประกอบในการตอบคำถามจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ

2. ชุดคำถาม 7 คำถาม ตามแนวทางทฤษฎีพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons (1987) ที่ใช้สำหรับตอบคำถามจากการพิจารณาผลงานศิลปะจำนวน 2 ภาพในข้อ 1 เพื่อวัดสุนทรียภาพของนักเรียน ซึ่งแบบทดสอบนี้จะนำมาใช้ 2 ครั้งคือ ก่อนเรียน (Pre-Test) และหลังเรียน (Post-Test) ชุดคำถามทั้ง 7 ข้อมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนเห็นอะไรบ้างในภาพนี้
2. ภาพนี้มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับอะไร
3. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้
4. นักเรียนคิดว่าสีของภาพนี้เป็นอย่างไร
5. นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร
6. นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินถึงวาดภาพนี้
7. นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร

(แบบทดสอบฉบับนี้ เป็นผลงานศิลปะของศิลปินต่างประเทศ)

แบบทดสอบสุนทรียภาพ

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ตัวอย่างภาพที่ใช้ในการทดสอบ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาภาพผลงานศิลปะขนาด 7x12 นิ้ว แล้วเขียนอธิบายความคิดเห็นของตนเองลงในช่องว่าง

1. นักเรียนเห็นอะไรบ้างในภาพนี้

.....

.....

.....

.....

2. ภาพนี้มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับอะไร

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบสุนทรียภาพ (ต่อ)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

3. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้

.....

.....

.....

.....

4. นักเรียนคิดว่าสีของภาพนี้เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

แบบทดสอบสุนทรียภาพ (ต่อ)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

6. นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินถึงวาดภาพนี้

.....
.....
.....
.....

7. นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร

.....
.....
.....
.....

ข้อมูลภาพงานศิลปะของศิลปินไทยและศิลปินต่างประเทศ

ที่ใช้ในแบบทดสอบสุนทรียภาพ

1. ผลงานของศิลปินไทย

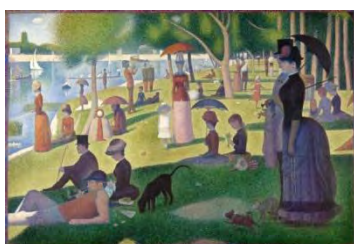
ชื่อภาพ แสง และ ชีวิต (Light and life)

ชื่อศิลปิน พิชิต ไปแดน

เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ

ปีที่สร้าง พ.ศ. 2556

2. ผลงานของศิลปินต่างประเทศ

ชื่อภาพ A Sunday Afternoon on

ชื่อศิลปิน Georges Seurat

the Island of La Grande Jatte

เทคนิค สีน้ำมันบนผ้าใบ

ปีและสถานที่สร้าง 1884 Chicago

คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ

คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons ประกอบด้วย

1. คู่มือวิเคราะห์ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons
2. ตารางวิเคราะห์คำตอบจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ (รายบุคคล)

คำชี้แจง

1. คู่มือนี้เป็นแบบวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพของนักเรียน ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons ซึ่งมีระดับขั้นพัฒนาการทางสุนทรียภาพ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับขั้นพัฒนาการทางสุนทรียภาพ 5 ระดับ

ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)

ระดับ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)

ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness)

ระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)

ระดับ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

2. คู่มือนี้ใช้วิเคราะห์ร่วมกับชุดคำถามจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ ซึ่งเป็นชุดคำถามจำนวน 7 คำถาม ตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons ดังนี้

คำถามที่ 1 นักเรียนเห็นอะไรบ้างในภาพนี้

คำถามที่ 2 ภาพนี้มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับอะไร

คำถามที่ 3 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้

คำถามที่ 4 นักเรียนคิดว่าสีของภาพนี้เป็นอย่างไร

คำถามที่ 5 นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร

คำถามที่ 6 นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินถึงวาดภาพนี้

คำถามที่ 7 นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร

3. ผู้วิเคราะห์จะใช้คู่มือวิเคราะห์ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons ร่วมกับตารางวิเคราะห์คำตอบจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ (รายบุคคล) ของนักเรียน โดยพิจารณาคำตอบของนักเรียนเกี่ยวกับชุดคำถามของแบบทดสอบสุนทรียภาพ ซึ่งมีคำถามจำนวน 7 คำถาม โดยผู้วิเคราะห์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องของตารางวิเคราะห์คำตอบจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสูงสุด (Maximum Value) ของระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของนักเรียน

คู่มือวิเคราะห์ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons

ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons	
ระดับชั้น	ตัวบ่งชี้ในการวิเคราะห์
<p>1. ความชื่นชอบ (Favoritism)</p> <p>แสดงความพึงพอใจส่วนตัวที่มีต่อรูปภาพ เช่น ความสนใจที่มีต่อสี และเชื่อมโยงการตอบสนองของตนไปเรื่อยๆ โดยไม่มีจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว/เนื้อหาหรือรูปแบบของภาพวาด สิ่งนี้นักเรียนตระหนักถึง คือ สิ่ง que แสดงออกมาและเชื่อมโยงไปยังความทรงจำส่วนตัว มีความเป็นอิสระในการตอบสนองที่เรียกว่าการรับรู้แบบใช้ความพึงพอใจ โดยไม่แบ่งแยกกว่าจะเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีความสัมพันธ์กันกับภาพวาด</p>	<p>แสดงความพึงพอใจของตนเองต่องานศิลปะตามสัญชาตญาณโดยไม่ได้มีการซักถาม</p>
	<p>ให้ความสนใจต่อสีเป็นพิเศษ</p>
	<p>ตอบสนองต่อเนื้อหาหรือเรื่องราวของงานศิลปะอย่างเชื่อมโยงหรือเป็นอิสระจากงานศิลปะ</p>
	<p>การคาดคะเนต่อสิ่งอื่นๆ ที่มีความสอดคล้องกัน</p>
<p>2. ความงามและความเหมือนจริง (Beauty & Realism)</p> <p>แสดงการจัดระบบความคิดที่แสดงออกมาโดยพูดถึงเรื่องราวพื้นฐาน (ความสวยงาม ความเป็นจริงที่ปรากฏ และทักษะความชำนาญ) ของภาพวาดที่ตนเองสนใจ และความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในภาพวาด เช่น อารมณ์ที่ถูกแสดงออกมาในรอยยิ้ม หรืออากัปกิริยา และรูปแบบที่เข้าใจได้ในความเป็นจริงที่เห็น มีการชื่นชมในทักษะความชำนาญ เช่น ความละเอียดลออของผู้วาด เหล่านี้เป็นประเด็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินที่แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่ใครๆ ก็สามารถรับรู้ได้ และแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ในใจตนเอง สามารถวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนเองที่มีต่อศิลปะอย่างมีสุนทรียภาพ เช่น สามารถบอกได้ว่าสีที่มีลักษณะสว่างให้ความรู้สึกถึงความสุข สีที่มีลักษณะมืดให้ความรู้สึกของความทุกข์ ให้ความสำคัญส่วนใหญ่ในประเด็นเนื้อหา และพยายามมองผ่านสื่อ คิดว่าภาพวาดเกิดจากเนื้อหาและมีเรื่องราวของมัน</p>	<p>การแปลความหมายต่องานศิลปะผ่านเรื่องราวหรือเนื้อหา (งานศิลปะไม่แยกออกจากเรื่องราวหรือเนื้อหา หมายถึงสามารถเข้าใจได้อย่างทะลุปรุโปร่ง)</p>
	<p>ชื่นชมในทักษะความชำนาญ</p>
	<p>ให้ความสำคัญกับความเหมือนจริง</p>
	<p>การคาดคะเนต่อสิ่งอื่นๆ ที่มีความสอดคล้องกัน เช่น สามารถจำแนกความแตกต่างได้อย่างชัดเจนระหว่างความงามและความน่าเกลียด</p>

คู่มือวิเคราะห์ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons (ต่อ)

ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons		
ระดับขั้น	ตัวบ่งชี้ในการวิเคราะห์	
และมีเรื่องราวของมัน		
<p>3. การแสดงออก (Expressiveness)</p> <p>แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนมากขึ้นได้โดยพิจารณาจากเรื่องราว/เนื้อหาของภาพวาด และจากประสบการณ์เดิมของตน แต่ยังคงมีความสนใจต่อประสบการณ์ของตนเองมากกว่าภาพวาดที่เห็น ความรู้สึกและความคิดที่เกิดขึ้นและแสดงออกมาอาจจะเป็นของตนเองหรือของผู้วาด หรือทั้งสองอย่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถเข้าใจได้ด้วยตัวเอง ความงามเป็นรองอารมณ์ความรู้สึก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดแหวกแนว และมีความรู้สึกที่ลึกซึ้งต่อข้อสงสัย และใช้เกณฑ์การตัดสินที่เป็นไปได้ ยังคงความรู้สึกส่วนตัวอยู่ แต่ก็ตระหนักถึงประสบการณ์ของผู้วาดด้วย หรือสามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงประเด็นในภาพวาดสู่ความเข้าใจของตนเองได้ ในขั้นนี้เราจะพิจารณาที่สื่อมากเช่นเดียวกับพยายามพิจารณาที่ความหมายของการแสดงความรู้สึก และคิดว่าภาพวาดประกอบด้วยอารมณ์และความคิด</p>	<p>ให้ความสนใจต่อความหมาย แนวคิด และ การแสดงออกของงานศิลปะ</p> <p>พิจารณางานศิลปะเพื่อเข้าใจการแสดงออก และที่มาของประสบการณ์ของผู้สร้างงาน</p> <p>แสดงความรู้สึกนึกคิดที่มีต่องานศิลปะ พิจารณาถึงเนื้อหาและเรื่องราวของงานศิลปะ ความรู้สึกและความคิดที่เกิดขึ้นและแสดง ออกมาอาจจะเป็นของตนเองหรือของผู้สร้างงาน หรือทั้งสองอย่าง</p> <p>สามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงแนวคิดหลักใน ผลงานศิลปะสู่ความเข้าใจของตนเองได้ และ ใช้เกณฑ์การตัดสินที่เป็นไปได้ ซึ่งยังคง ความรู้สึกส่วนตัวอยู่ พร้อมทั้งตระหนักถึง ประสบการณ์ของผู้สร้างงานด้วย</p>	
	<p>4. แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)</p> <p>แสดงความสามารถในการใช้ทัศนคติเกี่ยวกับหลักการทางการรับรู้ที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่ซับซ้อนกว่าความเข้าใจส่วนตัว โดยให้ความสำคัญต่อสื่อ วัสดุ รูปร่าง ลักษณะ แยกแยะอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและสิ่งที่ ประสบอยู่ในงานได้ ค้นพบถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับ รูปแบบและประวัติศาสตร์ สามารถขยายความสำคัญใน ภาพวาดได้ เกิดการวิจารณ์งานศิลปะ มีเหตุผล และเข้าใจ เรื่องราว/เนื้อหาของภาพ การวินิจฉัยจากนี้ไป คือ ความสำคัญ (Significant) รูปแบบ และสื่อมีความสำคัญ เราพิจารณาสื่อและคุณสมบัติของสื่อ ความเข้าใจภาพนั้น</p>	<p>ยอมรับว่าจุดเด่นของงานศิลปะเป็น ความสำเร็จของผู้สร้างงานและมิติของสังคม</p> <p>ยอมรับว่างานศิลปะคงอยู่ในวัฒนธรรมและ สังคมโลก</p> <p>เข้าใจว่าเครื่องมือ รูปแบบ และวิธีการ ช่วย ให้เกิดงานศิลปะ หมายถึง สามารถแสดง ความคิดของการรับรู้ที่ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกันระหว่างส่วน ต่างๆ ของผลงานศิลปะ เช่น เครื่องมือ วัสดุ และวิธีการ</p> <p>มีความยินดีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น</p>

คู่มือวิเคราะห์ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons (ต่อ)

ระดับพัฒนาการทางสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons	
ระดับขั้น	ตัวบ่งชี้ในการวิเคราะห์
เกิดจากคุณสมบัติที่สมเหตุสมผล	และใช้เวลาในการแปลความหมายที่สอดคล้องกับงานศิลปะ หรือเจตนาของผู้สร้างงาน
	ให้ความสำคัญในการตีความและการตัดสินคุณค่าของงานศิลปะ
5. ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) แสดงการตัดสินของตนเอง โดยอาศัยโครงสร้าง ความหมายของเรื่องราว/เนื้อหาในรูปภาพซึ่งความรู้สึกละเอียดจะเปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์ และมีการปรับเปลี่ยนเรื่อยๆ ให้เข้ากับสภาพปัจจุบัน มีความเข้าใจและมีความรับผิดชอบ การเข้าใจศิลปะอย่างลึกซึ้งมีผลต่อสุนทรียภาพ คนแต่ละคนต้องการมีความคิดเห็นที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ของวัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่	สามารถตัดสินคุณค่างานศิลปะด้วยตนเองอย่างอิสระ บนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเรื่องศิลปะและวัฒนธรรม
	สามารถใช้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์อย่างลึกซึ้งในการแปลความหมายหรือตีความลักษณะสำคัญของงานศิลปะ

ตารางวิเคราะห์คำตอบจากแบบทดสอบสุนทรียภาพ (รายบุคคล)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ชุดคำถาม	ค่าความถี่ของคำตอบที่แสดงถึงระดับพัฒนาการสุนทรียภาพ					หมายเหตุ
	ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)	ระดับที่ 2 ความงาม และเหมือน จริง (Beauty and Realism)	ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressive ness)	ระดับที่ 4 แบบอย่าง และรูปแบบ (Style and Form)	ระดับที่ 5 ความเป็นตัว ของตนเอง (Autonomy)	
คำถามที่ 1 นักเรียนเห็นอะไรบ้างในภาพนี้						
คำถามที่ 2 ภาพนี้มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับ อะไร						
คำถามที่ 3 นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็น ภาพนี้						
คำถามที่ 4 นักเรียนคิดว่าสีของภาพนี้เป็น อย่างไร						
คำถามที่ 5 นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพ นี้ เพราะอะไร						
คำถามที่ 6 นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินถึง วาดภาพนี้						
คำถามที่ 7 นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เป็น ภาพที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร						
รวม						
สรุปการวิเคราะห์	ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียน อยู่ระดับที่					

แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะ

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง เพื่อบันทึกระดับความถี่ตามพฤติกรรมการแสดงออกทางสุนทรียะของนักเรียน
 ชื่อสถานที่.....กิจกรรม.....
 วันที่.....

รายการพฤติกรรม	ความถี่	หมายเหตุ	รวม
1. เชื่อมโยงความคิดส่วนตัว			
2. สนใจต่อเนื้อหา			
3. สนใจต่อสี			
4. คำนึงถึงความเป็นจริง			
5. คำนึงถึงสิ่งที่ปรากฏแก่สายตา			
6. สนใจต่อแบบแผน			
7. สนใจต่ออารมณ์ความรู้สึกในผลงานศิลปะ			
8. ใส่ใจในเจตนาของศิลปิน			
9. ใส่ใจต่อความรู้สึกนึกคิดของศิลปิน			
10. ไม่มั่นใจต่อการวิพากษ์วิจารณ์			
11. ใส่ใจในเรื่องความเป็นตัวตนของศิลปิน			
12. สนใจต่อการตัดสินใจในผลงานศิลปะ			
ข้อสังเกตอื่นๆ			

ผู้สังเกต.....

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน พร้อม
อธิบายเหตุผล

ข้อ	ความคิดเห็นต่อกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด (5)	เห็นด้วย มาก (4)	เห็นด้วย ปานกลาง (3)	เห็นด้วย น้อย (2)	เห็นด้วย น้อยที่สุด (1)
1	นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่					
	เพราะ.....					
2	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้สังเกตและเห็นความสวยงามของงานศิลปะอย่างลึกซึ้งมากขึ้น					
	เพราะ.....					
3	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการแปลความหมายของงานศิลปะ					
	เพราะ.....					
4	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้ชีวิตของศิลปิน ทักษะและการทำงานของศิลปิน					
	เพราะ.....					
5	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดความประทับใจในความงามของงานศิลปะ					
	เพราะ.....					
6	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจความเชื่อมโยงของงานศิลปะกับสังคม					
	เพราะ.....					

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็นต่อกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย มากที่สุด (5)	เห็นด้วย มาก (4)	เห็นด้วย ปานกลาง (3)	เห็นด้วย น้อย (2)	เห็นด้วย น้อยที่สุด (1)
7	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ในการชมงานศิลปะ					
	เพราะ.....					
8	การวาดภาพนอกสถานที่ทำให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความงามของสถานที่ผ่านผลงานศิลปะได้					
	เพราะ.....					
9	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจในการทำงานศิลปะของตนเอง					
	เพราะ.....					
10	การทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของงานศิลปะ					
	เพราะ.....					

กิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ที่นักเรียนชื่นชอบมากที่สุด

- เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา (BACC)
- ชมปราสาทวาดงานศิลป์ (ปราสาทไม้สวรรค์)
- มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise
- เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ถวัลย์ ดัชนี)
- พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ (บ้านอ.ประทีป คชบัว)
- ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA

เพราะ

.....
.....

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....
.....
.....

แบบสอบถามภูมิหลังทางศิลปะของนักเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

1. เพศ ○ ชาย ○ หญิง
2. อายุ _____ ปี _____ เดือน _____ วัน
3. ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ _____
4. ผลการเรียนรู้ทัศนศิลป์ในปีการศึกษาที่ผ่านมา ได้เกรดเฉลี่ย _____
5. อาชีพผู้ปกครอง ○ บุคลากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็น _____
○ นักธุรกิจ
○ รับจ้าง
○ ค้าขาย
○ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
6. นักเรียนคิดว่า ความสามารถทางศิลปะของตนเอง อยู่ในระดับใด
○ มาก ○ ค่อนข้างมาก ○ ปานกลาง ○ ค่อนข้างน้อย ○ น้อย
7. นักเรียนเคยใช้เวลาว่างหรือวันหยุดทำกิจกรรมศิลปะหรือไม่
○ เคย ○ ไม่เคย
8. นักเรียนคิดอย่างไรกับการเรียนวิชาศิลปะ
○ ยาก ○ ค่อนข้างยาก ○ ปานกลาง ○ ค่อนข้างง่าย ○ ง่าย
9. นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ
○ มาก ○ ค่อนข้างมาก ○ ปานกลาง ○ ค่อนข้างน้อย ○ น้อย
10. นักเรียนมีความรู้สึกผ่อนคลายและเพลิดเพลินในการทำกิจกรรมศิลปะ
○ มาก ○ ค่อนข้างมาก ○ ปานกลาง ○ ค่อนข้างน้อย ○ น้อย
11. นักเรียนชอบกิจกรรมศิลปะประเภทใดมากที่สุด
○ งานจิตรกรรม (เช่น วาดภาพ, ระบายสี, แรเงา)

- งานประติมากรรม (เช่น ปั้นดินน้ำมัน, เปเปอร์มาเช่)
- งานภาพพิมพ์ (เช่น ภาพพิมพ์แกะโฟม, ภาพพิมพ์กระจก)
- งานประดิษฐ์ (เช่น ประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ)
- งานออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (เช่น วาดภาพในโปรแกรม Adobe Photoshop)

ตั้งแต่ข้อที่ 12 – 14 นักเรียนสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

12. ผู้ปกครองให้การสนับสนุนนักเรียนในการทำกิจกรรมศิลปะหรือไม่

- สนับสนุน

สนับสนุนโดย ให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเกี่ยวกับศิลปะ

ทำงานศิลปะร่วมกับนักเรียนในเวลาว่าง

ส่งเสริมนักเรียนเข้าร่วมการประกวดวาดภาพต่างๆ

พานักเรียนไปชมนิทรรศการศิลปะหรือการแสดงผลงานศิลปะ

อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
- ไม่สนับสนุน

13. นักเรียนเคยร่วมกิจกรรมการศึกษาออกสถานที่ที่เกี่ยวกับศิลปะหรือไม่

- เคย

กิจกรรมการศึกษาออกสถานที่ที่นักเรียนเคยร่วม

วาดภาพนอกห้องเรียน

เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ศิลปะ, หอศิลป์

ฟังการบรรยายเกี่ยวกับผลงานศิลปะจากผู้เชี่ยวชาญ

พบปะ พูดคุยกับศิลปินที่มีชื่อเสียง

อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
- ไม่เคย

14. นักเรียนคิดว่าการทำกิจกรรมศิลปะทำให้ได้รับประโยชน์อย่างไร

- พัฒนาความสามารถในการทำงานศิลปะ
- พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
- พัฒนาการรับรู้ทางด้านสุนทรียะ
- ได้รับประสบการณ์ในการทำงานศิลปะด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย
- ได้พัฒนาสมาธิในการทำงานศิลปะได้อย่างต่อเนื่องและยาวนาน

ได้รับความสุขและสนุกสนานในการทำงานศิลปะ

15. นักเรียนเคยทำกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมศิลปะในเวลาว่างหรือไม่ อย่างไร

เคย (โปรดระบุ) _____

ไม่เคย

16. นักเรียนต้องการให้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะอะไรบ้าง โปรดระบุ

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างการใช้แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

1. กิจกรรมเยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา
2. กิจกรรมชมปราสาทงานศิลป์
3. กิจกรรม มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise
4. กิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์
5. กิจกรรม พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์
6. กิจกรรม ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
กิจกรรม เยี่ยมชมหอศิลป์ในถิ่นเรา

ชื่อสถานที่ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร (BACC)

ชื่อนิทรรศการ นิทรรศการศิลปกรรมช่างเผือกครั้งที่ 4 หัวข้อ “สมเด็จพระเทพฯ ของชาวไทย”

ชื่อ....

[Redacted Name]

ชั้น 9/91 เลขที่ 15

พินิจศิลป์ : “เล่าเรื่องงานศิลป์”

คำชี้แจง ให้นักเรียนพินิจพิจารณาผลงานศิลปะที่กำหนดไว้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ชื่อผลงาน Our Beloved
ชื่อศิลปิน กิติพรพรหม อ่อนเปี่ยม
เทคนิคที่ใช้ในการสร้างผลงาน เน้น 9 ทิศ
ปีพ.ศ. ที่สร้างผลงาน 2558

นักเรียนเห็นอะไรบ้างในงานศิลปะ

เนื้อหาเรื่องราว ความสวยงาม ลึกลับ ลึกลับ ความที่เข้าไปแล้วเวลาผ่านไป
เป็นบ้านของคนอื่น

สี โทนสี ร้อน และ เย็น ดูท่าเหมือนดี ดูสบายสุด ๆ

พื้นผิว เหมือนใบไม้ เหมือนดอกไม้ รังนก ฯลฯ ที่เห็นแล้วเห็น
แล้ว รู้สึกนุ่ม ๆ และ สบาย ๆ

แสงและเงา มี รัด ๆ ทั่ว ๆ ในมือจริง

การจัดองค์ประกอบของภาพ ดูกลมกลืน จัดแข่งขันกัน และ
ดูดี ออกภาพ

อื่นๆ ว่า โอ้ ไต้อี ! สวยด้วยนะ ! ขอแสดง
ความยินดีด้วย กดไลค์เลย อี

นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับผลงานศิลปะชิ้นนี้

ชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะ ชอบในมุมมอง เพราะ เห็นมุมมอง
มุมมอง คน มีดีจริง ๆ และชอบ ทิวทัศน์
เพราะ ดูสบายจริง ๆ

ภาพนี้สวยหรือไม่ เพราะ สวย เพราะ สะท้อนเรื่องราวออกมา
มาได้ดี

นักเรียนคิดว่าศิลปินมีความคิดอย่างไรในการสร้างผลงานศิลปะชิ้นนี้
คือปีนอย่าง สะท้อนเรื่องราวออกมา
โดยใช้ผ้าเพื่อให้เห็นเหมือนจริง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	5	4	3	2	1
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	✓				
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม	✓				
3. ซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	✓				
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	✓				
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ควรละเอียดสีที่มีความสดใสมากกว่านี้				

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
กิจกรรม ชมปราสาททวดงานศิลป์

ชื่อสถานที่ ปราสาทสังขธรรม

ชื่อ

[Redacted Name]

ชั้น ป.4/1 เลขที่ 28

พินิจศิลป์ : ให้นักเรียนเขียนความประทับใจจากการเยี่ยมชมและวาดภาพปราสาทสังขธรรม

ความประทับใจต่อปราสาทสังขธรรม

ศิลปะปราสาทไม้ที่สวยงามมาก ขอรhythm
ลึกลับ สวยในศิลปะการสลักไม้โบราณ
มรดกอายุถึงสี่ร้อยปีในใจคนขบขันและใหญ่
มาก ๆ ด้วย

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ระดับความประทับใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	✓				
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม		✓			
3. ชាប់ซึ่งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	✓				
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ		✓			
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม					

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
กิจกรรม มหัศจรรย์พิพิธภัณฑ์ภาพ 3 มิติ : Art in Paradise

ชื่อสถานที่ พิพิธภัณฑ์รูปภาพ 3 มิติ Art in Paradise

ชื่อ.....
.....ชั้น.....เลขที่.....

พินิจศิลป์ : “ฉันอยากหรือไม่อยากเดินเข้าไปในภาพนี้เพราะ..”

คำชี้แจง ให้นักเรียนพินิจพิจารณาผลงานศิลปะที่กำหนดไว้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

นักเรียนเห็นอะไรบ้างในงานศิลปะ

เนื้อหาเรื่องราว.....ไดโนเสาร์กำลังโหมหน, นกอาซาว

สี.....น้ำตาลเข้ม, เขียวเข้ม, แดงเข้ม, เหลืองเข้ม

อื่นๆ.....

นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับผลงานศิลปะชิ้นนี้

ภาพนี้สวยหรือไม่ เพราะ.....สวยเพราะไดโนเสาร์ดูน่ากลัว

นักเรียนอยากหรือไม่อยากเดินเข้าไปในภาพนี้เพราะ.....ไม่เพราะน่ากลัว

นักเรียนรู้อย่างไรกับพิพิธภัณฑ์รูปภาพ 3 มิติ Art in Paradise

นักเรียนชอบพิพิธภัณฑ์รูปภาพ 3 มิติ Art in Paradise หรือไม่ เพราะ ชอบเพราะเป็น
ภาพ 3 มิติ และเห็นเหมือนตัวเองเข้าไปอยู่ในภาพ

ให้นักเรียนเล่าถึงความน่าสนใจของพิพิธภัณฑ์รูปภาพ 3 มิติ Art in Paradise

มีภาพหลายภาพ และทุกภาพเป็นภาพ 3 มิติของภาพ
สามารถถ่ายรูปได้หลายครั้ง

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ระดับความประทับใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	✓				
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม	✓				
3. ซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	✓				
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	✓				
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>				

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
กิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์

ชื่อสถานที่ บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

ชื่อ.....

ชั้น ๗/๖ เลขที่ ๒๔

พินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นนักข่าว..”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำสั่งเกี่ยวกับกิจกรรมพินิจศิลป์ให้เข้าใจ และเขียนอธิบายลงในช่องว่าง

ถ้านักเรียนเป็นนักข่าวของสถานีโทรทัศน์ชื่อดังแห่งหนึ่ง นักเรียนจะแนะนำ
อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ให้ผู้ชมรู้จักและเข้าใจแนวคิดและกระบวนการทำงานศิลปะของท่าน
อย่างไร และเกิดความสนใจที่จะมาเยี่ยมชมที่บ้านของอ.ถวัลย์ ดัชนี จงเขียนอธิบาย

อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี คือใคร... คือ ศิลปินแห่งชาติดีที่เก่งมากและวาดภาพได้
สวยมาก

อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี มีความสำคัญอย่างไร... เป็นศิลปินแห่งชาติดี

กระบวนการทำงานศิลปะของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี มีลักษณะอย่างไร... สีแปลก อดทน

ลักษณะงานศิลปะของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี มีลักษณะอย่างไร... สวยใญ่มีเสน่ห์

บ้านของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี มีความน่าสนใจอย่างไร... มีความสนใจที่สิ่งของหนึ่ง
สิ่งเดียวและมีสักสิ่งเดียวอยู่เยอะทำให้หน้าสนใจ

ความประทับใจในการไปเยี่ยมบ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี... ประทับใจจากของแถม
ใหม่เคยเห็น ข้างที่แปลกๆ อยู่ข้างบ้าน

พินิจศิลป์ : “เล่าเรื่องงานศิลป์”

คำชี้แจง ให้นักเรียนพินิจพิจารณาผลงานศิลปะที่กำหนดไว้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ชื่อผลงาน ใบหูที่อุโมงค์ตึก
 ชื่อศิลปิน อ. ลลิต ดัดใจ
 เทคนิคที่ใช้ในการสร้างผลงาน สีน้ำ
 ปีพ.ศ.ที่สร้างผลงาน 2557

นักเรียนเห็นอะไรบ้างในงานศิลปะ

เนื้อหาเรื่องราว เกี่ยวกับสัญลักษณ์ของ สี น้ำ ลม ไฟ
สี สวย เพราะ ใช้ สี อะ จิน เล็ก
พื้น ผิว เรียบ
อื่นๆ -

นักเรียนรู้สึกอย่างไรกับผลงานศิลปะชิ้นนี้

ชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะ ชอบ ที่ ใช้ สี ทอง สี แดง ขาว ที่ ให้ รู้ สี ที่ ได้ เห็น
ภาพ นี้ สวย หรือ ไม่ เพราะ สวย เพราะ เป็น ภาพ ผสม ผสาน ของ สี น้ำ และ ไฟ
ของ สี น้ำ ลม ไฟ

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ระดับความประทับใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	✓				
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม	✓				
3. ชាប់ซึ่งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ		✓			
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	✓				
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	-				

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
กิจกรรม พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์

ชื่อสถานที่ บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว

ชื่อ

ชั้น ป.4/1 เลขที่ 28

พินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นศิลปิน..”

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านคำสั่งเกี่ยวกับกิจกรรมพินิจศิลป์ให้เข้าใจ และเขียนอธิบายลงในช่องว่าง

ทำความรู้จักอาจารย์ประทีป คชบัว

อาจารย์ประทีป คชบัว คือใคร... จิตรกรชื่อดัง

อาจารย์ประทีป คชบัว มีความสำคัญอย่างไร... วาดภาพได้อย่างสวยงาม
บางภาพสะท้อนสังคม

การทำงานศิลปะของอาจารย์ประทีป คชบัว มีวิธีการอย่างไร... ทำงานจาก
กลางคืนมีความคิดสร้างสรรค์ใช้จินตนาการสูง

งานศิลปะของอาจารย์ประทีป คชบัว มีลักษณะอย่างไร... หนึ่งข้อจริง ภาพสามารถ
บอกเรื่องราวได้ดี เช่น การนวดตากอง, สังคม,
เศรษฐกิจศิลปะเป็นของตัวเอง

บ้านของอาจารย์ประทีป คชบัว มีความน่าสนใจอย่างไร... มีงานศิลปะ
โต๊ะทำงาน ที่ทำให้เห็นว่าคุณศิลปินอยู่กันอย่างไร

ความประทับใจในการไปเยี่ยมบ้านอาจารย์ประทีป คชบัว... ต้องใช้วิธีตั้งใจ
ลักษณะต่างๆ ที่เห็นการวาดภาพ ซึ่งการตกแต่ง
ภาพทำให้บ้านดูสวยงาม เช่น วาดปลาลงผนัง

พินิจศิลป์ : “ถ้าคุณเป็นศิลปิน..”

คำชี้แจง ให้นักเรียนพินิจพิจารณาผลงานศิลปะที่กำหนดไว้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ชื่อผลงาน..... น้ำ

เทคนิคที่ใช้ในการสร้างผลงาน..... สีน้ำผสม

ปีพ.ศ.ที่สร้างผลงาน..... 2550

ถ้านักเรียนเป็นศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นดังกล่าวและมีโอกาสได้นำผลงานชิ้นนี้ไปจัดแสดงงานนิทรรศการ แล้วมีผู้สนใจจะซื้อผลงานชิ้นนี้แต่ต้องการให้ศิลปินแก้ไขบางส่วนในภาพ และนักเรียนซึ่งเป็นศิลปินก็ไม่ต้องการแก้ไข ให้นักเรียนเขียนอธิบายเหตุผลของศิลปิน เพราะเหตุใด จงอธิบาย

.....

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ระดับความประทับใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	✓				
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม	✓				
3. ชាប់ซึ่งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	✓				
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	✓				
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม					
.....					
.....					

แบบบันทึกการเรียนรู้จากกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
กิจกรรม ชมอสังการงานศิลป์ใน MOCA

ชื่อสถานที่ พิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย MOCA

ชื่อ

ชั้น

เลขที่

พินิจศิลป์ : “ความเหมือนและแตกต่าง”

คำชี้แจง ให้นักเรียนพินิจพิจารณาผลงานศิลปะที่กำหนดไว้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

ชื่อผลงานชิ้นที่ 1	ชื่อผลงานชิ้นที่ 2
มาวไฟลอป	มาวพวงจวน
ชื่อศิลปิน อากาธา ลิวีกันท์	ชื่อศิลปิน อากาธา ลิวีกันท์
เทคนิคที่ใช้ สีน้ำมันและทองคำเปลว	เทคนิคที่ใช้ สีน้ำมันและทองคำเปลว
ปีพ.ศ.ที่สร้างผลงาน ๒๕๓๓	ปีพ.ศ.ที่สร้างผลงาน ๒๕๓๕

ให้นักเรียนเขียนอธิบายสิ่งที่เหมือนและแตกต่างกันของผลงานศิลปะทั้ง 2 ชิ้น โดยพิจารณาองค์ประกอบศิลปะในด้านต่างๆ เช่น สี รูปร่างรูปทรง เนื้อหา และเทคนิค เป็นต้น

ความเหมือน	ความแตกต่าง
1 ใช้เทคนิคสีน้ำมันและทองคำเปลว	1 ที่ดูจืดจางไม่เหมือนกัน
2 สีทองทาเหมือนกันคือมีพระพุทธรูปและนาง	2 รูปที่หนึ่งมีองค์ประกอบเป็นภาพรูปที่สอง
3 เป็นสีน้ำตาลบนพื้นผิวสีทอง	3 เคลือบเงาเหมือนกัน

ให้นักเรียนพิจารณาผลงานทั้ง 2 ชิ้น แล้วเลือกชิ้นที่ชอบมากที่สุด 1 ชิ้น คือชิ้นที่..... 1

เพราะ มีรายละเอียดอยู่มากกว่า

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่นักเรียนเห็นด้วย

ความคิดเห็นต่อกิจกรรม	ระดับความประทับใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ประทับใจต่อสถานที่จัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่	✓				
2. รู้สึกชื่นชอบผลงานศิลปะที่ได้ชม	✓				
3. ซาบซึ้งในความงามและเห็นคุณค่าของผลงานศิลปะ	✓				
4. เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	✓				
5. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม				

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างการทำแบบทดสอบสุนทรียภาพ

แบบทดสอบสุนทรียภาพ

ชื่อ

ชั้น ๑.4/1 เลขที่ 14

ตัวอย่างภาพที่ใช้ในการทดสอบ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาภาพผลงานศิลปะขนาด 7x12 นิ้ว แล้วเขียนอธิบาย
ความคิดเห็นของตนเองลงในช่องว่าง

1. นักเรียนเห็นอะไรบ้างในภาพนี้

ทะเลสาบ, ไร่ชา, ต้นไม้, พื้นหญ้า, ร่ม,
ลิง, สุนัข, มอเตอร์, หมวก, เสื้อผ้า, ผู้คน,
คนท่าเรือ, กระเป๋า, หนวด, ผืนทราย, เสา,
แสง, เรือ, กิ่งไม้, ภูเขา, หนองน้ำ,
แมลง, ผู้เดิน, เบ็ดจากปลา, ก้อนเมฆ, กิ่งไม้

2. ภาพนี้มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับอะไร

ทุกคนมาพักผ่อนในยามเช้าที่ทุ่งหญ้า
และกระโปรงกางเกง และผ้าห่มต่าง ๆ
เรย์เบิร์ต ซึ่งมาพักผ่อนที่สวนสาธารณะ
ใกล้ทะเล

แบบทดสอบสุนทรียภาพ (ต่อ)

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

3. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้

รู้สึกประหลาดใจก็เห็นคน
 ข้างประเทศสมัยก่อนได้ทรงประหลาด
 และตลก ซึ่งทำทางต่าง ๆ อีกความ
 รู้สึกของคนต่าง ๆ

4. นักเรียนคิดว่าสีของภาพนี้เป็นอย่างไร

หม่นน้ำซึ่งเป็นสีฟ้า แสดงถึงความ
 บรืศครืดใส แสงซึ่งเป็นสีเหลืองแสดง
 ความสดใส และกล้าหาญ สักทั้งหม่น
 นี้มีความกลมกลืน

5. นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร

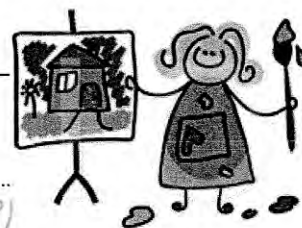
ชอบทุกอย่างเพราะทุกอย่างกลมกลืน
 กัน ได้ดีและบอกความรู้สึกต่าง ๆ ได้
 ใจน ผู้หญิงกับผู้ชายกำลังจะสนุก
 แสดงว่าใจดีฉันมีความสุขรักกัน

แบบทดสอบสุนทรียภาพ (ต่อ)

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

6. นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินถึงวาดภาพนี้

เพราะจะได้ทำในเรารู้ว่าคน
ต่างชาติ แต่งตัวยังไงและมีนิสัย
อะไรยังไงบ้าง นอกจากจะยังสามารถ
รักความรู้สึกของคนในภาพแทนคนก็
มีผลงานแสดงทำให้เรารู้ว่าคนคนนั้นคิดง

7. นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร

สวยเพราะภาพนี้กลสมากสิ้นทั้งใจดี
และทัศนคติที่ดีงามก็มี ทั้งไม่ควรมีเงา
ก็มี และภาพนี้แสดงถึงคนที่คนต่าง
ชาติซึ่งไม่ได้แต่งตัวสวยงามเรียบร้อย
เหมือนในอดีต

งานเทศกาลเสวตริยภาพ

ชื่อ ชั้น ๒.4/5 เลขที่ 2

ตัวอย่างภาพที่ใช้ในการทดสอบ

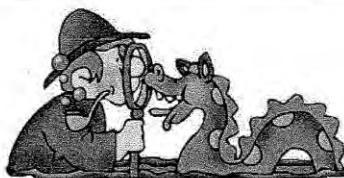
คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาภาพผลงานศิลปะขนาด 7x12 นิ้ว แล้วเขียนอธิบายความคิดเห็นของตนเองลงในช่องว่าง

1. นักเรียนเห็นอะไรบ้างในภาพนี้

ฉันเห็นท่อน้ำที่เก่าแก่มาพักช่อดอยู่บนถนนท่อน้ำที่เก่าแก่ มีผู้คนเดิน
ใส่ชุดกระโปรงยาว เสื้อแขนยาวเป็นจุดเด่นของภาพ
มีผู้คนเดินเห็นคนอิสลามใส่ผ้าคลุมหัวสีเขียวกำลังเดินจับ
แขนเรด2 แถวเห็นเด็กนักเรียนกำลังซื้อผลไม้ที่มีคนตุง
เข็นรถเข็นมาขาย เห็นลูกสุนัขขี้อ้วกำลังเล่นกันอยู่ริมถนน

2. ภาพนี้มีเรื่องราวเกี่ยวข้องกับอะไร

ภาพนี้เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชาวป่านในชุมชนเกี่ยวข้องกับ
เวลาตอนเย็นผู้ใหญ่ผู้ก็กลับจากการทำงาน เด็กๆกำลังกลับ
จากโรงเรียนเร็นวิถีชีวิตตอนเย็นหัวนอนใจอยู่ในชุมชน

แบบทดสอบสุนทรียภาพ (ต่อ)

ชื่อ

ชั้น ป.4/5

เลขที่ 2

3. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้

ฉันรู้สึกว้า ภาพนี้มีความสงบสบายตอนอยู่ในชุมชน
รู้สึกว้าเย็นใจเพราะสีที่คนวาดเป็นสีโทนเย็นจึงทำให้
รู้สึกร่มเย็น ฉันรู้สึกว่าเป็นวิถีชีวิตที่อยู่เย็นเป็นสุข
ไม่ทำอะไรทำให้ไม่สบาย ชุมชนนี้ไม่อันตรายอยู่กับอย่าง
สงบสุข

4. นักเรียนคิดว่าสีของภาพนี้เป็นอย่างไร

ส่วนใหญ่เป็นสีโทนเย็นมีสีโทนร้อนแค่ตรงตัวด้านซ้าย
มีการไล่เงาอย่างละเอียดรอบคอบ แม้กระทั่งกับตัดผม
ของเด็กนักเรียนเขาก็ยังใส่ใจในการไล่สีอย่างละเอียด
รอบคอบไล่จากตรงที่มีแสงสว่างเข้ามา ก็ไล่เป็นสีอ่อนๆ
พอเป็นด้านตรงข้ามก็ไล่เป็นสีเข้มๆ

5. นักเรียนชอบอะไรบ้างในภาพนี้ เพราะอะไร

ฉันชอบตรงที่มันลึกลงมา 2 ต่อด้านซ้าย ฉันชอบอีกอย่าง
เพราะมีการไล่สีที่สวยงามมากฉันอยากวาดภาพให้
สวยงามเหมือนที่ศิลปินเขาได้วาดลงนั้นฉันชอบเพราะมีการสะท้อน
ถึงชุมชนที่อยู่อย่างสงบสุข ไม่เห็นใครเบียดเบียนใคร
และอยู่อย่างเย็นเป็นสุขฉันก็เลยชอบภาพนี้

แบบทดสอบสุนทรียภาพ (ต่อ)

ชื่อ

ชั้น ป. 4/5

เลขที่ 2

6. นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินถึงวาดภาพนี้

ฉันคิดว่าศิลปินอยากสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคน
ในชุมชน ชุมชนหนึ่งซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่กันอย่าง
มีความสุข สบายสุขไม่มีใครเบียดเบียนใคร ศิลปินที่วาด
อยากให้เห็นชุมชนที่มีความสุข อย่างนี้เขาเค้าได้ชุมชน
นี้อย่างมีความสุข ศิลปินจึงวาดรูปนี้ขึ้นมาให้เราได้เห็น

7. นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เป็นภาพที่สวยงามหรือไม่ เพราะอะไร

ฉันคิดว่าภาพนี้สวย เพราะคนวาดใช้ส้อมบี้ที่ดูกลมเป็นหัว
ความสุข ฉันก็เลยชอบ สวยอีกที่นี้ก็คือการวาดภาพ
ได้สีได้เงาอย่างสวยงามมีรายละเอียดอย่างชัดเจน วาด
ผักก็วาดได้ สวยงามสวยงาม เห็นภาพนี้แล้วรู้สึกอ่าภาพนี้
สวยงามมากอย่างไม่มีจำกัด สวยงามมากจริง ๆ ครับ

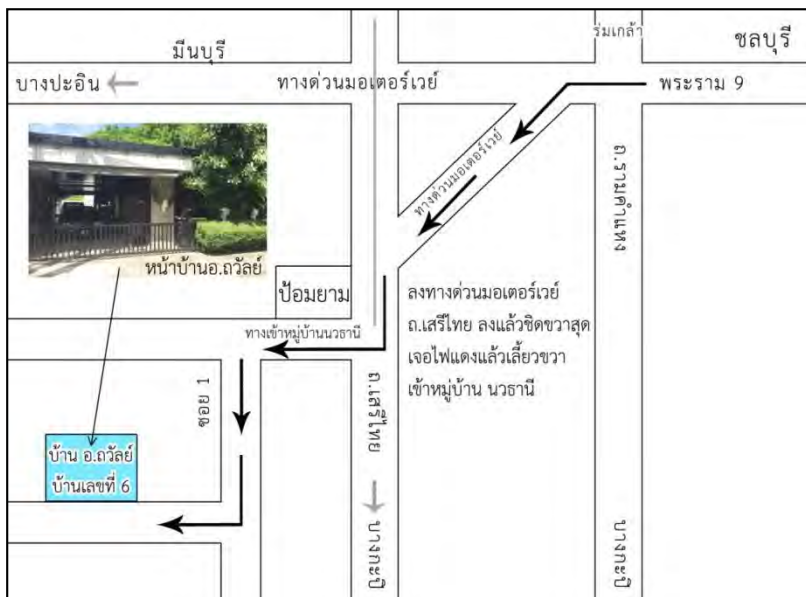
ภาคผนวก ง

ตัวอย่างเอกสารที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

1. คู่มือเข้าเยี่ยมชมบ้าน อ.ถวัลย์ ดัชนี และแผนที่บ้าน
2. สิ่งที่อาจารย์ต้องทำ ในการเดินทางไปจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่
3. เอกสารแบ่งกลุ่มนักเรียน กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและการบันทึกพฤติกรรม
4. บทกลอน “ถวิล ถวัลย์” และภาพวาด อ.ถวัลย์ ดัชนี ผลงานนักเรียนที่มอบเป็นของที่ระลึก
5. คำกล่าวขอบคุณ อ.ถวัลย์ ดัชนี

แผนที่เส้นทางไปบ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

บ้านเลขที่ 6 หมู่บ้านนวธานี ถนนสุขุมวิท 2 เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240

กำหนดการจัดกิจกรรม “ เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ : บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ”

- เวลา 12.00 น. นักเรียนมาถึงโรงเรียน นั่งพักรอห้องศิลปะ รับประทานอาหารและปฐมนิเทศ
- เวลา 12.30 น. ออกเดินทางจากโรงเรียน
- เวลา 13.30 น. เดินทางถึง บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี
ฟังวิทยากรบรรยาย เยี่ยมชมบ้านและงานศิลปะของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี
ทำกิจกรรมพินิจศิลป์ : ถ้านักเรียนเป็นนักข่าว...
- เวลา 16.00 น. ออกเดินทางจากบ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี
- เวลา 16.30 น. เดินทางถึงโรงเรียน รับประทานอาหารว่างและน้ำ

โครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning)

กิจกรรม เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์

ณ บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ศิลปินแห่งชาติ

อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี

เทคนิค : ปากกามึกดำ

ด.ช.นัทพล โกมลารชุน อายุ 10 ปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

ผลงานจิตรกรรม เทคนิควาดเส้น
อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ศิลปินแห่งชาติ

ข้อควรปฏิบัติในการเข้าชมงานศิลปะ ณ บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ศิลปินแห่งชาติ

1. กรุณาถอดรองเท้าก่อนเข้าชมภายในบ้าน
2. ห้ามจับต้องผลงานศิลปะที่ติดตั้งอยู่ภายในบ้าน
3. ห้ามส่งเสียงดัง
4. งดรับประทานอาหารและเครื่องดื่มภายในบ้าน
5. ห้ามเคลื่อนย้ายสิ่งของที่มีอยู่ในบ้าน เพื่อคงสภาพให้เหมือนตอนที่อาจารย์ถวัลย์ยังมีชีวิตอยู่
6. บริเวณพื้นบ้านปูด้วยหนังสัตว์หลายชนิด เวลาเดินให้เหยียบที่บริเวณตรงกลางลำตัวของสัตว์ ห้ามเหยียบบริเวณปลายเท้าเพราะมีเล็บที่แหลมคม อาจก่อให้เกิดอันตรายได้
7. อนุญาตให้ถ่ายภาพได้ แต่ระวังการถอยหลังไปชนกับวัตถุหรือผลงานศิลปะที่อยู่ด้านหลังเนื่องจากพื้นที่มีจำกัด
8. กรุณาเดินขึ้นลงบันไดด้วยความระมัดระวัง ห้ามวิ่งเป็นอันขาด
9. ห้ามนั่งบนเก้าอี้หรือเตียงของอาจารย์ถวัลย์ เพราะอาจทำให้เกิดความเสียหายได้
10. การใช้ห้องน้ำ ให้ใช้ห้องน้ำในบ้านหลังเล็ก สำหรับห้องน้ำที่

*** สิ่งที่อาจารย์ต้องทำ ***

อุปกรณ์
กระดานรองเขียนลายไม้: แบบสังเกตพฤติกรรม (อ.ใช้) แบบบันทึกการเรียนรู้ (นร.ใช้) ใบรายชื่อ นร. แนวนอน (อ.ใช้) ใบรายชื่อ นร. ครึ่ง A4 (แจกนร.)
กระดานรองเขียนพลาสติกสี ดินสอ ยางลบ: แบบบันทึกการเรียนรู้ (นร.ใช้)
กระดานวาดเขียน สีชอล์ค น้ำมันสีเทา (นร.ใช้)

ปราสาทสังฆกรรม

- ระหว่างฟังวิทยากรบรรยาย อาจารย์สังเกตพฤติกรรมนักเรียนแล้ว **บันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมฯ** (แบบสังเกตฯ แนนอยู่ในกระดานรองเขียนของอ. : ซิตเป็นความถี่ ||||| ว่าเห็นพฤติกรรมที่เข้าข่ายกับหัวข้อแล้วจดตัวอย่างคำพูดของนักเรียนลงในช่องหมายเหตุ)
- หลังจากฟังการบรรยายจบแล้ว **อาจารย์แจกกระดานวาดเขียนและสีชอล์ค น้ำมันสีเทา** ให้นักเรียนร่างภาพปราสาทสังฆกรรม
- หลังจากร่างภาพเสร็จตามเวลา **อาจารย์แจกแบบบันทึกการเรียนรู้และดินสอยางลบ ให้นักเรียนทำ** (แบบบันทึกฯ แนนอยู่ในกระดานรองเขียนของอ.)

* ตรวจสอบด้วยว่านักเรียนเขียนชื่อ/เขียนตอบ/ทำเครื่องหมายถูกครบทุกช่อง *

Art in Paradise

- ระหว่างชมพิพิธภัณฑ์ อาจารย์สังเกตพฤติกรรมนักเรียนแล้ว **บันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมฯ** (แบบสังเกตฯ แนนอยู่ในกระดานรองเขียนของอ. : ซิตเป็นความถี่ ||||| ว่าเห็นพฤติกรรมที่เข้าข่ายกับหัวข้อแล้วจดตัวอย่างคำพูดของนักเรียนลงในช่องหมายเหตุ)
- หลังจากชมพิพิธภัณฑ์เสร็จ อาจารย์พานักเรียนไปประจำภาพที่กำหนดไว้แล้ว **แจกแบบบันทึกการเรียนรู้และดินสอยางลบให้นักเรียนทำ** (แบบบันทึกฯ หนีบไว้กับกระดานรองเขียนพลาสติกสี)

* ตรวจสอบด้วยว่านักเรียนเขียนชื่อ/เขียนตอบ/ทำเครื่องหมายถูกครบทุกช่อง *

ใบรายชื่อนักเรียนแนวนอน ให้บันทึกพฤติกรรมทั่วไปของนักเรียน เช่น พูดคุย เล่นซน หรือให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

*** สิ่งที่อาจารย์ต้องทำ ***

อุปกรณ์
กระดานรองเขียนลายไม้: แบบสังเกตพฤติกรรม (อ.ใช้) แบบบันทึกการเรียนรู้ (นร.ใช้) ใบรายชื่อ นร. แนวนอน (อ.ใช้) ใบรายชื่อ นร. ครึ่ง A4 (แจกนร.)
กระดานรองเขียนพลาสติกสี ดินสอ ยางลบ: แบบบันทึกการเรียนรู้ (นร.ใช้)
กระดานวาดเขียน สีชอล์ค น้ำมันสีเทา (นร.ใช้)

ปราสาทสังฆกรรม

- ระหว่างฟังวิทยากรบรรยาย อาจารย์สังเกตพฤติกรรมนักเรียนแล้ว **บันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมฯ** (แบบสังเกตฯ แนนอยู่ในกระดานรองเขียนของอ. : ซิตเป็นความถี่ ||||| ว่าเห็นพฤติกรรมที่เข้าข่ายกับหัวข้อแล้วจดตัวอย่างคำพูดของนักเรียนลงในช่องหมายเหตุ)
- หลังจากฟังการบรรยายจบแล้ว **อาจารย์แจกกระดานวาดเขียนและสีชอล์ค น้ำมันสีเทา** ให้นักเรียนร่างภาพปราสาทสังฆกรรม
- หลังจากร่างภาพเสร็จตามเวลา **อาจารย์แจกแบบบันทึกการเรียนรู้และดินสอยางลบ ให้นักเรียนทำ** (แบบบันทึกฯ แนนอยู่ในกระดานรองเขียนของอ.)

* ตรวจสอบด้วยว่านักเรียนเขียนชื่อ/เขียนตอบ/ทำเครื่องหมายถูกครบทุกช่อง *

Art in Paradise

- ระหว่างชมพิพิธภัณฑ์ อาจารย์สังเกตพฤติกรรมนักเรียนแล้ว **บันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมฯ** (แบบสังเกตฯ แนนอยู่ในกระดานรองเขียนของอ. : ซิตเป็นความถี่ ||||| ว่าเห็นพฤติกรรมที่เข้าข่ายกับหัวข้อแล้วจดตัวอย่างคำพูดของนักเรียนลงในช่องหมายเหตุ)
- หลังจากชมพิพิธภัณฑ์เสร็จ อาจารย์พานักเรียนไปประจำภาพที่กำหนดไว้แล้ว **แจกแบบบันทึกการเรียนรู้และดินสอยางลบให้นักเรียนทำ** (แบบบันทึกฯ หนีบไว้กับกระดานรองเขียนพลาสติกสี)

* ตรวจสอบด้วยว่านักเรียนเขียนชื่อ/เขียนตอบ/ทำเครื่องหมายถูกครบทุกช่อง *

ใบรายชื่อนักเรียนแนวนอน ให้บันทึกพฤติกรรมทั่วไปของนักเรียน เช่น พูดคุย เล่นซน หรือให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

กลุ่ม 6

โครงการเสริมศักยภาพทางด้านศิลปะ (Art Learning)

กิจกรรมชมปราสาทวาดงานศิลป์ : ปราสาทอัจฉริยะ และมหัศจรรย์พิพิภพอัจฉริยะภาพ 3 มิติ : Art in Paradise

อาจารย์ประจำกลุ่ม

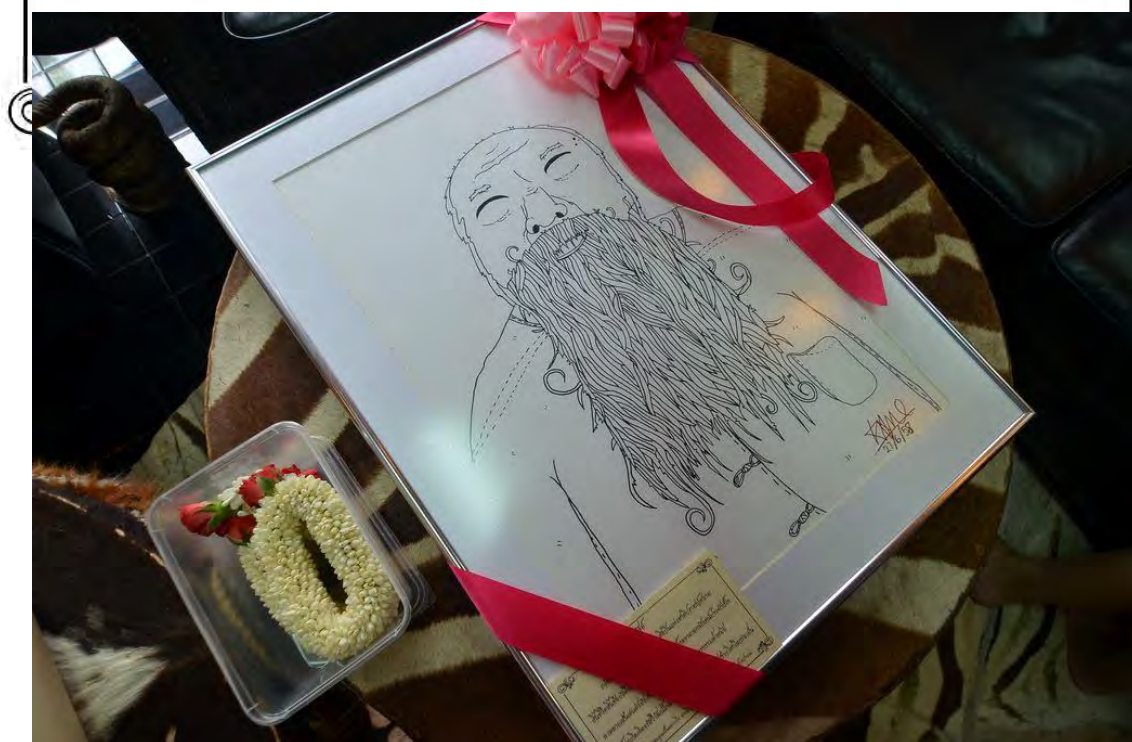
ลำดับ ที่	หน้าที่	ชื่อ - นามสกุล	ชั้น	บันทึกพฤติกรรม
1	หัวหน้า ควบคุมดูแลความเรียบร้อยทั่วไปและกำกับให้ ทุกคนปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย		ป.4/2	เริ่มทำหน้าที่ได้ดี อดทนความเหนื่อย ทรพี อดทนเพื่อนในห้องทำงาน ที่ขัดระบอบมนุษย์
2	รับและคืน อุปกรณ์การเรียน และแบบฉบับที่ทำการเรียนรู้ ในการทำกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่		ป.4/6	ปฏิบัติตามหน้าที่ได้ดี ส่งเสริมและ สนับสนุนการเขียนได้ภาพที่ ระบอบมนุษย์
3	รับประทานอาหารและเครื่องดื่มแจกจ่ายให้สมาชิกและ ดูแลการเก็บภาชนะ เศษอาหาร และอื่น ๆ ให้สะอาด เรียบร้อย		ป.4/3	ปฏิบัติตามหน้าที่ได้ดี มีความรับผิดชอบ และรับผิดชอบความสะอาดได้ เป็นอย่างดี
4	ดูแลด้านระเบียบวินัยในการชมงานศิลปะของทุกคนใน กลุ่ม ไม่วิ่ง ไม่ออกนอกกลุ่ม และตั้งใจฟังการบรรยาย ของวิทยากร		ป.4/6	มีความรับผิดชอบ เล่นสนุกสนาน ตามข
5	รองหัวหน้า ควบคุมดูแลด้านกิจกรรมการให้ คำพูดและความประพฤติของทุกคน		ป.4/6	ไม่ออกนอกที่ อดทนในหมู่ สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ได้ดี

ถวิล ถวัลย์

ถวัลย์ ย้ง ถวิล
 สิ้นชีวิตสิ้นชื่อยังลือนาม
 ลวดลายเส้นเด่นดังยังเห็นอยู่
 ศิลป์ก่อเกิดเจิดจรัสวิวัฒน์ไกล

ศิลปินแห่งชาติปราชญ์สยาม
 ศิลป์ดงามเอกลักษณ์ประจักษ์ใจ
 บรมครูจิตรกรรมล้ำสมัย
 ศิลป์นำไทยให้สร้างศกโลกร่มเย็น

ด้วยความขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง จากโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

คำกล่าวขอบคุณ

กิจกรรมเยือนบ้านศิลปิน ถิ่นสร้างศิลป์ : บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ศิลปินแห่งชาติ

ดิฉัน/กระผม ด.ญ./ด.ช.....

เป็นตัวแทนของนักเรียนโครงการ Art Learning ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ต้องขอกราบขอบพระคุณ คุณทิพย์ชาติ วรรณกุล ที่ได้ให้ความกรุณาแก่พวกเราเป็นอย่างมากในการเปิดบ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ศิลปินแห่งชาติ ให้พวกเราได้เข้าชม และยังได้เล่าเรื่องราวการใช้ชีวิตและการทำงานศิลปะที่บ้านหลังนี้ของอาจารย์ถวัลย์ ดัชนีให้พวกเราได้รับฟังอีกด้วย และพวกเรายังได้รับความกรุณาจากอาจารย์ปกรณ์ กล่อมเกลี้ยง ผู้เชี่ยวชาญในด้านการบรรยายงานศิลปะและภัณฑารักษ์อิสระที่ได้กรุณามาเล่าประวัติและเกร็ดชีวิตการทำงานศิลปะที่น่าสนใจ รวมทั้งได้บรรยายและนำชมงานศิลปะให้เราได้รับฟังอย่างสนุกสนานและเพลิดเพลินอีกด้วย การมาเยี่ยมชมบ้านอ.ถวัลย์ ดัชนีครั้งนี้นอกจากจะได้รับความรู้ทางด้านศิลปะแล้ว พวกเรายังยังได้เรียนรู้วิถีชีวิตที่เรียบง่ายของท่าน และยังเป็นแรงบันดาลใจให้แก่พวกเราในการทำงานศิลปะต่อไปอีกด้วย และแม้วันนี้ท่านจะจากไปแล้ว แต่คนรุ่นใหม่อย่างพวกเรายังคงคิดถึงเพราะท่านเป็นศิลปินและครูศิลปะผู้ยิ่งใหญ่ของชาติไทยตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านอีกครั้งค่ะ/ครับ

ภาคผนวก จ

ภาพการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

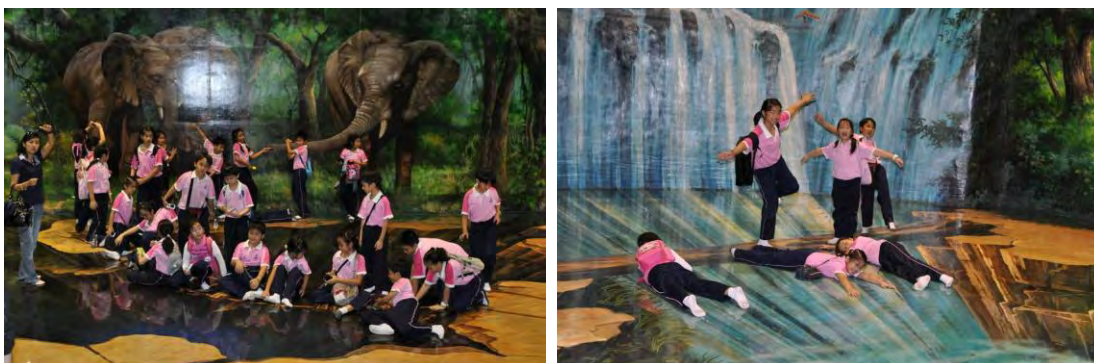
ภาพการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่

กิจกรรมชมงานศิลปะ ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร Bacc

กิจกรรมชมงานศิลปะและวาดภาพนอกสถานที่ ณ ปราสาทสัจธรรม

กิจกรรมชมงานศิลปะภาพวาด3มิติ ณ พิพิธภัณฑ์รูปภาพสามมิติ Art in paradise

ภาพการจัดกิจกรรมศิลปะนอกสถานที่ (ต่อ)

กิจกรรม“เยือนบ้านศิลปินถิ่นสร้างศิลป์ : บ้านอาจารย์ถวัลย์ ดัชนี ศิลปินแห่งชาติ”

กิจกรรม “พบศิลปินเยือนถิ่นสร้างศิลป์ : บ้านอาจารย์ประทีป คชบัว”

กิจกรรมชมงานศิลปะ ณ พิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย MOCA

